

2022/C 105/09	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Strategická autonomie a potravinové zabezpečení a udržitelnost (stanovisko z vlastní iniciativy)	56
---------------	---	----

III Přípravné akty

Evropský hospodářský a sociální výbor

564. plenární zasedání Evropského hospodářského a sociálního výboru – INTERACTIO, 20. 10. 2021–21. 10. 2021

2022/C 105/10	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Aktualizace nové průmyslové strategie 2020: budování silnějšího jednotného trhu pro oživení Evropy [COM(2021) 350 final]	63
2022/C 105/11	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Globální přístup k výzkumu a inovacím – Evropská strategie mezinárodní spolupráce v měnícím se světě [COM(2021) 252 final]	77
2022/C 105/12	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (EU) č. 910/2014, pokud jde o zřízení rámce pro evropskou digitální identitu [COM(2021) 281 final – 2021/0136 (COD)]	81
2022/C 105/13	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o zahraničních subvencích narušujících vnitřní trh [COM(2021) 223 final – 2021/0114 (COD)]	87
2022/C 105/14	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o spotřebitelských úvěrech [COM(2021) 347 final – 2021/0171 (COD)]	92
2022/C 105/15	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o obecné bezpečnosti výrobků, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1025/2012 a o zrušení směrnice Rady 87/357/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/95/ES [COM(2021) 346 final – 2021/0170 (COD)]	99
2022/C 105/16	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Návrh nařízení Rady o dočasném pozastavení všeobecných cel společného celního sazebníku pro dovoz určitých průmyslových výrobků na Kanárské ostrovy [COM(2021) 392 final – 2021/0209 (CNS)]	105
2022/C 105/17	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě „Strategie pro zajištění plně funkčního a odolného schengenského prostoru“ [COM(2021) 277 final] a návrhu nařízení Rady o vytvoření a fungování hodnotícího a monitorovacího mechanismu k ověření uplatňování schengenského acquis a o zrušení nařízení (EU) č. 1053/2013 [COM(2021) 278 final – 2021/0140 (CNS)]	108
2022/C 105/18	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Strategický rámec EU pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci na období 2021–2027 – Bezpečnost a ochrana zdraví při práci v měnícím se světě práce [COM(2021) 323 final]	114
2022/C 105/19	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu doporučení Rady o smíšeném učení v zájmu vysoce kvalitního a inkluzivního primárního a sekundárního vzdělávání [COM(2021) 455 final]	128

2022/C 105/20	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o zajištění rovných podmínek pro udržitelnou leteckou dopravu (COM(2021) 561 final – 2021/0205 (COD))	134
2022/C 105/21	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění směrnice 2003/87/ES, pokud jde o oznámení kompenzace v souvislosti s celosvětovým tržním opatřením pro provozovatele letadel se sídlem v Unii [COM(2021) 567 final – 2021/0204 (COD)]	140
2022/C 105/22	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Cesta ke zdravé planetě pro všechny – Akční plán EU: „Vstříc nulovému znečištění ovzduší, vod a půdy“ (COM/2021/400 final)	143
2022/C 105/23	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o jednotných postupech kontroly při silniční přepravě nebezpečných věcí [COM(2021) 483 final – 2021/0275 (COD)]	148
2022/C 105/24	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (EU) č. 1286/2014, pokud jde o rozšíření přechodného opatření pro správcovské společnosti, investiční společnosti a osoby, které poskytují poradenství týkající se podílových jednotek subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP) a jiných subjektů než SKIPCP nebo tyto podílové jednotky prodávají [COM(2021) 397 final – 2021/0215 (COD)]	149
2022/C 105/25	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2009/65/ES, pokud jde o používání sdělení klíčových informací správcovskými společnostmi subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP) [COM(2021) 399 final – 2021/0219 (COD)]	150
2022/C 105/26	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví opatření pro zachování a řízení zdrojů na ochranu tuňáka jižního [COM(2021) 424 final – 2021/0242 (COD)]	151
2022/C 105/27	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Evropské radě, Radě, Evropské centrální bance, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru, Výboru regionů a Evropské investiční bance: Roční strategie pro udržitelný růst 2021 (COM(2020) 575 final) (dodatkové stanovisko)	152
2022/C 105/28	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k doporučení pro doporučení Rady týkající se hospodářské politiky eurozóny (COM(2020) 746 final) (dodatkové stanovisko)	158

I

(Usnesení, doporučení a stanoviska)

STANOVISKA

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

564. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ EVROPSKÉHO HOSPODÁŘSKÉHO A SOCIÁLNÍHO VÝBORU –
INTERACTIO, 20. 10. 2021–21. 10. 2021

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Sladění ambiciózních udržitelných a sociálních cílů s prostředím příznivým pro mikropodniky a malé a střední podniky

(stanovisko z vlastní iniciativy)

(2022/C 105/01)

Zpravodaj: **Bruno CHOIX**

Rozhodnutí plenárního shromáždění	25. 3. 2021
Právní základ	čl. 32 odst. 2 jednacího řádu stanovisko z vlastní iniciativy
Odpovědná sekce	Jednotný trh, výroba a spotřeba
Přijato v sekci	30. 9. 2021
Přijato na plenárním zasedání	20. 10. 2021
Plenární zasedání č.	564
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	227/0/9

1. Závěry a doporučení

1.1. 99,8 % evropských společností představují mikropodniky a malé a střední podniky, které zaměstnávají 82,4 milionu osob. Mají naprosto zásadní význam pro hospodářské oživení i pro splnění sociálních i environmentálních cílů EU. Vzhledem ke svojí malé velikosti a místnímu působení přebírají za tyto výzvy, v souvislosti s nimiž dosahují i v dobách krize dobrých výsledků, přirozenou odpovědnost.

1.2. Za tímto účelem potřebují mikropodniky a malé a střední podniky právní prostředí přizpůsobené jejich specifickým rysům. Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) vyzývá ke skutečnému provádění iniciativy „Small Business Act“, zásady „zelenou malým a středním podnikům“ a strategie pro malé a střední podniky. Je třeba striktně omezit administrativní zátěž, zejména co se týče transparentnosti a podávání zpráv, neboť každá takováto povinnost způsobuje náklady.

1.3. EHSV podporuje přístup v rámci zlepšování právní úpravy a doporučuje systematicky zapojovat sociální partnery, profesní sdružení a komory do všech fází tvorby právních předpisů (jako je příprava veřejných konzultací, posuzování dopadů a pozměňovací návrhy). Vyzývá Komisi, aby náležitě zohledňovala výsledky posuzování dopadů. Zásadu týkající se právních předpisů – „jeden přijmout – jeden zrušit“ („One in, one out“) – je nutné uplatňovat rychle, efektivně a vyváženě, aby bylo možné vytvořit ambiciózní právní předpisy v oblasti životního prostředí a v sociální oblasti. V neposlední řadě EHSV navrhuje posílit koordinaci zmocněnců pro malé a střední podniky („SME Envoys“), a to na vnitrostátní i evropské úrovni.

1.4. EHSV vyzývá evropské instituce, aby systematicky zkoumaly alternativy k povinnostem v oblasti transparentnosti a podávání zpráv v případech, že tyto povinnosti způsobují nadměrnou zátěž.

1.5. Celostátní a regionální iniciativy zaměřené na sociální dialog v mikropodnicích, v řemeslných podnicích a svobodných povoláních podporují snahy o řešení sociálních otázek, usnadňují dialog mezi vedoucími podniků a zaměstnanci a pomáhají předcházet konfliktům, a tudíž by měly být podporovány.

1.6. EHSV konstatuje, že je třeba lépe využívat potenciál profesních sdružení a komor za účelem šíření sociálních, environmentálních a správních inovací a podpory mikropodniků a malých a středních podniků. Doporučuje, aby Komise a členské státy využívaly své odborné znalosti a sítě místo toho, aby vytvářely nová zatěžující a závazná ustanovení.

1.7. EHSV si přeje, aby podnikatelé měli, jakmile založí nebo převezmou podnik, zaručen přístup k celoživotnímu učení, a mohli tak získat dovednosti potřebné pro řádné řízení podniku, pro využívání sociálního dialogu a pro ekologickou a digitální transformaci.

2. Souvislosti a obecné připomínky

2.1. Mikropodniky a malé a střední podniky jsou středobodem evropského hospodářství a díky svému rozšíření na celém evropském území jsou klíčovým prvkem pro podporu místních komunit čelících hospodářským problémům a zvyšují odolnost celého systému.

2.2. Jediným způsobem, jak zabránit vyhlídňování, je hospodářské oživení, jelikož umožňuje zachovat míru zaměstnanosti a zajistit rozdělení bohatství. To platí o to více, že v Evropě vychází oživení z cílů udržitelnosti.

2.3. Mikropodniky a malé a střední podniky usilují o přechod k zelené a digitální ekonomice. Oběhové hospodářství, udržitelný rozvoj a sociální dialog jsou mikropodnikům, řemeslným podnikům a svobodným povoláním velice blízké. EHSV vyzývá evropské instituce, aby důvěřovaly schopnostem těchto podniků vyvíjet se, podporovaly jejich stěžejní úlohu v souběžné ekologické a digitální transformaci (cílené programy financování, technické pomoci a inženýrství a vhodné politiky) a nebrzdily jejich snahy.

2.4. EHSV konstatuje, že mnohé podniky a veřejné orgány inovují proto, aby pomáhaly mikropodnikům a malým a středním podnikům se začleněním oběhového hospodářství do jejich obchodního modelu (odstraňování odpadu a neprodaných výrobků, prosazování oprav, opětovného použití a recyklace) v souladu s cíli, které si stanovila EU.

2.5. Ačkoli byla v roce 2008 zahájena iniciativa „Small Business Act“, za posledních třináct let se ukázalo, že normotvůrci místo přijímání předpisů, které by respektovaly administrativní a finanční kapacitu mikropodniků a malých a středních podniků, nejčastěji volí pravidla zaměřená na všechny podniky, jež následně přizpůsobují nejmenším podnikům, což těmto podnikům působí novou zátěž a narušuje jejich konkurenceschopnost a schopnost inovovat a vytvářet pracovní místa. Je možné zlepšit to, jak jsou zohledňovány výsledky testů, které zkoumají dopady na malé a střední podniky. Zvyšování počtu opatření v oblasti transparentnosti a zveřejňování informací by mohlo být škodlivé. Prostřednictvím nařízení GDPR⁽¹⁾ tak byly zavedeny nejasné postupy, které mikropodnikům a malým a středním podnikům ukládají povinnost odkazovat na pokyny nebo využívat externí odborníky, což způsobuje náklady. V nařízení o strojních zařízeních jsou stanoveny podobné povinnosti tím, že se vyžaduje hodnocení prostřednictvím certifikace prováděné externími subjekty. Směrnice o boji proti praní peněz⁽²⁾ zavádí povinnost oznamovat skutečné majitele všech podniků, za což je třeba v několika členských státech platit.

2.6. Zpráva Výboru pro kontrolu regulace z roku 2020 ukazuje, že dopad legislativních návrhů na malé a střední podniky není dostatečně posuzován.

2.7. EHSV uvítal strategii pro malé a střední podniky, kterou Komise zveřejnila v roce 2020. Podporuje usnesení⁽³⁾ Parlamentu, v němž se uvádí, že musí být zavedeny správné administrativní, regulační a technické podmínky, které mikropodnikům a malým a středním podnikům pomohou zlepšit jejich výkonnost, zejména v oblasti životního prostředí, a že jejich rozvoji brání nadměrná administrativní a regulační zátěž.

(1) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů) (Úř. věst. L 119, 4.5.2016, s. 1).

(2) Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/843 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice (EU) 2015/849 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu a směrnice 2009/138/ES a 2013/36/EU (Úř. věst. L 156, 19.6.2018, s. 43).

(3) Usnesení Evropského parlamentu ze dne 16. prosince 2020 o nové strategii pro evropské malé a střední podniky (2020/2131(INI)).

2.8. EHSV uvítal sdělení o zlepšování právní úpravy, v němž se zdůrazňuje, že zlepšování tvorby právních předpisů je klíčem k udržitelnému rozvoji. Právní úpravu nelze zakládat pouze na hospodářském růstu, ale je pro ni nutná rovnováha mezi hospodářským, udržitelným a sociálním přístupem.

2.9. Navzdory tomu plynou z několika legislativních návrhů a diskusí pro mikropodniky a malé a střední podniky nové povinnosti týkající se podávání zpráv (udržitelná komunikace podniků⁽⁴⁾), transparentnost odměňování⁽⁵⁾ a náležitá péče). Tyto povinnosti se mohou mikropodniků a malých a středních podniků týkat přímo či nepřímo, z důvodu požadavků velkých společností v hodnotovém řetězci, a způsobují náklady, jelikož tyto podniky nemají lidské a finanční zdroje na to, aby je dodržovaly. To ohrožuje jejich činnost, jejich obchodní model, a tedy i jejich přežití, zvláště v dobách krize.

2.10. Mikropodniky a malé a střední podniky však dosahují povzbudivých výsledků, které jsou dokonce lepší než vnitrostátní průměr, a to bez uložení povinnosti. EHSV požaduje, aby byly vytvořeny právní předpisy pro 21 milionů evropských mikropodniků a malých a středních podniků, a nikoli pro větší podniky – které představují pouze 0,2 % podniků – s tím, že by se poté tyto zásady uplatňovaly na všechny ostatní podniky. Je totiž třeba reagovat nejen na potřeby podnikatelů, ale také na potřeby jejich čtených zaměstnanců. EHSV by dále uvítal, kdyby byly systematicky navrhovány alternativy k podávání zpráv.

3. Náklady a přínosy opatření v oblasti podávání zpráv

3.1. Odhad Komise týkající se nákladů a administrativní zátěže často není transparentní a poškozuje mikropodniky a malé a střední podniky. K tomu je třeba přičíst nepřímé dopady plynoucí z povinností souvisejících s hodnotovým řetězcem, které je pro Komisi obtížné vyčíslit. Jak je uvedeno ve sdělení o zlepšování právní úpravy, u pozměňovacích návrhů předložených Parlamentem a Radou se zřídka posuzují a testují dopady na malé a střední podniky. Provedení opatření do vnitrostátního práva je někdy doprovázeno dodatečnými náklady.

3.2. Podnikatelé se musí plnění těchto stále přibývajících povinností věnovat sami v čase, který je vyhrazen pro jejich podnikatelskou činnost, nebo využít externí odborné poradenství. Obě dvě metody postihují činnost podniku a způsobují dodatečné náklady. Tyto náklady jsou úměrně vyšší v mikropodnicích než ve velkých společnostech. EHSV dále varuje před narůstajícím počtem opatření v oblasti podávání zpráv, která se sice mohou zdát jako minimální, pokud na ně nahlédneme odděleně, ale všechna společně mají značný dopad.

3.3. V oblastech, kde neexistují povinnosti týkající se podávání zpráv, se však dospělo k dobrým výsledkům: řada mikropodniků a malých a středních podniků stimulovaná svým profesním sdružením či komorou investuje do oběhového hospodářství, jelikož ho vnímá jako pozitivní přínos pro svůj vývoj a své dobré jméno⁽⁶⁾; malá velikost mikropodniků a malých a středních podniků usnadňuje komunikaci mezi zaměstnavatelem a zaměstnanci, a proto jsou v těchto podnicích rozdíly v odměňování žen a mužů často nižší než na celostátní úrovni⁽⁷⁾ atd. Země, které zavedly pro malé a střední podniky stropy pro určité sociální předpisy, informují o tom, že bylo podáno málo opravných prostředků, což svědčí o skutečnosti, že malé a střední podniky mohou jednat příkladně i bez toho, aby jim byly uloženy zatěžující povinnosti. Jak již EHSV uvedl ve svých stanoviscích⁽⁸⁾, bylo by třeba se zabývat definicí malých a středních podniků.

3.4. Mikropodniky a malé a střední podniky, mezi něž patří podniky sociální ekonomiky, jsou plně zapojeny do oběhového hospodářství, protože poskytují místní služby, jež posilují sociální vazby, vytvářejí nepřemísitelná pracovní místa a bohatství v oblastech, kde chybí průmysl a některé veřejné služby, a poskytují zranitelným sociálním skupinám podnikatelské a pracovní příležitosti. Více než polovina účastníků alternační odborné přípravy se školí v mikropodnicích či malých a středních podnicích, což umožňuje aktivně přispívat k zaměstnanosti mladých lidí. Vzhledem k jejich obchodnímu modelu a malé velikosti se v nich upřednostňuje zavádění umělé inteligence kontrolované lidmi a klade se v nich důraz na kvalitu pracovního života a na participativní správu.

3.5. Další opatření v oblasti podávání zpráv jsou často vnímána jako nespravedlivá zátěž, která má negativní dopad na jejich činnost a přináší riziko, že podnikům bude odepřen přístup k veřejným zakázkám nebo k financování, aniž by bylo dosaženo významného pokroku v politikách, které často samy iniciovaly. Toto zvyšování počtu opatření vyvolává negativní pocity vůči Evropě, která je považována za příliš byrokratickou a vzdálenou místním potřebám.

3.6. EHSV se také domnívá, že sociální a environmentální cíle budou dosaženy pouze tehdy, zaměříme-li se na příčiny nerovnováhy, a nikoli tím, že se zvýší počet závazných požadavků.

⁽⁴⁾ Návrh směrnice o udržitelné komunikaci podniků (2021/0104 (COD)).

⁽⁵⁾ Návrh směrnice, kterou se posiluje uplatňování zásady stejné odměny mužů a žen za stejnou nebo rovnocennou práci prostřednictvím transparentnosti odměňování a mechanismů prosazování (2021/0050(COD)).

⁽⁶⁾ Příklad řemeslného podniku v Nizozemsku, který zavedl opatření odpovídající zásadám oběhového hospodářství, a to bez povinnosti transparentnosti: <https://www.deb.nl/ondernemersverhalen/slagerij-van-koppen-dacht-na-over-duurzaamheid/>.

⁽⁷⁾ *Les entreprises de proximité au féminin* (Místní podniky: ženská perspektiva) (březen 2019): https://u2p-france.fr/sites/default/files/etude_les_entreprises_de_proximite_au_feminin.pdf.

⁽⁸⁾ Úř. věst. C 345, 13.10.2017, s. 15 a Úř. věst. C 81, 2.3.2018, s. 1.

3.7. V zájmu vytvoření příznivého prostředí pro malé a střední podniky je třeba věnovat zvláštní pozornost demografickým změnám, které výrazně snižují dostupnost kvalifikovaných pracovníků, a tedy i produktivitu malých a středních podniků. Prioritou musí být odborné vzdělávání a příprava, učňovská příprava a rozvoj dovedností, i co se týče zelených a digitálních dovedností.

4. Zlepšování právní úpravy

4.1. Zlepšování právní úpravy vyžaduje správnou rovnováhu mezi hospodářským, udržitelným a sociálním přístupem. EHSV doporučuje, aby se Komise při posuzování dopadu určitého právního předpisu více opírala o sociální partnery, profesní sdružení a komory na evropské, celostátní, regionální a místní úrovni.

4.2. Každé opatření týkající se transparentnosti způsobuje náklady. EHSV připomíná Komisi, že je třeba, aby v souladu se svými závazky prováděla iniciativu „Small Business Act“ a zásadu „zelenou malým a středním podnikům“. V návaznosti na sdělení o zlepšování právní úpravy EHSV požaduje, aby byla jakákoli nová přímá či nepřímá administrativní zátěž omezena na nejnižší minimum.

4.3. EHSV vyzývá Komisi, aby při přípravě konzultací oslovila EHSV v zájmu zohlednění specifických rysů malých a středních podniků, a to cílenějším způsobem prostřednictvím otázek, které by nebyly předpokládány a byly uzpůsobené všem druhům podniků. Zdůrazňuje, že aby se napomohlo přispění těchto podniků, je třeba upřednostňovat krátké konzultace ve všech jazycích EU.

4.4. EHSV vyzývá Komisi, aby posílila síť a koordinaci zmocněnců pro malé a střední podniky na vnitrostátní úrovni a při jejich jednáních s Komisí.

4.5. EHSV bere na vědomí zásadu týkající se právních předpisů – „jeden přijmout – jeden zrušit“ („One in, one out“) –, kterou se Komise zavázala uplatňovat. Ve spolupráci se sociálními partnery by se mělo prozkoumat snížení administrativní zátěže, a sice aby byla zmírněna tak, aniž by byly ohroženy politické cíle nebo sníženy vysoké ekonomické, sociální a environmentální normy EU. Za tímto účelem EHSV vyzývá Komisi, aby poskytla prováděcí a metodické podrobnosti, které umožní identifikovat zbytečnou zátěž. Lhůta pro provedení této zásady se nezdá být uzpůsobená pracovnímu programu Komise, v němž je stanoveno zveřejnění několika klíčových dokumentů v příštích měsících. EHSV vyzývá Komisi, aby urychleně určila administrativní zátěž, kterou lze odstranit. EHSV rovněž vyzývá Komisi, aby vždy, když dojde k určitému zmírnění zátěže, zkontrolovala, zda bylo obdobné snížení provedeno i ve vnitrostátních právních předpisech, a zajistila tak účinnost této zásady a rovné zacházení.

4.6. EHSV požaduje, aby byl každý nový návrh, zejména pokud obsahuje přímá či nepřímá opatření v oblasti transparentnosti a podávání zpráv, předmětem řádného posouzení dopadů. Všechny instituce musí provádět test dopadů na malé a střední podniky. Součástí tohoto testu musí být ekonomická a právní analýza a je třeba, aby byly zveřejněny jeho zdroje. Test musí být proveden v každé nové verzi dokumentu, a to ve fázi návrhu a během vyjednávání. EHSV doporučuje, aby byli při každém posouzení dopadů konzultováni sociální partneři, zejména organizace zaměstnavatelů, a mohli tak přispět k analýze ustanovení týkajících se mikropodniků a malých a středních podniků. Výsledky posouzení dopadů musí Komise řádně zohlednit při volbě svého politického řešení. EHSV vyzývá v souladu s návrhy sdělení o zlepšování právní úpravy poslance a Radu, aby zdokumentovali dopad svých pozměňovacích návrhů na mikropodniky a malé a střední podniky.

4.7. Ze zprávy Výboru pro kontrolu regulace vyplývá, že se výrazně snížil počet návrhů obsahujících ustanovení uzpůsobená malým a středním podnikům (z 22 % v období 2017–2019 na 15 % v roce 2020). Pokud budou přijata opatření týkající se transparentnosti, EHSV vyzývá orgány, aby za účelem zmírnění zátěže mikropodniků a malých a středních podniků stanovily prahové hodnoty. EHSV žádá, aby byla urychleně zavedena jednotná digitální brána, která je plánována na rok 2023.

5. Alternativy ke zveřejňování informací

5.1. EHSV vybízí Komisi, aby do všech návrhů začlenila alternativy pro mikropodniky a malé a střední podniky, pokud jde o povinnost podávání zpráv, což by zabránilo všeobecnému zavádění opatření, jež by mohla být vnímána jako represivní.

5.2. V mnoha členských státech existují zvláštní poradní orgány, v jejichž rámci mohou sociální partneři projednávat sociální a hospodářská opatření a to, jak budou konkrétně organizována. Mnohé celostátní organizace malých a středních podniků jsou reprezentativní. EHSV doporučuje, aby se Komise na evropské, celostátní, regionální a místní úrovni více opírala o sdružení malých a středních podniků, o sociální partnery, profesní sdružení a komory. Díky svým zkušenostem, odborným znalostem a aktivní síti kontaktů jsou schopni nejlépe podporovat a motivovat mikropodniky a malé a střední podniky a vyvíjet nástroje, které jsou v souladu se sociálními a environmentálními cíli. Je důležité jim poskytovat finanční a lidské zdroje, které jsou nezbytné pro rozvoj podpůrných opatření.

5.3. EHSV konstatuje, že Komise vyvinula několik nástrojů, které by mohly být mikropodnikům a malým a středním podnikům užitečné, avšak nedostanou se k cílové skupině. EHSV doporučuje více mobilizovat zmocněnce pro malé a střední podniky s cílem přizpůsobit tyto nástroje potřebám mikropodniků a malých a středních podniků, obeznámit s nimi tyto podniky a napomoci jejich využívání.

5.4. EHSV navrhuje podporovat a využívat celostátní a regionální opatření, která usnadňují sociální dialog v mikropodnicích, řemeslných podnicích a svobodných povoláních.⁽⁹⁾ Toho lze dosáhnout tím, že budou zaměstnancům a zaměstnavatelům poskytovány veškeré informace a poradenství ohledně právních nebo smluvních ustanovení, jež se na ně vztahují, dále prostřednictvím diskusí a vydáváním užitečných stanovisek k otázkám, jež se specificky týkají těchto podniků a jejich zaměstnanců, a také prostřednictvím podpory zaměřené na předcházení konfliktům a spočívající v poskytování informací a doporučení zaměstnancům a zaměstnavatelům.

5.5. EHSV vybízí členské státy, aby podporovaly profesní odvětví v poskytování odborné přípravy, poradenství a podpory pro mikropodniky a malé a střední podniky s cílem reagovat na sociální a environmentální požadavky. Tyto kroky by měly mít přednost před závaznými ustanoveními.

5.6. EHSV v souladu se svým stanoviskem z vlastní iniciativy Na cestě k zadávání veřejných zakázek v souladu s principy oběhového hospodářství⁽¹⁰⁾ vyzývá veřejné orgány, aby pomáhaly mikropodnikům a malým a středním podnikům porozumět udržitelnějším veřejným zakázkám, zejména místním, a aby zajistily, že specifikace budou dodržovat rovnováhu mezi kvalitativními a kvantitativními kritérii.

5.7. Odborná příprava musí být podnikatelům v čele mikropodniků a malých a středních podniků i zaměstnancům dostupná během celého života, a to i v případě založení nového podniku nebo při převzetí podniku. EHSV se domnívá, že má-li být vytvořena základna podnikatelů a nových vlastníků stávajících podniků, kteří budou schopni řešit sociální, environmentální a hospodářské výzvy, je nezbytné nabízet a podporovat účast v cyklech odborné přípravy přizpůsobených novým dovednostem.

5.8. EHSV navrhuje, aby pobídky ke snižování uhlíkového dopadu v mikropodnicích a malých a středních podnicích doprovázela finanční podpora, aniž by to představovalo překážku pro rozvoj podniků nebo další zátěž.

5.9. EHSV doporučuje podporovat iniciativy zaměřené na označování podniků, které by bylo dobrovolné a bezplatné a jehož důvěryhodnost by zaručovala třetí strana.⁽¹¹⁾ Zároveň je třeba zajistit, že tyto systémy nebudou překážkou pro přístup na trh, a zabránit tomu, aby jich existovalo přespříliš, což by pro spotřebitele mohlo být matoucí.

V Bruselu dne 20. října 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

⁽⁹⁾ Regionální meziodvětvové paritní komise pro řemesla (CPRIA: <https://cpria.proximeo-france.fr/>) a regionální meziodvětvové paritní komise pro svobodná povolání (CPR-PL).

⁽¹⁰⁾ Úř. věst. C 341, 24.8.2021, s. 16.

⁽¹¹⁾ Příklad Répar'acteurs: <https://www.artisanat.fr/reparacteurs#:~:text=Le%20label%20%C2%AB%20R%C3%A9par'acteurs%20%C2%BB,de%20la%20r%C3%A9duction%20des%20d%C3%A9chets.>

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Reklama za účelem moderní a odpovědné spotřeby**(stanovisko z vlastní iniciativy)**

(2022/C 105/02)

Zpravodaj: **Thierry LIBAERT**

Rozhodnutí plenárního shromáždění	25. 3. 2021
Právní základ	čl. 32 odst. 2 jednacího řádu stanovisko z vlastní iniciativy
Odpovědná sekce	Jednotný trh, výroba a spotřeba
Přijato v sekci	30. 9. 2021
Přijato na plenárním zasedání	20. 10. 2021
Plenární zasedání č.	564
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	132/0/5

1. Závěry a doporučení

1.1. Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) zdůrazňuje, že Evropská unie (EU) musí podporovat reklamní průmysl, který vážně postihla koronavirová krize. Vzhledem k digitální transformaci a konkurenci, kterou představují společnosti GAFA, reklama stimuluje hospodářskou činnost a zaměstnanost a je důležitější než kdykoli předtím.

1.2. Vzhledem k požadavkům na větší respektování spotřebitelů a výzvám spojeným s ekologickou transformací a bojem proti změně klimatu je nutná globální reflexe, aby se v reklamním průmyslu začaly zohledňovat zejména cíle Pařížské dohody.

1.3. EHSV požaduje, aby se reklamní průmysl zavázal snížit uhlíkovou stopu, a tak v souladu s cíli EU dosáhl do roku 2050 uhlíkové neutrality svých činností a do roku 2030 snížil emise skleníkových plynů o 55 %, čímž by přispěl ke společnému dosažení uhlíkové neutrality do roku 2050.

1.4. EHSV žádá, aby se všechny subjekty působící v reklamním průmyslu v závislosti na odvětví své činnosti zavázaly ke snížení dopadu na životní prostředí. Toho lze dosáhnout snížením spotřeby energie digitálních reklamních obrazovek a zlepšením jejich recyklovatelnosti, upřednostňováním využívání papíru z udržitelně obhospodařovaných lesů (s certifikáty PEFC a PFC) a tiskových barev dodržujících normy REACH a GreenGuard pro reklamní plakáty a letáky i snížením technického, energetického a logistického dopadu audiovizuální produkce.

1.5. EHSV doporučuje subjektům působícím v reklamním průmyslu, aby v širší míře nezištně přispívaly k podpoře ekologicky odpovědných iniciativ subjektů, které nemají dostatečné finanční zdroje (malé a střední podniky, začínající podniky, družstva atd.).

1.6. EHSV požaduje, aby subjekty působící v reklamním průmyslu rozsáhleji školily své členy ohledně výzev, jež představuje ekologická transformace. Tato osvěta by měla současně probíhat v rámci vysokoškolského vzdělávání v oboru komunikace.

1.7. EHSV doporučuje, aby reklamní průmysl zahájil reflexi o tom, jaké symboly a s nimi související představy reklama zprostředkovává. To napomůže tomu, aby reklama nebránila ekologické transformaci, ale naopak ji stimulovala a na základě přesných faktů umožňovala zviditelnit výrobky, které přispívají ke snížení dopadů na životní prostředí.

1.8. EHSV požaduje, aby se nadále usilovalo o posílení celoevropské regulace reklamy za účelem boje proti lakování nazeleno (greenwashing) a klamavým environmentálním tvrzením. Cílem musí být harmonizace mezi členskými státy EU.

1.9. EHSV si přeje, aby kromě aspektů ekologické transformace byla věnována zvláštní pozornost reklamě zaměřené na mladé lidi, zejména na sociálních sítích.

1.10. EHSV je toho názoru, že pokud nezaujmu subjekty působící v reklamním průmyslu v Evropě odpovědný přístup k dezinformacím, nebude nikdy existovat plně odpovědná reklama. Evropská komise (EK) musí zvýšit své úsilí v boji proti zpeněžování dezinformací.⁽¹⁾

1.11. EHSV žádá, aby byl reklamní průmysl otevřenější vůči občanské společnosti a častěji poskytoval příležitosti k diskusím s různými cílovými skupinami, které by mu umožnily vyvíjet se v souladu s novými očekáváními společnosti.

2. Definice

2.1. Definice „reklamy“, která se zde používá, je definicí stanovenou EU, jež ji pojímá jako jakoukoli formu sdělení v rámci obchodní, průmyslové nebo svobodné činnosti za účelem propagace poskytování zboží a služeb. Tato definice však nezahrnuje reklamu zaměřenou na cíl institucionální povahy (zlepšení pověsti podniku) ani reklamu veřejných subjektů či sdružení.

2.2. Odpovědná reklama je reklama, která vyvolává pocit odpovědnosti za velké společenské a environmentální výzvy, konkrétně za potřebu bojovat proti změně klimatu.

3. Reklama jako faktor stimulující hospodářskou činnost a zaměstnanost v Evropě

3.1. Reklama úzce souvisí s růstem a pracovními místy. Tam, kde jsou investice do reklamy vysoké, je růst vyšší než tam, kde jsou nižší.⁽²⁾ Podle studie sdružení World Federation of Advertisers z roku 2017 vztahující se na rok 2016 měly výdaje na reklamu ve výši 92 miliard EUR v Evropě přísně vzato umožnit výnos dalších 643 miliard EUR⁽³⁾.

3.2. Podle různých studií umožní investice jednoho eura do reklamy zvýšení růstu o 5 až 7 bodů díky multiplikačnímu účinku a efektu přelévání. V případě Belgie by byl násobící koeficient 5 (2,2 miliardy EUR vynaložené na reklamu vynesly belgickému hospodářství 13 miliard EUR)⁽⁴⁾.

3.3. Reklama urychluje šíření nových výrobků a služeb, někdy i inovací, což výmluvně dokládá délka používání některých výrobků, jak je tomu u nákupu počítačové techniky nebo telefonů. Rychlejší šíření nových výrobků vyvolává otázky ohledně jejich dopadů na životní prostředí.

3.4. Reklama stimuluje hospodářskou soutěž. Bez reklamy bychom byli všichni zákazníci téže banky, která by určovala poplatky tak, jak by se jí zlíbilo. Bankovní služby jsou totiž u jednotlivých bank do značné míry podobné a rozdíl mezi nimi tkví mimo jiné i v reklamě. To platí pro celou řadu dalších odvětví činnosti (energetiku, distribuci atd.).

3.5. Reklama umožňuje existenci mnoha odvětví, počínaje sdělovacími prostředky. V mnoha zemích EU financuje v široké míře tisk, rozhlas nebo televizi. Tento přísun prostředků představuje nejenom zdroj, ale může rovněž vytvářet závislost, která může někdy ovlivnit obsah produkce a vyvolávat otázky ohledně redakční nezávislosti.

3.6. V Evropě dosahuje reklama obrát 140 miliard EUR (v roce 2018), přičemž 280 000 podniků, často malých a středních, částečně nebo úplně zajišťuje obchodní komunikaci podniků a zaměstnává 998 000 osob⁽⁵⁾.

3.7. Reklama má nepřímý vliv na řadu profesí, které souvisejí s její činností, jako je odvětví audiovizuální produkce, umělecké tvorby či fotografie. Belgická studie ukázala, že pracovní místa 87 000 osob jsou financována z příjmů z reklamy a nebo se prostřednictvím dodavatelských řetězců tyto osoby podílejí na reklamní produkci.

(1) Evropská komise, Pokyny k posílení kodexu zásad boje proti dezinformacím, 26. května 2021. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/ip_21_2585

(2) Maximilien Nayaradou, *L'impact de la régulation de la publicité sur la croissance économique* (Dopad regulace reklamy na hospodářský růst), zkrácená verze zveřejněna v práci *Publicité et croissance économique*, Union des annonceurs, 2006. Doktorská práce obhájená na univerzitě Paris Dauphine v roce 2004.

(3) World Federation of Advertising, *The value of advertising* (Hodnota reklamy), Deloitte, 2017.

(4) Union belge des annonceurs (Belgická unie inzerentů), *L'impact de la publicité sur la croissance économique en Belgique* (Dopad reklamy na hospodářský růst v Belgii), 3. prosince 2015.

(5) Zdroj: Eurostat, *Advertising and Market Research Statistics* (Statistiky v oblasti reklamy a průzkumu trhu).

3.8. Pokud shrneme všechny výdaje podniků na komunikaci, je k nim navíc ještě třeba dodat vysoké částky, které jsou v EU každoročně vynakládány na podporu zábavních, sportovních či kulturních akcí v rámci sponzorství a patronátu.

4. Vliv přesahující hospodářské a sociální aspekty

4.1. Uznává se, že díky vlivu reklamy na tisk existuje širší přístup k médiím. Bez reklamy by ceny novin prudce vzrostly a v případě jejího omezení by se mnoho titulů muselo přestat vydávat.

4.2. Reklama rovněž umožňuje, aby si několik milionů lidí mohlo každý den přečíst zprávy v bezplatných denících.

4.3. Nezapomínejme ani na umělecký a kreativní aspekt. Je třeba uvést, že v reklamě zahájila svou kariéru celá řada filmových režisérů, fotografů a kreslířů.

4.4. Díky zahrnutí reklamy do městského prostředí se z některých míst staly turistické atrakce, jak je tomu např. na Times Square v New Yorku nebo na Piccadilly Circus v Londýně. Reklama ovlivnila vzhled měst a propůjčila některým místům jejich jedinečný ráz. Taková všudypřítomnost reklamy ve veřejném prostoru může být samozřejmě předmětem silné kritiky.

4.5. Reklama přispívá k pozitivnímu vnímání světa, štěstí, potěšení nebo krásy. V době, kdy jsme bombardováni každodenními zprávami o neustálých krizích, přispívají reklamní sdělení k šíření optimistických a inspirujících informací. Reklama nám také poskytuje rady do života: „Don't imitate, innovate“ (Hugo Boss), „Pečuj o sebe“ (Garnier), „Nic není nemožné“ (Adidas). Reklama tedy obecně vyjadřuje pozitivní pohled na svět. Toto pozitivní pojetí lze využít jako důležitý nástroj ekologické transformace.

5. Reklamní model a jeho společenské a environmentální důsledky

5.1. Reklama má přímý vliv na emise skleníkových plynů. Má dopad na používání papíru i na spotřebu různých zdrojů (zejména z důvodu používání nových LCD obrazovek) a energie prostřednictvím internetu nebo audiovizuálních médií. Dopady v podobě emisí skleníkových plynů nebo obecněji dopady na životní prostředí (např. recyklovatelnost nosiče) v praxi nikdy neslouží jako kritérium pro určení podoby reklamní kampaně.

5.2. Venkovní reklama má rovněž konkrétní dopad na životní prostředí. Lze to pozorovat zejména u světelných a digitálních panelů, jejichž spotřeba energie a dopad z hlediska světelného znečištění jsou značné. Odhaduje se, že na výrobu jedné digitální reklamní obrazovky představující standardní panel o hmotnosti 200 kg je zapotřebí 8 tun materiálu⁽⁶⁾.

5.3. Cílem reklamy je neustále zvyšovat spotřebu toho, co propaguje, čímž podporuje nadměrnou spotřebu, jež nutně neodpovídá potřebám. Existuje mnoho příkladů výrobků a drobných předmětů, jejichž praktické využití je velice omezené a někdy je v naprostém nepoměru k jejich dopadu na životní prostředí. Některé se vyhodí ihned po prvním použití. Reklama utváří potřeby a očekávání jednotlivců v souladu se zájmy těch, kdo ji šíří, a nikoli nutně na základě kolektivních zájmů.

5.4. Díky svému rozšíření ve velkých městech může rovněž zvyšovat uniformizaci městského prostoru velkých evropských měst. Vzhled měst je v důsledku stejných reklamních kampaní stále podobnější a ztrácí na kvalitě. Tento jev lze vysvětlit tím, že většina reklam patří několika málo inzerentům.

5.5. Hodnoty, které šíří prostřednictvím sdělení, jsou často vzdálené hodnotám sdílení, solidarity a uměřenosti. Reklama zprostředkovává obraz štěstí, které plyne ze zakoupení určitého výrobku. Symbolicky šíří myšlenku, že si lze vše koupit. Štěstí dosáhneme tehdy, pokud budeme více vlastnit a spotřebovávat. Z průzkumů veřejného mínění však nevyplývá, že existuje výrazná statistická spojitost mezi spotřebou a vnímáním štěstí, neboť štěstí je založeno především na víře v určité hodnoty, na širokém rodinném zázemí a síti reálných sociálních kontaktů. Reklama může být rovněž zdrojem neustálé nespokojenosti spotřebitelů, které nepřetržitě nutí ke zvyšování spotřeby, a frustrací pro všechny, zejména pro nejvíce znevýhodněné osoby, které si propagované výrobky a služby nemohou dovolit.

⁽⁶⁾ ADEME, Modelování a posuzování vlivů digitálních reklamních panelů na životní prostředí, září 2020.

5.6. Evropské podniky vydávají na dezinformačních internetových stránkách více než 400 milionů EUR, aniž by si toho byly vědomy⁽⁷⁾. Uznává se, že hlavní zdroje dezinformací sledují finanční cíle, zejména prostřednictvím odkazů na internetové stránky, které umožňují získat velké částky peněz z internetové reklamy.

5.7. EHSV zaznamenal, že na sociálních sítích stále více reklam budí dojem, jako by se nejednalo o reklamu, přičemž je však skrytě propagují více či méně známí vlivní uživatelé. Podle odhadů není u více než čtvrtiny reklam (26,6 %) na sociálních sítích uvedena značka ani to, že vycházejí z obchodního záměru⁽⁸⁾. To vede k nejasnostem, které snižují důvěru ve značky. Proti tomu může působit akt o digitálních službách, a to tím, že stanoví povinnost uvádět název organizace, jež za reklamou stojí⁽⁹⁾.

6. Rychlejší uzpůsobení reklamního modelu výzvám ekologické transformace

6.1. Je obtížné pochopit, proč se reklamní průmysl – ač je otázka klimatu stále naléhavější – oficiálně nezavázal k dodržování Pařížské dohody. Evropský parlament (EP) nedávno odhlasoval usnesení, jehož cílem je dosažení 55 % snížení emisí skleníkových plynů do roku 2030, a EK za účelem splnění tohoto cíle zveřejnila dne 14. července 2021 balíček dvanácti opatření „Fit for 55“. Všechna profesní odvětví musí přispívat ke společnému úsilí a reklamní průmysl musí stejně jako ostatní odvětví začít plnit tento důležitý cíl, na jehož realizaci má méně než deset let.

6.2. Většina reklamních společností pochopila výzvy spojené se změnou klimatu a nutnost zohledňovat velká očekávání společnosti. Již několik let bojují proti klamavým environmentálním tvrzením a lakování nazeleno. Toto úsilí musí nyní ještě zvýšit.

6.3. EK tuto tendenci podporuje. V roce 2012 zřídilo GŘ JUST pracovní skupinu (mnohostrannou skupinu zúčastněných stran pro environmentální tvrzení). V roce 2013 a poté v roce 2016 bylo zveřejněno několik zpráv. Tyto dokumenty umožnily lépe pochopit problém klamavých environmentálních tvrzení a ovlivnily provádění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES⁽¹⁰⁾ o nekalých obchodních praktikách. EK připravuje aktualizaci těchto pokynů, jež má být zveřejněna do konce roku 2021. Konečné znění by mělo více vyjasnit uplatňování směrnice 2005/29/ES v oblasti klamavých environmentálních tvrzení. V roce 2020 provedly vnitrostátní orgány na ochranu spotřebitele za koordinace ze strany EK kontrolu internetových stránek podniků, které obsahovaly tvrzení, že prodávají výrobky šetrné k životnímu prostředí. Ze závěrů této kontroly plyne, že tvrzení byla v 42 % případů přehnaná, nepravdivá nebo zavádějící a podle pravidel EU by mohla být potenciálně považována za nekalé obchodní praktiky⁽¹¹⁾.

6.4. Nový akční plán pro oběhové hospodářství, který EK nedávno zveřejnila (dne 11. března 2020), se poprvé zaměřuje na odpovědnou reklamu. V části 2.2 tohoto plánu se uvádí, že EK hodlá posílit ochranu spotřebitelů před lakováním nazeleno. Dále stanoví, že podniky budou muset doložit svá environmentální tvrzení týkající se výrobků či organizace pomocí posouzení environmentální stopy. V části 3.2 je formulováno přání vytvořit pobídky zaměřené na míru obsazenosti vozidel (což lze uskutečnit prostřednictvím reklamy, která ukáže méně řidičů, kteří by byli v automobilu sami).

6.5. V listopadu 2020 byla v EP přijata zpráva z vlastního podnětu „Směrem k udržitelnějšímu jednotnému trhu pro podniky a spotřebitele“⁽¹²⁾, kterou vypracoval výbor IMCO (Výbor pro vnitřní trh a ochranu spotřebitelů). V tomto dokumentu se „zdůrazňuje význam odpovědné reklamy, která respektuje veřejné normy v oblasti životního prostředí a zdraví spotřebitelů“.

6.6. EHSV se obzvláště aktivně zasazoval konkrétně o zákaz klamavých environmentálních tvrzení mimo jiné ve stanovisku Ekologická, sociální a zdravotní tvrzení na vnitřním trhu⁽¹³⁾. Přijal stanovisko Směrem ke strategii EU pro udržitelnou spotřebu⁽¹⁴⁾, v němž zdůraznil význam lepší regulace reklamy pro účely udržitelnější spotřeby. Nedávno připomněl ve stanovisku Nový program pro spotřebitele⁽¹⁵⁾, že je třeba lépe informovat spotřebitele a bojovat proti lakování nazeleno.

⁽⁷⁾ Claudia Cohen, *Des marques financent, malgré elles, la désinformation* (Velké značky nechtěně financují dezinformace), Le Figaro, 5. srpna 2021.

⁽⁸⁾ Středisko pro sledování odpovědného vlivu, ARPP, 13. září 2021.

⁽⁹⁾ Úř. věst. C 286, 16.7.2021, s. 70.

⁽¹⁰⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11. května 2005 o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu a o změně směrnice Rady 84/450/EHS, směrnic Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 (směrnice o nekalých obchodních praktikách) (Úř. věst. L 149, 11.6.2005, s. 22).

⁽¹¹⁾ *Bulletin quotidien*, Agence Europe, č. 12646, 24. ledna 2021.

⁽¹²⁾ [https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?reference=2020/2021\(INI\)&l=en](https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?reference=2020/2021(INI)&l=en).

⁽¹³⁾ Úř. věst. C 383, 17.11.2015, s. 8.

⁽¹⁴⁾ Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 51.

⁽¹⁵⁾ Úř. věst. C 286, 16.7.2021, s. 45.

7. Za evropskou reklamu pro udržitelnější a odpovědnější spotřebu

7.1. EHSV je zastáncem přístupu založeného na pobídkách, který by apeloval na odpovědnost samotných reklamních společností. Tento přístup lze zdůvodnit pokrokem, kterého tato profese dosáhla, zejména v oblasti boje proti klamavým environmentálním tvrzením i v oblasti regulace. Tento přístup lze vysvětlit i nutností podporovat odvětví, které vytváří růst a pracovní místa, a to v obzvláště složitém období. EHSV se domnívá, že z veškerých omezení evropských reklamních modelů by měly prospěch digitální reklamní systémy, které vlastní převážně skupina GAFA, přičemž tyto společnosti dosud do značné míry unikají evropským daňovým systémům. Tento model se bude muset v budoucnu z důvodu vývoje pravidel pro cookies sám změnit. EHSV však uznává, že u některých druhů výrobků, které mají obzvláště velký dopad, jako jsou fosilní paliva, lze uvažovat o striktnějších formách regulace.

7.2. EHSV v souvislosti se současnou hospodářskou krizí požaduje rychlou a výjimečnou finanční podporu určenou pro nejmenší a nejzranitelnější subjekty v reklamním průmyslu (malé a střední podniky), aby mohly tyto struktury v současné situaci nadále pokračovat v činnosti, a to s tím, že se na oplátku zaváží provést strukturální změny popsané výše.

7.3. Všechny profese v reklamním průmyslu v Evropě i reklamní agentury působící v Evropské unii zařazují cíle Pařížské dohody z roku 2015 do své strategie snižování emisí skleníkových plynů, a zejména nové cíle EU snížit tyto emise do roku 2030 o 55 %.

7.4. Všechny hospodářské subjekty v reklamním průmyslu uznávají cíle spojené s ekologickou transformací a začleňují je do fungování svých struktur tím, že navrhují posouzení své bilance skleníkových plynů, trajektorie snižování emisí a akční plány uzpůsobené těmto cílům. Tento vývoj v reklamě musí probíhat flexibilně, zejména s cílem motivovat a podporovat středně velké agentury.

7.5. Subjekty působící v reklamním průmyslu se musí zavázat, že posoudí uhlíkovou stopu reklamních produktů s cílem změnit postupy, navrhnout ekologičtější výrobní alternativy a prozkoumat možnosti přemístění zpět do Evropy.

7.6. Subjekty působící v reklamním průmyslu musí v širší míře poskytovat nezištnou podporu organizacím, které se nejvíce angažují v oblasti klimatické transformace a sociálního začleňování. Obecněji je třeba koncipovat vývoj řízení regulace reklamy tak, aby se do ní více zapojila občanská společnost, a to případně prostřednictvím nových forem řízení.

7.7. Subjekty působící v reklamním průmyslu musí systematicky provádět odbornou přípravu zaměřenou na otázky v rámci ekologické transformace a odpovědnější reklamní praktiky tím, že budou svým zaměstnancům poskytovat interní školení a přispějí k odborné přípravě studentů v oblasti marketingu a komunikace.

7.8. Reklamní průmysl se musí zavázat, že bude dále posilovat mechanismy profesionální regulace reklamy, a to tím, že budou rozšířeny pravomoci dohledu regulačních orgánů v Evropě a navrhne se větší a účinnější zapojení občanské společnosti (ekologické nevládní organizace, sdružení spotřebitelů, odborové svazy atd.) do její správy.

V Bruselu dne 20. října 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Přepřeracování fiskálního rámce EU v zájmu udržitelného oživení a spravedlivé transformace

(stanovisko z vlastní iniciativy)

(2022/C 105/03)

Zpravodajka: **Dominika BIEGON**

Rozhodnutí plenárního shromáždění	25. 3. 2021
Právní základ	čl. 32 odst. 2 jednacího řádu stanovisko z vlastní iniciativy
Odpovědná sekce	Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost
Přijato v sekci	5. 10. 2021
Přijato na plenárním zasedání	20. 10. 2021
Plenární zasedání č.	564
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	168/3/5

1. Závěry a doporučení

1.1. Evropská fiskální pravidla je třeba zrevidovat. Nedostatky byly zjevné již po finanční krizi v letech 2008 a 2009 a pandemie COVID-19 klade před stávající fiskální rámec ještě náročnější výzvy. Ve svých dřívějších stanoviscích EHSV uvítal přezkum správy ekonomických záležitostí provedený Evropskou komisí. V tomto stanovisku EHSV opakuje svůj postoj, že jsou zapotřebí reformy, a vyzývá Komisi, aby v revizi rámce správy ekonomických záležitostí EU, která je v současné době pozastavena, neprodleně pokračovala. Před vstupem revidovaného rámce v platnost by Komise měla předložit pokyny pro přechodné období, během nějž by neměl být spuštěn postup při nadměrném schodku a jednotlivé země by v případě potřeby měly mít možnost využít „doložku o neobvyklé události“.

1.2. Jakýkoliv budoucí fiskální rámec musí a) posílit veřejné investice, b) umožnit větší cyklickou volnost a c) povolit větší flexibilitu a rozlišení podle jednotlivých zemí, pokud jde o způsoby úpravy dluhu, a současně musí zaručovat udržitelnost veřejných financí. Revize fiskálního rámce EU není nutná jen pro účely krátkodobé až střednědobé stabilizace hospodářství. Má zásadní význam i pro financování sociálně-ekologické transformace našeho hospodářství, zaručení plné zaměstnanosti, vysoce kvalitních pracovních míst a spravedlivé transformace.

1.3. Za účelem přepřeracování fiskálního rámce EHSV konkrétněji navrhuje zavést především zlaté pravidlo pro veřejné investice, které již prosazoval v dřívějších stanoviscích, a to v kombinaci s výdajovým pravidlem. Kromě toho EHSV vítá návrh Evropské fiskální rady týkající se rozlišení jednotlivých zemí podle způsobu fiskální korekce.

1.4. Závěrem EHSV poukazuje na to, že fiskální politika je typickou oblastí parlamentní politiky a její rozhodnutí ovlivňují celou strukturu státních výdajů a příjmů. Jak vnitrostátním parlamentům, tak Evropskému parlamentu tedy musí v budoucím rámci správy ekonomických záležitostí EU připadnout význačná úloha.

1.5. Obdobně je třeba ve větší míře zapojit občanskou společnost do evropského semestru, a to na vnitrostátní úrovni i na úrovni EU. Tímto způsobem lze zavést vyváženou hospodářskou politiku, v níž budou sladěny všechny zájmy. Zvlášť se to týká správy Nástroje pro oživení a odolnost, do níž občanská společnost není uspokojivě zapojena. ⁽¹⁾ Zásada partnerství byla po dlouhou dobu tradicí správy evropských strukturálních a investičních fondů a měla by sloužit jako plán pro účinný mechanismus sloužící zapojení občanské společnosti.

⁽¹⁾ Usnesení EHSV Zapojení organizované občanské společnosti do národních plánů pro oživení a odolnost – co se osvědčilo a co nikoliv? (2021) (Úř. věst. C 155, 30.4.2021, s. 1).

2. Souvislosti: nové výzvy po pandemii COVID-19

2.1. Evropská fiskální pravidla je třeba zrevidovat. Hodnocení fiskálního rámce EU vypracované Evropskou fiskální radou (v roce 2019) ⁽²⁾ před krizí správně poukázalo na dva hlavní problémy. Zaprvé jde o to, že fiskální pravidla mají tendenci být procyklická. Po finanční krizi v letech 2008 a 2009 nastala v důsledku silných obav o udržitelnost příliš brzy fiskální konsolidace, což evropské hospodářství přivedlo k dvojité recesi. Zadruhé se veřejné investice v EU staly prvním terčem výdajových škrťů. Ve srovnání s průměrnou mírou vládních investic v období 2015–2019 s průměrem před krizí (2005–2009) zaznamenalo 20 z 27 členských států pokles, některé až 50 %, a to v takové míře, že se hodnota stavu veřejného kapitálu vyznačující se zápornými hodnotami čistých veřejných investic v letech 2013 až 2017 v eurozóně zhoršila.

2.2. Pandemie COVID-19 klade před fiskální rámec EU ještě závažnější výzvy: hospodářský propad spolu s politickými opatřeními ke zmírnění sociálního a ekonomického dopadu pandemie vedly v řadě členských států k masivnímu nárůstu veřejného schodku a výše poměru veřejného dluhu k HDP. ⁽³⁾ Odhady Evropské fiskální rady (2020) ⁽⁴⁾ ukazují, že pokud by fiskální pravidla EU byla v nezměněné podobě aktivována po zrušení obecné únikové doložky, očekávaná cesta snížení poměru dluhu by některé členské státy přetížila a vyvolalo by to významné negativní hospodářské, sociální a politické důsledky ohrožující hospodářské oživení v EU.

2.3. Reforma fiskálních pravidel EU není nutná jen pro účely krátkodobé až střednědobé stabilizace hospodářství. Má zásadní význam i pro financování sociálně-ekologické transformace našeho hospodářství, zaručení plné zaměstnanosti, vysoce kvalitních pracovních míst a spravedlivé transformace. K dosažení cílů EU v oblasti klimatu je zapotřebí zásadní modernizace základního kapitálu. Udržitelné hospodářství vyžaduje masivní expanzi veřejných investic, jinak budou evropské ekonomiky čelit fiskálním rizikům souvisejícím s klimatem. ⁽⁵⁾ Současně je třeba zajistit udržitelnost veřejných financí. Ve svých dřívějších stanoviscích již EHSV zdůraznil, že je zapotřebí zavést zlaté pravidlo pro veřejné investice do fiskálního rámce EU. ⁽⁶⁾ Tyto požadavky nadále platí. Evropská komise nedávno odhadla, že má-li Evropa do roku 2030 splnit své cíle v oblasti klimatu a životního prostředí, je třeba vyplnit celkovou mezeru ve financování přibližně ve výši 470 miliard EUR ročně do roku 2030. ⁽⁷⁾ Jak bylo správně zdůrazněno, „mobilizace potřebného rozsahu financování bude významnou politickou výzvou“, a veřejné investice budou mít zcela zjevně zásadně důležitou úlohu, v neposlední řadě i za účelem aktivace soukromých investic. Reforma fiskálního rámce EU musí tyto úvahy zohlednit.

2.4. EHSV zdůrazňuje, že poté, co dojde k hospodářskému oživení, musí členské státy čelit problému snižování poměru veřejného dluhu k HDP, aby si zachovaly dostatečný fiskální prostor pro zamezení příští hospodářské krizi. Výdajové pravidlo navržené v tomto stanovisku (viz odstavce 3.3.2 a 3.3.3) by skutečně zajistilo, že by v příznivém období členské státy konsolidovaly své veřejné finance.

2.5. EHSV zdůrazňuje, že přezkum fiskálního rámce EU musí zohlednit současný makroekonomický kontext. MMF ⁽⁸⁾ i Evropská komise ⁽⁹⁾ uvádějí, že poměr veřejného dluhu k HDP by se měl v krátkodobém až střednědobém horizontu stabilizovat díky nízkým úrokovým sazbám a zvyšující se míře růstu. Udržitelnost státních dluhů závisí na (reálné) míře růstu HDP, ročním primárním saldu a (reálných) úrokových sazbách nesplaceného státního dluhu. EHSV vyzývá Evropskou komisi, aby tyto faktory zohlednila při posuzování udržitelnosti dluhu členských států.

2.6. EHSV dále zdůrazňuje, že udržitelné veřejné finance do velké míry závisejí na spolehlivých veřejných příjmech a spravedlivém zdanění, včetně například boje proti daňovým podvodům a agresivnímu daňovému plánování. Oznámené nové vlastní zdroje by navíc měly přispívat k posílení spravedlivého zdanění a také k sociální a klimatické spravedlnosti. Pro zajištění udržitelných veřejných financí je rovněž nezbytná transparentnost příjmů a výdajů, zveřejňování informací o státních zakázkách a stálá účast občanské společnosti v dohledu nad správou veřejných financí.

⁽²⁾ Evropská fiskální rada (2019): *Assessment of EU fiscal rules with a focus on the six and two-pack legislation* (Posouzení fiskálních pravidel EU se zaměřením na balíčky šesti a dvou právních aktů týkajících se správy ekonomických záležitostí).

⁽³⁾ Evropská komise, *Evropská hospodářská prognóza – jaro 2021*.

⁽⁴⁾ Evropská fiskální rada (2020): *Výroční zpráva za rok 2020*.

⁽⁵⁾ Finance Watch (2021), *Fiscal Mythology Unmasked. Debunking eight tales about European public debt and fiscal rules*.

⁽⁶⁾ Úř. věst. C 353, 18.10.2019, s. 32; Úř. věst. C 123, 9.4.2021, s. 12 a Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 227.

⁽⁷⁾ Pracovní dokument útvarů Komise (2020), *Identifying Europe's recovery needs* (Zjišťování potřeb Evropy v oblasti oživení), SWD(2020) 98 final.

⁽⁸⁾ *Zprávy Fiskálního monitoru MMF*, duben 2021.

⁽⁹⁾ *Monitor udržitelnosti dluhu*, Evropská komise, únor 2021.

2.7. Ve svých dřívějších stanoviscích EHSV uvítal přezkum správy ekonomických záležitostí provedený Evropskou komisí a zdůraznil, že je zapotřebí revize. ⁽¹⁰⁾ EHSV rovněž navrhl, aby se o otázce reformy správy ekonomických záležitostí EU diskutovalo v rámci Konference o budoucnosti Evropy. Přizpůsobení ustanovení SFEU týkajících se správy ekonomických záležitostí současné hospodářské realitě v EU nemělo být tabu. EHSV tuto výzvu opakuje, a to zejména v souvislosti s krizí COVID-19. Aby se zabránilo návratu ke starým fiskálním pravidlům a zvládl se přechod na správu ekonomických záležitostí zaměřenou na prosperitu, EHSV požaduje, aby se v procesu přezkumu pokračovalo co nejdříve. ⁽¹¹⁾

3. Konkrétní připomínky

3.1. Opětovné vyvážení správy ekonomických záležitostí EU

3.1.1. Fiskální politika by měla být součástí širšího víceúrovňového a vyváženého rámce správy. EHSV doporučuje, aby se správa ekonomických záležitostí zaměřovala na prosperitu, v rámci níž by se upřednostňovalo sociální a ekonomické blaho, a to tak, aby nikdo nezůstal opomenut, a zároveň se zajistila udržitelnost veřejného zadlužení. Výbor proto požaduje zavedení vyvážené hospodářské politiky, která by zdůrazňovala význam řady klíčových cílů politiky, jako jsou udržitelný a inkluzivní růst, plná zaměstnanost, důstojná práce, spravedlivé transformace, spravedlivé rozdělení příjmu a bohatství, veřejné zdraví a kvalita života, environmentální udržitelnost, stabilita finančních trhů, cenová stabilita, vhodně vyvážené obchodní vztahy, konkurenceschopné sociálně tržní hospodářství a udržitelné veřejné finance, a přisuzovala jim stejnou váhu. Tyto cíle jsou v souladu jak s cíli stanovenými v článku 3 Smlouvy o EU, tak se stávajícími cíli udržitelného rozvoje OSN. ⁽¹²⁾

3.1.2. Za účelem podpory členských států na cestě k udržitelnému a inkluzivnímu hospodářství nestačí jen povolit za určitých podmínek fiskální volnost. Kromě toho je třeba podpořit pobídky k reformám. Stávající rámec správy ekonomických záležitostí EU stojí na třech pilířích: a) rozpočtový dohled b) makroekonomický dohled a c) koordinace sociálních politik a politik zaměstnanosti. Již se tak silně zaměřuje na reformy. Nejrůznější empirické studie zdůrazňují, že navzdory reformám se většina dřívějších doporučení pro jednotlivé země soustředila na posílení konkurenceschopnosti a konsolidaci veřejných rozpočtů. ⁽¹³⁾ EHSV vyzývá orgány EU, aby budoucí doporučení pro jednotlivé země vypracovaly vyváženěji: fiskální měřítko, klimatické cíle EU a evropský pilíř sociálních práv by měly rovnocenně sloužit jako důležité referenční body pro doporučení pro jednotlivé země. Je třeba věnovat zvláštní pozornost reformám, jež podporují transformaci na ekologickou a digitální ekonomiku (jako jsou aktivní politiky na trhu práce a programy celoživotního učení, včetně programů pro změnu kvalifikace a poskytování podpory pro změnu povolání), a reformám, které zaručí, že fondy EU budou účinně čerpány (například zvyšování technických kapacit veřejné správy v oblasti řízení investičních projektů, účinné a otevřené systémy zadávání veřejných zakázek a reformy k odstranění jiných než měnových překážek účinné investiční politiky).

3.2. Posilování veřejných investic

3.2.1. EHSV zdůrazňuje, že fiskální rámec EU je nutné reformovat tak, aby lépe chránil veřejné investice. ⁽¹⁴⁾ Multiplikační efekt veřejných investic je zvláště vysoký, a škrty veřejných investic tak mají zvláště negativní dopad na hospodářský růst a zaměstnanost. Především škrty veřejných investic a vládních výdajů obecně jsou v časech hospodářských propadů a recesí zvláště škodlivé. ⁽¹⁵⁾ Mnoho studií navíc označuje veřejné investice za faktor posilující růst z dlouhodobého hlediska. ⁽¹⁶⁾ Dlouhodobý nárůst veřejných investic rovněž soukromému sektoru přináší jistější základ pro plánování. ⁽¹⁷⁾

⁽¹⁰⁾ Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 227.

⁽¹¹⁾ Úř. věst. C 123, 9.4.2021, s. 12.

⁽¹²⁾ Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 227.

⁽¹³⁾ Crespy, Amandine and Vanheuverzwijn, Pierre (2019), „What Brussels means by structural reforms: empty signifier or constructive ambiguity?“, in: *Comparative European Politics*, Vol. 17, Iss. 1, s. 92–111; Hacker, Björn (2019): *A European Social Semester? The European Pillar of Social Rights in Practice*. Brusel, ETUI.

⁽¹⁴⁾ Viz rovněž *Evropská fiskální rada* (2019).

⁽¹⁵⁾ Evropská komise (2016), *Zpráva o veřejných financích v HMU v roce 2016*, Institutional Paper č. 045; J-M Fournier (2016), *The positive effect of public investment on potential growth*, OECD Economics Department, Working Paper 1347.

⁽¹⁶⁾ IMF Fiscal Monitor (2020), *Policies for the Recovery*.

⁽¹⁷⁾ H. Bardt, S. Dullien, M. Hüther and K. Rietzler (2020), *For a sound fiscal policy. Enabling public investments*, IW policy paper 6/2020, Institut der deutschen Wirtschaft (IW), Köln.

3.2.2. Tyto skutečnosti ospravedlňují přístup, který při posuzování, zda členské státy dodržují fiskální pravidla EU, upřednostňuje veřejné investice. EHSV obhajuje „zlaté pravidlo“ pro veřejné investice⁽¹⁸⁾ v zájmu zachování produktivity a sociálního a ekologického základu pro blaho budoucích generací za současného zajištění udržitelnosti veřejných financí. EHSV obecně doporučuje provádět v rámci revidovaného fiskálního rámce tradiční koncept zlatého pravidla ve veřejných financích.⁽¹⁹⁾ Znamená to, že čisté veřejné investice je třeba vyloučit z výpočtu celkových schodků státního rozpočtu. Je-li výdajové pravidlo prováděno tak, jak k tomu vyzývá EHSV (viz odstavce 3.3.2 a 3.3.3), čisté veřejné investice by měly být rovněž vyňaty ze stropu veřejných výdajů, zatímco investiční náklady by byly rozděleny po celou dobu životnosti namísto čtyřletého období, jak je tomu v současnosti. Čisté veřejné investice zvyšují veřejný nebo sociální kapitál a přinášejí prospěch budoucím generacím.⁽²⁰⁾ Budoucí generace zdědí obsluhu veřejného dluhu, ale na oplátku dostanou odpovídající a zvýšený objem veřejného kapitálu.

3.2.3. EHSV zdůrazňuje, že zlaté pravidlo vede k preferenčnímu zacházení s veřejnými investicemi v rámci fiskálního rámce EU. Nezabývá veřejné orgány povinností zdůvodňovat příslušné investiční projekty a získávat pro ně většinu. V každém případě musí být zachována transparentnost a parlamentní odpovědnost, čímž se rovněž zajistí, že budou realizovány pouze ty veřejné investice, které jsou všeobecně prospěšné.

3.2.4. Jako úplně první krok EHSV doporučuje zásadní revizi „investiční doložky“. EHSV v první řadě doporučuje, aby „investiční doložka“ Paktu o stabilitě a růstu byla vykládána flexibilněji. Dosud byla uplatněna jen zřídka, především kvůli svým restriktivním kritériím způsobilosti.⁽²¹⁾ Tato kritéria způsobilosti by měla být uvolněna. Veřejné investice by měly v zásadě ospravedlnit dočasné odchýlení od postupů korekce, a to nezávisle na pozici členského státu v hospodářském cyklu a i v případě, že tyto investice vedou k překročení referenční hodnoty schodku ve výši 3 % HDP.

3.2.5. V současné době jsou odchylky od střednědobého rozpočtového cíle nebo od postupu korekce k jeho dosažení povoleny pouze v případě, že jsou spojeny s vnitrostátními výdaji na projekty spolufinancované EU.⁽²²⁾ EHSV navrhuje širší definici investic. Zároveň musí být definice investic jasnější a proveditelná, aby se zabránilo „kreativnímu účetnictví“. Pokyny Evropské komise poskytované členským státům v souvislosti s Nástrojem pro oživení a odolnost a s definicí investic, kterou obsahuje, jsou dobrým výchozím bodem⁽²³⁾, neboť zahrnují investice do hmotných aktiv, ale také investice do zdraví, sociální ochrany, vzdělávání a odborné přípravy a investice zaměřené na ekologickou a digitální transformaci.

3.2.6. EHSV vítá zavedení taxonomie pro udržitelné činnosti. Jasně stanoví, co lze považovat za „environmentálně udržitelnou ekonomickou činnost“, což následně umožňuje definovat „environmentálně udržitelné investice“.⁽²⁴⁾ EHSV proto doporučuje považovat dobře vypracovanou taxonomii pro udržitelné činnosti za základ pro hodnocení udržitelnosti veřejných investic v kombinaci s pravidlem vyrovnaného rozpočtu. EHSV navíc se zájmem očekává návrh Komise na ekologické sestavování rozpočtu.

3.3. Více cyklické volnosti pro fiskální politiku

Reforma cyklických způsobů korekce nebo zavedení výdajového pravidla

3.3.1. EHSV zdůrazňuje, že metoda Evropské komise pro cyklickou korekci je nesrozumitelná a je zdrojem procykličnosti. Způsob, jakým Evropská komise určuje strukturální saldo, se ukázal jako problematický, neboť vypočítaný potenciální produkt je silně ovlivněný stávající hospodářskou situací. Kupříkladu v obdobích poklesu ekonomiky se potenciální produkt rychle a radikálně snižuje, ačkoliv to nutně neodráží reálné podmínky.⁽²⁵⁾ Snížení potenciálního

⁽¹⁸⁾ Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 227.

⁽¹⁹⁾ A. Truger (2020), *Reforming EU Fiscal Rules: More Leeway, Investment Orientation and Democratic Coordination*, Intereconomics, 55(5).

⁽²⁰⁾ Viz rovněž P. Bom and J. Ligthart (2014), *What have we learned from three decades of research on the productivity of public capital?*, Journal of Economic Surveys, 28(5), s. 889–916.

⁽²¹⁾ J. Valero (2019), *New investment clause fails to win EU member state support*, Euractiv. Viz Evropská komise (2015), *Optimální využití flexibility v rámci současných pravidel Paktu o stabilitě a růstu*, COM(2015) 012 final.

⁽²²⁾ Evropská komise (2015).

⁽²³⁾ Evropská komise (2021), *Guidance to Member States. Recovery and resilience plans* (Pokyny členským státům. Plány pro oživení a odolnost), SWD(2021) 12 final, část 2/2.

⁽²⁴⁾ Úř. věst. C 62, 15.2.2019, s. 103.

⁽²⁵⁾ A. Truger (2015), *Austerity, cyclical adjustment and the remaining leeway for expansionary fiscal policies within the current EU fiscal framework*, Journal for a Progressive Economy, 6, s. 32–37.

produktu má závažné důsledky pro vypočítaný strukturální schodek a odpovídající konsolidační úsilí. Bude-li výpočet potenciálního produktu méně citlivý na cyklické fluktuace, může to otevřít značný fiskální prostor pro proticyklické hospodářské politiky členských států. Tento reformní návrh by mohl být proveden snadno a měl by být vzat v úvahu jen jako minimální požadavek pro lepší přizpůsobení fiskálních pravidel EU, aby řešila cyklické fluktuace. I přes reformy však strukturální schodek zůstane velmi složitým konceptem a jeho výpočet je téměř nemožné vysvětlit občanům a zúčastněným stranám. Kvůli technickým problémům a nesrozumitelnosti by měly být zváženy jiné možnosti.

3.3.2. Alternativní možností reformy je úplně upustit od sporného konceptu strukturálního schodku a namísto toho zavést do revidovaného fiskálního rámce pravidlo pro veřejné výdaje.⁽²⁶⁾ Na rozdíl od cyklicky očištěného schodku lze veřejné výdaje sledovat v reálném čase a jsou přímo kontrolovány vládou. Veřejné investice by měly být upřednostňovány oddělením stávajících a investičních rozpočtů, přičemž stávající rozpočet by měl být omezen pouze pro růst nominálních výdajů. Přístup pravidla vyrovnaného rozpočtu by tímto způsobem mohl být sklouben s výdajovým pravidlem.⁽²⁷⁾

3.3.3. Nominální veřejné výdaje by se vypočítaly očištěné od úrokových plateb a od cyklických veřejných výdajů. Limity by mohly být určeny střednědobým tempem růstu reálného potenciálního produktu plus cílovou mírou inflace Evropské centrální banky (ECB) ve výši 2 %. Pokud cyklické faktory způsobují, že klesají příjmy z daní (v recesi) nebo rostou (v období vzestupu), podporuje toto pravidlo stabilitu tím, že zajistí, aby se vládní výdaje zvyšovaly pouze ve stanovených mezích. Výdaje přesahující stanovený limit by měly být povoleny pouze tehdy, pokud by byly rozpočtově neutrální, tj. pokud by se výdaje snížily jinde o stejnou částku nebo pokud by se zvýšily příjmy z daní. V případě obecného snížení daní by míra růstu výdajů musela zahrnovat ztrátu těchto příjmů. Navrhovaná kombinace výdajového pravidla a zlatého pravidla veřejných investic by mohla představovat účinný nástroj pro omezení veřejných výdajů na udržitelnou úroveň. Současně umožní fungování automatických stabilizátorů a také umožní vládám přijímat diskreční opatření.

Flexibilní způsoby úpravy dluhu pro jednotlivé země

3.3.4. EHSV podporuje návrh Evropské fiskální rady (2020)⁽²⁸⁾ zavést do zjednodušeného fiskálního rámce specifické prvky pro jednotlivé země. EHSV zejména vítá návrh týkající se rozlišení úpravy dluhu v členských státech za současného zachování udržitelnosti dluhu. Strategie zaměřené na snížení poměru dluhu k HDP lišící se podle jednotlivých zemí by měly být založeny na komplexní ekonomické analýze s přihlédnutím k faktorům, jako je počáteční úroveň dluhu a jeho složení, diferenciály tempa růstu a úrokových sazeb z hlediska udržitelnosti, perspektiva inflace, předpokládané náklady na stárnutí a environmentální výzvy, míra nezaměstnanosti a chudoby, rozdělení příjmů a bohatství, vnitřní a vnější nerovnováha, a především k tomu, zda je fiskální korekce (např. požadovaný primární přebytek rozpočtu) realistická.⁽²⁹⁾

3.3.5. EHSV připomíná, že fiskální referenční hodnoty nejsou definovány v samotném článku 126 SFEU, nýbrž v protokolu č. 12 v příloze Smlouvy. Tyto hodnoty proto mohou být změněny jednomyslným hlasováním v Radě a není nutné použít formální postup pro změnu Smlouvy. EHSV vybízí orgány EU, aby zvážily zvýšení dluhového stropu odpovídajícího 60 % a zároveň zohlednily současný makroekonomický kontext a zajistily fiskální udržitelnost.

3.3.6. A konečně je do tohoto kontextu třeba doplnit, že spoléhat se během recesí výlučně na vnitrostátní automatické stabilizátory není zcela v souladu s myšlenkou proticyklické politiky. Rozpočtové schodky vyvolané poklesem produktu a zaměstnanosti plně nekompenzují cyklické ztráty a nejsou dostatečné, aby bylo možné plně čelit cyklickému poklesu. Jedná se pouze o pasivní a částečné proticyklické reakce a musí být doplněny o aktivní diskreční dočasné reakce na cyklické poklesy s cílem zvrátit je v oživení. V minulosti se řada členských států rozhodla pokračovat ve snižování poměru dluhu k HDP s negativními hospodářskými důsledky, přestože fiskální stimulační opatření by byla mnohem vhodnější. Bude-li pokračovat prostředí příznivých úrokových sazeb, měly by být v budoucím fiskálním rámci povoleny větší primární schodky a současně by měly poměry dluhu k HDP zůstat na stejné úrovni nebo klesat a měla by se zajistit udržitelnost dluhu. Z toho důvodu musí zůstat základním prvkem jakéhokoliv budoucího fiskálního rámce EU ustanovení pro výjimečné okolnosti a měla by být odpovídajícím způsobem upravována.

⁽²⁶⁾ Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 227.

⁽²⁷⁾ Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 227.

⁽²⁸⁾ Evropská fiskální rada (2020).

⁽²⁹⁾ Evropská fiskální rada (2020).

Deaktivace únikové doložky

3.3.7. EHSV vítá aktivaci obecné únikové doložky fiskálního rámce a varuje před příliš rychlým „návratem k normálu“, který by mohl způsobit kontrakční impuls, a členské státy by tak prováděly škrty ve výdajích, aby dosáhly střednědobých výdajových cílů, jako tomu bylo po roce 2010, kdy to vyvolalo dvojistou recesi. Bylo by to v rozporu s cílem programu Next Generation EU a mohlo by to způsobit novou recesi.

3.3.8. EHSV podporuje rozhodnutí Evropské komise i v roce 2022 nadále uplatňovat obecnou únikovou doložku a deaktivovat ji v roce 2023 za předpokladu, že úroveň ekonomické aktivity dosáhne úrovně před krizí.⁽³⁰⁾ EHSV navíc podporuje tvrzení Evropské komise, že „po deaktivaci obecné únikové doložky budou nadále zohledňovány konkrétní podmínky v jednotlivých zemích“⁽³¹⁾. Před zavedením nového fiskálního rámce by Komise měla předložit pokyny pro přechodné období, během něž by neměl být spuštěn postup při nadměrném schodku a jednotlivé země by v případě potřeby měly mít možnost využít „doložku o neobvyklé události“. EHSV navíc vyzývá Komisi, aby v revizi rámce správy ekonomických záležitostí EU, která je pozastavena, neprodleně pokračovala. EHSV namísto „návratu“ doporučuje „obrat“ směrem k revidovanému rámci pro správu ekonomických záležitostí, jak je uvedeno dále.⁽³²⁾

3.4. Mezinárodní úloha eura

3.4.1. Naše společná měna, euro, se těší silné mezinárodní reputaci a je uznávána pro svůj celosvětový význam jako rezervní a obchodní měna. Reputace eura coby stabilní a důvěryhodné měny závisí na jasných, srozumitelných a vymahatelných fiskálních pravidlech, která posilují veřejné investice, a umožňují tak modernizaci kapitálu a vytváření větší cyklické volnosti během hospodářských poklesů, přičemž zajišťují udržitelnost dluhu. EHSV je proto přesvědčen, že revize fiskálních pravidel nesmí žádným způsobem podryvat stabilitu eura jako hlavní „opěrné“ měny Unie. Při debatě o revizi fiskálních pravidel by měl být zvláštní důraz kladen na to, jak finanční trh vnímá dlouhodobé vyhlídky eura jako globálně důležité měny. Reputace eura obecně závisí na hospodářské, sociální a politické stabilitě.

3.5. Posílení úlohy parlamentů a občanské společnosti ve správě ekonomických záležitostí EU

3.5.1. EHSV poukazuje na to, že fiskální politika je typickou oblastí parlamentní politiky a její rozhodnutí ovlivňují celou strukturu státních výdajů a příjmů. Jak vnitrostátním parlamentům, tak Evropskému parlamentu tedy musí v budoucím rámci správy ekonomických záležitostí EU připadnout význačná úloha. V evropském semestru musí být prostřednictvím interinstitucionální dohody posílena úloha Evropského parlamentu. Zároveň je třeba dodržovat zásadu subsidiarity a rozdělení pravomocí stanovené ve Smlouvách. Vnitrostátní parlamenty musí přimět vlády k odpovědnosti za fiskální politiku, které provádějí. Z toho důvodu musí být účinně zapojeny do evropského semestru a do provádění národních plánů pro oživení.

3.5.2. Obdobně je třeba ve větší míře zapojit občanskou společnost do evropského semestru, a to na vnitrostátní úrovni i na úrovni EU. Tímto způsobem lze zavést vyváženou hospodářskou politiku, v níž budou sladěny všechny zájmy. Zvláště se to týká správy Nástroje pro oživení a odolnost, do níž občanská společnost není uspokojivě zapojena.⁽³³⁾ Zásada partnerství byla po dlouhou dobu tradicí správy evropských strukturálních a investičních fondů a měla by sloužit jako plán pro účinný mechanismus zapojení občanské společnosti.

3.5.3. V případě závažných odchylek od ukazatelů pro cíle hospodářské politiky by měla následovat jednání mezi orgány EU a členskými státy. Obě strany by měly společně a na základě rovnocennosti vymyslet řešení. Problém by mohlo zmírnit zavedení pozitivních pobídek namísto vyhrožování členskými státy, jichž se finanční sankce týkají. Hlavním kritériem v doporučeních musí být podpora inkluzivního a udržitelného růstu.⁽³⁴⁾

3.5.4. EHSV kritizuje takzvanou „makroekonomickou podmíněnost“ v nařízení o společných ustanoveních, která se vztahuje na evropské strukturální a investiční fondy, v nařízení o nástroji pro oživení a odolnost a mezivládní smlouvě o evropském mechanismu stability, která obecně řečeno umožňuje zastavení vyplácení prostředků EU, pokud členské státy

⁽³⁰⁾ Evropská komise (2021): *Koordinace hospodářských politik v roce 2021: překonání pandemie COVID-19, podpora oživení a modernizace naší ekonomiky*, COM(2021) 500 final.

⁽³¹⁾ Evropská komise (2021): *Rok od vypuknutí pandemie COVID-19: reakce v oblasti fiskální politiky*, COM(2021) 105 final.

⁽³²⁾ Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 227.

⁽³³⁾ Usnesení EHSV Zapojení organizované občanské společnosti do národních plánů pro oživení a odolnost – co se osvědčilo a co nikoliv? (2021) (Úř. věst. C 155, 30.4.2021, s. 1).

⁽³⁴⁾ Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 227.

porušují fiskální pravidla EU nebo přispívají k makroekonomické nerovnováze. Po deaktivaci únikové doložky by tato makroekonomická podmíněnost mohla způsobit kontrakční impuls, což by členské státy vedlo ke snížení výdajů za účelem dosažení fiskálních cílů. Bylo by to v rozporu s politickým cílem územní soudržnosti a širšími cíli programu Next Generation EU.

3.5.5. Pro udržitelné oživení je nadále nezbytná vstřícná měnová politika. Evropský parlament by mohl využít svých každoročních usnesení o ECB a svých čtvrtletních slyšení s ECB na téma „měnového dialogu“ k hlasování o sekundárních cílech a k vypracování demokratičtějšího postupu s pokyny pro makroekonomickou a průmyslovou politiku. Umožnilo by to větší zapojení sociálních partnerů a občanů i vnitrostátních parlamentů. Tímto způsobem by ECB získala obnovenou legitimitu pro širší soubor cílů. Mohla by pracovat efektivně a použít úplný soubor svých nástrojů k dosažení jasného a politicky definovaného souboru politických cílů, a to pod vedením demokratických institucí. ECB je veřejný orgán a lze ji využít k pomoci členským státům se samofinancováním v době rostoucích úrokových sazeb, ať už z hlediska cenové stability nebo z hlediska zaměstnanosti, a to zaměřením úrokových sazeb a rozpětí a cílenými měnovými nástroji.

V Bruselu dne 20. října 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Evropský sklářský průmysl na rozcestí – jak zajistit ekologizaci a energetickou účinnost tohoto odvětví a zároveň zvýšit jeho konkurenceschopnost a zachovat kvalitní pracovní místa

(stanovisko z vlastní iniciativy)

(2022/C 105/04)

Zpravodaj: **Aurel Laurențiu PLOSCEANU**

Spoluzpravodaj: **Gerald KREUZER**

Rozhodnutí plenárního shromáždění	25. 3. 2021
Právní základ	čl. 32 odst. 2 jednacího řádu stanovisko z vlastní iniciativy
Odpovědná sekce	Poradní komise pro průmyslové změny (CCMI)
Přijato v sekci	29. 9. 2021
Přijato na plenárním zasedání	21. 10. 2021
Plenární zasedání č.	564
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	142/1/3

1. Závěry a doporučení

1.1. Evropský sklářský průmysl je inovativní a vysoce strategické odvětví, které EU přináší velký prospěch. Sklářské výrobky jsou nezbytné pro přechod ke klimaticky neutrálnímu oběhovému hospodářství: k renovaci budov, rozsáhlejší výrobě elektrické energie z obnovitelných zdrojů, dekarbonizaci dopravních prostředků a zajištění udržitelnosti obalů. Sklo rovněž přispívá k digitální revoluci v Evropě. Ve stručnosti: sklo je budoucnost.

1.2. EHSV žádá tvůrce unijních politik, aby sklářský průmysl a všechna jeho pododvětví zařadili mezi ústřední prvky současných politických priorit, jako je balíček „Fit for 55“, balíček týkající se oběhového hospodářství, Digitální agenda, agenda týkající se strategických hodnotových řetězců a mezinárodní obchodní politika EU a související nástroje.

1.3. Obrovským zdrojem obchodních příležitostí pro sklářský průmysl by byla iniciativa EU „renovační vlna“, která by mohla podnítit investice a zároveň výrazně přispět ke snížení emisí CO₂ z budov. Vyzýváme tvůrce politik na úrovni EU a v členských státech, aby cíle, jež jsou navrhovány nyní, přinejmenším zachovali a pokud možno je zvýšili.

1.4. Má-li se výroba skla – tedy proces, jenž je ze své podstaty energeticky náročný – stát uhlíkově neutrální, je nezbytná transformace energetiky v rámci tohoto odvětví. Tato transformace povede k výraznému navýšení nákladů na podnikání v důsledku vyšších provozních nákladů a kapitálových požadavků.

1.5. EHSV důrazně doporučuje, aby politiky EU tuto transformaci umožnily tím, že sklářský průmysl podpoří, a to finančně – podporou na kapitálové i provozní výdaje –, budováním kapacit v oblasti energie z obnovitelných zdrojů, cenově dostupnými dodávkami energie a zajištěním toho, aby toto odvětví nebylo vystaveno nekalé soutěži ze zemí mimo unijní trh.

1.6. EHSV podporuje všechny politiky EU a národní plány pro oživení, které napomáhají dopravní revoluci, jež směřuje k inteligentním a klimaticky neutrálním automobilům a rozsáhlému rozšíření systémů veřejné dopravy. Důležitou úlohu zde hraje rovněž sklo využívané v oblasti nejmodernějších technologií.

1.7. EHSV důrazně doporučuje, aby EU klasifikovala sklo jako trvalý materiál, jelikož je inertní, opětovně použitelné a donekonečna recyklovatelné.

1.8. EHSV vyzývá k přechodu od nelineárních materiálů ke sklu, které je plně oběhové, opětovně použitelné a recyklovatelné, aby se tak snížila závislost na dovozu fosilních paliv a omezila těžba prvotních surovin a vyčerpávání zdrojů. Výbor navrhuje, aby EU uznala, že sklo přispívá k udržitelným obalovým systémům.

1.9. EHSV důrazně doporučuje rozsáhlejší uplatňování zásad oběhového hospodářství ve spojení s veřejnou a soukromou finanční podporou a partnerstvími, jako je iniciativa „Close the Glass Loop“ s cílem napomoci tomu, aby se zvýšila míra recyklace skla. To Evropě umožní zamezit vytváření skleněného odpadu, snížit spotřebu energie a emise CO₂ a vytvořit nová pracovní místa v odvětví recyklace skla.

1.10. EHSV naléhavě vyzývá EU, aby uznala, že sklo je nezbytné pro výrobu zelené energie. Sklo je klíčovou složkou nejen fotovoltaických solárních panelů, ale také větrných turbín a k výrobě zelené elektřiny jej lze využít i jinými způsoby. EHSV vyzývá Komisi a Parlament, aby vypracovaly nové politiky EU týkající se klimatických cílů a strategických hodnotových řetězců s cílem obnovit v Evropě výrobu fotovoltaických článků a zabezpečit výrobu dalších strategických sklářských výrobků a hodnotové řetězce, k nimž náleží (např. čelní skla pro výrobce dopravních prostředků).

1.11. EHSV požaduje, aby byly podporovány investice do vzdělávání a odborné přípravy s cílem zajistit, aby noví a mladí zaměstnanci, kteří v tomto odvětví začínají a nahrazují stárnoucí pracovníky, nabývali nezbytné znalosti a schopnosti a aby současní pracovníci mohli držet krok s inovacemi a transformačními změnami ve sklářském průmyslu.

1.12. EHSV vyzývá EU, aby náš sklářský průmysl chránila před rizikem úniku uhlíku. Stále vyšší ambice v oblasti klimatu a rostoucí uhlíkové náklady vyžadují spíše silnější než slabší ochranu před únikem uhlíku. Konkurenceschopnost sklářských výrobků na vývozních trzích a v samotné EU lze částečně zajistit účinnými opatřeními týkajícími se úniku uhlíku v rámci systému obchodování s emisemi (ETS). Tento systém by měl být zachován, aby byl sklářský průmysl podpořen při transformaci za účelem splnění cíle EU, jímž je klimatická neutralita. Je třeba pečlivě zvážit zavedení mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích a balíčku týkajícího se taxonomie. Výbor žádá, aby tento mechanismus zahrnoval řešení, pokud jde o vývoz, a aby účinná opatření týkající se úniku uhlíku byla posílena tím, že mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích bude doplněn o přidělování bezplatných povolenek na základě plně výše referenční hodnoty, a to alespoň do roku 2030 a v souladu s pravidly WTO.

1.13. Ekologická a digitální transformace v Evropě, a zejména ve sklářském průmyslu, musí být transformací spravedlivou. EHSV vyzývá k tomu, aby v zájmu zajištění maximální podpory tohoto procesu do něj byli zapojeni i pracovníci. Právní předpisy EU by tudíž měly podporovat sociální dialog na všech úrovních.

1.14. V zájmu sledování vývoje ve sklářském průmyslu, pokud jde o snižování emisí CO₂, výrobu a další důležité proměnné, by EHSV uvítal cílenější podporu a analýzu tohoto odvětví celkově a jeho pododvětví a jednotlivých členských států.

2. Obecný popis sklářského průmyslu

2.1. Výroba

Podle Glass Alliance Europe bylo v EU v roce 2020 vyrobeno 36,8 milionu tun skla. EU je jedním z největších výrobců skla na světě. Výroba skla sestává z pěti pododvětví:

- a) 60,4 % – obalové sklo,
- b) 29,2 % – ploché sklo,
- c) 3,2 % – užitkové sklo,
- d) 5,3 % – vlákna (vyztužení a izolace),
- e) 2,1 % – speciální sklo.

2.2. Zaměstnanost

V roce 2018 zaměstnával sklářský průmysl v EU-27 asi tak 290 000 pracovníků. ⁽¹⁾ Tento údaj zahrnuje výrobu, recyklaci a zpracování skla, neboť hodnotové řetězce některých odvětví, konkrétně například odvětví plochého skla, jsou složité. Je rovněž třeba poznamenat, že odvětví zpracování skla zahrnuje značný počet malých a středních podniků.

⁽¹⁾ Zdroj: Eurostat a FERVER.

2.3. Zdraví a bezpečnost

2.3.1. Evropský sklářský průmysl nabízí kvalitní pracovní místa pro širokou škálu profilů: od míst pro nekvalifikované manuální pracovníky až po pracovní místa v technických oborech vyžadující vysokou kvalifikaci.

2.3.2. Nekvalifikovaná manuální práce ve sklářském průmyslu může být fyzicky namáhavá a ještě pořád může být občas nebezpečná. Opatření na ochranu zdraví a bezpečnosti vyžadují investice a často mají pozitivní dopad na produktivitu. Opatření pro prevenci nemocí z povolání jsou neustále zlepšována, jako je tomu v případě prevence silikózy v rámci sociálního dialogu Evropské sítě pro oxid křemičitý (NEPSI) o respirabilním krystalickém oxidu křemičitém. Kultura bezpečnosti a prevence přispěla ke kvalitě pracovních míst v tomto odvětví.

2.4. Věk, vzdělávání a odborná příprava

Na rozdíl od střední a východní Evropy je pracovní síla v zemích západní Evropy většinou starší (50+) a velmi zkušená. Je stále obtížnější přilákat nové a mladší pracovníky. Nahradit starší a zkušené pracovníky znamená zaškolit pracovníky nové a umožnit současným pracovníkům, aby drželi krok s inovacemi a změnami, jimiž sklářský průmysl prochází.

2.5. Sklářský průmysl je velmi inovativním odvětvím.

2.5.1. Trendy v oblasti zdraví a dobrých životních podmínek otevírají nové příležitosti a trhy pro udržitelné, zdravé a opětovně použitelné skleněné obaly donekonečna recyklovatelné v uzavřeném okruhu. Sklářský průmysl pracuje na inovaci vzorů a na více „přelomových“ způsobech dekarbonizace výrobního procesu, což předznamenává zásadní transformaci ve výrobě skla.

2.5.2. Sklo používané ve stavebnictví a v automobilovém průmyslu je stále sofistikovanější, neboť se do něj přidávají fólie, plyny, nátěry, kamery, radary a další materiály s cílem zvýšit bezpečnost a zlepšit izolační vlastnosti a přenosnost dat. V zájmu zachování účinnosti a výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů lze do fasádního skla nebo do panoramatických středních oken aut zabudovat fotovoltaické články.

2.5.3. Produkty ze skla vyrobené za použití nejmodernějších technologií se používají rovněž v leteckém a kosmickém a v obranném průmyslu. Výrobky ze skla a kompozitní materiály, jejichž složku tvoří sklo, se používají také v kosmických lodích a družicích jako nátěry, elektronika, čidla, displeje atd. Díky tomu je sklářský průmysl nejen vysoce technologicky vyspělým a inovativním odvětvím, ale také odvětvím velmi strategickým.

2.6. Dopady pandemie COVID-19

Od začátku pandemie jsou trhy v klíčových odvětvích oslabeny, což v některých důležitých oblastech sklářského průmyslu (ploché sklo, užitkové sklo, vlákna) vedlo ke snížení výroby a pomalému tempu oživení. V roce 2020 zaznamenal sklářský průmysl propad o 1 % až 14 % v závislosti na pododvětví. U plochého skla, které se používá především ve stavebnictví a automobilovému průmyslu, se trh EU v roce 2020 zmenšil o více než 10 %. Zatímco využívání ve stavebnictví je stabilnější, než se očekávalo, trh s automobilovým sklem zůstává i nadále ve velkém útlumu.

3. Přínos sklářského průmyslu pro klimatickou neutralitu, oběhové hospodářství, blahobyt a Digitální agendu EU

3.1. Klimatická neutralita

3.1.1. Renovační vlna

3.1.1.1. Výrobky ze skla jsou ústředním prvkem iniciativy U „renovační vlna“, jejímž cílem je drasticky snížit spotřebu energie a emise CO₂ z budov. V zájmu izolace budov bude muset zasklení oken odpovídat nejvyšším normám energetické náročnosti. To by znamenalo ohromné snížení emisí CO₂ z budov, neboť vysoce výkonné zasklení by do roku 2050 mohlo zamezit 37,4 % těchto emisí. ^(?) Klíčem k dosažení optimální izolace budov je rovněž skleněná vlna, pěnové sklo a další izolační produkty ze skleněných vláken.

^(?) Zdrojem je zpráva institutu TNO z roku 2019: Glazing potential: energy savings and CO₂ emission reduction (Potenciál zasklení: úspory energie a snížení emisí CO₂), sdružení Glass for Europe.

3.1.1.2. Iniciativa EU „renovační vlna“ by byla nesmírným zdrojem obchodních příležitostí. Kdyby se u výměn oken dosáhlo dvojnásobné úrovně, mohlo by to vést k tomu, že trh s plochým sklem vzroste o více než 60 %, a mohlo by to tudíž podnítit investice.

3.1.2. Výroba zelené energie

3.1.2.1. Sklo je pro výrobu zelené energie nepostradatelné. Je klíčovou složkou fotovoltaických solárních panelů. Ve větrných turbínách se používají skleněná vlákna, díky nimž jsou tyto turbíny lehké, ale bytelné. Zelenou elektřinu lze rovněž produkovat pomocí speciálního zrcadlového skla, jež zaměřuje světlo na centrální prvek připojený ke generátoru.

3.1.2.2. Rychlý vzestup evropského odvětví výroby solárních panelů a jeho pád v důsledku nekalé soutěže ze strany čínských společností může sloužit jako příklad toho, jak se v prostředí mezinárodní konkurence nemá nakládat s novými příležitostmi v oblasti zelené energie. Nové politiky EU týkající se klimatických cílů a strategických hodnotových řetězců by měly usilovat o modernizaci výroby fotovoltaických článků v Evropě.

3.1.3. Doprava

3.1.3.1. Sklářský průmysl je velkým dodavatelem pro výrobce kolejových vozidel. V důsledku krize COVID-19 některé společnosti zajišťující veřejnou dopravu pozastavily nebo zrušily řadu velkých objednávek, přičemž několika závodům hrozí uzavření, což by mohlo vést ke zvýšení dovozu. Účinnou podporou evropské výroby by mohly být včasné národní plány pro oživení.

3.1.3.2. Navzdory skutečnosti, že automobilový průmysl procházel krizí již před vypuknutím pandemie COVID-19, je pravděpodobné, že bude poptávka po modernějším, lehčím a vysoce izolujícím zasklení. Autonomní automobily pak zvýší poptávku po sofistikovanějších specializovaných výrobcích ze skla, které budou sloužit jako displeje, ovládací panely, zařízení pro rozšířenou realitu atd.

3.1.4. Udržitelné obaly

Sklářský průmysl poskytuje evropským odvětvím potravin a nápojů, kosmetiky a farmaceutických výrobků (např. vakcíny proti onemocnění COVID-19) zdravý a udržitelný inertní obalový materiál. Tento průmysl má vedoucí postavení, pokud jde o širokou škálu inovací v oblasti ekodesignu, dekarbonizace a energetické účinnosti s cílem změnit způsob výroby skla. Každoročně se do dekarbonizace, energetické účinnosti a modernizace zařízení investuje nejméně 10 % výrobních nákladů. Nejnovější projekt „Furnace for the Future“⁽³⁾ (Pec pro budoucnost), který je zaměřený na obalové sklo a který se ucházel o podporu z Inovačního fondu v rámci EU ETS, sníží emise o 60 %. Jde o jednu z několika iniciativ, jež mají napomoci dosažení cíle tohoto odvětví vyrábět klimaticky neutrální skleněné obaly, které budou sklářský průmysl transformovat a v oblasti nízkouhlíkových skleněných obalů nabídnou velké příležitosti k růstu.

3.2. Oběhové hospodářství: sklo coby dokonalý produkt

3.2.1. Sklo je trvalý, inertní materiál, který je opětovně použitelný a který lze donekonečna recyklovat, aniž by ztratil své vlastnosti.

3.2.2. Sklo je environmentálně šetrnou alternativou, kterou lze v mnoha případech použít místo plastu, a je na špici, co se týče účinné recyklace, a je 100 % opětovně použitelné, takže zajišťuje plně oběhový systém. Jedná se o jediný obalový materiál, u něž není zapotřebí plastová vrstva či vložka a který vždy zůstává zdravý a bezpečný pro balení potravin bez ohledu na to, kolikrát je recyklován. Sklo je tedy jediným obalovým materiálem, jehož pomocí lze plně oběhového systému dosáhnout. Sklo je jedním z nejvíce recyklovaných obalových materiálů. Z veškerého skla, jež se v současné době uvádí na trh, se k recyklaci sbírá 76 %. Díky používání recyklovaného skla dochází k úsporám energie a vzniká méně emisí CO₂. I nadále by měly být podporovány celounijní pobídky, které budou zúčastněné strany v rámci celého hodnotového řetězce, včetně spotřebitelů, motivovat k tomu, aby recyklovaly více a lépe.

3.2.3. V odvětví skla pro stavebnictví představuje recyklované sklo v současnosti 26 % surovin.⁽⁴⁾ Existuje potenciál recyklaci zvýšit zlepšením sběru, třídění a čištění skla ze starých oken nebo fasád.

⁽³⁾ Furnace for the Future: <https://feve.org/about-glass/furnace-for-the-future/>.

⁽⁴⁾ Glass for Europe – 2050: Flat glass in climate-neutral Europe (2050: Ploché sklo v klimaticky neutrální Evropě) – 2019, <https://glassforeurope.com/wp-content/uploads/2020/01/flat-glass-climate-neutral-europe.pdf>.

3.2.4. Konec životnosti fotovoltaických článků první generace může být novou příležitostí k přepracování průmyslové politiky v oblasti solární energie a k tomu, aby díky lepší recyklaci zůstaly vzácné materiály v Evropě. Napomoci by tomu měla jasná vize a politika EU.

3.3. Blahobyt

3.3.1. Sklo je všude kolem nás. Moderní život by bez něj nebyl možný. Sklářský průmysl je rovněž jedním z nejstarších průmyslových odvětví, a pokud jde o dekorativní sklo, umění a kulturu, má v Evropě hluboké historické kořeny. Touto dlouhou tradicí se utvářelo evropské know-how a postupy v této oblasti a umění výroby skla.

3.3.2. Beze skla se v dnešní době neobejdou zdravotnické technologie, biotechnologie ani vědecké inženýrství v oblasti živé přírody. Sklo nás také chrání před rentgenovým zářením (radiologie) a paprsky gama (jaderné záření). Sklo pro interiérový design, ale také skleněný nábytek či skleněné prvky, jako jsou zrcadla, přepážky, zábradlí, stoly, police a skleněné osvětlení, zlepšují naše životní a kancelářské prostory.

3.3.3. Sklo zachovává kvalitu a zajišťuje trvanlivost našich potravin a nápojů. Skleněná jídelní souprava umožňují elegantní stravování a stylové doplňky. Skleněná okna vpouštějí do našich domovů a kanceláří přirozené světlo. Sklo se používá ve spotřebičích a elektronice pro domácnosti a kanceláře. Příkladem jsou dvířka pro trouby, varné desky, televizní obrazovky a počítačové monitory a chytré telefony.

3.4. Digitální Evropa

Evropské výrobní závody již produkují nejtenčí sklo, které je dostupné. Používá se pro displeje, chytré telefony, tablety a jiné (dotykové) obrazovky/monitory. Dráty a kabely ze skleněných optických vláken zajišťují jak rozsáhlý – a dokonce i mezikontinentální – přenos dat, tak i mikrospojení v elektronických zařízeních a čipech.

4. Sklářský průmysl coby energeticky náročné odvětví

4.1. Každým rokem se další a další pece přestavují nebo upravují tak, aby využívaly nízkouhlíkové technologie, jež jsou a energeticky mnohem účinnější. Sklářský průmysl nadále snižuje spotřebu energie využíváním technologií rekuperace odpadního tepla a technologie organického Rankinova cyklu, větším využíváním skleněných střepeň a prostřednictvím dalších symbiotických technologií. Energetickou účinnost pomáhají zvyšovat nové systémy hospodaření s energií a technologie plošně zaváděné ve sklárnách.

4.2. Spotřeba energie ve sklářském průmyslu se téměř 100 let prudce snižuje a nyní dosahuje svého termodynamického limitu.

4.3. Vzhledem k tomu, že jsou emise CO₂ ve sklářském průmyslu přímo spojeny s využitou energií, lze zlepšení energetické účinnosti pozorovat na snížení těchto emisí. A tato zlepšení skutečně vedla k prudkému snížení emisí CO₂. Například francouzský sklářský průmysl – který je poměrně různorodý a sofistikovaný – snížil mezi lety 1960 a 2010 své emise CO₂ o 70 %.

4.4. V zájmu sledování pokroku sklářského průmyslu ve srovnání s dalšími energeticky náročnými odvětvími by měla být rozvíjena cílenější podpora pro toto odvětví celkově a pro jeho pododvětví a také pro jednotlivé členské státy.

4.5. Cesty ke klimatické/uhlíkové neutralitě

4.5.1. Sklářský průmysl téměř dosáhl svého termodynamického limitu, což znamená, že s ohledem na stávající techniky a spalování zemního plynu již není možné výrazně snížit emise CO₂. Zapotřebí je tedy transformace energetiky a ještě větší oběhovost v odvětví výroby skla v oblastech, jež k tomu mají potenciál.

4.5.2. Zelená elektřina

Další nadějnou cestou k dekarbonizaci výroby skla je elektrifikace. V současné době se připravuje demonstrační projekt nazvaný „Furnace for the Future“ (Pec pro budoucnost). Jednalo by se o první velkokapacitní hybridní elektrickou pec na obalové sklo na světě. V pododvětví obalového skla a užitkového skla již fungují menší elektrické pece. Stejně jako v případě vodíku je i u zelené elektřiny třeba rozvíjet příslušné kapacity.

4.5.3. Zelený vodík

Vodík představuje velmi slibnou alternativu zemního plynu. V rámci sklářského průmyslu se již zkoumá varianta vodíkových pecí. Bude však trvat ještě několik let, než bude první pec na vodík provozu a konkurenceschopná a než budou k dispozici dostatečné kapacity pro výrobu a přepravu vodíku.

4.5.4. Oběhovitost

Při tavení skla v pecích na zemní plyn vzniká 80 % emisí CO₂ spalováním zemního plynu a 20 % z primárních surovin. Nahrazením primárních surovin recyklovaným sklem (střepey) se předejde potřebě těžít nové suroviny, sníží se množství odpadu a emisí CO₂ a dojde k úsporám energie. Existuje potenciál k tomu, aby se „uzavřel cyklus skla“⁽⁵⁾ a aby se po spotřebě recyklovalo více skla. V pododvětvích skla pro stavebnictví a skla pro automobilový průmysl se testuje několik iniciativ a modelů, jejichž cílem je zlepšit sběr. Měl by být stanoven cíl pro předběžnou demontáž skla a zasklení z budov, která předchází demolici, a pro sběr konkrétního materiálu, který by doplňoval obecný cíl týkající se stavebního a demoličního odpadu, jenž je v případě lehkých materiálů, jako je sklo, neúčinný. Jsou zapotřebí systémy tříděného sběru, jež by zajišťovaly vysokou kvalitu, díky čemuž by sklářské výrobky mohly obsahovat velký podíl recyklovaného materiálu.

4.5.5. Překážky a výzvy

Transformace energetiky s sebou přinese vyšší provozní náklady a kapitálové výdaje. Politiky EU musí tuto transformaci umožnit tím, že podpoří investice ve sklářském průmyslu, a musí zajistit, aby toto odvětví nebylo vystaveno nekalé soutěži ze země mimo unijní trh. Opatření je navíc nutno přijmout již nyní, neboť pece mají životnost asi 10 až 15 let (na obalové sklo) nebo 15 až 20 let (na ploché sklo). Od klíčového roku 2050 nás tedy dělí pouhé dvě generace pecí.

5. Sklářský průmysl v politikách EU

5.1. Zelená dohoda: Zelená dohoda pro Evropu, iniciativa EU „renovační vlna“, prosazování většího množství energie z obnovitelných zdrojů, udržitelná dopravní politika a iniciativy zaměřené na oběhové hospodářství by měly účinně stimulovat přechod k nízkouhlíkovým sklářským výrobkům.

5.2. Nové zdroje energie: Podporovat a budovat kapacity v oblasti energie z udržitelných zdrojů pro zelenou elektřinu a zelený vodík a zajistit dostupnost bioplynu. Podporovat v energetickém mixu větrnou a solární energii.

5.3. VaV: Posílit veřejnou podporu a navýšit finanční prostředky na výzkum a vývoj a demonstrační projekty⁽⁶⁾, jak to činí např. Inovační fond v rámci EU ETS, s cílem dekarbonizovat výrobu a dále rozvíjet energeticky účinné pece. Při první výzvě k předkládání žádostí o podporu z tohoto fondu došlo k ohromnému překročení kapacity a totéž se očekává i u následujících výzev.

5.4. Uvádění na trh: K zajištění návratnosti investic do nízkouhlíkové výroby jsou zapotřebí mechanismy na podporu uvádění nízkouhlíkových sklářských výrobků na trh. Podporovat nahrazení plastů udržitelnými skleněnými alternativami v maloobchodním odvětví, v domácnostech, v pohostinství a u jídel a nápojů „s sebou“ s cílem napomoci přechodu od systémů lineárního hospodářství k systémům oběhového hospodářství.

5.5. Renovační vlna: Podporovat opatření v rámci „renovační vlny“, která mají potenciál motivovat k používání výrobků, u nichž se předchází emisím CO₂, s cílem zvýšit energetickou účinnost a podíl obnovitelných zdrojů energie v budovách i v dopravě. Zvýšit cíl v oblasti energetické účinnosti a učinit jej závazným na úrovni EU, a tím motivovat k renovaci veřejných budov a k vyšším ambicím, pokud jde o povinné úspory energie. Podpořit navýšení finančních prostředků, jež jsou k dispozici na renovaci budov, prostřednictvím řady nástrojů, včetně nového Sociálního fondu pro klimatická opatření.

5.6. Udržitelná doprava: Podporovat dopravní revoluci, jež směřuje k inteligentním a klimaticky neutrálním automobilům a rozšíření systémů veřejné dopravy. Důležitou úlohu zde hraje rovněž sklo využívané v oblasti nejmodernějších technologií.

⁽⁵⁾ Close the Glass Loop: <https://closetheglassloop.eu/>.

⁽⁶⁾ Ve sklářském průmyslu existuje několik strategií dekarbonizace, např. přechod na obnovitelné zdroje energie, opatření v oblasti energetické účinnosti, nízkouhlíkové suroviny, využívání recyklovaného skla, doprava a logistika.

5.7. Udržitelné obaly: Podporovat přechod od nelineárních materiálů ke sklu, které je plně oběhové, opětovně použitelné a recyklovatelné, aby se tak snížila závislost na dovozu fosilních paliv a omezila těžba prvotních surovin a vyčerpávání zdrojů.

5.8. Oběhovost: Podporovat infrastruktury pro tříděný sběr a recyklaci, jakož i budování kapacit a technologie zaměřené na maximalizaci množství a kvality skla, které je po spotřebě recyklováno v uzavřeném okruhu a z něž vznikají nové sklářské výrobky. Podporovat spolupráci partnerství veřejného a soukromého sektoru v rámci hodnotového řetězce, jako je např. platforma „Close the Glass Loop“⁽⁷⁾ věnovaná obalovému sklu.

5.8.1. Zejména je třeba vyvinout úsilí, pokud jde o činnosti ve stavebnictví, včetně oblasti demoličního odpadu, a využít potenciál stavebního skla na konci životnosti.

5.8.2. Ukázalo se, že vysoká míra opětovného použití a recyklace skleněných obalů přispívá k omezení dopadu systémů skleněných obalů na životní prostředí a k účinnějšímu využívání zdrojů. V zájmu dosažení vysoké míry opětovného použití a recyklace zavedlo toto odvětví vedle systémů rozšířené odpovědnosti výrobce, pokud jde o recyklaci jednorázových skleněných obalů, dobrovolné systémy zálohování pro opakovaně použitelné skleněné obaly a některé členské státy Evropského hospodářského prostoru (EHP) zavedly povinné systémy zálohování pro jednorázové nápojové obaly. Ačkoli jsou povinné systémy zálohování jednorázových obalů považovány za účinný způsob, jak zabránit vzniku odpadků a dosáhnout vysoké míry recyklace nápojových obalů, má EHSV za to, že systém zálohování ostatních skleněných obalů (a nejen nápojových obalů) není slučitelný s dobře fungujícími systémy rozšířené odpovědnosti výrobce, které jsou prokazatelně vhodné pro sběr za účelem recyklace a vedou k velmi vysoké míře recyklace.

5.8.3. U obalového skla na jedno použití podporovat systémy rozšířené odpovědnosti výrobce, v jejichž rámci může probíhat hromadný sběr skla. Tyto systémy jsou u jednorázových obalů mnohem účinnější než systémy zálohování a zpětného odběru, a to jak environmentálně, tak ekonomicky.

5.9. Digitalizace: Podporovat průmyslová odvětví a zaměstnance, kteří napomáhají digitalizaci v Evropě (optická vlákna, dotykové obrazovky, displeje, senzory), prostřednictvím účinné průmyslové politiky EU a rozvoje ekosystémů, přičemž je třeba vzít v potaz všechny výše uvedené výzvy a přihlídnout ke specifickým rysům různých pododvětví sklářského průmyslu.

5.10. *Zajistit konkurenceschopnost na evropském trhu.*

5.10.1. Transformace energetiky ve sklářském průmyslu si vyžádá určitý čas, přičemž v průběhu této transformace se toto odvětví dostává do nesmírně obtížné situace v důsledku velmi vysokých a stále rostoucích nákladů na energii, které v současnosti představují zhruba 25–30 % nákladů na výrobu skla, v závislosti na výrobcích a kolísání cen.

5.10.2. *Státní podpora*

Všechna pododvětví sklářského průmyslu by měla mít možnost čerpat podporu z nástrojů zaměřených na provozní náklady a kapitálové výdaje, jako jsou mimo jiné Modernizační fond, strukturální fondy EU a Inovační fond v rámci EU ETS. Sklářský průmysl by měl být vyňat z oblasti působnosti směrnice o zdanění energie, avšak měla by se na něj vztahovat bloková výjimka ohledně kompenzací v souvislosti s elektřinou a měl by mít prospěch z rozdílových smluv o uhlíku, aby mohl investovat do výrobních procesů s nízkými emisemi CO₂. Na seznam pro státní podporu v souvislosti s klimatem by mělo být přidáno zejména speciální sklo.

5.10.3. *Konkurenceschopnost na celosvětové úrovni*

5.10.3.1. Je třeba prostřednictvím účinných nástrojů obchodní politiky rychle řešit nekalé obchodní praktiky třetích zemí.

5.10.3.2. Odvětví nekonečných skleněných vláken trpí kvůli narušení trhu v důsledku vysokého objemu dovozu dumpingových a subvencovaných skleněných vláken z Asie. Je naléhavě nutné přijmout opatření proti obcházení, například týkající se dovozu z Egypta a Bahrajnu.

(7) Close the Glass Loop www.closestheglassloop.eu.

5.10.3.3. Tvrdé konkurenci zejména ze strany čínských výrobců čelí i odvětví sklářského průmyslu vyrábějící čelní skla pro automobilový průmysl. Nižší normy v oblasti životního prostředí a emisí CO₂ v kombinaci s nižšími mzdami a horšími pracovními podmínkami vytvářejí nekalou hospodářskou soutěž, v jejímž důsledku by evropské automobilové montážní závody mohly zvýšit dovoz z asijského dálného východu, což by zapříčinilo celosvětový nárůst emisí CO₂.

5.10.3.4. Evropa je největším světovým výrobcem skleněných obalů. Toto odvětví zásobuje odvětví potravin a nápojů, které je zásadním a také největším unijním odvětvím. Sklo rovněž přispívá k zahraničnímu obchodu. Hodnota výrobků, které mají nebo by pravděpodobně měly mít skleněný obal, se odhaduje na 250 miliard EUR, což představuje vyšší příjmy z vývozu mimo EU než v případě plastové pryskyřice a pelet, organických chemických látek a letadel.

5.11. Zajištění spravedlivé transformace

Chceme-li zajistit, aby se pracovní síla přizpůsobila novým technologiím a procesům a aby byla posílena jistota zaměstnání – jak v rámci samotného odvětví, tak i celkově na trhu práce –, pak je třeba motivovat k celoživotnímu učení a odborné přípravě a podporovat je. Pracovníci by měli být do transformace zapojeni, a právní předpisy EU by proto měly podporovat sociální dialog na všech úrovních.

5.12. Legislativní stabilita a jistota

5.12.1. Únik uhlíku: Měla být zachována účinná opatření v rámci ETS týkající se úniku uhlíku, kterými by byl sklářský průmysl podpořen při transformaci za účelem splnění cíle EU, jímž je klimatická neutralita, a která by na evropské i mezinárodní úrovni vytvořila a zachovala rovné podmínky.

5.12.2. Mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích: EHSV je pro pečlivé zavedení mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích v souladu s pravidly WTO, jenž by ovšem měl zahrnovat řešení týkající se vývozu a měl by doplňovat přidělování bezplatných povolenek v plně vyšší referenční hodnoty, a to alespoň do roku 2030, aby se společnosti mohly zaměřit na investice do nízkouhlíkových technologií a mohla se posoudit účinnost tohoto mechanismu.

5.12.3. Taxonomie: Výbor vítá práci na unijním balíčku týkajícím se taxonomie, jehož cílem je směřovat soukromé financování na udržitelné činnosti, domnívá se však, že je třeba se v rámci tohoto balíčku zabývat úlohou výroby skla a jejím příspěvkem k přizpůsobení se změně klimatu a zmírňování této změny.

5.12.4. Oběhovost: Výbor vítá akční plán pro oběhové hospodářství a požaduje, aby sklo bylo plně uznáno jako trvalý materiál, který v našich ekonomikách zůstává produktivní, a aby byly plně podporovány iniciativy, jejichž cílem je zlepšit oběhovost skla.

5.12.5. Fit for 55: Tento balíček byl předložen během přípravy tohoto stanoviska. Navrhuje změnu asi desítky stávajících návrhů (směrnice o systému ETS, směrnice o zdanění energie, směrnice o obnovitelných zdrojích energie atd.) a zavádí několik nových (např. návrh mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích). Výbor vyzývá Komisi, aby pečlivě posoudila dopad tohoto balíčku na sklářský průmysl. Vzhledem k velkému rozsahu změn zaváděných v mnoha rozličných oblastech je zásadní zajistit soudržnost mezi jednotlivými právními předpisy a zabránit možným konfliktům. Balíček by měl podpořit průmysl při transformaci energetiky a současně zajistit rovné podmínky s konkurenty mimo EU, kteří nemají stejné uhlíkové náklady.

V Bruselu dne 21. října 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Strategie EU v oblasti mobility a průmyslové hodnotové řetězce EU: Ekosystémový přístup v automobilovém průmyslu

(stanovisko z vlastní iniciativy)

(2022/C 105/05)

Zpravodaj: **Arnaud SCHWARTZ**

Spoluzpravodajka: **Monika SITÁROVÁ**

Rozhodnutí plenárního shromáždění	25.3.2021
Právní základ	čl. 32 odst. 2 jednacího řádu stanovisko z vlastní iniciativy
Odpovědná sekce	Poradní komise pro průmyslové změny (CCMI)
Přijato v sekci	29.9.2021
Přijato na plenárním zasedání	20.10.2021
Plenární zasedání č.	564
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	235/1/5

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV se domnívá, že evropský automobilový ekosystém se může stát průkopníkem ve vývoji a zavádění řešení pro udržitelnou mobilitu. Automobilový ekosystém proto musí aktivně rozvíjet strategie pro formování aktuálních přelomových řešení a megatrendů v evropském automobilovém prostředí.

1.2. EHSV požaduje, aby EU v zájmu snížení emisí z dopravy o 90 % do roku 2050 usilovala o udržitelnost všech druhů dopravy a současně zajistila, aby byly udržitelné alternativy široce dostupné a přístupné pro občany EU. Tohoto cíle lze dosáhnout pomocí inteligentní kombinace pohonných systémů, která nastolí rovnováhu mezi ochranou životního prostředí, efektivním využíváním obnovitelných zdrojů, ekonomickou životaschopností a přijetím mezi spotřebiteli při respektování zásady technologické neutrality.

1.3. EHSV rozhodně zdůrazňuje, že individuální mobilita musí zůstat přístupná a cenově dostupná pro všechny, zejména pro osoby dojíždějící za prací, které nemají přístup ke kvalitní veřejné dopravě nebo jiným řešením v oblasti mobility. Je třeba se za každou cenu vyhnout společenské polarizaci mezi těmi, kteří si mohou dovolit koupit zelené auto, a těmi, kteří si to dovolit nemohou. V tomto ohledu EHSV varuje, že vytvoření paralelního systému obchodování s emisemi (ETS) pro odvětví dopravy by mohlo narušit veřejnou podporu odstranění fosilních paliv ze silniční dopravy, pokud nebudou řádně kompenzovány nižší příjmové skupiny a skupiny, které jsou svým živobytím závislé na silniční dopravě.

1.4. EHSV zdůrazňuje, že evropský automobilový průmysl měl vždy celosvětově vedoucí postavení a pohání růst a zaměstnanost. Při přechodu k paradigmatu digitalizovaného a dekarbonizovaného systému silniční dopravy by si měl toto postavení udržet a rozvíjet cesty transformace, které mu umožní vypořádat se s přelomovými trendy, kterým toto odvětví v současnosti čelí. Mělo by k tomu dojít tak, že bude stavět na svých silných stránkách v oblasti technologií, na své kvalifikované pracovní síle, na prvotřídní technické úrovni, na náročných spotřebitelích, na propracovaných dodavatelských řetězcích, na silné kultuře malých a středních podniků a na konstruktivních pracovních vztazích.

1.5. Úspěšné spuštění významného projektu společného evropského zájmu v oblasti baterií prokázalo, že sdružování veřejných a soukromých zdrojů jasně přispívá k posílení dodavatelského řetězce v automobilovém průmyslu. EHSV je proto přesvědčen, že je v tomto odvětví třeba uvažovat o dalších významných projektech společného evropského zájmu týkajících se např. vodíku (v přípravě), automatizovaných a propojených automobilů, oběhového hospodářství, surovin atd.

K řešení problémových míst v dodávkách polovodičů je nutná rozhodná akce a k vypořádání se s tímto problémem by pomohlo vypracování druhého významného projektu společného evropského zájmu pro polovodiče.

1.6. EHSV si přeje, aby EU podporovala rovné podmínky na celosvětové úrovni. Evropa musí mít ambice udržet si v automobilovém průmyslu silné postavení ve vývozu. Je proto třeba přijmout opatření s cílem:

- usilovat o reciprocitu v obchodních vztazích (přístup na trh, veřejné zakázky, investice, dodržování práv duševního vlastnictví, dotace),
- uzavírat dvoustranné dohody o volném obchodu (obsahující kapitoly o automobilové/silniční dopravě),
- bojovat proti nekalým obchodním praktikám (dotace, dvoustranné dohody o volném obchodu, rozdíly v ceně uhlíku, sociální a environmentální dumping),
- podporovat mezinárodní spolupráci v oblasti čistých automobilů a nízkouhlíkových palivových technologií.

1.7. Transformace automobilového průmyslu bude mít dramatický dopad na množství a kvalitu potřebných pracovních míst. K udržení zaměstnatelnosti pracovní síly jsou tedy zapotřebí aktivní politiky trhu práce, například prostřednictvím iniciativ zaměřených na prohlubování dovedností a změnu kvalifikace (jako je „Automotive Skills Alliance“, aliance dovedností v automobilovém průmyslu) s cílem poskytnout pracovníkům dovednosti pro budoucnost. Musí být zaručen bezproblémový přechod zaměstnanců, kteří musí opustit toto odvětví, na jinou práci (vedle systémů předčasného odchodu do důchodu).

1.8. EHSV požaduje jasné zmapování dopadu digitální a zelené transformace odvětví s cílem určit regiony a části dodavatelského řetězce, které jsou nejvíce ohroženy. Je také třeba sledovat měnící se stopu tohoto odvětví v důsledku dekarbonizace a digitalizace, přičemž je třeba zohlednit všechny příslušné fáze životního cyklu. Vzhledem k obrovským výzvám, s nimiž se musí dodavatelský řetězec v automobilovém průmyslu vypořádat, považuje EHSV za nezbytné zřídit pro toto odvětví vhodný přechodový mechanismus, aby bylo možné zavést nezbytná doprovodná opatření, která by zabránila sociálním otřesům a zajistila společensky odpovědný přechod.

2. Obecné připomínky

Současná situace

2.1. Automobilový průmysl byl vždy **základním kamenem průmyslu v Evropské unii** a je významně provázán s dodavatelskými průmyslovými odvětvími, jako je ocelářský, chemický a textilní průmysl, a navazujícími průmyslovými odvětvími, jako jsou IKT, opravy, pohonné hmoty, maziva a služby mobility. Toto odvětví představuje více než 8 % HDP EU a 28 % celkových výdajů EU na výzkum a vývoj a jeho vývoz vytváří velký obchodní přebytek. Budoucnost evropského automobilového průmyslu však bude záviset na tom, jak bude schopen provést zásadní změny nezbytné k řešení nebyvalých výzev, kterým dnes čelí.

2.2. Evropský automobilový průmysl se nachází **na rozcestí zásadně nového modelu**, který vychází ze složitého přechodu k digitální a zelené ekonomice. Dne 28. listopadu 2018 přijala Komise dlouhodobou vizi klimaticky neutrální ekonomiky do roku 2050. Doprava byla označena jako odvětví, které v této transformaci hraje důležitou úlohu. Zelená dohoda pro Evropu z prosince 2019 stanoví strategický rámec pro dosažení klimatické neutrality, k čemuž je nezbytné snížit do roku 2050 emise z dopravy o 90 %. V této souvislosti se EU rozhodla revidovat svůj cíl snížení emisí skleníkových plynů do roku 2030, a to alespoň o 55 %. Komise k dosažení tohoto cíle představila dne 14. července 2021 balíček „Fit for 55“, jenž reviduje nařízení o sdílení úsilí, směrnici o zavádění infrastruktury pro alternativní paliva a nařízení, kterým se stanoví výkonnostní normy pro emise CO₂.

2.3. Přechod od fosilních paliv k energii s nízkými emisemi uhlíku, jakož i přechod od vytváření přidané hodnoty v hromadné výrobě automobilů k poskytování služeb v oblasti mobility, vytvoří v **tomto průmyslu hluboké otřesy** pro mnoho malých a středních podniků v jeho komplexních dodavatelských řetězcích a pro 13,8 milionu pracovníků v tomto odvětví. Výzvou tedy bude zvládnout tento přechod k čisté nulové hodnotě sociálně přijatelným způsobem.

Přelomové megatrendy

2.4. **Globalizace.** S tím, jak zpomalují prodeje na vyspělých trzích, roste prodej automobilů na rozvíjejících se trzích. Výsledkem je, že se ekonomické těžiště přesouvá z EU a USA do Asie. Čína v současné době chrlí 26 milionů automobilů ročně oproti 22 milionům v EU. Čína byla také mezi prvními, kdo začal vyrábět elektrická vozidla, a má vyspělou výrobu baterií. Japonsko a Korea mají také náskok v oblasti baterií a jsou obzvláště silné v polovodičích. Evropa má rovněž problematický přístup k surovinám z etických zdrojů, jako je lithium a kobalt⁽¹⁾. Automobilový průmysl musí dále zohledňovat vzrůstající geopolitické napětí.

2.5. **Výzva spojená s udržitelným rozvojem.** Podle vize vymezené ve strategii EU pro udržitelnou a inteligentní mobilitu bude na evropských silnicích „do roku 2030 v provozu nejméně 30 milionů automobilů s nulovými emisemi“. Evropská komise 14. července navrhla, že od roku 2035 se budou moci na trh uvádět pouze vozidla s nulovými emisemi. To bude vyžadovat prudký nárůst podílu vozidel s nulovými emisemi ve vozovém parku (z 0,2 % v současnosti na 11–14 % v roce 2030)⁽²⁾. Plnění cílů Zelené dohody vytvoří výhody související s prvenstvím v této oblasti a podpoří vedoucí postavení Evropy v oblasti nízkouhlíkových technologií a její globální konkurenceschopnost. Znamená to rovněž obrovské investice do vývoje alternativních pohonů (bateriový elektrický, hybridní, vodíkový) a paliv nefosilního původu pro konvenční pohony, které budou ve vozovém parku zastoupeny ještě dlouhou dobu. Tempo zavádění těchto pohonných systémů a paliv závisí na vhodném regulačním rámci a době návratnosti těchto investic. Strategie EU pro udržitelnou a inteligentní mobilitu uznává nutnost „zajistit větší udržitelnost všech druhů dopravy“. Tento přístup vyžaduje zavádění vozidel s nízkými a nulovými emisemi, jakož i obnovitelných a nízkouhlíkových paliv pro silniční, vodní a leteckou dopravu.

2.6. **Změna myšlení spotřebitelů.** Chování v oblasti mobility se mění. Nová generace spotřebitelů má menší zájem o vlastnictví automobilu, protože mnoho z nich žije v městských oblastech s dobře zavedenými systémy hromadné dopravy. Místo toho, aby vlastnili auto, budou hledat jiné řešení mobility (sdílení automobilů, jízda na zavolání, mikromobilita). Pandemie posílila i další již viditelné trendy, jako jsou online nakupování, práce na dálku, videokonference, doručovací služby. Výsledkem bude snížení mobility v oblasti osobních automobilů, zatímco se zvýší využití užitkových vozidel – dodávek.

2.7. **Zvýšení konektivity.** Cílem digitálních technologií je umožnit téměř trvalé připojení automobilů. To by mohlo vytvořit značný potenciál pro nové obchodní modely založené na datech. Inteligentní automobily by byly vybaveny aktivními bezpečnostními prvky, informačně-zábavními zařízeními, dopravními informačními službami, komunikací mezi vozidly a infrastrukturou atd.

2.8. **Postupná automatizace automobilů.** Cesta k automobilům bez řidiče povede ke stále vyšší úrovni vlastností autonomních vozidel. Automatizované řízení by vyžadovalo obrovské investice do softwaru, komunikačních sítí a hardwaru (radary, lidary, transpondéry). Vytváří také mnoho výzev, pokud jde o spolehlivost, právní rámec, cenu, silniční vybavení a odpovědnost.

2.9. **Digitalizace výroby.** Automobilový průmysl vynalezl montážní linku (Ford), zásady štíhlé výroby (Toyota) a globalizované výrobní platformy (VW). V současné době zahrnuje zásady průmyslu 4.0 s pokročilou robotizací, digitálně integrovanými dodavatelskými řetězci, pokročilými výrobními systémy a aditivní výrobou.

Důsledky ekologické a digitální transformace

2.10. Menší, digitalizovaný a dekarbonizovaný automobilový průmysl vytvoří **obrovskou výzvu v oblasti pracovních míst**. Bateriové elektromobily mají méně součástí a jejich výroba je jednodušší, přičemž nejméně 36 % jejich přidané hodnoty je v bateriích. Na základě extrapolace z nedávné studie německého institutu IFO bude v hodnotovém řetězci konvenčních pohonných systémů v EU ohroženo 620 000 pracovních míst. Řešení lze zčásti najít například v (předčasném) odchodu do důchodu⁽³⁾ nebo obecněji v zásadní proměně v oblasti budoucnosti práce⁽⁴⁾. Na druhé straně transformace přinese také nová pracovní místa v paralelních průmyslových odvětvích, jako je výkonová elektronika, inteligentní sítě, silniční a nabíjecí infrastruktura, baterie, nové materiály a alternativní pohonné systémy.

(1) https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/ip_20_2312.

(2) Pracovní dokument útvarů Komise, Udržitelná a inteligentní mobilita, SWD(2020) 331, s. 248.

(3) Dr. Oliver Falck, Dr. Nina Czernich, Auswirkungen der vermehrten Produktion elektrisch betriebener Pkw auf die Beschäftigung in Deutschland, Mai 2021, ifo Institut; https://www.ifo.de/DocDL/ifoStudie-2021_Elektromobilitaet-Beschaeftigung.pdf.

(4) <https://eeb.org/library/escaping-the-growth-and-jobs-treadmill/>.

2.11. **Trend konsolidace, strategická spojení** (např. Stellantis, spojení mezi BMW a Mercedesem a mezi VW a Fordem) s cílem spojit výzkum a vývoj v oblasti nových pohonných systémů a spojit nákup komponentů. Tyto fúze a spojení vždy vyústí v nové firemní strategie, změnu průmyslové stopy, outsourcing do regionů s nižšími mzdovými náklady, programy snižování počtu pracovních míst a zvýšený tlak na dodavatele. Kromě toho vyčlenění vyspělých obchodních činností umožňuje podnikům soustředit zdroje na nové pohonné systémy.

2.12. **Stírání hranic mezi automobilovým průmyslem a IT sektorem.** Informační technologie proniknou do všech fází dodavatelského řetězce. Data se stanou novou surovinou a zdrojem příjmů. Probíhá globální přeskupení odvětví s novými hráči, kteří do odvětví zasáhli: poskytovatelé mobility (Uber), IT giganti (Google, Apple, Baidu), výrobci čipů (Intel, NXP, STM), výrobci baterií (Panasonic, CATL, LG), rozvíjející se výrobci původního zařízení (Tesla).

2.13. **Přidaná hodnota by se mohla přesunout z centra automobilového průmyslu (výrobci původního zařízení)** do jiných částí dodavatelského řetězce, neboť podíl informačních technologií jako procento přidané hodnoty se dále zvýší na úkor mechanických součástí.

2.14. Je pravděpodobné, že **ve službách v oblasti mobility**, jako je jízda na zavolání, spolujízda, sdílení automobilů a spousta digitálních služeb, jako jsou navigační aplikace, informačně-zábavní zařízení, reklama a pokročilé asistenční systémy, **bude vytvářena stále větší přidaná hodnota.** Vytvoří se tak nové obchodní modely: zatímco výrobci původního zařízení vidí automobilový průmysl jako trh se 100 miliony vozidel, digitální platformy se na něj dívají jako na trh, kde lze každý rok prodat 10 bilionů mil.

2.15. **Struktura pracovních míst v odvětví bude kompletně přepracována.** Budou zapotřebí nové dovednosti a zkušenosti (elektronika, elektrochemie, nové materiály, informační technologie) a současně dojde k poklesu poptávky po tradičních mechanických dovednostech. Pro automobilový průmysl bude důležitým úkolem vybavit pracovní sílu těmito dovednostmi.

2.16. Všechny výše uvedené megatrendy se budou navzájem posilovat. I když panuje všeobecná shoda v tom, že v této oblasti právě začal zcela zásadní přelom, musí se prioritou všech zúčastněných stran stát pozvolnější sociální přechod k dekarbonizované dopravě prostřednictvím spravedlivé transformace. Udržitelná mobilita musí být pro všechny cenově dostupná, aby byla přijata.

3. Zvládnutí transformace

Životní prostředí: zařazení rychlosti směrem k udržitelnosti

3.1. Aby se emise z dopravy snížily o 90 % do roku 2050, měla by se EU snažit zajistit udržitelnost všech druhů dopravy a současně zajistit, aby udržitelné alternativy byly občanům EU široce dostupné a přístupné. Tohoto cíle lze dosáhnout pomocí inteligentní kombinace pohonných systémů, která nastolí rovnováhu mezi ochranou životního prostředí, efektivním využíváním obnovitelných zdrojů, ekonomickou životaschopností a přijetím mezi spotřebiteli při respektování zásady technologické neutrality. To vyžaduje kombinaci různých strategií:

- Snížení emisí CO₂ spojených s používáním vozidla (tank-to-wheel) (48 V, hybridy, elektřina, vodík, účinnější spalovací motory atd.).
- Snížení emisí CO₂ vznikajících od těžby paliva do jejich použití ve vozidle (well-to-wheel). Je třeba podporovat rozvoj e-paliv a biopaliv, která jsou v souladu s cíli udržitelného rozvoje OSN a kritérii udržitelnosti stanovenými ve směrnici o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů⁽⁵⁾, aby se zabránilo dopadům na využívání půdy, biologickou rozmanitost a lesy
- Koordinovaná strategie pro čistá města (např. dekarbonizace dopravy na poslední míli, inovativní řešení pro mikromobilitu, intermodální cestování).

(5) Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/2001 ze dne 11. prosince 2018 o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů (Úř. věst. L 328, 21.12.2018, s. 82).

- Snížení emisí během životního cyklu (výroba a recyklace).

- Snížení emisní náročnosti odvětví dopravy (inteligentní dopravní řešení, sdílená mobilita). Pro každou potřebu v dopravě musí být k dispozici řešení udržitelné mobility (nákladní doprava na dlouhé vzdálenosti pomocí biopaliv a syntetických paliv/vodíku, elektrické pohonné jednotky na baterie pro městskou dopravu na poslední míli) s ohledem na zásadu technologické neutrality.

- Podpora modernizace, při kterém je spalovací motor nahrazen elektrickým motorem nebo doplněn motory v náboji kola (hybridizace).

- Snížení hmotnosti automobilů nově uváděných na trh ⁽⁶⁾.

3.2. Komise má v úmyslu zřídit vedlejší systém ETS pro silniční dopravu a budovy. Stanovení ceny emisí ze silniční dopravy se bude rovnat zdanění pohonných hmot (ale kvalifikovanou většinou). Výnosy budou použity na kompenzaci těm, kteří jsou závislí na vozidlech se spalovacím motorem, ať už z důvodu práce nebo z důvodu nedostatku alternativních možností dopravy. Jelikož návrh takového kompenzačního mechanismu bude nesmírně složitý a vyšší ceny pohonných hmot neúměrně poškodí nižší příjmové skupiny, není EHSV přesvědčen o tom, že toto je cesta vpřed, protože oslabí veřejnou podporu opatření v oblasti klimatu. Místo toho se zdá, že snahy o snížení nákladů na životní cyklus alternativních pohonů a o snížení nákladů na paliva s nízkým a nulovým obsahem uhlíku jsou lepším způsobem, jak zajistit nízkouhlíkovou dopravu finančně dostupnou pro mnoho lidí.

3.3. **Přednost by měly mít takzvané „nabíjecí pouště“.** V současnosti je v EU k dispozici 213 000 dobíjecích stanic, přičemž 70 % z nich je soustředěno do tří zemí: Nizozemska, Německo a Francie. **Mezera, kterou je třeba** vzhledem k cíli 1 milionu veřejných dobíjecích stanic do roku 2025 a 3 milionů do roku 2030 **překlenout, pokud jde o rozvoj infrastruktury, je obrovská** (v evropské strategii pro udržitelnou a inteligentní mobilitu se odhaduje, že další investice nutné pro infrastrukturu dobíjení a doplňování paliv pro nízkouhlíková paliva se pro příští desetiletí rovnají 130 miliardám EUR ročně). EHSV proto podporuje zavedení povinných cílů. Stěžejní projekt Dobíjení a doplňování paliva, který je součástí Nástroje pro oživení a odolnost, pouze povzbuzuje členské státy, aby v rámci svých plánů na podporu oživení urychlily zavádění dobíjecích a doplňovacích stanic. Zvláštní pozornost by měla být věnována obydlím, přípravě sítí pro větší integraci elektrických vozidel, interoperabilitě dobíjecí infrastruktury, rozvoji služeb inteligentního dobíjení (např. prostřednictvím vyrovnávání zatížení) a dodávkám obnovitelných a nízkouhlíkových paliv. Jelikož se stávají realitou plně elektrická těžká vozidla, zaslouží si také zvláštní pozornost.

3.4. Dokud se nevyrovnají ceny konvenčních a elektrických vozidel (předpokládá se v letech 2025–2027), **budou** na podporu zavádění nízkouhlíkových vozidel na trh **zapotřebí finanční pobídky**. Mohou být finanční (dotace, daňové úlevy a šrotovné) nebo nefinanční (prioritní pruhy, osvobození od mýtného, vyhrazená parkovací místa), včetně soudržného regulačního prostředí pro podporu investic do nízkouhlíkových paliv. Zvláštní pozornost by měla být věnována ekologizaci vozových parků, protože by to mohla být důležitá páka k urychlení transformace, a také proto, že to přispěje k vytvoření trhu s ojetými vozidly s nulovými a nízkými emisemi uhlíku.

3.5. **Podpora rozvoje oběhového hospodářství v automobilovém ekosystému:** recyklace, opětovné použití a opětovné zpracování automobilů a dílů. Zásady oběhového hospodářství by se měly rovněž použít ke zvýšení množství druhotných surovin dostupných pro toto odvětví a ke snížení závislosti na dovozu. Nedávné studie však naznačují, že recyklované materiály budou v přiměřeném měřítku na trhu až za deset let, kdy bude dosaženo konce životnosti elektrických vozidel. Je proto nutné být realisty a chápat, že získávání primárních surovin je přinejmenším ve 20. letech 21. století zásadní záležitostí. Diverzifikace dodavatelských řetězců, jakož i zelená a etická strategie v oblasti těžby proto musí zaručit bezpečnost dodávek. Nadcházející revize směrnice o vozidlech s ukončenou životností 2000/53/ES ⁽⁷⁾ musí navíc zohlednit elektrifikaci vozidel a potřebu rozvíjet trhy pro druhotné materiály.

⁽⁶⁾ Automobily o hmotnosti pod 1 000 kg/nad 1 500 kg tvořily 36%/7 % všech prodaných automobilů ve Francii v roce 1998 a 15%/16 % v roce 2019 (zdroj: Eurostat).

⁽⁷⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/53/ES ze dne 18. září 2000 o vozidlech s ukončenou životností (Úř. věst. L 269, 21.10.2000, s. 34).

Ekonomika: Udržování a rozvoj celého automobilového dodavatelského řetězce v EU

3.6. Podpora průmyslové spolupráce. Obrovské rozpočty na výzkum a vývoj (v současnosti 60 miliard EUR ročně), které jsou v současné době investovány do rozvoje dekarbonizované, propojené, automatizované a sdílené mobility, vyžadují průmyslovou spolupráci a partnerství veřejného a soukromého sektoru. V tomto ohledu si zaslouží plnou podporu zavedení inovačních partnerství v rámci klastru 5 (klíma, energetika, mobilita) programu Horizont Evropa (čistý vodík, baterie, propojená a automatizovaná mobilita, silniční doprava s nulovými emisemi, podpora transformace měst). Průmyslové aliance pod záštitou Evropské komise (například v oblasti baterií, vodíku, surovin a aliance ohlášená pro hodnotový řetězec pro obnovitelná a nízkouhlíková paliva) navíc poskytují širokou a otevřenou platformu pro stanovení strategických plánů a koordinaci výzkumu a vývoje, investice a uvádění nových inovací na trh. Rovněž sdružování veřejných a soukromých zdrojů v rámci významných projektů společného evropského zájmu jasně posílí evropský dodavatelský řetězec pro automobilový průmysl, sníží strategické závislosti a podpoří dvojí zelenou a digitální transformaci. Je třeba vzít v úvahu nové významné projekty společného evropského zájmu: propojená a automatizovaná vozidla, oběhové hospodářství, integraci energetických systémů, dodávky surovin, ekonomiku založenou na datech, polovodiče.

3.7. **Výzvy v oblasti rozvoje udržitelného a oběhového hodnotového řetězce baterií⁽⁸⁾ v EU.** Hlavním cílem EU musí být lokalizace výroby baterií a palivových článků. Aliance EU v oblasti baterií a vodíku si zaslouží podporu a musí jim být poskytnuty dostatečné zdroje. Tyto průmyslové aliance musí vyvolat obrovské investice do výrobních zařízení a zajistit tisíce pracovních míst v Evropě. Jak je momentálně zřejmé, bude třeba věnovat pozornost prevenci rozkolů mezi evropskými regiony.

3.8. Megatrend propojených a automatizovaných automobilů by mohl vést k posunu přidané hodnoty z prodeje a servisu vozidel směrem k novým přelomovým obchodním modelům založeným na službách spočívajících na datech a mobilitě jako službě. Automobilový ekosystém musí být připraven na vstup do těchto nových obchodních modelů a zabezpečení své přítomnosti v nich. To bude vyžadovat technologické a regulační normy pro poskytování nových inovativních služeb mobility, jako jsou platba za použití, reklama založená na poloze, aktualizace/údržba vozidel na dálku. Budování evropského datového prostoru pro mobilitu bude také klíčem k zajištění vedoucího postavení Evropy v oblasti digitálních služeb mobility. Bude také nutné nasadit potřebnou infrastrukturu digitální komunikace a navrhnout plány pro zvýšení úrovně automatizace (včetně rámce pro rozsáhlé testování, přístupu k datům a nového přístupu ke schválení typu vozidel). Kromě toho je třeba posoudit dlouhodobý dopad stále více automatizovaných vozidel, zejména na pracovní místa a etické otázky, protože to bude důležité pro zajištění společenského přijetí. A konečně, protože nákladní doprava se v budoucnu může zintenzivnit (elektronický obchod), je třeba vyvinout inteligentní řešení mobility v dopravě založená na multimodální organizaci dopravy, nákladové efektivnosti (kombinace velkokapacitních vozidel) a udržitelných způsobech dopravy s využitím automatizace a řešení konektivity v logistickém řetězci.

3.9. **Chytré technologie a digitální řešení založené na „vzorcí průmyslu 4.0“** musí podporovat integraci výrobních systémů a pomáhat zvyšovat jejich flexibilitu. Vylepšené výrobní systémy (nejen integrace výrobních procesů na úrovni podniku) v celém dodavatelském řetězci zvýší odolnost dodavatelských řetězců v automobilovém průmyslu a podpoří konkurenceschopnost. Digitalizaci je třeba podporovat vytvořením průmyslového datového prostoru pro toto odvětví. Tyto technologie však také znamenají zvýšenou automatizaci s negativním dopadem na pracovní místa, a to je třeba řešit.

3.10. **Podpora globálních rovných podmínek.** Evropa musí mít ambice udržet si v automobilovém průmyslu silné postavení ve vývozu. Je proto třeba přijmout opatření s cílem:

- usilovat o reciprocitu v obchodních vztazích (přístup na trh, veřejné zakázky, investice, dodržování práv duševního vlastnictví, dotace),
- uzavírat dvoustranné dohody o volném obchodu (obsahující kapitoly o automobilové/silniční dopravě),
- bojovat proti nekalým obchodním praktikám (dotace, dvoustranné dohody o volném obchodu, rozdíly v ceně uhlíku, sociální a environmentální dumping),
- podporovat mezinárodní spolupráci v oblasti čistých automobilů a nízkouhlíkových palivových technologií.

⁽⁸⁾ V tomto ohledu je role evropské regulace v oblasti baterií podrobně popsána ve stanovisku Úř. věst. C 220, 9.6.2021, s. 128.

3.11. Je třeba posílit podporu globální technické harmonizace v rámci Evropské hospodářské komise OSN (EHK OSN). **Překážky v dodávkách polovodičů v automobilovém průmyslu** je třeba vyřešit rozhodnými kroky. Poptávka po polovodičích bude i nadále stoupat, protože automobily se stávají elektronickými zařízeními. V tomto ohledu EHSV plně podporuje návrh obsažený v posledním sdělení o průmyslové politice na vytvoření souboru nástrojů pro snižování strategických závislostí Evropy a jejich předcházení. Rovněž cíl stanovený v Digitálním kompasu pro Evropu, kterým je zdvojnásobení podílu evropského trhu na světovém trhu s polovodiči z 10 na 20 %, vyžaduje plnou podporu. Vypracování druhého významného projektu společného evropského zájmu pro polovodiče k dosažení tohoto cíle určitě přispěje. Členské státy EU by rovněž měly splnit svůj slib utratit 20 % Nástroje pro oživení a odolnost po krizi COVID na digitální transformaci. Mezi další akce by mohlo patřit přilákání přímých zahraničních investic a navázání strategické spolupráce mezi automobilovými společnostmi a výrobcí polovodičů. Observatoř pro kritické technologie musí pečlivě sledovat mnoho dalších strategických závislostí v automobilovém průmyslu: suroviny, vodík, baterie, obnovitelná energie, cloudové technologie atd.

3.12. **Je třeba řešit dopad nového prostředí v automobilovém průmyslu na poprodejní trh.** Automobilový poprodejní trh, který zaměstnává čtyři miliony lidí, bude konfrontován s hlubokými strukturálními změnami způsobenými sníženým prodejem, elektrifikací, sníženou poptávkou po pohonných hmotách, online prodejem a omezenou údržbou. Toto odvětví se bude muset přetvořit na poskytovatele služeb mobility: modernizace automobilů, preventivní údržba, jízda na zavolání, sdílení automobilů a vývoj obchodních modelů v oblasti mikromobility. Je třeba překonat protichůdné zájmy týkající se přístupu k údajům ve vozidle a vytvořit interoperabilní a standardizovanou platformu, aby mohl poprodejní trh rozvíjet služby založené na datech (jako jsou vzdálená diagnostika, aktualizace softwaru, preventivní údržba).

Společnost: Řízení rizik a zajištění sociálně spravedlivé transformace

3.13. Transformace automobilového průmyslu bude mít dramatický dopad na množství pracovních míst potřebných při výrobě automobilů a jejich komponentů, jakož i na pracovní profily potřebné pro nový systém. Politiky trhu práce by se proto měly zaměřit na udržení nebo zvýšení zaměstnatelnosti pracovní síly prostřednictvím celoživotního učení a na vytváření flexibilního propojení mezi světem vzdělávání a světem práce (např. systémy duálního vzdělávání, dobře fungující trhy pro učňovské vzdělávání a certifikace neformálního učení). Interní mobilita pracovníků v podnicích by měla být podporována prohlubováním dovedností a změnou kvalifikace, aby pracovníci měli dovednosti pro budoucnost (pokles manuální práce a prudký nárůst digitálních dovedností se zvláštním zaměřením na softwarové a elektronické inženýrství). Klíčovými nástroji při řešení výzvy v oblasti dovedností jsou evropské odvětvové iniciativy, například DRIVES a ALBATTIS a nová aliance dovedností v automobilovém průmyslu.

3.14. Měl by být **organizován bezproblémový přechod** zaměstnanců, kteří musí opustit toto odvětví, **na jinou práci**. Musí jim být nabídnut přístup k novým pracovním místům, která skutečně vzniknou v rozvíjejících se odvětvích, jako jsou IT, síť 5G, výkonová elektronika, dobíjecí infrastruktura, výroba obnovitelných zdrojů, inteligentní sítě, inteligentní silnice, služby mobility, baterie, alternativní paliva, skladování energie, výroba a distribuce elektřiny. To bude velmi náročné, protože tato pracovní místa budou pravděpodobně vytvořena někde jinde a v jiný čas a budou vyžadovat jiné dovednosti než pracovní místa, která zaniknou. Během transformace musí být zaručeno zabezpečení příjmu. Hromadnému propouštění se lze také vyhnout pomocí systémů předčasného odchodu do důchodu, zkrácené pracovní doby a omezení pracovní doby. Musí být zajištěn řádný sociální dialog, aby bylo možné včas předvídat změny a vyhnout se sociálním nepokojům a konfliktům.

3.15. Je třeba **jasně zmapovat dopad digitální a zelené transformace odvětví** s cílem určit regiony a části dodavatelského řetězce, které jsou nejvíce ohroženy. Mezi Východem a Západem, ani mezi jižní a severní Evropou by se neměly objevovat nové sociální rozkoly. Je také třeba sledovat měnící se stopu tohoto odvětví v důsledku dekarbonizace a digitalizace. Je třeba se důkladně zabývat možným pokrokem ve využívání udržitelné biomasy, protože i v této oblasti jsou příležitosti pro vytváření nových pracovních míst, přičemž je současně třeba náležitě zohlednit, že je nutné se držet v ekologických mezích.

3.16. Všechny zúčastněné strany (podniky, odbory, klastrové organizace, úřady, agentury trhu práce, orgány regionálního rozvoje) v oblastech s automobilovým průmyslem by měly intenzivně spolupracovat na **komplexních regionálních plánech nového rozvoje**.

3.17. **Je třeba vyhnout se uvízlým aktivům v dodavatelských řetězcích v automobilovém průmyslu** zajištěním včasné a přiměřené podpory pro mnoho malých a středních podniků, které nemají zdroje (lidské ani finanční) na to, aby změnilly své aktivity a přešly na slibnější obchodní modely.

3.18. **Individuální mobilita musí zůstat přístupná a cenově dostupná pro všechny**, zejména pro osoby dojíždějící za prací, které nemají přístup ke kvalitní veřejné dopravě nebo jiným řešením v oblasti mobility. Toho lze dosáhnout poskytnutím kompenzace za vyšší cenu alternativních pohonných jednotek a paliv s nízkým a nulovým obsahem uhlíku, které lze použít v konvenčním automobilu. Je třeba se za každou cenu vyhnout společenské polarizaci mezi těmi, kteří si mohou dovolit koupit zelené auto, a těmi, kteří si to dovolit nemohou.

3.19. **Závěr.** Evropský automobilový průmysl měl vždy celosvětové vedoucí postavení a je pohaní růst a zaměstnanost. Při přechodu k paradigmatu digitalizovaného a dekarbonizovaného systému silniční dopravy by si měl toto postavení udržet a rozvíjet cesty transformace, které mu umožní vypořádat se s přelomovými trendy, kterým toto odvětví v současnosti čelí. Mělo by k tomu dojít tak, že bude stavět na svých silných stránkách v oblasti technologií, na své kvalifikované pracovní síle, na prvotřídní technické úrovni, na náročných spotřebitelích, na propracovaných dodavatelských řetězcích, na silné kultuře malých a středních podniků a na konstruktivních pracovních vztazích. Evropský automobilový ekosystém se musí stát průkopníkem ve vývoji a zavádění řešení pro udržitelnou mobilitu. Automobilový ekosystém proto musí aktivně rozvíjet strategie pro formování aktuálních přelomových řešení a megatrendů v evropském automobilovém prostředí. **Vzhledem k obrovským výzvám, s nimiž se musí dodavatelský řetězec v automobilovém průmyslu vypořádat, považuje EHSV za nezbytné zřídit pro toto odvětví vhodný přechodový mechanismus, aby bylo možné zavést nezbytná doprovodná opatření, která by zabránila sociálním otřesům a zajistila sociálně odpovědný přechod.**

V Bruselu dne 20. října 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Společenský a ekologický dopad ekosystému 5G**(stanovisko z vlastní iniciativy)**

(2022/C 105/06)

Zpravodaj: **Dumitru FORNEA**

Rozhodnutí plenárního shromáždění	25.3.2021
Právní základ	čl. 32 odst. 2 jednacího řádu stanovisko z vlastní iniciativy
Odpovědná sekce	Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost
Přijato v sekci	7.10.2021
Přijato na plenárním zasedání	20.10.2021
Plenární zasedání č.	564
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	210/2/19

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV pozoruje, že rychlá digitalizace a rozvoj elektronických komunikací mají výrazný dopad na hospodářství a společnost jako celek. Při zodpovědném využívání těchto technologií má lidstvo historickou příležitost vybudovat lepší společnost. Bez náležité péče a demokratické kontroly mohou být nicméně naše společnosti v budoucnu vystaveny vážným problémům při správě těchto technologických systémů.

1.2. EHSV uznává, že infrastruktura pro elektronické komunikace může významně zvýšit kvalitu života občanů a má přímý vliv na boj proti chudobě. Technologie 5G představuje obrovskou příležitost ke zlepšení zdravotnických služeb díky rozvoji telemedicíny a lepšímu přístupu k lékařské péči. Společnost uznává, že telemedicína měla velký význam během pandemie.

1.3. EHSV konstatuje, že debata o zavedení sítí 5G dostala kontroverzní a politický náboj. I tak je třeba vyjasnit sociální, zdravotní a environmentální otázky a do této diskuse zapojit občany i všechny příslušné aktéry.

1.4. EHSV vybízí Evropskou komisi, aby pokročila v procesu posuzování víceodvětvového dopadu nových technologií 5G a 6G, neboť je nutno připravit nástroje a opatření k řešení rizik a slabých míst. EHSV proto doporučuje vyčlenit evropské a vnitrostátní finanční prostředky na hlubší víceoborový výzkum a studie dopadu se zaměřením na člověka i životní prostředí a šířit jejich závěry v zájmu vzdělávání veřejnosti a rozhodujících činitelů.

1.5. EHSV navrhuje, aby Evropská komise provedla konzultace s občany a organizacemi občanské společnosti a za účasti všech příslušných veřejných institucí přispěla k rozhodovacímu procesu, pokud jde o společenský a ekologický dopad mobilních elektronických komunikací.

1.6. EHSV se domnívá, že EU potřebuje nezávislý evropský orgán vybavený moderními metodikami, obeznámený s aktuálním vývojem technologií a uplatňující víceoborový přístup, který by vytvořil pokyny k ochraně široké veřejnosti i pracovníků pro případ expozice rádiovému elektromagnetickému záření.

1.7. EHSV doporučuje inventarizovat všechny rádiové přenosové stanice a frekvenční pásma, v nichž vysílají, a tyto informace zveřejnit pro účely lepšího územního plánování a ochrany zájmů občanů, zejména zranitelných skupin (děti, těhotné ženy, chronicky nemocní, senioři, osoby se zvýšenou citlivostí na elektromagnetické záření). Je třeba pamatovat též na bezpečnost a ochranu zdraví pracovníků.

1.8. EHSV podporuje myšlenku, že vybavení pro síť 5G musí být rovnou navrženo tak, aby bylo možno v reálném čase poskytovat veřejné informace o vyzařovaném výkonu a dalších relevantních technických parametrech pro organizace spotřebitelů a zainteresovanou veřejnost. Tato data musí být centralizována, spravována a zveřejňována příslušnými orgány.

1.9. EHSV se domnívá, že monitorování a omezování elektromagnetického znečištění je třeba provádět na základě pečlivého interinstitucionálního a interdisciplinárního vědeckého přístupu, opřeného o moderní vybavení k měření parametrů elektronických komunikačních sítí, který umožní řádně identifikovat a posoudit kumulativní účinky během delších časových úseků.

1.10. Ačkoli pro negativní dopad technologie 5G na lidské zdraví nejsou k dispozici uznávané vědecké důkazy, domnívá se EHSV, že její sociální, zdravotní a environmentální aspekty je třeba průběžně sledovat v souladu se zásadou předběžné opatrnosti. Uznává obavy z termálních i netermálních dopadů na zdraví, z intenzity expozice i z dlouhodobých účinků této expozice. V některých regionech či oblastech bude expozice více koncentrovaná než jinde a v takových případech by měla být zvážena konkrétní opatření včetně doporučení k širšímu využití zásady co nejnižší rozumně dosažitelné míry s cílem omezit účinky elektromagnetického záření ze sítí páté generace.

1.11. EHSV konstatuje, že expozici obyvatel různým elektromagnetickým polím je téměř nemožné zamezit. Do přezkumu nejvyšších přípustných hodnot v evropské směrnici o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví před expozicí zaměstnanců rizikům spojeným s fyzikálními činiteli (elektromagnetickými poli) ⁽¹⁾ by od počátku měli být zapojeni také sociální partneři. Zvláštní pozornost je třeba věnovat netermálním efektům.

1.12. Je třeba posílit a konsolidovat opatření na ochranu zdraví a bezpečnosti, a to podrobným sledováním intenzity záření a důsledným prosazováním bezpečnostních norem pro práci v blízkosti zdrojů elektromagnetického záření.

1.13. EHSV konstatuje, že je nutno aktualizovat institucionální mechanismy zaměřené na dodržování všech lidských práv v novém kontextu hyperdigitalizace, hyperautomatizace a hyperkonektivity, jejichž nástup usnadní zavedení sítí 5G, uvážíme-li, že každý technický rozvoj musí brát v potaz tyto univerzální hodnoty, jež v posudkové části zprávy o nákladech a přínosech představují platný a nezbytný rozměr.

1.14. EHSV rozumí zájmu občanů na ochraně jejich vlastnických práv při rozmísťování antén nebo jejich práva rozhodovat o vlastním těle na pozadí všudypřítomných sítí páté generace, rozprostírajících se od jejich domova po satelity na oběžné dráze. Vlastnické právo a právo na vlastní rozhodování je třeba dodržovat. Měla by být zaručena definice informovaného souhlasu, aby měl občan skutečné právo na svobodný, plně informovaný a platný souhlas.

1.15. EHSV podporuje posílení evropských kapacit, pokud jde o prevenci, vzdělávání a ochranu v oblasti kybernetických rizik, a to jak posílením příslušných institucí, jako je ENISA, tak vytvořením technických, institucionálních a právních nástrojů k ochraně práv občanů. K odvrácení některých bezpečnostních hrozeb by EU měla více investovat do budování vlastních technologií a podpory technologického průmyslu a vývojářů. Tato opatření je pak zejména nutno nastavit tak, aby motivovala evropské malé a střední podniky k vývoji bezpečné a spolehlivé infrastruktury páté generace.

2. Úvod

2.1. 5G není sama o sobě novou technologií; jedná se evoluci technologií existujících (od 1G po 4G), která bude existovat souběžně s nimi. Výsledkem bude smíšená síť sítí – větší počet rozmanitějších kmitočtových pásem, řada zařízení vzájemně si vyměňujících data a masivní množství interakcí s uživateli. Některá nová zařízení a nové technologie mohou mít jiné účinky než předchozí generace.

⁽¹⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/35/EU ze dne 26. června 2013 o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví před expozicí zaměstnanců rizikům spojeným s fyzikálními činiteli (elektromagnetickými poli) (dvacátá samostatná směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS) a o zrušení směrnice 2004/40/ES (Úř. věst. L 179, 29.6.2013, s. 1).

2.2. Technologie 5G by měly umožňovat bezdrátovou hyperkonektivitu, schopnost pokrýt a připojit obrovský počet zařízení a mnohem rychlejší přenosy v jednotkách Gbps. Dosáhne toho prostřednictvím agregace směrovacích spekter a vícenásobných paralelních spojení s použitím jak antén typu Massive MIMO (základnové stanice operátora ve fázovém poli, tzv. phased-array), tak běžných antén MIMO (vlastní zařízení zákazníka) a nízké latence (milisekundy pro vlastní strukturu operátora, nikoli však pro zbytek internetu).

2.3. Ze studie GSMA z roku 2019 vyplývá, že parametry nové sítě 5G jsou potřebné pro autonomní řízení automobilů, virtuální realitu, rozšířenou realitu a internet s hmatovým výstupem. Ostatní aplikace lze zajistit pomocí stávajících technologií (4G LTE a optická vlákna). Technologie 5G rovněž uspíší přechod k průmyslu 4.0 a usnadní vývoj aplikací založených na umělé inteligenci. Tato technologie je tak považována za zásadní a nutný předpoklad rozvoje moderní, stále automatizovanější a digitalizovanější ekonomiky.

2.4. Po celém světě je řada vědeckých komunit, které doložily⁽²⁾ důvodnost obav týkajících se dlouhodobé, všudypřítomné expozice lidského těla a dalších biologických organismů mikrovlnným kmitočtům využívaným sítěmi 5G a částem rádiového spektra o frekvencích 10-20-30 a více gigahertzů, které se v technologiích 5G také uplatňují, stejně jako obav z potenciálně škodlivých účinků na lidské zdraví, biologickou rozmanitost a životní prostředí. Až dosud se však příslušné veřejné orgány EU a členských států vyjadřovaly v tom smyslu, že pro negativní dopad technologií 5G na lidské zdraví neexistují vědecké důkazy. WHO uvádí, že „přes množství výzkumů nebyla dosud prokázána kauzální spojitost mezi nežádoucími účinky na lidské zdraví a expozicí bezdrátovým technologiím“.

2.5. 5G usnadňuje nástup nových technologií, přináší však také nejistotu a stejně jako každá nová technologie také účinky, které mohou zatím být skryty. Občanská společnost považuje za potřebné zabývat se každou otázkou na dopad technologií 5G na veřejné zdraví a předcházet nežádoucímu působení dezinformací na veřejné mínění tím, že bude nastolena vhodná forma správy založené na předjímání, která bude v evropském legislativním procesu pro účely regulace této nové technologické generace elektronických komunikací uplatňovat *zásadu předběžné opatrnosti*.

3. Obecné připomínky

3.1. Obecně řečeno jsou mezinárodní instituce, korporace i orgány jednotlivých států nepokrytě nadšené z výhod, které technologie 5G přinese. Je však zapotřebí prozkoumat, zda by se s rozvojem ekosystému 5G mohly vynořit negativní účinky, a logicky též předpoklady společenského přijetí této infrastruktury a služeb, které mají značný sociální dopad.

3.2. S rychlým rozvojem elektronických komunikačních technologií a internetové infrastruktury sílí též debata široké veřejnosti a občanské společnosti v rozvinutých zemích o potřebnosti a výhodách exponenciálního zrychlování vývoje sítí IKT. Veřejné orgány musí uznat výzvy plynoucí z potenciálních vlivů těchto technologických systémů na životní prostředí, živé organismy nebo občanská práva.

3.3. Na evropské úrovni je hledisko možných účinků elektromagnetického znečištění na zdraví vyloženo v 31. bodě odůvodnění rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 243/2012/EU⁽³⁾: „Konzistentní přístup k udělování oprávnění k využívání rádiového spektra v Unii, který sleduje blaho občanů, by měl plně zohlednit ochranu zdraví veřejnosti před elektromagnetickými poli. Při dodržování doporučení Rady 1999/519/ES ze dne 12. července 1999 o omezení expozice osob elektromagnetickým polím (0 Hz to 300 GHz) je nezbytné zajistit trvalé monitorování ionizujících a neionizujících účinků využívání rádiového spektra na zdraví, a to včetně skutečných kumulativních účinků využívání rádiového spektra o různých kmitočtech ve stále větším počtu různých zařízení.“

⁽²⁾ <https://ehtrust.org/environmental-health-trust-et-al-v-fcc-key-documents/>.

⁽³⁾ Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 243/2012/EU ze dne 14. března 2012 o vytvoření víceletého programu politiky rádiového spektra (Úř. věst. L 81, 21.3.2012, s. 7).

4. Konkrétní připomínky

Technologie 5G a jejich dopad na občanská práva

4.1. V posledních letech několik organizací občanské společnosti v EU a dalších zemích varovalo před škodlivými účinky a komplexními, vážnými krizemi, které mohou být vyvolány nedostatkem demokratické kontroly a transparentnosti a bezpečnostními hrozbami plynoucími ze závislosti na technologiích poskytovaných subjekty ze třetích zemí.

4.2. Odvětví elektronických komunikací a přelomové aplikace typu 5G, které nabízí, těží ze dvou velice důležitých zdrojů. Za prvé využívají rádiové spektrum. To je omezeným přírodním zdrojem, který patří lidem a jejich jménem je spravován státy prostřednictvím státních agentur nebo jiných veřejných orgánů, které tyto prostředky pronajímají provozovatelům elektronických komunikací.

4.3. Dalším nezbytným zdrojem je přístup k datům a metadatům spotřebitelů a jednotlivců. S rozvojem trhu digitálních služeb jsou tato data extrémně cenná a podnikům, které je využívají, přinášejí obrovské výhody. Na některé z výzev, které z toho plynou, poukázal EHSV ve stanovisku Evropská strategie pro data ⁽⁴⁾.

4.4. S ohledem na výše uvedené je třeba zdůraznit, že 5G a sdílení a agregace dat jsou stejně jako řada jiných technologií mocným nástrojem, jež lze využít k posílení občanské společnosti, zvýšení efektivity a spolehlivosti veřejných služeb i ke snížení nerovností podporou hospodářského růstu. EU i členské státy by tak měly technologie 5G využít ke zlepšení přístupu ke kvalitním datům a k rozvoji lepší infrastruktury pro digitální správu (e-government), čímž by veřejné a demokratické instituce přiblížily občanům.

4.5. Odpovědný a udržitelný rozvoj infrastruktury pro elektronickou komunikaci by tak měl zvýšit kvalitu života běžných občanů, a to zvláště v regionech a méně rozvinutých zemích. Rozvoj uvedených technologií má tedy přímý vliv na boj proti chudobě.

4.6. V zájmu co nejrychlejšího zavedení sítí 5G vytvořila Evropská unie pomocí směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1972 ⁽⁵⁾ (články 42, 43 a 44) regulační rámec, jenž usnadní přístup provozovatelů elektronických komunikací k majetku, na němž je třeba instalovat vybavení a infrastrukturu potřebné k rozvoji těchto sítí. Občanská společnost sleduje výklad tohoto ustanovení, aby provedení směrnice do vnitrostátních předpisů nevedlo k neústavním odchylkám od záruky vlastnických práv občanů.

Vliv ekosystému 5G na životní prostředí

4.7. Některé organizace občanské společnosti upozornily na možný dopad nových sítí 5G na životní prostředí. Některá z jejich tvrzení se týkají nedostatečného zajištění studií dopadu na životní prostředí nebo výběru nevhodných mechanismů a opatření ke snížení energetické stopy infrastruktury pro sítě 5G či nedostatečné podpory recyklace elektronického odpadu ⁽⁶⁾.

4.8. K řádnému posouzení dopadu sítí 5G na životní prostředí a klima musí veřejné orgány zohlednit aspekty, jako jsou emise skleníkových plynů ⁽⁷⁾, dostupnost a spotřeba kritických surovin, množství (a zdroje) energie spotřebované všemi objekty připojenými k internetu věcí a v této síti provozovanými i množství (a zdroje) energie spotřebované při bezdrátovém přenosu dat a při provozu centrálních a tranzitních bodů.

4.9. Po zavedení sítí 5G a internetu věcí přibudou do kategorie elektronického odpadu (odpadní elektrické a elektronické zařízení, OEEZ) miliardy nových síťových prvků 5G a zboží pro domácnost (elektronika a bílé zboží, technická zařízení atd.) ⁽⁸⁾, což je třeba zohlednit v koncepci oběhového hospodářství i politiky nulového odpadu.

⁽⁴⁾ TEN/708 (Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 290).

⁽⁵⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1972 ze dne 11. prosince 2018, kterou se stanoví evropský kodex pro elektronické komunikace (Úř. věst. L 321, 17.12.2018, s. 36).

⁽⁶⁾ <https://www.greenpeace.org/static/planet4-eastasia-stateless/2021/05/a5886d59-china-5g-and-data-center-carbon-emissions-outlook-2035-english.pdf>.

⁽⁷⁾ https://www.hautconseilclimat.fr/wp-content/uploads/2020/12/rapport-5g_haut-conseil-pour-le-climat.pdf.

⁽⁸⁾ <https://www.itu.int/en/ITU-D/Climate-Change/Pages/Global-E-waste-Monitor-2017.aspx>.

Obavy z dopadu sítí 5G na lidské zdraví a živé organismy

4.10. Technologie 5G představuje obrovskou příležitost ke zlepšení v oblasti lidského zdraví. Rozvojem infrastruktury IKT a začleněním technologií 5G bude urychlen také rozvoj telemedicíny, mimo jiné též prostřednictvím internetu věcí. Technologie 5G umožní provádět vzdáleně komplexní chirurgické zákroky, což zásadnělepší přístup ke špičkové lékařské péči zejména pro ty, kteří si nemohou dovolit cestovat do zahraničí za péčí, kterou potřebují.

4.11. Rozvoj telemedicíny je obzvláště důležitý v době pandemie, kdy je stacionární přístup k lékařské péči výrazně omezen. Technologie 4G navíc umožnila rozvoj teleradiologie. Infrastruktura IKT přinesla pacientům možnost diagnostiky na dálku (MRI, CT) a kvalitní lékařské služby bez ohledu na místo pobytu. Technologie 5G přinesou další rozvoj tohoto procesu, který lidem zajistí lepší přístup k diagnostice a přímým lékařským službám, které se provádějí dálkově.

4.12. Překotný technický rozvoj v posledních 20 letech na druhé straně způsobil nárůst elektromagnetických polí a s tím i automaticky vyšší míru znečištění tímto elektrosmogem. Dopad elektrosmogu je třeba řešit na základě faktů, aby bylo možné posoudit skutečné riziko.

4.13. Nadměrná citlivost či nesnášenlivost vůči účinkům elektromagnetického pole je onemocnění uznané Evropským parlamentem⁽⁹⁾, EHSV⁽¹⁰⁾ i Radou Evropy⁽¹¹⁾. Postihuje určitý počet lidí a se zavedením technologií 5G (které vyžadují mnohem hustší elektronickou síť) lze očekávat, že se počet zasažených osob ještě zvýší.

4.14. V globálním měřítku byly provedeny studie, z nichž vyplývá, že biologické účinky elektromagnetického záření nepředstavují žádná zdravotní rizika za předpokladu, že jsou splněny vnitrostátní normy nebo normy ICNIRP. Současně existují také studie prováděné od sedmdesátých let 20. století až do současnosti⁽¹²⁾, jež došly k závěru, že ohrožení lidského zdraví existuje⁽¹³⁾.

4.15. Ve zprávách k dlouhodobé expozici lidí elektromagnetickým polím vznikajícím při použití technologií 5G, které byly vydány v letech 2019 a 2020, Evropská komise a Federální komise pro komunikace (FCC)⁽¹⁴⁾ argumentují, že neexistují spolehlivé nebo důvěryhodné důkazy o zdravotních potížích způsobených expozicí radiofrekvenční energií vyzařované mobilními telefony.

4.16. Světová zdravotnická organizace před mnoha lety klasifikovala elektromagnetické pole vytvářené rádiovými frekvencemi jako možný karcinogen; nyní zastává obdobný postoj jako orgány EU a USA. V souvislosti se zaváděním sítí 5G však oznámila, že v roce 2022 provede nové hodnocení rizik spojených s elektromagnetickými poli pro rádiové spektrum (od 3 kHz do 3000 GHz)⁽¹⁵⁾.

4.17. Konečné znění usnesení Rady Evropy č. 1815 ze dne 27. května 2011 *The potential dangers of electromagnetic fields and their effect on the environment* (Potenciální nebezpečí elektromagnetických polí a jejich účinky na životní prostředí) varuje před dopadem elektromagnetického znečištění na lidské zdraví a zahrnuje sadu obecných i konkrétních doporučení, jak zaujmout systematický střednědobý a dlouhodobý přístup k výzvám plynoucím z rozmachu mobilní telefonie. V dokumentu se zdůrazňuje, že je třeba přijmout všechna rozumná opatření ke snížení expozice elektromagnetickým polím v souladu se zásadou co nejnížší rozumně dosažitelné míry⁽¹⁶⁾, která je předepsána pro případ ionizujícího záření.

⁽⁹⁾ Usnesení Evropského parlamentu ze dne 2. dubna 2009 o obavách týkajících se účinků elektromagnetického pole na zdraví (2008/2211(INI)), odstavec 28. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-6-2009-0216_CS.html?redirect.

⁽¹⁰⁾ Stanovisko EHSV Bezpečné zavádění sítí 5G – soubor opatření EU: TEN/704 – EESC-2020, Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 281.

⁽¹¹⁾ Usnesení č. 1815 (2011) v konečném znění, odstavec 8.1.4 <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=17994>.

⁽¹²⁾ <https://bioinitiative.org/updated-research-summaries/>.

⁽¹³⁾ Defence Intelligence Agency – Biological Effects of Electromagnetic Radiation (Radiowaves and Microwaves) (Biologické účinky elektromagnetického záření (rádiové vlny a mikrovlny) – březen 1976.

⁽¹⁴⁾ Postoj FCC zpochybnily před soudem americké organizace občanské společnosti: <https://ehtrust.org/eh-takes-the-fcc-to-court/>.

⁽¹⁵⁾ Dle pravidel Mezinárodní telekomunikační unie (ITU) pro rádiové vysílání.

⁽¹⁶⁾ *As Low As Reasonably Achievable* – zásada ALARA se uplatňuje při zavádění programů na ochranu proti ionizujícímu záření.

4.18. Existují studie, podle nichž představují účinky záření z mobilních telefonů a infrastruktury pro bezdrátovou komunikaci (včetně netermálních emisí) nebezpečí pro lidské zdraví z neurologického, reprodukčního, onkologického a genotoxického hlediska⁽¹⁷⁾. Příslušné instituce však na základě svých vlastních posouzení a metodik soudí, že záření z mobilních telefonů a infrastruktury pro bezdrátovou komunikaci je pro člověka bezpečné.

4.19. Jak již bylo uvedeno výše, existují studie dopadu elektromagnetického záření na zdraví člověka a zvířat. Velmi málo se však vysvětluje a ještě méně se sděluje, pokud jde o možný komplexní dopad expozice neionizujícím elektromagnetickému záření jako netermální účinek na flóru a faunu. Nejznámější studie poukazují na značný a okamžitý dopad na opylovače a ptáky, vědci jsou však velice znepokojeni dlouhodobým dopadem elektromagnetických emisí na živé ekosystémy.

Souvislosti týkající se pokynů ICNIRP⁽¹⁸⁾

4.20. Evropská komise a drtivá většina států ve světě používá pokyny ICNIRP ke stanovení limitů veřejné expozice elektromagnetickému záření. Pokyny ICNIRP v aktualizovaném znění zveřejněném v roce 2020 zohledňují též směřování paprsků a frekvence – tedy parametry specifické pro technologie 5G, agregace frekvencí ani zvýšená hustota spojení však v potaz vzaty nebyly.

4.21. Přestože ICNIRP dosti zevrubně objasňuje vědecké metody použité při sestavování pokynů k ochraně, o možné škodlivosti pojednává pouze u termálních účinků elektromagnetického záření.

4.22. Studie STOA provedená Evropským parlamentem⁽¹⁹⁾ v souladu s doporučeními usnesení Rady Evropy č. 1815 z roku 2011 se vyslovuje ve prospěch dodržování zásady předběžné opatrnosti, přezkumu prahových hodnot navržených komisí ICNIRP a přijetí technických a správních opatření ke snížení dopadu elektromagnetického znečištění z elektronických komunikací.

4.23. Cílem navržených opatření je zajistit pro komunikační infrastrukturu (umístění antén a dalšího specifického vybavení) odpovědnější architekturu, informovat širokou veřejnost o potenciálních účincích elektromagnetického znečištění a dostupných možnostech snížení dopadu expozice elektromagnetickému záření, budovat kapacity k monitorování elektromagnetických polí atd. Měly by být vyčleněny evropské a vnitrostátní finanční prostředky na hlubší víceoborový výzkum a studie dopadu na člověka i životní prostředí, a jejich závěry by měly být šířeny v zájmu vzdělávání veřejnosti a rozhodujících činitelů.

Kybernetická bezpečnost sítí 5G – nástroje, opatření a jejich účinnost

4.24. Na řadu výzev v oblasti kybernetické bezpečnosti EHSV již poukázal ve svém stanovisku Bezpečné zavádění sítí 5G – soubor opatření EU⁽²⁰⁾. Nevyřešené kybernetické slabiny technologie 4G se v případě sítí 5G znásobí. Agentura ENISA⁽²¹⁾ je identifikovala na technické úrovni architektury, topologie a protokolu, a podle zprávy skupiny členských států pro spolupráci v oblasti bezpečnosti sítí⁽²²⁾ je dosud nelze účinně řešit.

4.25. K odvrácení některých bezpečnostních hrozeb by EU měla více investovat do budování vlastních technologií a podpory technologického průmyslu a vývojářů. Tato opatření je pak zejména nutno nastavit tak, aby motivovala evropské malé a střední podniky k vývoji bezpečné a spolehlivé infrastruktury páté generace.

V Bruselu dne 20. října 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

⁽¹⁷⁾ Např. evropská studie REFLEX (2004), která byla provedena jménem EU 12 akademickými institucemi s celkovým rozpočtem přes 3 miliony eur a příspěvkem ve výši 2,059 milionu eur od Evropské komise.

⁽¹⁸⁾ International Commission on Non-Ionizing Radiation Protection (Mezinárodní komise pro ochranu před neionizujícím zářením).

⁽¹⁹⁾ <https://www.home-biology.com/images/emfsafetylimits/EuropeanParliamentSTOA.pdf>.

⁽²⁰⁾ Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 281.

⁽²¹⁾ https://www.enisa.europa.eu/publications/enisa-threat-landscape-report-for-5g-networks/at_download/fullReport.

⁽²²⁾ https://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=64468.

**Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Obchod a udržitelný rozvoj
příští generace – přezkum patnáctibodového akčního plánu****(stanovisko z vlastní iniciativy)**

(2022/C 105/07)

Zpravodajka: **Tanja BUZEK**

Rozhodnutí plenárního shromáždění	25. 3. 2021
Právní základ	čl. 32 odst. 2 jednacího řádu stanovisko z vlastní iniciativy
Odpovědná sekce	Vnější vztahy
Přijato v sekci	28. 9. 2021
Přijato na plenárním zasedání	20. 10. 2021
Plenární zasedání č.	564
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	236/2/5

1. Závěry a doporučení

1.1. Obchod potřebuje správný politický rámec, aby mohl být hnací silou růstu, vytváření důstojných pracovních míst a udržitelného rozvoje a mohl podporovat udržitelné hospodářské oživení po krizi COVID-19, a umožňoval tak společnostem, aby obnovily a přeorganizovaly své narušené dodavatelské a hodnotové řetězce. Rok 2021 představuje bod obratu k přehodnocení řízení obchodu v EU a EHSV podporuje jeho otevřenou, udržitelnou a sebedůvěrnou novou cestu.

1.2. Kapitoly o obchodu a udržitelném rozvoji vyjadřují odhodlání EU prosazovat „obchodní agendu založenou na hodnotách“, která současně podporuje hospodářský, sociální a environmentální rozvoj. Řešení nedodržování a lepší plnění závazků v oblasti obchodu a udržitelného rozvoje mají zásadní význam pro to, aby bylo prostřednictvím obchodních nástrojů dosaženo přísných pracovních norem a norem týkajících se udržitelnosti. EU by měla spolu s podobně smýšlejícími obchodními partnery připravenými hrát vedoucí úlohu stanovit na dvoustranné i na celosvětové úrovni ambiciózní referenční hodnoty v oblasti obchodu a udržitelného rozvoje.

1.3. EHSV vítá včasný přezkum *patnáctibodového akčního plánu* a očekává od něj, že překoná svůj omezený a „izolovaný“ rámec vytvořený v roce 2018. Skutečnost, že právní závazky obsažené v kapitolách o obchodu a udržitelném rozvoji nejsou důsledně dodržovány, vede EHSV k tomu, aby navrhl ambiciózní přezkum, jenž zahrnuje vylepšený přístup umožňující prosazování za použití sankcí a intenzivnější monitorování ze strany občanské společnosti, využívá inovativní nástroje a posiluje vliv kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji. Tyto „kapitoly o obchodu a udržitelném rozvoji příští generace“ musí být nedílnou součástí obchodní strategie EU a musí se vztahovat na současné i budoucí mandáty k vyjednávání.

1.4. Nový začátek přichází s odstraněním izolovaných řešení. Úspěšné provádění a vymáhání kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji vyžaduje živou a strukturovanou interakci aktérů založenou na větší spolupráci. Konkrétně jde o výměnu mezi institucemi a mezinárodními subjekty, a co je nejdůležitější, mezi všemi těmito subjekty a interními poradními skupinami a mezi poradními skupinami navzájem. Jako subjekt uznávaný na mezinárodní úrovni by se Mezinárodní organizace práce (MOP) měla podílet na monitorování provádění úmluv MOP v rámci dohod o volném obchodu.

1.5. Velké problémy často začínají na úplném počátku. EHSV zdůrazňuje, že je důležité před ratifikací zajistit splnění závazků přijatých v rámci stěžejních mezinárodních úmluv nebo zahrnout do samotné kapitoly o obchodu a udržitelném rozvoji závazné a vymahatelné plány s jasným harmonogramem pro jejich ratifikaci. Vůbec první případ vymáhání kapitoly o obchodu a udržitelném rozvoji podle současného modelu potvrdil, že vágní terminologie je nedostatečná.

1.6. Všechny tři rozměry obchodu a udržitelného rozvoje jsou vzájemně provázány a nelze je řešit odděleně. EHSV vítá aktivní úlohu podniků usilujících o zajištění udržitelného obchodu a spatřuje jejich pozitivní úlohu v podpoře příležitostí v oblasti klimatických opatření, například v případech odvětví čistých technologií, se zvláštním zaměřením na malé a střední podniky. Kapitoly o obchodu a udržitelném rozvoji je nutné více propojit s Tripartitní deklarací MOP o principech

týkajících se nadnárodních společností a sociální politiky a zajistit, aby podporovaly ratifikaci úmluv MOP, a s pokyny Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) pro nadnárodní společnosti, zejména v rámci dodavatelských řetězců.

1.7. Účinná změna v praxi vyžaduje jít za hranice klasických kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji a zvážit velký vliv dalších politických nástrojů. EHSV požaduje, aby zadávání veřejných zakázek bylo vyhrazeno pro společnosti ze zemí, které dodržují hlavní standardy MOP a Pařížskou dohodu. Požaduje také ambiciózní právní předpisy EU týkající se povinnosti náležité péče jako dalšího zásadního doprovodného opatření. Zahraniční investoři by měli mít povinnost prokázat uplatňování postupů náležité péče před tím, než začnou využívat výhod mezinárodní dohody o investicích. V zájmu dosažení udržitelného obchodu by měla být doplněna opatření proti praní peněz, daňovým trestným činům a vyhýbání se daňovým povinnostem a opatření zaměřená na boj proti korupci.

1.8. Udržitelný rozvoj musí odrážet vývoj a stimulovat jej. Pracovní a environmentální normy pak musí zaujímat v jeho agendě stejně důležité postavení. Zelená dohoda pro Evropu, iniciativy v oblasti oběhového hospodářství a mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích doplňují příslušná témata kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji a následují tak příklad biologické rozmanitosti. Aby bylo možné stanovit konkrétní povinnosti, je třeba převést environmentální závazky do mezinárodních norem.

1.9. Prosazování nelze zlepšit „mávnutím kouzelného proutku“, začátkem řešení je však posílení účinné vymahatelnosti. EHSV dlouhodobě vyzývá k vytvoření vylepšeného mechanismu s panelem odborníků a s možností finančních postihů či sankcí, při jehož aktivaci by hrály aktivní úlohu interní poradní skupiny. Pokud jde o postup, jakým dostat do popředí rovné podmínky a udržitelnost, a to ve prospěch podniků i pracovníků, jako vzor by mohla sloužit dohoda o obchodu a spolupráci mezi EU a Spojeným královstvím.

1.10. Obchodní partneři EU projevují svěží a nekonvenční myšlení o nových obchodních nástrojích. EU by měla zaujmout inovativní přístup k řešení pracovněprávních sporů a měla by zvážit pozastavení preferenčních cel pro společnosti, které porušují dohodnuté mezinárodní normy. V zájmu postupného hospodářského propojení EHSV podporuje postupné snižování cel pro partnerské země, které plní závazky v oblasti obchodu a udržitelného rozvoje, s možností odstoupení v případě porušování.

1.11. Udržitelnost nemůže existovat bez občanské společnosti. Vytvoření interních poradních skupin nebylo cílem samo o sobě. Aby bylo možné brát je vážně, potřebují tyto skupiny informace, zdroje a přístup, aby mohly stranám radit ohledně provádění a vymáhání ustanovení, a také pevnější institucionalizovaný rámec. Vedle interních poradních skupin požaduje EHSV obnovení činnosti skupiny odborníků pro dohody o volném obchodu.

1.12. EHSV je jedním z největších zastánců interních poradních skupin a bude i nadále podporovat jejich práci. V poslední době se zintenzivnily diskuse o posílení interních poradních skupin a EHSV vybízí Komisi (EK) a další zúčastněné strany⁽¹⁾, aby s interními poradními skupinami spolupracovaly na zlepšování jejich složení, organizace jejich práce, jejich působnosti a úlohy v mechanismech vymáhání a jejich institucionálních kanálů, jak je podrobně rozvedeno v kapitole pět tohoto stanoviska.

2. Úvod

2.1. Aktivní obchodní politika musí účinně pohánět udržitelný rozvoj, a jestliže vytváří nové tržní příležitosti, důstojná pracovní místa a rovné podmínky, je přínosná pro podniky, pracovníky, spotřebitele a lidi obecně. Nese s sebou rovněž rizika, jež může účinně zmírňovat pouze inkluzivní obchodní politika, ve které mohou občanská společnost, zúčastněné strany a široká veřejnost upozorňovat na problémy.

2.2. EHSV již delší dobu vyzývá k tomu, aby se udržitelnost stala jednou z hnacích sil obchodní politiky vzhledem k tomu, že obchod musí sehrát zásadní úlohu při plnění cílů OSN v oblasti udržitelného rozvoje. Letošní nová obchodní strategie EU stanoví rámec pro nadcházející roky. EHSV poskytl v samostatném stanovisku⁽²⁾ doporučení k jejím obchodním aspektům a zároveň uvítal její zaměření na udržitelnost a vyzval k ambicióznímu posílení kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji a jejich účinné vymahatelnosti.

⁽¹⁾ V roce 2020 analyzovala studie Friedrich-Ebert-Foundation (FES) nedostatky interních poradních skupin a skupina členských organizací interních poradních skupin koordinovaná organizací CNV Internationaal v současné době sestavuje neoficiální dokument s doporučeními, jak je posílit.

⁽²⁾ Úř. věst. C 374, 16.9.2021, s. 73.

2.3. Toto stanovisko navazuje na předchozí práci EHSV a poskytuje hodnocení ze strany občanské společnosti ohledně stávajícího přístupu, které má poskytnout informace pro probíhající přezkum kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji. Čerpá z inovativního přístupu, na jehož základě bude obchod schopen dostát hodnotám EU v oblasti udržitelného rozvoje: kapitoly o obchodu a udržitelném rozvoji pro budoucí generace.

3. Obchod a udržitelný rozvoj: obchodní agenda EU založená na hodnotách

3.1. Systematickým začleněním kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji do dohod o volném obchodu dává EU najevo své odhodlání prosazovat „obchodní agendu založenou na hodnotách“, která současně podporuje jak hospodářský, sociální, tak i environmentální rozvoj. Řešení nedodržování a lepší plnění závazků v oblasti obchodu a udržitelného rozvoje mají zásadní význam pro to, aby bylo prostřednictvím obchodních nástrojů dosaženo přísných pracovních norem a norem týkajících se udržitelnosti.

3.2. Kapitoly o obchodu a udržitelném rozvoji získaly svoji prvopočáteční podobu v dohodě o volném obchodu mezi EU a Jižní Koreou z roku 2011 a od té doby se s každou následující dohodou o volném obchodu EU vyvíjely. Mají k dispozici mechanismus pro řešení sporů založený na pouhých konzultacích a interní poradní skupiny pro institucionalizované monitorování ze strany občanské společnosti. Obsahují závazky týkající se dodržování mnohostranných dohod v oblasti pracovních podmínek a ochrany životního prostředí a bránění stranám v uvolňování nebo snižování úrovně ochrany práce a životního prostředí v zájmu přilákání obchodu a investic. Jako dvoustranná fóra pro dialog a spolupráci mohou sloužit také jako platformy k prosazování mnohostranné agendy pro udržitelný obchod.

3.3. Ačkoliv EU podnikla kroky k tomu, aby se udržitelnost stala ústřední součástí jejich obchodních ambicí, současná jednání tomu neodpovídají. Přezkum kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji musí opustit svůj starý neoficiální status a dodat kapitolám novou energii a akceschopnost prostřednictvím nekonvenčního myšlení. Jako nedílná součást obchodní strategie EU se musí přezkum vztahovat i na aktuálně vyjednávané dohody a být zohledněn v rámci revidovaných mandátů k vyjednávání.

4. Patnáctibodový akční plán – hodnocení

4.1. Evropský parlament, EHSV a velká skupina zúčastněných stran se zapojily do rostoucí veřejné diskuse o účinnosti přístupu EU k obchodu a udržitelnému rozvoji, která však byla na počátku roku 2018 přerušena, když EK představila *patnáctibodový akční plán*. Tento plán seskupený do čtyř hlavních okruhů stanovil omezený a „izolovaný“ rámec pro vývoj obchodu a udržitelného rozvoje v minulých letech. Níže předkládáme jeho hodnocení se zaměřením na jeho plnění a nedostatky.

Spolupráce

4.2. *Partnerství s členskými státy a EP*: Skupina odborníků EK pro obchod a udržitelný rozvoj posílila vazby na členské státy, v důsledku toho, jak je strukturována, však během procesu dochází ke ztrátám důležitých odborných znalostí a informací. Tato práce si zaslouhuje lepší komunikaci o zjištěních a doporučeních a vyžaduje posílené a pravidelné propojení s interními poradními skupinami a EHSV. Zapojení GŘ pro obchod je třeba rozšířit na hlavní útvary zabývající se obchodem a udržitelným rozvojem v členských státech, případně zapojením dalších příslušných generálních ředitelství (GŘ), jako například GŘ EMPL a GŘ CLIMA, neboť ty mají své vlastní sítě, a v rámci tohoto toku informací a zpětné vazby je třeba spolupracovat s mezinárodními organizacemi. Podávání informací EP o důležitých otázkách v rámci obchodu a udržitelného rozvoje by rovnocennou měrou mělo zahrnovat interní poradní skupiny a nemělo by být prováděno *neveřejně*. EP musí sehrát roli v monitorování a provádění kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji a musí rovněž být plně informován o aktivitách a být zapojen do rozhodování podvýboru pro obchod a udržitelný rozvoj a dalších příslušných společných řídicích orgánů. To je zvláště důležité v kontextu mechanismu pro rovné podmínky dohody o obchodu a spolupráci mezi EU a Spojeným královstvím.

4.3. *Spolupráce s mezinárodními organizacemi*: EHSV prosazuje proaktivnější a systémovější přístup a vyzývá k zapojení mezinárodních subjektů, jako je MOP, i během jednání o dohodách o volném obchodu a při jejich provádění, a také do všech etap plánů. Jak ukazuje případ ratifikace dohody s Vietnamem, MOP by mohla hrát zásadní úlohu v přípravné fázi a rané fázi provádění. Požadavek intenzivnější spolupráce mezi EK, MOP a EHSV přispívá k formování projektů MOP v partnerských zemích zaměřených na technickou pomoc a budování kapacit. Opatření musí jít ruku v ruce s větší integrací MOP v rámci monitorovací úlohy interních poradních skupin a každoroční zasedání GŘ EMPL na vysoké úrovni by mohla být otevřena předsednictví EHSV a případně předsednictví interních poradních skupin. Přístup týkající se mnohostranných environmentálních dohod není dostatečně využíván a mohl by být rozšířen na další příslušné mezinárodní organizace, jako je OECD, a s ohledem na rostoucí význam financování cílů udržitelného rozvoje i na Světovou banku a Mezinárodní měnový fond.

Umožnění občanské společnosti včetně sociálních partnerů podílet se na provádění

4.4. *Usnadnění monitorovací úlohy občanské společnosti včetně sociálních partnerů:* EHSV vítá projekt „nástroj partnerství EU“, který financuje účast některých členů interních poradních skupin EU na schůzích a zachovává politickou nezávislost interních poradních skupin. Vyzývá EK, aby toto financování obnovila a spolupracovala s interními poradními skupinami na definování jeho podoby. Doporučuje větší flexibilitu v rámci budoucí logistické a technické podpory. Prezenční schůze by mohly být doplněny videokonferencemi, neměly by však jimi být zcela nahrazeny. Systém budoucího financování by měl zajistit výroční schůze, na kterých by se setkávali všichni členové interních poradních skupin k diskusi o průřezových otázkách týkajících se obchodu a udržitelného rozvoje. Aby bylo možné plně podpořit fungování interních poradních skupin, jak je rozvedeno v kapitole pět, je kromě poskytnutí finančních zdrojů třeba řešit strukturální a organizační výzvy.

4.5. *Rozšíření oblasti působnosti občanské společnosti včetně sociálních partnerů na celou dohodu o volném obchodu:* EHSV již dlouho a důrazně doporučuje, aby interní poradní skupiny poskytovaly poradenství ohledně všech aspektů obchodních dohod EU, při zachování zvláštního zaměření na provádění kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji a obecněji na dopad obchodu na udržitelný rozvoj. Tato nová oblast působnosti bude poprvé testována u dohody o obchodu a spolupráci mezi EU a Spojeným královstvím. EHSV navrhuje rozšířit nynější oblast působnosti interních poradních skupin ve všech stávajících dohodách o volném obchodu, a to prostřednictvím revize znění dohod nebo harmonizace postupů v jednacích rádech interních poradních skupin.

4.6. *Přijímání opatření v oblasti odpovědného chování podniků:* EHSV vítá aktivní roli podniků usilujících o zajištění udržitelného obchodu a závazek EK podporovat odpovědné obchodní chování. Lituje však, že ani EHSV, ani příslušné interní poradní skupiny nebyly zapojeny do dohledu nad projekty s OECD a MOP. EK by měla vytvořit ukazatele pro posuzování konkrétních výsledků projektů nad rámec zvyšování povědomí a provést cílenější a podrobnější hodnocení v rámci dodavatelských řetězců.

Plnění cílů

4.7. *Priority jednotlivých zemí:* EHSV souhlasí se strategickým a cílenějším přístupem, partnerské země se však mezi sebou značně liší, i v rámci jediné regionální dohody, například dohody mezi EU a Střední Amerikou. Při stanovování priorit a hodnocení je nutné proaktivně a v různých okamžicích procesu usilovat o konzultace s občanskou společností, zejména za účasti interních poradních skupin. Zeměpisná oddělení GR pro obchod a delegace EU by měly s interními poradními skupinami více spolupracovat za účelem získávání informací a poskytování systematické zpětné vazby. To vyžaduje pravidelné hodnocení pokroku nebo regrese EK ve vztahu k těmto prioritám.

4.8. *Asertivní prosazování:* Korejský případ pracovněprávního sporu nám poskytl důležitá ponaučení. Zaprvé, je třeba, aby EK byla při zahajování postupů pro řešení sporů v souvislosti s obchodem a udržitelným rozvojem proaktivnější a rychlejší a aby interní poradní skupiny hrály aktivní úlohu. Zadruhé, je důležité, aby v panelech zasedali odborníci na mezinárodní pracovní právo, kteří by s MOP konzultovali její judikaturu a závazný výklad. Zatřetí, zpráva panelu odborníků potvrzuje potřebu závazných plánů s možností uplatňovat sankce a s jasnými harmonogramy pro ratifikaci úmluv MOP. Vágní termín „neutuchající a soustavné úsilí“ poskytuje stranám příliš mnoho prostoru k manévrování. Ačkoliv Korea ratifikovala tři ze čtyř scházejících úmluv MOP (kromě C105 o odstranění nucené práce), zůstávají otázky ohledně toho, zda korejské změny právních předpisů provádějí ustanovení úmluv C29, C87 a C98 v plné míře. Tento případ tak zůstává otevřený a EHSV zdůrazňuje svou výzvu k návazným opatřením. Problémy s dodržováním ustanovení však neexistují pouze v partnerských zemích. EHSV se znepokojením konstatuje, že i v EU a jejích členských státech schází nástroje pro důrazné vymáhání.

4.9. *Podpora včasné ratifikace stěžejních mezinárodních dohod:* EHSV podporuje ratifikaci stěžejních mezinárodních úmluv před uzavřením a podpisem dohody o volném obchodu, aby bylo možné těžit z maximální vyjednávací a diplomatické síly. Tyto pozitivní účinky jsou vidět na posledním případě Vietnamu, jelikož tato země ratifikovala úmluvy MOP C98 a C105. Nedošlo však k pokroku, pokud jde o ratifikaci úmluvy C87. EHSV proto zdůrazňuje, že je důležité před ratifikací zajistit závazky stěžejních mezinárodních dohod nebo zahrnout do samotné kapitoly o obchodu a udržitelném rozvoji závazné a vymahatelné plány s jasnými lhůtami pro jejich ratifikaci.

4.10. *Hodnocení účinnosti provádění kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji:* EHSV souhlasí, že je zapotřebí pravidelně hodnotit a posuzovat provádění kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji. Lituje však malé viditelnosti práce interních poradních skupin a přehlížení jejich doporučení během příslušných procesů, zejména ve výročních zprávách o provádění. Budoucí zprávy by měly více odrážet pracovní programy interních poradních skupin a společná prohlášení s interními poradními skupinami v partnerských zemích. EHSV zejména lituje, že dodnes nebylo dosaženo pokroku v tom, aby byly

stávající kapitoly o obchodu a udržitelném rozvoji účinně vymahatelné. V případě Komplexní hospodářské a obchodní dohody s Kanadou (CETA) EHSV, interní poradní skupina EU a kanadské interní poradní skupiny opakovaně požadovaly jasný pokrok v otázce včasného přezkumu, k němuž se strany zavázaly ve společném nástroji k výkladu, jehož cílem je zajistit účinnější vymahatelnost pracovních a environmentálních ustanovení. Tohoto procesu přezkumu by se měly v co největší míře účastnit interní poradní skupiny obou stran.

4.11. *Příručka pro provádění:* EHSV vítá vypracování příruček pro provádění, které mají partnerům dohod o volném obchodu pomoci lépe porozumět závazkům v oblasti obchodu a udržitelného rozvoje a mají je vést při jejich provádění. Pokud jde o pracovní právní otázky, sociální partneři by měli být považováni za klíčové partnery v terénu. Formální srovnávací databáze musí jít nad rámec pokroku ve formulaci dohod a soustředit se na skutečnou míru provádění ustanovení o obchodu a udržitelném rozvoji.

4.12. *Navyšování zdrojů:* EU by měla část svých prostředků z kategorie pomoc na podporu obchodu vyčlenit na podporu účasti interních poradních skupin a organizací občanské společnosti ze zemí mimo EU a budování jejich kapacit v souvislosti s úsilím o zaručení udržitelnosti obchodu a investic.

4.13. *Opatření v oblasti klimatu:* I když obchod není hnací silou politiky v oblasti klimatu, měl by sehrát svou úlohu při umožňování realizace globálního klimatického programu, přičemž podniky mohou plnit pozitivní funkci v rámci podpory příležitostí pro odvětví čistých technologií, se zvláštním zaměřením na malé a střední podniky. To, že by se jedním z hlavních požadavků všech budoucích komplexních obchodních dohod mělo stát dodržování Pařížské dohody – v tom smyslu, že by se měly v případě nedodržování pozastavit –, je pozitivní krok, který by měl být následně rozšířen i o požadavek na dodržování základních a novelizovaných úmluv MOP.

4.14. *Obchod a práce:* EHSV vítá rozšířenou oblast působnosti pracovní právních ustanovení obsažených v kapitolách o obchodu a udržitelném rozvoji a vyzývá k další aktualizaci závazků. Kapitoly o obchodu a udržitelném rozvoji musí být více propojeny s Tripartitní deklarací MOP o principech týkajících se nadnárodních společností a sociální politiky a s pokyny OECD pro nadnárodní společnosti. EK by měla podporovat ratifikaci úmluv MOP obsažených v Tripartitní deklaraci o principech týkajících se nadnárodních společností a sociální politiky. Pokročilé právní předpisy EU, zejména v oblasti udržitelné správy a řízení podniků a povinnosti náležité péče, by měly poskytnout trvalé podmínky pro další rozvoj kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji. Aby však bylo díky těmto závazkům možné dosáhnout pokroku v praxi, je nutné jejich proaktivnější prosazování a lepší vymahatelnost.

Transparentnost a komunikace

4.15. *Větší transparentnost a lepší komunikace:* EHSV se připojuje k ostatním orgánům a zúčastněným stranám a společně s nimi zdůrazňuje význam transparentnosti a komunikace. Zveřejňování komplexních zápisů poskytuje užitečný výchozí bod pro zapojení občanské společnosti. Setkání v rámci dialogu EK s občanskou společností jsou důležitou cestou, kterou je však třeba zlepšovat z hlediska následných kroků, jež musí získat strukturovanější podobu. V tomto ohledu EHSV doporučuje odstranit izolaci a zajistit, aby se komunikační kanály vzájemně posilovaly – s EP, členskými státy a občanskou společností.

4.16. *Časově vymezená reakce na podané stížnosti v oblasti obchodu a udržitelného rozvoje:* EHSV vítá spuštění systému pro podávání stížností, které proběhlo v roce 2020 zřízením jednotného kontaktního místa, a zejména jeho zvláštní oddělení spadající pod vrchního úředníka pro dodržování obchodních dohod, který řeší pouze stížnosti v oblasti obchodu a udržitelného rozvoje. Na posouzení účinnosti je příliš brzy, EHSV však očekává, že jak se bude tento mechanismus postupně utvářet, začlení doporučení občanské společnosti a bude podle nich postupovat.

5. Obchod a udržitelný rozvoj příští generace

5.1. Od doby, kdy byl v roce 2018 přijat akční plán, prošel svět obchodu určitým vývojem a s ním i diskuse týkající se obchodu a udržitelného rozvoje. Zelená dohoda je zastřešujícím politickým cílem, a to i pro obchodní agendu EU. Institucionální aktéři, jako je EP a členské státy, stále více volají po ambiciózní reformě v oblasti obchodu a udržitelného rozvoje. Pandemie COVID-19 narušila obchodní toky způsobem, který nemá obdoby. Vyšly tak najevo závažné problémy v globálních dodavatelských a hodnotových řetězcích, často související s nedodržováním závazků v oblasti obchodu a udržitelného rozvoje. Vůbec první případ řešení sporu souvisejícího s obchodem a udržitelným rozvojem podrobil stávající systém institucionální zkoušce. Nový vrchní úředník pro dodržování obchodních dohod vytvořil vysoká očekávání, pokud jde o větší zaměření na lepší plnění a vymáhání závazků v oblasti obchodu a udržitelného rozvoje a související zdroje a nové legislativní nástroje. Obchodní partneři EU – jako je Kanada a USA – mezitím přijali ve svých vlastních dohodách o volném obchodu silné nástroje pro vymáhání dodržování ustanovení nebo – jako Nový Zéland – předložili v obchodních jednáních EU ambiciózní návrhy s cílem zajistit, že bude obchod prospěšný pro všechny.

5.2. U obchodu a udržitelného rozvoje nejde pouze o diskusi o hodnotách, je to otázka přežití, a to jak na úrovni EU, tak na globální úrovni. EHSV zastává holistický přístup a podporuje úsilí EU o prosazování agendy udržitelnosti na mnohostranné úrovni a vyzývá ke strategickým spojenectvím s klíčovými obchodními partnery v oblasti prioritních otázek, jako je únik uhlíku a náležitá péče. Znovu opakuje, že je třeba, aby se EU postavila do čela ambiciózní reformy Světové obchodní organizace (WTO) a bořila tabu, například, v oblasti sociálních aspektů obchodu. Jako pozitivní přehodnocení uvítal EHSV návrh USA, aby se v rámci probíhajících jednání WTO o subvencích na rybolov řešil celosvětový problém, který představuje nucená práce na rybářských plavidlech⁽³⁾.

5.3. EHSV má za to, že *patnáctibodový akční plán* nepřinesl kýžené výsledky, a proto dlouhodobě požaduje, aby do něj byly začleněny důležitější kapitoly o obchodu a udržitelném rozvoji. Obdobně přezkum obchodní politiky z roku 2021 zvažuje další opatření v oblasti účinného provádění a vymáhání kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji, a to mimo jiné včetně „možnosti sankcí za nedodržení“.

5.4. Nyní je k dispozici dostatek zkušeností a poznatků k přehodnocení současného přístupu a EHSV navrhuje zavést nový přístup v rámci iniciativ, jejichž cílem bude zajistit důsledné dodržování právních závazků obsažených v kapitolách o obchodu a udržitelném rozvoji. V této diskusi je třeba dbát na to, aby byla environmentálním a pracovní právním normám v rámci agendy provádění a vymáhání těchto závazků přikládána stejná důležitost.

Nástroje politiky, které dále usnadní provádění kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji

5.5. V květnu 2020 Francie a Nizozemsko zveřejnily neoficiální dokument, ve kterém žádají EU, aby zlepšila svou analýzu sociálně-ekonomických aspektů dopadů obchodu a zvýšila své ambice v souvislosti s propojením obchodu a udržitelného rozvoje ve všech jejich dimenzích⁽⁴⁾, s ohledem na Zelenou dohodu pro Evropu. EHSV vítá přijetí analytičtějšího přístupu k dopadům obchodu a důrazně podporuje doporučení motivovat k účinnému provádění závazků v oblasti obchodu a udržitelného rozvoje prostřednictvím postupného snižování cel, včetně možnosti zrušení konkrétních celních položek v případě následného porušení ustanovení. Je rovněž třeba vyjasnit podmínky, které země musí za účelem těchto snížení splnit.

5.6. EHSV dále vybízí k tomu, aby se, pokud jde o doprovodná opatření, čerpalo ze zdrojů mimo klasickou sadu obchodních nástrojů, což zajistí dosažení účinných změn v praxi. EU by měla přijmout ambiciózní směrnici o povinnosti náležité péče, která uzná odpovědnost na základě stávajících standardů a nabídne jasný a bezpečný právní rámec pro evropské podniky a podniky ze zemí mimo EU působící v rámci EU. EHSV se důrazně zasazuje o to, aby v obchodních dohodách byla povinnost náležité péče, co se týče globálních dodavatelských a hodnotových řetězců, která by řídila rozhodnutí vedoucích pracovníků, jejichž cílem je zajistit, aby byl daný podnik udržitelný z ekonomického, ekologického i sociálního hlediska⁽⁵⁾.

5.7. Aby mohla EK pokročit se svou agendou v oblasti udržitelného rozvoje, musí se zaměřit také na kapitoly a oblasti, které jsou odlišné od tradičních kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji, jako jsou investice, a snažit se o dosažení propojení a synergií. Zahraniční investoři by měli mít povinnost prokázat uplatňování postupů náležité péče před tím, než začnou využívat výhod mezinárodní dohody o investicích. Obdobně by strany dohody o volném obchodu měly zaručit, že společnosti se sídlem na jejich území dodržují požadavky na uplatňování náležité péče⁽⁶⁾.

5.8. Aby bylo možné dosáhnout udržitelného obchodu, musí EU bezpodmínečně zavést ustanovení ohledně spolupráce mezi stranami v boji proti praní peněz, daňovým trestným činům a vyhýbání se daňovým povinnostem. Také korupce podrývá úsilí o udržitelný rozvoj, a je tedy nutné zahrnout srovnatelné vysoké standardy pro její vymýcení.

5.9. Přidělování veřejných zakázek by mělo být podmíněné a zakázky by měly být zadávány společně ze zemí, které dodržují hlavní standardy MOP a Pařížskou dohodu. Dohody EU o volném obchodu musí rovněž podporovat osvědčené postupy, pokud jde o uplatňování environmentálních a sociálních kritérií při zadávání veřejných zakázek.⁽⁷⁾

5.10. Ačkoli u environmentálního hlediska kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji došlo v průběhu posledního desetiletí k největšímu pokroku, stále přetrvávají dvě výzvy. Zaprvé, klimatické závazky přijaté v rámci Pařížské dohody ve výsledku záleží na tom, jak je jejich provádění stanoveno na vnitrostátní úrovni, a proto je obtížné přesně vymezit porušování. Zadruhé, schází mezinárodní environmentální normy, zejména pro čisté ovzduší nebo vodu, což ztěžuje

⁽³⁾ Úř. věst. C 374, 16.9.2021, s. 73.

⁽⁴⁾ Non-paper on trade, social economic effects and sustainable development (Neoficiální dokument o obchodu, sociálně-ekonomických dopadech a udržitelném rozvoji), 2020.

⁽⁵⁾ Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 136 a Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 197.

⁽⁶⁾ Tamtéž.

⁽⁷⁾ Úř. věst. C 374, 16.9.2021, s. 73.

stanovování povinností. Je důležité postupovat směrem k využití environmentálních závazků ke stanovení norem, jež budou zároveň propojeny s náležitou péčí. Ve světle pandemie COVID-19 nabyla otázka biologické rozmanitosti větší naléhavosti než kdy dříve. Zelená dohoda pro Evropu, legislativní iniciativy EU v oblasti oběhového hospodářství nebo mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích⁽⁸⁾ se v kontextu obchodu a udržitelného rozvoje stávají důležitými tématy.

5.11. Komplexnější pohled odhaluje u dohod o volném obchodu závažné problémy v oblasti udržitelnosti, které nelze vyřešit v rámci kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji. Například zemědělství, jeden z hlavních nástrojů vyjednávání EU, má z hlediska udržitelnosti jasné dopady. EHSV klade zvláštní důraz na to, aby se potravinové zabezpečení a udržitelnost EU staly ústředními prvky analýzy⁽⁹⁾. V zájmu dosažení účinnějšího a spravedlivějšího potravinového řetězce vyzývá EHSV k hladkému provádění směrnice o nekalých obchodních praktikách v zemědělském a potravinovém řetězci.

Posílení účinné vymahatelnosti

5.12. EHSV dlouhodobě vyzývá k vytvoření vylepšeného panelu odborníků, který by měl mít možnost spustit smluvní mechanismus řešení sporů mezi státy s možnými finančními postihy či sankcemi a nápravnými opatřeními ve prospěch poškozené strany⁽¹⁰⁾. V tomto rámci pro řešení sporů by měly mít aktivní úlohu interní poradní skupiny. Případy předložené interní poradní skupinou by měl prošetřovat tým vrchního úředníka pro dodržování obchodních dohod, který by měl dále informovat o veškerých donucovacích opatřeních a zprávách panelu odborníků a přijímat návazná opatření.

5.13. EHSV vítá nový přístup v dohodách o obchodu a spolupráci, který staví do popředí rovné podmínky a udržitelnost a uplatňuje mechanismus pro řešení sporů s přístupem k nápravným opatřením v případě jakéhokoli porušení. Tento „hybridní“ model kombinuje přístup založený na činnosti panelu odborníků s vymahatelnými prvky v případě přetrvávajícího nedostatečného dodržování ustanovení o zákazu snížení úrovně právní ochrany nebo s vymáháním pracovních právních, sociálních, environmentálních nebo klimatických ustanovení na vnitrostátní úrovni. To zahrnuje dočasnou kompenzaci sjednanou mezi stranami nebo jednostranné pozastavení závazků žalující stranou v jakékoli oblasti (např. obchodní cla, přepravní práva, přístup do rybolovných vod) na základě konkrétních podmínek.

5.14. Přístup k vymáhání kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji by měl být doplněn o nezávislý pracovní právní sekretariát, který by řešil nadnárodní pracovní právní otázky v rámci dohody o volném obchodu, včetně dopadů na trh práce, a monitoroval a prošetřoval soulad s její kapitolou týkající se práce, a o mechanismus pro vyřizování kolektivních stížností⁽¹¹⁾. MOP by se jakožto subjekt uznávaný na mezinárodní úrovni měla podílet na monitorování provádění úmluv MOP v rámci dohod o volném obchodu. Její úloha by měla být rovněž posílena a institucionalizována, pokud jde o správný výklad nástrojů MOP v případě sporů zahrnujících mezinárodní pracovní normy. MOP by se měla systematicky podílet na poskytování pokynů panelu odborníků v souvislosti s těmito záležitostmi.

5.15. EHSV navrhuje prozkoumat inovativní přístupy k řešení pracovních právních sporů, jež by umožnily vytvářet jednorázové mezinárodní panely, v jejichž rámci by byla ukládána nápravná opatření společnostem, které porušily dohodnuté mezinárodní pracovní normy. Unijní a kanadské interní poradní skupiny v rámci dohody CETA⁽¹²⁾ upozornily na příklad mechanismu rychlé reakce dohody USMCA⁽¹³⁾, v rámci něhož patří mezi sankce pozastavení preferenčních cel na základě stupňující se škály závažnosti a opakování přestupků. Cílem zůstává podporovat – kdykoli to je možné – nápravu prostřednictvím dvoustranné spolupráce a dialogu mezi stranami. Vyvozování důsledků však odrazuje firmy od nedodržování předpisů.

5.16. Hodnocení vymáhání na základě úspěšně vyřešených sporů poskytuje pouze částečný obraz, zejména proto, že formální řešení sporu před nezávislým orgánem je vždy krajní možností. Možnost sankcí také představuje „výraznou pobídku“ pro dodržování závazků, ať už se sankce použijí, nebo ne. A konečně také případy, které nevedou k vyšetřování, a jejich vývoj nám poskytují přesvědčivé informace, které by EK měla vzít v úvahu při provádění své srovnávací studie různých přístupů, jež země používají. Pouhé srovnání znění dohod a pokroku v jejich formulacích by samo o sobě neposkytlo příliš smysluplný vhled. Je zapotřebí také kvalitativní posouzení výsledků provádění, například skrze čerpání ze zkušeností občanské společnosti získaných během poskytování poradenství při jednáních o těchto ustanoveních a monitorování jejich provádění.

⁽⁸⁾ Přípravované stanovisko NAT/834 k mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích.

⁽⁹⁾ Přípravované stanovisko NAT/822 *Strategická autonomie a potravinové zabezpečení a udržitelnost*.

⁽¹⁰⁾ Úř. věst. C 364, 28.10.2020, s. 53.

⁽¹¹⁾ Úř. věst. C 227, 28.6.2018, s. 27.

⁽¹²⁾ Společné prohlášení interních poradních skupin EU a Kanady, září 2020.

⁽¹³⁾ Dohoda mezi USA, Mexikem a Kanadou.

Podpůrný rámec pro zapojení občanské společnosti do interních poradních skupin

5.17. Interní poradní skupiny jsou klíčovým úspěchem dohod o volném obchodu nové generace, avšak mají-li úspěšně plnit monitorovací úkoly, ať už v oblasti obchodu a udržitelného rozvoje, nebo ve veškerých dohodách EU o volném obchodu, potřebují pevnější institucionalizovaný rámec.

5.18. Hlavní obavy souvisejí s tím, že některé interní poradní skupiny v partnerských zemích nejsou aktivní, reprezentativní nebo dokonce nejsou nezávislé na vládním vlivu. Problém často pramení z toho, že v dohodě nejsou stanoveny postupy pro zřízení skupin, že strany mají svobodu zvolit si jako interní poradní skupiny již existující subjekty a že neplnění závazků nemá žádné důsledky. EHSV se obává zejména, že vypuštění slova „vyvážené“ z dohod o obchodu a spolupráci, pokud jde o složení interních poradních skupin, by mohlo vážně ovlivnit jejich fungování.

5.19. V rámci regionálních obchodních dohod, jako je například dohoda mezi EU a Střední Amerikou a mezi EU a Kolumbií/Peru/Ekvádorem nebo jakákoli budoucí dohoda o volném obchodu mezi EU a Mercosurem, přetrvávají obavy ohledně zřízení jednotlivých interních poradních skupin v každé z partnerských zemí. Tento striktně „vnitrostátní“ přístup představuje značnou překážku pro jakoukoli smysluplnou spolupráci mezi partnerskými interními poradními skupinami z jednotlivých zemí a jejich protějšky na úrovni EU.

5.20. V kapitolách o obchodu a udržitelném rozvoji proto musí být vytvořeny interní poradní skupiny se specifickými úlohami, jasně definovanou nezávislostí, reprezentativností a vyváženým složením. Strany musí za jejich zřízení a fungování nést odpovědnost. Regionální dohody by měly zřídit společné regionální orgány s odpovídající podporou sekretariátu. Delegace EU a EHSV by měly podpořit proces zřizování a fungování, a to i skrze pokyny a osvědčené postupy. EHSV rovněž navrhuje, aby byla zaměřena pozornost na lepší propojování zastupujících organizací napříč interními poradními skupinami z EU i ze zemí mimo EU, zejména pokud jde o zúčastněné strany působící v oblasti životního prostředí a podnikání.

5.21. V zájmu posílení spolupráce interních poradních skupin z EU s jejich protějšky z řad občanské společnosti v partnerských zemích je nezbytné pořádat každoroční společná zasedání interních poradních skupin a zahrnout je do samotných dohod o volném obchodu. EHSV spatřuje přidanou hodnotu ve vytváření společných orgánů občanské společnosti, jež jsou významným přínosem, zejména co se týče podpory občanské společnosti v partnerských zemích. Je třeba zachovat jeho zvláštní úlohu ve smíšených poradních výborech (SPV) jakožto zásadním prostoru pro dialog občanské společnosti na obou stranách dohod o přidružení, například dohody mezi EU a Chile⁽¹⁴⁾.

5.22. EHSV má zásadní úlohu při formování interních poradních skupin a zajišťování jejich účinného fungování, jež by měla být posílena. V červenci 2021 EHSV určil cestu vpřed, když uspořádal vůbec prvního zasedání #AllDAGs, na kterém se sešli všichni členové stávajících jedenácti interních poradních skupin, aby projednali konkrétní kroky ke zlepšení. EHSV je zastoupen ve všech interních poradních skupinách a tvoří tak zásadní součást předsednictví interních poradních skupin, která se skládají z předsedy a dvou místopředsedů, kteří jsou vybíráni ze tří skupin a ze všech členů interní poradní skupiny. Spolupráce v rámci společných předsednictví interních poradních skupin těží při řízení činnosti těchto skupin z odborných znalostí EHSV i stran mimo EHSV a tato praxe by měla pokračovat. Zejména v případě interních poradních skupin pro Ukrajinu, Moldavsko a Gruzii byli velmi užiteční členové EHSV pocházející ze sousedních zemí EU. Kromě úlohy svých členů pomáhá EHSV interním poradním skupinám také tím, že jim poskytuje cennou podporu sekretariátu.

5.23. Zvýšená viditelnost a strukturované institucionální kanály jsou pro plnění cílů klíčové. Předsednictví interních poradních skupin by měla být stále zvána na zasedání podvýborů pro obchod a udržitelný rozvoj jednotlivých stran a do monitorovacích skupin EP pro příslušné dohody. Skupina odborníků z členských států pro obchod a udržitelný rozvoj a vrchní úředník pro dodržování obchodních dohod by měli být s prací interních poradních skupin úzce propojeni prostřednictvím struktur pro podávání zpráv a vzájemnou výměnu. To by mělo být doplněno o výměnu informací s MOP o provádění ustanovení v oblasti obchodu a udržitelného rozvoje, která se týkají pracovních otázek, a o výměnu informací se sekretariáty mnohostranných environmentálních dohod o životním prostředí a klimatu. Evropská služba pro vnější činnost (ESVČ) a delegace EU v partnerských zemích by měly pořádat pravidelné výměny informací s interními poradními skupinami a v cílových zemích by měly být podporovány vyhrazenými přiděleními pro oblast práce a oblast životního prostředí.

5.24. EHSV zdůrazňuje, že je třeba posílit spolupráci s občanskou společností, a to od utváření až po monitorování obchodních nástrojů a dohod. Vyzývá k obnově činnosti skupiny odborníků pro dohody o volném obchodu, která byla zdrojem jedinečných, potřebných a pravidelných příspěvků k obchodním otázkám. Interní poradní skupiny představují také nevyužitá bohatství v podobě know-how ohledně průřezových otázek týkajících se obchodu a udržitelného rozvoje, jež by mělo být v plné míře využito.

⁽¹⁴⁾ Přípravované stanovisko REX/536 prozkoumá rámec pro zapojení občanské společnosti v průběhu celého životního cyklu obchodních a politických dohod, přijetí se plánuje na jaře 2022.

5.25. Rostoucí výzvy, jimž čelí interní poradní skupiny, vyžadují systémová řešení s odpovídajícími zdroji, a to lidskými i finančními. Interní poradní skupiny by měly být více zapojeny do přijímání souvisejících rozhodnutí.

5.26. Racionalizování interních poradních skupin není samo o sobě cílem. Veškeré potenciální nové přístupy, například zaměření struktur více na jednotlivá témata, musí zaručit jejich účinné fungování, aby bylo možné řešit výzvy spojené s prováděním konkrétní dohody, přičemž samotné interní poradní skupiny musí být zapojeny do jejich utváření. Periodická zasedání všech členů interních poradních skupin EU by pomohla nalézt společná řešení na průřezové otázky a poskytla by platformu k jednání o pragmatických a praktických způsobech před dalším obnovením členství v interních poradních skupinách na jaře 2023.

V Bruselu dne 20. října 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Na cestě k ucelené strategii pro udržitelný rozvoj venkova a měst**(stanovisko z vlastní iniciativy)**

(2022/C 105/08)

Zpravodaj: **Josep PUXEU ROCAMORA**Spoluzpravodajka: **Piroska KÁLLAY**

Rozhodnutí plenárního shromáždění	25. 3. 2021
Právní základ	čl. 32 odst. 2 jednacího řádu stanovisko z vlastní iniciativy
Odpovědná sekce	Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí
Přijato v sekci	4. 10. 2021
Přijato na plenárním zasedání	21. 10. 2021
Plenární zasedání č.	564
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	220/0/1

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV je přesvědčen, že **budoucnost Evropy** bude záviset na tom, jak budeme přistupovat k venkovským oblastem, a že je zapotřebí intenzivnější spolupráce s **městskými** oblastmi, aby se zajistilo, že žádná oblast ani občané nebudou v rámci spravedlivého přechodu na klimaticky neutrální, udržitelnou a prosperující Evropskou unii opomenuti. To by bylo v souladu s cíli Zelené a sociální dohody pro Evropu, balíčkem opatření Next Generation EU, Územní agendou 2030 a 17 cíli udržitelného rozvoje.

1.2 EHSV má za to, že EU musí **snížit meziregionální rozdíly** tím, že bude podporovat politiky, jejichž cílem je zajistit spravedlivý a udržitelný přechod ve všech ohledech a které zaručí dobrou kvalitu života ve venkovských oblastech.

1.3 Vzhledem k výzvám spojeným se změnou klimatu a pandemií EHSV zdůrazňuje, že je **naléhavě nutné** jednat okamžitě a provést **změnu paradigmatu** s cílem prokázat přidanou hodnotu společného úsilí a podpořit vzájemný respekt a porozumění, a to v zájmu všech občanů.

1.4 EHSV proto vyzývá tvůrce politik, aby vypracovali a provedli **komplexní a ucelenou strategii EU**, jež podpoří vyvážený, soudržný, spravedlivý a udržitelný rozvoj venkova a měst, a to s využitím úlohy místních komunit a prostřednictvím podpory tradičních průmyslových odvětví a vytvoření nové hospodářské činnosti a nových pracovních příležitostí ve venkovských oblastech, za současné stimulace synergií s městskými oblastmi.

1.5 V zájmu vytvoření rovných podmínek mezi **venkovskými komunitami a městskými oblastmi** předkládá EHSV tato doporučení:

1. je třeba zajistit dostatečné zdroje na provádění politik týkajících se venkova a zajistit technologickou komunikaci, dopravní infrastrukturu (zvláště veřejnou dopravu, která je absolutní nutností pro každodenní život a zaměstnanost) a kvalitní a efektivní systémy vzdělávání a poskytování zdravotních služeb, a to v plném souladu se službami, jež jsou v tomto ohledu poskytovány v městských oblastech (rovné podmínky v oblasti zdraví);

2. nabídka pracovních míst, odborné přípravy a bydlení by měla odrážet a využívat venkovské přírodní zdroje a současně vytvářet inovativní obchodní příležitosti;

3. parlamenty venkovských oblastí a komunitně vedený místní rozvoj by měly být jakožto vzorové příklady **participativní demokracie** podporovány politickými činiteli a měly by zapojovat všechny obyvatele venkova, včetně sociálních partnerů, žen, starších osob, osob se zdravotním postižením, menšin a zejména mladých lidí;

4. kulturní dědictví musí být chráněno a propagováno ⁽¹⁾.

1.6 EHSV předkládá následující doporučení pro **rozvoj venkova a měst**:

1. pokud jde o poskytování služeb občanům ve všech oblastech, musí vlády zaujmout transparentní a spravedlivý přístup;

2. organizace občanské společnosti, včetně iniciativy LEADER a místních akčních skupin, by měly rozvíjet **místní partnerství ve venkovských a městských oblastech** s cílem vytvářet hospodářské, sociální a environmentální příležitosti a podporovat lepší porozumění vzájemným vazbám;

3. **model řízení** typický pro rady pro politiku v oblasti potravin by mohl sloužit jako inspirace pro účinnou spolupráci mezi všemi zúčastněnými stranami na místní úrovni. Možnosti práce z domova, potřeba venkovského bydlení a přístup k využívání půdy byly narušeny novými environmentálními dopady a výzvami a pandemií;

4. je pozitivní stimulovat a podporovat výměnu osvědčených postupů a případů zaznamenaného nebezpečí mezi regiony;

5. přístup k vysoce kvalitnímu vzdělávání ve venkovských oblastech může být jedním z faktorů přispívajících k místnímu hospodářskému rozvoji a může pomoci venkovským komunitám přizpůsobit se rychle se měnícímu prostředí.

1.7 **Evropské komisi a vnitrostátním a regionálním vládám** předkládá EHSV konkrétně následující **doporučení**:

1. dlouhodobou vizi pro venkovské oblasti ⁽²⁾, kterou Komise nedávno přijala, je třeba dále rozvíjet s cílem zajistit na úrovni venkova a měst závazek ke spravedlivému přístupu. Je důležité prokázat přidanou hodnotu společného úsilí venkovských a městských organizací, jakým je například iniciativa „od zemědělce ke spotřebiteli“ a sociálně inkluzivní Zelená dohoda;

2. Evropská komise by měla vytvořit **skupinu zúčastněných stran z venkovských a městských oblastí** inspirovanou iniciativou „inteligentní vesnice“ s cílem rozvíjet osvědčené postupy v rámci modelů partnerství;

3. v zájmu podpory zapojení by se mělo zainvestovat do pilotních projektů na místní úrovni a měly by být vytvořeny celoevropské **podídky / stanoveny podmínky a ocenění** pro pokrokové příklady spolupráce prokazatelně založené na inkluzivních dohodách.

1.8 EHSV je dále připraven spolupracovat s Evropským parlamentem a Výborem regionů formou zadávání výzkumných studií, konzultací s organizovanou občanskou společností a prosazování celoevropské charty **práv a povinností venkovských a městských oblastí**.

1.9 Budoucí stanoviska EHSV k územním politikám a k politikám týkajících se měst a venkova budou obsahovat ucelenou vizi. Příkladem budiž toto stanovisko, které bylo před svým přijetím představeno a projednáno v různých sekcích EHSV.

2. Úvod

2.1 V návaznosti na doporučení obsažená ve stanovisku EHSV k tématu Integrovaný přístup pro zranitelné regiony EU, přijatém v září 2020 ⁽³⁾, a na slyšení uspořádané dne 18. června 2021 ⁽⁴⁾ nyní EHSV usiluje o ucelenou strategii EU pro udržitelný rozvoj venkova a měst. Za tímto účelem se věnuje analýze celkového rámce propojujícího politiku venkova se všemi ostatními relevantními politikami a identifikaci existujících výzev a překážek, přičemž zdůrazňuje úlohu občanské společnosti, podniků a místních komunit v rozvoji přístupů zdola nahoru. EHSV bude aktivně přispívat k zajištění toho, aby byla tato strategie zohledňována při navrhování politik EU.

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV Příspěvek evropských venkovských oblastí k Evropskému roku kulturního dědictví 2018 zajišťující udržitelnost a soudržnost městských a venkovských oblastí (Úř. věst. C 440, 6.12.2018, s. 22).

⁽²⁾ COM(2021) 345 final.

⁽³⁾ Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 60.

⁽⁴⁾ Na cestě k ucelené strategii pro udržitelný a spravedlivý rozvoj venkova a měst | Evropský hospodářský a sociální výbor.

2.2 Je nezbytné účinněji řídit **rozmanitost existující v rámci venkovských oblastí, a to na základě příležitostí, jež každá z nich nabízí**. Existují venkovské oblasti, jež díky své blízkosti k městským oblastem mohou využívat „efektu aglomerace“ založeného na interakci mezi venkovskou a městskou oblastí, zatímco jiné, vzdálenější oblasti jsou mnohem závislejší na určitém odvětví, jímž bývá často zemědělství, lesnictví, rybolov nebo těžební odvětví, a interakce s městy je v nich méně výrazná.

2.3 Ačkoli venkovské a městské oblasti se od sebe liší – mají svá specifika a nestejnou úroveň rozvoje –, ve skutečnosti jsou **úzce propojeny**. Tyto vzájemné vazby jsou zároveň stále složitější a dynamičtější a zahrnují strukturální a funkční toky osob, kapitálových statků, informací, technologií a životních stylů. Nalezení rovnováhy mezi venkovskými a městskými oblastmi, které se mezi sebou vzájemně potřebují a které nemohou jedna bez druhé existovat, má proto zásadní význam.

2.4 Kýženým cílem musí být ideál venkovského způsobu života s **dobrymi životními podmínkami a dobrou kvalitou života**, a to i v odlehlých nebo znevýhodněných oblastech. Strategie musí nalézt správné řešení pro dosažení nezbytné rovnováhy mezi těmito dvěma aspekty a způsob, jak je oba doplnit, aby bylo možné v budoucnosti dosáhnout udržitelnosti.

2.5 Problémy, jimž čelí venkovské oblasti (jako jsou demografické změny, vylidňování, digitální propast, nízké příjmy, omezený přístup k určitým službám, potřeba lepších pracovních příležitostí nebo specifické dopady změny klimatu), lze řešit pouze na základě uceleného a obnoveného územního přístupu usilujícího o vzájemný postoj k rozvoji.

2.6 Tento nový kontext, který **přesahuje tradiční vazbu mezi venkovskými oblastmi**, které se zaměřují na zemědělské odvětví a jsou izolovány od městského prostředí, vyžaduje, aby byla opatření pro rozvoj venkova založena na víceodvětvovém a integrovaném přístupu napříč všemi regiony, využívání synergií a komplementaritě mezi venkovskými, městskými a přechodnými oblastmi.

3. Výzvy a návrhy opatření

3.1 Tradiční pojetí, které jasně rozlišuje mezi venkovskými a městskými oblastmi, musí být doplněno o **nové pojmy, nové výklady a nové přístupy** a při definování jednotlivých regionů je třeba vzít v úvahu místní podmínky.

3.2 Budoucí rozvoj evropských regionů by měl být založen na **vzájemné komplementaritě venkovských a městských oblastí a na koordinaci politik na ně zaměřených**, přičemž konečným cílem by mělo být dosažení sociální a hospodářské soudržnosti a udržitelnosti z hlediska životního prostředí v těchto oblastech.

3.3 EHSV se domnívá, že je zapotřebí pojímat strategické přístupy k rozvoji venkova a měst systematictěji tak, aby nedocházelo k překrývání a rozporům mezi jednotlivými strategiemi (např. strategie MAS, strategie pro integrované územní investice, strategie místního rozvoje, strategie regionálního rozvoje) a pro místní aktéry byla snazší jejich realizace v podobě rozvojových procesů a investic.

3.4 Rozvoj venkova a měst je třeba řídit v souladu se zásadami zakotvenými v Územní agendě EU 2030, Lipské chartě, městské agendě OSN, městské agendě EU, Amsterodamském paktu, prohlášení z Corku 2.0 „Lepší život ve venkovských oblastech“ a zásadách OECD pro politiku měst a venkova, v nichž se pracuje s myšlenkou tematických partnerství a sdílené správy městských a venkovských oblastí.

3.5 **Středně velká města hrají klíčovou úlohu v propojování městských metropolitních oblastí s oblastmi venkovskými**, a proto si zaslouží zvláštní pozornost, pokud jde o územní plánování a přidělování zdrojů a služeb. Mnoho evropských měst (mimo jiné Toulouse ve Francii, Manresa ve Španělsku, Turín v Itálii a Aalborg v Dánsku) již zavedlo velmi úspěšné postupy. Sítě měst, jako jsou ICLEI⁽⁵⁾, Eurotowns⁽⁶⁾ a Eurocities⁽⁷⁾, jsou klíčovými aktéry, pokud jde o výměnu zkušeností a podporu osvědčených postupů.

⁽⁵⁾ <https://www.iclei.org>.

⁽⁶⁾ <https://www.eurotowns.org>.

⁽⁷⁾ <https://eurocities.eu>.

3.6 Interakce mezi venkovem a městem musí být součástí **politické agendy** a politickým činitelům a **tvůrcům politik** musíme pomoci toto pochopit a podporovat způsoby organizace záležitostí na místní úrovni.

3.7 **Výzkum** financovaný z prostředků EU by měl rovněž pokračovat v hledání způsobů, jak podpořit spravedlivý a udržitelný rozvoj venkova a měst a oživit hospodářský rozvoj venkovských oblastí. Projekty, jako je ROBUST⁽⁸⁾, RUBIZMO⁽⁹⁾ a LIVERUR⁽¹⁰⁾, by měly být dále rozvíjeny a měly by vést ke konkrétním změnám.

3.8 Pokud má být v těchto oblastech – a to jak ve venkovských, tak městských –, dosaženo (hospodářské, sociální a environmentální) udržitelnosti, je zapotřebí **komplexní politika** navázaná na socioekonomické, kulturní a etnografické podmínky a podporující spolupráci mezi venkovskými a městskými oblastmi a zapojení různých sociálních a hospodářských zainteresovaných stran, jakož i vhodné mechanismy správy sdílené s místními orgány.

3.9 **Odlehle venkovské oblasti** jsou ještě více ohroženy problémy, které postihují venkovské oblasti, a proto vyžadují specifické politiky a zacházení. Kromě řešení problémů týkajících se obtížného přístupu k veřejným službám včetně zdraví a vzdělávání navrhuje EHSV též vytvořit programy, které zajistí regeneraci místních ekonomických ekosystémů ve spolupráci s obcemi v jejich sousedství.

3.10 Řada výzev, jimž čelí venkovské oblasti, nespadá do oblasti působnosti společné zemědělské politiky (SZP) a souvisejících fondů, jak bylo zdůrazněno v naší nedávné informační zprávě o dopadu SZP na územní rozvoj venkovských oblastí⁽¹¹⁾. Proto je nezbytné je začít řešit na základě integrovaného přístupu k **opatřením** a financování v rámci různých politik, které mají dopad na venkovské oblasti. Finanční prostředky vynakládané v rámci vnitrostátních politik by měly doplňovat prostředky SZP určené na rozvoj venkova.

3.11 Zemědělské politiky, politiky v oblasti potravin a politiky týkající se venkova proto musí být provázány mimo jiné s politikami v oblasti klimatu a biologické rozmanitosti, politikami zaměřenými na snižování chudoby, politikami týkajícími se infrastruktury a dopravy, vzdělávání a odborné přípravy, poskytování základních služeb obecného zájmu (zdravotnictví, bydlení atd.), politikami podporujícími rozvoj nových činností založených na oběhovém hospodářství a biohospodářství, politikami digitalizace a politikami v oblasti boje proti vylidňování.

3.12 Tyto politiky musí být také soudržné a musí se vzájemně doplňovat s evropskými strategiemi, jako je **Zelená dohoda**⁽¹²⁾ a **strategie „Od zemědělce ke spotřebiteli“**⁽¹³⁾, a zejména s novou průmyslovou strategií⁽¹⁴⁾, která definuje zemědělsko-potravinářské odvětví jako jeden z klíčových strategických ekosystémů EU, *jakož i s politikami v oblasti potravinového zabezpečení*. Experimentování s novými formami spolupráce mezi městy a venkovem v kontextu Zelené dohody pro Evropu je nejen předpokladem, ale také příležitostí pro realizaci spravedlivé transformace a územně vyváženého udržitelného rozvoje.

3.13 Je třeba zlepšit **správu** a harmonizaci evropských a vnitrostátních **fondů** a fondů spravovaných na nižší než celostátní úrovni, aby bylo možné lépe řešit průřezové otázky a neustále reagovat na potřeby jednotlivých území, a tak efektivněji přistoupit k udržitelnému rozvoji.

3.14 EHSV upozorňuje, že je třeba zajistit přístup k udržitelnému financování a vytvoření personalizovaných finančních nástrojů rozvoje venkova a měst, které budou zohledňovat rizikovou strukturu a charakteristické rysy skladby hospodářských aktivit. Také taxonomický a fiskální přístup k venkovským oblastem by měl přihlížet k jejich rozvojovým a investičním potřebám.

3.15 Tento integrovaný přístup vyžaduje **koordinaci mezi různými správními orgány** a řídicími orgány, včetně řady ředitelství Evropské komise zabývajících se průřezovými politikami. Tato průřezová koordinace vyžaduje přístup, v jehož rámci političtí představitelé **zohledňují otázky venkova v rámci všech politik** s cílem zajistit, aby byly vzaty v potaz potřeby venkova.

⁽⁸⁾ <https://rural-urban.eu>.

⁽⁹⁾ <https://rubizmo.eu>.

⁽¹⁰⁾ <https://liverur.eu/>.

⁽¹¹⁾ <https://www.eesc.europa.eu/cs/our-work/opinions-information-reports/information-reports/evaluation-caps-impact-territorial-development-rural-areas-information-report..>

⁽¹²⁾ Zelená dohoda pro Evropu | Evropská komise.

⁽¹³⁾ Strategie „Od zemědělce ke spotřebiteli“.

⁽¹⁴⁾ Sdělení – Aktualizace nové průmyslové strategie 2020.

3.16 **Úspěšná koordinace mezi správními orgány** by měla mít na zřeteli tyto aspekty:

- i) určení **správného rozsahu opatření**;
- ii) stanovení jasné **vedoucí úlohy při koordinaci politik**;
- iii) posílení **dohod o spolupráci** mezi regiony nebo obcemi;
- iv) podpora **partnerství mezi venkovskými a městskými oblastmi** za účelem využití funkčních vazeb;
- v) zlepšení **vertikální koordinace** mezi různými úrovněmi správy.

3.17 Je nutné zachovat přímou vazbu na venkovské oblasti prostřednictvím aktivní úlohy regionů EU, které hrají klíčovou úlohu při definování a provádění politik rozvoje venkova na místní úrovni. **Zapojení mnoha zúčastněných stran a přístup zdola nahoru** jsou klíčovými podmínkami zajištění udržitelnosti a místní odpovědnosti za politiky týkající se venkova. EHSV žádá, aby byla zohledněna možná úloha místních akčních skupin a modelu komunitně vedeného místního rozvoje.

3.18 EHSV rovněž navrhuje, aby byl jako inspirace pro účinnou spolupráci mezi všemi zúčastněnými stranami na místní úrovni využit **model řízení** typický pro rady pro politiku v oblasti potravin.

3.19 Bylo by vhodné dosáhnout pokroku v oblasti **územně definovaných smluv**, jež je třeba podporovat politikami stimulačními zapojení. To znamená stanovit cíle, spojovat síly, stimulovat veřejné a soukromé závazky s územním zaměřením, rozvíjet mechanismy pro interinstitucionální a meziodvětvovou spolupráci, vytvořit novou institucionální strukturu na podporu udržitelného rozvoje, uznat rozmanitost venkovských oblastí a podporovat vazby mezi městy a venkovem. V tomto ohledu mají nyní podniky a organizace působící v zemědělsko-potravinářském odvětví příležitost podepsat kodex chování pro odpovědnou podnikatelskou a marketingovou praxi ⁽¹⁵⁾, který Komise zavedla v rámci strategie „Od zemědělce ke spotřebiteli“.

3.20 Územně definované smlouvy by měly být založeny na spravedlnosti a respektu. V Anglii, Walesu a Skotsku byly zavedeny **kodexy chování ve venkovských oblastech** s cílem vysvětlit lidem, co znamená respektovat venkovské oblasti. Takový kodex by se mohl stát jakousi **Evropskou chartou práv a ⁽¹⁶⁾ povinností pro spravedlivé a udržitelné vztahy mezi venkovem a městem**. Tato charta by se měla stát součástí vzdělávání k občanství pro všechny.

3.21 EHSV uznává, že neexistují žádná standardní řešení aplikovatelná na všechny regiony a že by se každá **územní jednotka** měla zaměřit na určité otázky a specializovat se, přičemž by měla respektovat svou jedinečnost, rozmanitost a multifunkčnost využívání svých statků a hledat řešení vycházející z jejího potenciálu, potřeb, schopností a aspirací. Na využívání stávající infrastruktury a úvahy o rozvoji nové infrastruktury je třeba nahlížet komplexně, přičemž je v zájmu realizace správných investic třeba věnovat pozornost trendům.

3.22 Potřeba **zlepšit pracovní příležitosti**:

- i) pandemie COVID-19 urychlila procesy digitalizace a ekologizace, jejichž další udržení vyžaduje úsilí;
- ii) ve venkovských oblastech musí být vytvářeny a zachovány nové pracovní příležitosti, včetně těch, které souvisejí s poskytováním služeb ve venkovských oblastech, s prací z domova, s novými technologiemi nebo obnovitelnými zdroji energie;
- iii) posílení multifunkčních aspektů zemědělství, podpora nezemědělských činností a zakládání podniků v odvětví služeb souvisejících s čistou energií a v průmyslových odvětvích ve venkovských oblastech může vytvořit mnoho pracovních příležitostí;
- iv) podpora podnikání, zajištění spravedlivých pravidel hospodářské soutěže pro **malé a střední podniky** a věnování pozornosti potřebám mladších generací (např. práce na dálku);

⁽¹⁵⁾ Kodex chování (europa.eu).

⁽¹⁶⁾ The Countryside Code: advice for countryside visitors gov.uk (Kodex chování na venkově – doporučení pro návštěvníky).

- v) udržení pracovních míst a obchodů v blízkosti lidí. Více propojení mezi venkovem a městem nabízí příležitosti k rozvoji oběhového hospodářství;
- vi) podpora důstojné práce a zlepšování pracovních podmínek ve venkovských oblastech za současného zajištění toho, aby se na tomto procesu zlepšování mohli podílet všichni;
- vii) propojení spotřebitelské poptávky s regionálními a venkovskými trhy prostřednictvím uvádění na trh místních produktů a značek jakosti;
- viii) mělo by být intenzivně podporováno vytváření kulturních příležitostí ve venkovských oblastech, včetně podpory kulturních akcí a ochrany venkovských historických a náboženských budov (kostelů, hradů atd.);
- ix) procesy digitalizace otvírají nové příležitosti, které by mohly vyvolat očekávání a přilákat občany, zejména mladé lidi, vést ke změně trendů souvisejících s vyřizováním a zvýšit kvalitu života ve venkovských oblastech. K tomu musí být na venkově odpovídající infrastruktura pro zajištění konektivity. Řešení nabízejí strategie v oblasti konektivity a **digitální platformy, digitální akt pro venkovské oblasti** by zase usnadnil rozvoj digitálních technologií v zemědělství a ve venkovských oblastech;
- x) je třeba podporovat udržitelné zemědělství a akvakulturu⁽¹⁷⁾ ve venkovských a příměstských oblastech a rovněž ekoturistiku, volnočasové aktivity a vzdělávací činnosti zaměřené na udržitelnost, přičemž tyto činnosti a aktivity by měly být slučitelné s ochranou biologické rozmanitosti, aby tak bylo možné zaručit lidem dobrou kvalitu života;
- xi) kvalitní a dostupné vzdělávání na venkově od raného dětského věku může přispět ke zlepšení výsledků v oblasti vzdělávání, zatímco přístup k veřejným službám, jako je péče o děti a školy, je zase místně definovaným faktorem, který ovlivňuje atraktivitu venkovských oblastí, a to i pro vysoce kvalifikované pracovníky.

3.23 Hospodářský růst a tvorba pracovních míst jsou důležité, musí však být doplněny dostatečnou nabídkou kvalitních **služeb**, bydlení, volnočasových aktivit, vzdělávání a odborné přípravy, celoživotního učení a systémů zdravotní péče, aby se zajistilo, že venkovské oblasti budou nejen udržitelnými, ale také atraktivními místy pro život. EU musí neprodleně vytvořit základy pro udržitelnou a inkluzivní **ekonomiku blahobytu**, která bude sloužit všem⁽¹⁸⁾.

3.24 Prioritou rozvoje venkovských oblastí, a potažmo i prioritou v oblasti propojení s městskými oblastmi, by měl být zvláště další rozvoj dostupné veřejné dopravy. Zajištění dostupné veřejné dopravy je absolutní nutností pro každodenní život a zaměstnanost, která souvisí s přístupností základních veřejných služeb, jako jsou školy, zařízení péče o děti, lékaři a lékárny či dojíždění na pracoviště a zpět.

3.25 To vyžaduje **nové formy poskytování služeb ve venkovských oblastech**:

- i) poskytování integrovaných služeb (sdílení jednoho pracovního prostoru různými poskytovateli služeb, spolupráce mezi různými poskytovateli služeb, spolupráce pracovních týmů, společná produkce ze strany veřejných, soukromých a komunitních organizací);
- ii) přístup založený na poskytování alternativních a flexibilnějších služeb (jako jsou mobilní dodávka služeb, modely hvězdicových systémů, kdy jsou služby pravidelně poskytovány z ústředí, či služby, jež budou lépe přizpůsobeny místním potřebám);
- iii) technologická a digitální řešení, a to i v oblasti vzdělávání a zdravotnictví.

3.26 Klíčovými prvky koncepce udržitelných městských a venkovských oblastí je ucelená strategie dosažení **prahových úrovní služeb** na různých územích a směna služeb mezi různými částmi v rámci daného území.

⁽¹⁷⁾ Viz stanoviska *Strategické zásady udržitelného rozvoje akvakultury v EU – NAT/816* (Úř. věst. C 517, 22.12.2021, s. 103) a *Nový přístup pro udržitelnou modrou ekonomiku v EU – NAT/817* (Úř. věst. C 517, 22.12.2021, s. 108).

⁽¹⁸⁾ Stanovisko EHSV *Udržitelné hospodářství v souladu s našimi potřebami* (Úř. věst. C 106, 31.3.2020, s. 1).

3.27 Je třeba navrhnout strategii, která prostřednictvím vylepšení služeb poskytovaných ve venkovských oblastech a díky vytvoření nových pracovních příležitostí umožní, aby se zde usazovalo nové obyvatelstvo, a především **zajistí nezbytnou generační obměnu**.

V Bruselu dne 21. října 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Strategická autonomie a potravinové zabezpečení a udržitelnost**(stanovisko z vlastní iniciativy)**

(2022/C 105/09)

Zpravodaj: **Klaas Johan OSINGA**

Rozhodnutí plenárního shromáždění	25. 3. 2021
Právní základ	čl. 32 odst. 2 jednacího řádu stanovisko z vlastní iniciativy
Odpovědná sekce	Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí
Přijato v sekci	4. 10. 2021
Přijato na plenárním zasedání	20. 10. 2021
Plenární zasedání č.	564
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	128/0/1

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV navrhuje, aby byla definice otevřené strategické autonomie uplatňovaná na potravinové systémy založena na produkci potravin, pracovní síle a spravedlivém obchodu, přičemž hlavním cílem je zajistit pro všechny občany EU potravinové zabezpečení a udržitelnost prostřednictvím spravedlivých, zdravých, udržitelných a odolných dodávek potravin.

1.2. Zejména by mělo dojít k větší diverzifikaci potravinových systémů v EU, měly by být posíleny pracovní síly v zemědělství, především přilákáním mladých lidí a zajištěním důstojných pracovních podmínek a platů, a obchodní politiky by měly být sladěny s normami EU v oblasti udržitelnosti potravin a s konkurenceschopností⁽¹⁾.

1.3. Otevřenou strategickou autonomii a udržitelnost potravinových systémů lze nejlépe zaručit vytvořením souboru nástrojů zahrnujícího opatření pro řízení rizik, díky nimž se potravinové řetězce budou moci vypořádat s extrémními situacemi a vnitrostátní a unijní orgány budou moci přijmout okamžitá opatření.

1.4. Nedávné události zapříčiněné pandemií COVID-19, extrémní povětrnostní události v důsledku narušení klimatu a kybernetické útoky ukazují, že je třeba zlepšit odolnost a udržitelnost našich potravinových systémů. Evropská komise v rámci strategie „Od zemědělce ke spotřebiteli“ vytváří pohotovostní plán EU pro dodávky potravin a potravinové zabezpečení a související mechanismus EU pro řešení potravinové krize⁽²⁾. To by mělo pomoci zvýšit povědomí o rizicích a zahrnovat identifikaci, posouzení, zmapování a sledování klíčových rizik prostřednictvím zátěžového testování kritických systémů na úrovni EU a členských států a mělo by to rovněž přispět k provádění opatření, která budou řešit existující problémy.

1.5. EU potřebuje systém, který zabrání tomu, aby se události, jako jsou výpadky elektrického proudu a sítí nebo kybernetické útoky, kvůli vzájemným závislostem rozšířily a vymkly kontrole. Například pro situace, kdy na město musí být na několik týdnů uvaleno omezení volného pohybu osob, výpadek elektrického proudu trvá několik dní nebo je proti potravinářské společnosti nebo maloobchodníkovi s potravinami veden kybernetický útok.

(1) Aby byla komplexní evropská politika v oblasti potravin skutečně relevantní pro evropské spotřebitele, je nezbytné, aby potraviny vyrobené udržitelným způsobem v EU byly konkurenceschopné. To znamená, že evropský zemědělsko-potravinářský průmysl bude schopen dodávat spotřebitelům potraviny za ceny, které zahrnují dodatečné náklady související mj. s kritérii udržitelnosti, dobrých životních podmínek zvířat, bezpečnosti potravin a výživy, ale i spravedlivý příjem pro zemědělce, a zároveň si zachová své postavení volby, již upřednostňuje převážná většina spotřebitelů (Úř. věst. C 129, 11.4.2018, s. 18, Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 268).

(2) Pohotovostní plán, Evropská komise.

1.6. Za účelem zlepšení mechanismů řešení problémů je třeba rozvinout stávající potravinové systémy a současně potravinové systémy diverzifikovat, včetně obchodních modelů pro farmářské prodejny, městské zemědělství, vertikální zemědělství a obecně přístup spočívající v pokrývání místních potřeb z lokálních zdrojů. Pro dosažení tohoto cíle bude nutné, aby zemědělci a pěstitelé šířili uplatňovali výzkum a inovace. Tento přístup by měl také minimalizovat rizika vzniku oblastí s problematickou dostupností potravin a specializace produkce⁽³⁾. Zároveň by měly být posíleny výhody efektivního distribučního systému ze zemědělských podniků ke zpracování a na trhy.

1.7. V zájmu zajištění dlouhodobé produkce zdravých potravin v dostatečném množství a zaručení dostatečné obživy je důležité, aby přírodní zdroje byly užívány udržitelným způsobem, aby byly chráněny půdní a vodní zdroje, abychom pokročili v boji proti změně klimatu a úbytku biologické rozmanitosti a chránili dobré životní podmínky zvířat. EU by rovněž měla posílit místní a regionální produkci, aby se skloubily dobře vyvážená produkce a zpracování potravin a nízká uhlíková stopa.

1.8. Zásadní hospodářskou, sociální i environmentální roli hraje SZP. Měla by stabilizovat trhy během krizí a poskytovat zemědělcům a zpracovatelům záchrannou síť a zároveň chránit životní prostředí, klima, pracovní sílu a dobré životní podmínky zvířat. Přispívá rovněž k udržení strategické výrobní kapacity, bezpečnosti potravin a potravinového zabezpečení.

1.9. Zemědělské podniky, úrodná zemědělská půda a voda jsou strategickými aktivy a musejí být v celé EU v náležitě míře chráněny, protože tvoří páteř naší otevřené strategické potravinové autonomie.

1.10. EHSV opakuje své doporučení prozkoumat možnost zřízení víceúrovňové Evropské rady pro politiku v oblasti potravin za účasti mnoha zainteresovaných stran⁽⁴⁾. Tato rada by v kontextu otevřené strategické autonomie mohla mít mimo jiné monitorovací úlohu a pomáhat při hodnocení a předvídání rizik v potravinovém řetězci.

1.11. EU musí zajistit, že hranice zůstanou bezpečně otevřené a že bude nadále možný pohyb pracovní síly a bude fungovat logistika v oblasti produkce a distribuce potravin („zelené pruhy“) jak v rámci EU, tak vůči třetím zemím. To vyžaduje silný mechanismus pro koordinaci mezi členskými státy, Evropskou komisí a třetími zeměmi.

2. Úvod

2.1. Cílem tohoto stanoviska z vlastní iniciativy je prozkoumat koncepci „otevřené strategické autonomie“ Evropy ve vztahu k budoucímu potravinovému zabezpečení a udržitelnosti potravin a formulovat postoje občanské společnosti a její politická doporučení určená do budoucna. Stanovisko zejména poskytuje podněty k zamyšlení ohledně problémů, které přinesly nedávné události, jako například pandemie COVID-19, povětrnostní extrémny, kybernetické útoky a politické či sociální napětí.

2.2. „Otevřená strategická autonomie“ by měla být chápána jako příležitost pro EU, aby zajistila zabezpečení dodávek potravin a stanovila vysoké normy v oblasti udržitelnosti, zejména v souvislosti se Zelenou dohodou pro Evropu a cíli OSN v oblasti udržitelného rozvoje. Výzvy z hlediska udržitelnosti evropského potravinového systému je potřeba řešit jak interně, tak externě. Toto stanovisko se zaměří i na možné způsoby, jak ochránit a zlepšit dostupnost udržitelných potravin pro všechny občany EU, a to zejména v časech krize.

2.3. Toto stanovisko vychází z řady návrhů a konkrétních nápadů, které EHSV již vyjádřil v minulosti⁽⁵⁾. Cíle těchto návrhů lze shrnout takto:

— podpořit komplexní politiku EU v oblasti potravin s cílem zajistit zdravé stravování vycházející z udržitelných potravinových systémů, propojit zemědělství s výživou a ekosystémovými službami a zajistit dodavatelské řetězce, které by zabezpečovaly veřejné zdraví pro všechny složky evropské společnosti. Tato politika, která se nyní odráží ve strategii „Od zemědělce ke spotřebiteli“ vypracované Komisí, by měla zlepšit soudržnost jednotlivých oblastí politik souvisejících s potravinami, obnovit hodnotu potravin a podpořit dlouhodobý přesun od produktivismu a konzumerismu v oblasti potravin k potravinovému občanství,

⁽³⁾ COVID-19 and the food phenomena (COVID-19 a jevy v oblasti potravin), FAO.

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 129, 11.4.2018, s. 18 a Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 268.

⁽⁵⁾ Mimo jiné: Úř. věst. C 129, 11.4.2018, s. 18, Úř. věst. C 190, 5.6.2019, s. 9, Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 268, Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 66, Úř. věst. C 440, 6.12.2018, s. 165, stanovisko EHSV *Směrem ke spravedlivému potravinovému řetězci*, NAT/823 (Úř. věst. C 517, 22.12.2021, s. 38).

- zvýšit potenciál krátkých potravinových řetězců, agroekologie a režimů jakosti produktů,
- zajistit spravedlivé ceny a zakázat nekalé obchodní praktiky,
- zahrnout strategii „Od zemědělece ke spotřebiteli“ a strategii v oblasti biologické rozmanitosti, jež jsou součástí Zelené dohody pro Evropu, jako mezinárodní standardy udržitelnosti do všech budoucích obchodních dohod EU,
- zajistit strukturované zapojení a účast občanské společnosti a všech zúčastněných stran napříč potravinovým řetězcem, a to mimo jiné prostřednictvím Evropské rady pro politiku v oblasti potravin.

2.4. V neposlední řadě je cílem tohoto stanoviska z vlastní iniciativy poskytnout hodnotné poznatky pro probíhající práci na strategii „Od zemědělece ke spotřebiteli“ v rámci Zelené dohody pro Evropu, SZP, přezkumu obchodní politiky a agendě pro strategický výhled, aby se potravinové zabezpečení a udržitelnost dostaly do centra pozornosti těchto analýz.

2.5. OSN v září 2021 uspořádala summit o potravinových systémech, jehož účelem bylo pomoci zemím dosáhnout 17 cílů udržitelného rozvoje, zejména cíle č. 2 – Konec hladu. EHSV k této debatě předložil svůj příspěvek⁽⁶⁾.

3. Otevřená strategická autonomie, klíčové prvky pro potravinový systém

3.1. Podle Evropské komise je „otevřená strategická autonomie“ schopnost EU činit vlastní rozhodnutí a utvářet svět kolem sebe prostřednictvím vedení a interakce, jež zároveň odráží její strategické zájmy a hodnoty. Umožňuje EU být silnější jak hospodářsky, tak geopoliticky tím, že bude⁽⁷⁾:

- otevřená obchodu a investicím, které pomohou oživit hospodářství EU po krizích a umožní mu zůstat konkurenceschopným a propojeným se světem,
- udržitelná a odpovědná, přičemž sehraje klíčovou roli v utváření zelenějšího a spravedlivějšího světa na mezinárodní úrovni, posílí stávající spojenectví a bude spolupracovat s mnoha partnery,
- asertivní vůči nekalým a donucovacím praktikám a připravená prosazovat svá práva a zároveň bude při řešení globálních problémů vždy upřednostňovat mezinárodní spolupráci.

3.2. „Otevřenou strategickou autonomii“ je třeba lépe definovat, pokud je o potravinové systémy. EHSV chce přispět k debatě o tom, jak se může EU lépe připravit na budoucí krize. Toto téma by mělo být součástí plánu EU na podporu oživení, například s využitím prostředků nástroje Next Generation EU.

3.3. EHSV navrhuje, aby byla definice otevřené strategické autonomie založena na produkci potravin, pracovní síle a spravedlivém obchodu, přičemž hlavním cílem je zajistit pro občany EU potravinové zabezpečení a udržitelnost prostřednictvím spravedlivých, udržitelných a odolných dodávek potravin.

3.4. Produkce potravin

3.4.1. K potravinovému zabezpečení by se mělo přistupovat z mezinárodní, vnitrostátní a místní perspektivy. 55 % světové populace žije ve městech, kde je produkováno jen málo potravin – v oblastech s problematickou dostupností potravin. Odborníci z OSN se domnívají, že tento podíl se do roku 2050 zvýší na 68 %. Projekce ukazují, že urbanizace ve spojení s celkovým růstem světové populace by mohla vést k tomu, že v městských oblastech bude v roce 2050 žít o 2,5 miliardy lidí více⁽⁸⁾. Očekává se, že se míra urbanizace v Evropě do roku 2050 zvýší zhruba na 83,7 %⁽⁹⁾.

3.4.2. Na vnitřním trhu Evropské unie jsou potraviny denně přepravovány povětšinou z venkovských oblastí a zpracovatelských odvětví do supermarketů v městských oblastech. Během omezení volného pohybu osob v letech 2020 a 2021 však mezi spotřebiteli vzrostla popularita místních obchodů, farmářských prodejen a e-shopů.

⁽⁶⁾ Příspěvek na summit OSN o potravinových systémech 2021, EHSV.

⁽⁷⁾ Přezkum obchodní politiky, Evropská komise.

⁽⁸⁾ 68 % of the world population projected to live in urban areas by 2050 (Podle projekcí bude v roce 2050 žít 68 % světové populace ve městech), Organizace spojených národů.

⁽⁹⁾ Urbanizace v Evropě, Evropská komise; *UN World Urbanisation Prospects* (Perspektivy světové urbanizace, OSN), 2018.

3.4.3. Rozvoj krátkých dodavatelských řetězců přispívá k odolnosti Evropy. Místní kanály by měly být v souladu s potřebami obyvatel a specifiky jednotlivých území a podnebních pásem. Je třeba rozvinout ve větší míře zpracovatelské kapacity na místní úrovni.

3.4.4. Zvýšení odolnosti EU napomůže rovněž diverzifikace produkce. Strategie „Od zemědělce ke spotřebiteli“ počítá se zvýšením rozlohy zemědělské půdy určené pro ekologické zemědělství. Vhodnými a stále oblíbenějšími možnostmi, jak zkrátit délku přepravy potravin (tzv. potravinové kilometry), jsou zahrádkářské plochy a městské a vertikální zemědělství⁽¹⁰⁾. Tyto iniciativy by měly být spojeny s další místní a regionální produkcí a zpracováváním potravin, aby byla vytvořena záchranná síť.

3.4.5. Mezi prioritami agendy EU by mělo být mapování zranitelných míst. Členské státy a Evropská komise by měly spolupracovat při odhalování nedostatků, snižování plýtvání potravinami, vypracovávání scénářů a koordinaci cílené odborné přípravy a komunikace.

3.4.6. Součástí otevřené strategické autonomie EU v oblasti potravin by mělo být inteligentní řízení potravinových zásob. Mělo by spočívat v pravidelné obměně strategických zásob a zároveň bránit spekulacím ze strany obchodníků, včetně nákupu komodit a potravin za ceny nižší, než jsou výrobní náklady⁽¹¹⁾, a silné reakci trhů díky zajištění transparentnosti trhu.

3.5. Pracovní síly

3.5.1. Nedostatečný počet mladých lidí se školí k práci v zemědělství a situace je obdobná, pokud jde o jejich ochotu tyto práce vykonávat. V roce 2016 připadalo na každého zemědělce z EU mladšího 35 let více než šest zemědělců starších 65 let⁽¹²⁾.

3.5.2. Zemědělci kromě toho i nadále nesou nepřiměřeně vysoký podíl škod a ztrát způsobených katastrofami. Jejich zvyšující se četnost a intenzita, ke kterým se přidává systémová povaha těchto rizik, převrací životy lidí naruby, ničí jejich živobytí a ohrožují celý náš potravinový systém.

3.5.3. Je nezbytné zvýšit množství pracovních sil v zemědělství v Evropě, chránit zemědělskou činnost a úrodnou zemědělskou půdu a poskytnout odpovídající zemědělské znalostní a inovační systémy (AKIS). Je nutné motivovat mladé lidi a ženy k tomu, aby začali pracovat v zemědělství a aby v zemědělských podnicích setrvali dlouhá léta.

3.5.4. Předpokladem pro zavedení udržitelného a odolného potravinového systému je zajištění důstojných pracovních podmínek pro pracovníky z EU i třetích zemí v zemědělství a potravinářství na všech úrovních dodavatelského řetězce. Je třeba zajistit odpovídající finanční prostředky, spravedlivé a vyšší mzdy, spravedlivé ceny, dotace na přizpůsobení se změně klimatu a práva sezónních pracovníků.

3.5.5. Komplexní politika EU v oblasti potravin by podle EHSV měla zajistit hospodářskou, environmentální a sociálně-kulturní udržitelnost. Je proto naprosto nezbytné zajistit, aby strategie „Od zemědělce ke spotřebiteli“ zásadně změnila dynamiky dodavatelského řetězce a dosáhla trvalého zlepšení v příjmech a živobytí zemědělců⁽¹³⁾. Je tedy otázka, zda k těmto nezbytným zásadním posunům dojde, nebudou-li poskytnuty správné politické a ekonomické pobídky.

3.6. Obchod

3.6.1. Vývoz zemědělsko-potravinářských produktů EU-27 měl v roce 2020 hodnotu 184,3 miliardy EUR, což představuje zvýšení o 1,4 % v porovnání s rokem 2019, zatímco dovoz dosáhl hodnoty 122,2 miliardy EUR, což je o 0,5 % více než v předchozím roce. Obchodní přebytek zemědělsko-potravinářského odvětví v roce 2020 dosáhl 62 miliard EUR, což představuje 3 % zvýšení oproti roku 2019⁽¹⁴⁾. Podle Společného výzkumného střediska 1 miliarda EUR vývozu zemědělsko-potravinářských produktů vytváří průměrně 20 000 pracovních míst, z nichž 13 700 je v primárním sektoru. Zemědělství zároveň v roce 2016 zajišťovalo 4,2 % celkové zaměstnanosti v EU⁽¹⁵⁾.

⁽¹⁰⁾ *Vertical farming* (Vertikální zemědělství), WUR.

⁽¹¹⁾ Stanovisko EHSV *Směrem ke spravedlivému potravinovému řetězci*, NAT/823 (Úř. věst. C 517, 22.12.2021, s. 38).

⁽¹²⁾ CAP – *Structural change and generational renewal* (SZP – strukturální změny a generační obměna), Evropská komise.

⁽¹³⁾ Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 268.

⁽¹⁴⁾ *2020 a year of stability for EU agri-food trade* (2020, rok stability pro obchod se zemědělsko-potravinářskými produkty EU), Evropská komise.

⁽¹⁵⁾ *Farmers and the agricultural labour force – statistics* (Zemědělci a zemědělské pracovní síly – statistiky), Eurostat.

3.6.2. Největší trhy pro zemědělsko-potravinářské odvětví EU jsou Spojené království, USA, Čína, Švýcarsko a Japonsko, které zaujmají 52 % podíl na celkovém vývozu. Nejvíce zemědělsko-potravinářských produktů bylo v roce 2020 do EU dovezeno ze Spojeného království, Brazílie, USA, Ukrajiny a Číny.

3.6.3. EU hraje v celosvětovém obchodu se zemědělsko-potravinářskými produkty významnou úlohu a je nezbytné, aby její obchodní politiky byly v souladu s jejími cíli v oblasti udržitelnosti. V jednom ze svých předchozích stanovisek ⁽¹⁶⁾ EHSV navrhl, aby EU zahrnovala do všech svých budoucích obchodních dohod strategii „Od zemědělce ke spotřebiteli“ a strategii v oblasti biologické rozmanitosti, jež jsou součástí Zelené dohody pro Evropu, jako mezinárodní standardy udržitelnosti. EHSV také uznal význam a hodnotu obchodu, který je založen na pravidlech a který funguje za rovných podmínek, a jeho významný přínos pro budoucí hospodářské oživení po skončení pandemie COVID-19.

3.6.4. EU by v zájmu snížení závislosti na zemědělských vstupech měla podporovat postupy využívající malé množství vstupů, zejména pokud jde o fosilní paliva a pesticidy, a pomoci vytvořit kapacitu pro výrobu zemědělských vstupů v Evropě.

3.6.5. Je třeba vytvořit inovativní systémy, které ochrání a zlepší základnu přírodních zdrojů a zároveň podpoří účinnou výrobu ⁽¹⁷⁾. Mezi důležité faktory, které je třeba rozvíjet, patří nové technologie, roboti a očkovací látky.

4. Řízení rizik a scénář pro zátěžové testování

4.1. Podle Organizace OSN pro výživu a zemědělství (FAO) lidstvo a naše potravinové zabezpečení čelí řadě nových, bezprecedentních hrozeb, jako jsou extrémní povětrnostní události v důsledku narušení klimatu, nemoci a pandemie. Zemědělství čelí škále rizik, která jsou na sebe v extrémně propojeném světě navázána ⁽¹⁸⁾.

4.2. FAO uvádí, že ceny potravin vystoupaly v období let 2020–2021 na nejvyšší úroveň od roku 2011 ⁽¹⁹⁾. Často se udává, že volatilita cen je částečně poháněna spekulacemi. OSN a OECD uvádějí, že v roce 2020 trpělo hladem 720 až 811 milionů lidí. Téměř třetina lidí na světě (2,37 miliardy) neměla v roce 2020 přístup k odpovídajícím potravinám, což představuje nárůst o 320 milionů během jednoho roku ⁽²⁰⁾.

4.3. Pandemie COVID-19 jasně prokazuje, že potravinové zabezpečení – a to ani v Evropě – nelze brát jako samozřejmost. Všichni aktéři a všechny činnosti napříč potravinovým řetězcem jsou mimořádně úzce propojeni. Během pandemie zavedly jednotlivé země omezení obchodu. I uvnitř EU členské státy přijímaly jednostranná opatření uzavírající hranice, která ohrožovala přepravu potravin a sezónní pracovníky. Výroba, zpracování a distribuce pokračovaly díky tomu, že se zemědělci a partneři z potravinového řetězce dokázali situaci rychle přizpůsobit. Komise rovněž přijala opatření s cílem zachovat fungování vnitřního trhu. Mnoho podnikatelů však krize ekonomicky zasáhla, protože lidé přestali cestovat, utichl cestovní ruch a byly uzavřeny stravovací služby.

4.4. Kybernetické útoky, jako jsou například ransomwarové útoky, vedly ke krizím v reálném světě, vzhledem k tomu, že se dnes mnohé odehrává online („internet věcí“). Tisková agentura AP uvádí, že se průměrná výše platby kybernetickým zločincům v roce 2020 zvýšila o 311 % na 310 000 amerických dolarů. V průměru získaly oběti opětovně přístup ke svým datům až po 21 dnech ⁽²¹⁾.

⁽¹⁶⁾ Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 66.

⁽¹⁷⁾ *The future of food and agriculture* (Budoucnost potravin a zemědělství), FAO.

⁽¹⁸⁾ *The impact of disasters and crises on agriculture and food security: 2021* (Dopad katastrof a krizí na zemědělství a potravinové zabezpečení: 2021), FAO.

⁽¹⁹⁾ *FAO Food Price Index* (Index cen potravin FAO), FAO.

⁽²⁰⁾ *2021 State of Food Security and Nutrition in the World* (Stav potravinového zabezpečení a výživy ve světě v roce 2021), WFP.

⁽²¹⁾ *Cyber attack on US pipeline is linked to criminal gang* (Za kybernetickým útokem na ropovod v USA stojí zločinecká skupina), AP News.

4.5. V dubnu 2021 největšímu nizozemskému supermarketu (Albert Heijn) na několik dní došly některé sýrové výrobky z důvodu kybernetického útoku na významného distributora⁽²²⁾. Nedávno byl směřován útok i na největšího výrobce v odvětví zpracování masa na světě, společnost JBS. To v USA posílilo bezpečnostní obavy o celostátní dodávky potravin⁽²³⁾. Ukazuje se, že mnoho kybernetických útoků společnosti nenahlašují, aby se vyhnuly reakcím na trhu, jako je například vytváření nepřiměřeně velkých zásob a rychlé zvyšování cen. Kybernetické útoky výrazně ovlivnily rovněž podniky, přestože nebyly jejich přímým cílem. Příkladem je uzavření několika set obchodů švédské skupiny spotřebních družstev v červenci 2021 po ransomwarovém útoku na amerického dodavatele softwaru Kaseya⁽²⁴⁾.

4.6. Stejně znepokojení vyvolalo i zablokování Suezského průplavu kontejnerovou lodí o hmotnosti 200 000 tun na počátku dubna 2021. Takovéto incidenty ukazují zranitelnost globálních dodavatelských řetězců. Pokud jsou po několik dní přerušeny, trvá dlouhou dobu, než toto zpoždění doženou, což může způsobovat nárůst cen pro spotřebitele i podniky.

4.7. V září zveřejnila Evropská komise **zprávu o strategickém výhledu z roku 2021**, která je zaměřena na otevřenou strategickou autonomii⁽²⁵⁾. Komise považuje „zajištění udržitelných a odolných potravinových systémů“ za jednu z klíčových strategických oblastí k posílení vedoucího postavení EU ve světě. V této souvislosti je zmíněna potřeba investovat do inovací s cílem ochránit odolné a udržitelné potravinové systémy⁽²⁶⁾.

4.8. Nedávno vydaný technický dokument Společného výzkumného střediska (JRC) navíc poskytuje podkladové informace k přehledům odolnosti prezentovaným ve zprávě o strategickém výhledu Evropské komise z roku 2020⁽²⁷⁾. Obsahuje ukazatele zranitelnosti v souvislosti s přístupem k místním službám a závislostí na dovozu potravin. Zároveň dokazuje i geopolitický význam potravin. Přehled pomáhá zmapovat zranitelnost a vyvinout zacílené zátěžové testy. Jedná se však o obecný přístup, protože neexistuje jediný ukazatel a přehledy odolnosti jsou v současné době revidovány.

4.9. Je třeba, aby se přístup dodavatelských řetězců orientoval místo rychlých dodávek na připravenost. Závislost na monopolních dodavatelích některých druhů zboží může být zneužita k zásahům ze strany některých znepřátelených vlád. Může být rovněž problematická z hlediska dodávek vstupů pro zemědělce a zpracovatele potravin. EHSV tudíž vyzývá k bezpečnostnímu přezkoumání dostupnosti potravin v EU. To by mělo být provedeno prostřednictvím **studii týkajících se různých scénářů**.

4.10. Zátěžové testy by měly být použity k odhalení zranitelností. Například: jaké jsou možné následky místních/regionálních/celostátních výpadků elektrické a telekomunikační sítě trvajících několik dní? Obecně se má za to, že se z hlediska poptávky jedná o jedno z největších rizik pro kritickou infrastrukturu každého státu, včetně dodávek potravin. Přímé dopady na dodávky potravin mají výpadky v dodávkách elektřiny, vody a plynu, ztráta možnosti chlazení a mražení, ztráta zařízení k vaření, pečení a zpracování/výrobě, výpadky při vytápění a osvětlení, nemožnost zajistit základní hygienu potravin a nemožnost získat palivo pro přepravní vozidla nebo pro jiné využití v dodavatelském řetězci. Výrazné důsledky by však kvůli vlivům na ostatní kritickou infrastrukturu mohly mít i nepřímé dopady. Dlouhodobá absence telekomunikačních a datových služeb by způsobila vážné a bezprostřední problémy pro interní komunikaci podniků a jejich komunikaci se státními orgány, dodavateli, zákazníky a spotřebiteli za účelem snazšího šíření nepostradatelných informací a podávání objednávek a provádění plateb, a to i prostřednictvím bankovních transakcí.

4.11. EHSV doporučuje, aby byl tento scénář dále prozkoumán.

⁽²²⁾ *Kaasschaarste bij Albert Heijn na hack leverancier*, de Volkskrant.

⁽²³⁾ *Hacking American beef: the relentless rise of ransomware* (Hackerské útoky v americkém odvětví hovězího masa: vytrvalý nárůst ransomwarových útoků), Financial Times.

⁽²⁴⁾ *NCSC statement on Kaseya incident* (Prohlášení NCSC o incidentu Kaseya), NCSC.

⁽²⁵⁾ Zpráva o strategickém výhledu z roku 2021, Evropská komise.

⁽²⁶⁾ *Shaping and securing the EU's Open Strategic autonomy by 2040 and beyond* (Vytváření a zajištění otevřené strategické autonomie EU do roku 2040 a dále), JRC.

⁽²⁷⁾ Přehledy odolnosti, Evropská komise.

5. Doporučení ohledně dalšího postupu

- 5.1. Otevřená strategická autonomie jako koncept nabízí příležitosti, ale představuje také rizika. Prosperita EU závisí mimo jiné na světovém obchodu, a tudíž na jasných pravidlech obchodu a stanovených opatřeních.
- 5.2. Když se vyskytne nedostatek potravin nebo jejich domnělý nedostatek, může dojít k nákupní panice a spotřebitelé mohou přestat brát v potaz klima, biologickou rozmanitost nebo dobré životní podmínky zvířat. Proto se Evropa může stát zelenější pouze v případě, že se zvýší také její odolnost.
- 5.3. Pandemie COVID-19 ukázala, že delší narušení dodavatelských řetězců přináší řetězové reakce napříč celým hospodářstvím. Návrat do normálu může trvat několik let.
- 5.4. Otevřené strategické autonomie v oblasti potravin nelze dosáhnout bez otevřené a spravedlivé obchodní politiky. Evropská unie se nemůže vrátit k protekcionistickým opatřením, protože to by vytvořilo nové zranitelnosti a potenciálně způsobilo velké škody⁽²⁸⁾. Například: EU dodává zrniny do severní Afriky a na Blízký východ. Mezinárodní dodavatelské řetězce jsou často účinnější a diverzifikovanější, a tudíž lépe schopné rychle se adaptovat na nové otřesy než lokální dodavatelské řetězce.
- 5.5. EU by měla vyhodnotit, ve kterých případech a u kterých výrobků je cenným přístupem soběstačnost. Mělo by se zvýšit povědomí mezi spotřebiteli a širokou veřejností o tom, jak dodavatelské řetězce fungují.
- 5.6. EU by společně s OSN a svými obchodními partnery měla řešit základní příčiny nedostatečného zajišťování potravin a přispět k velmi potřebné transformaci potravinového systému s cílem vybudovat zemědělství odolnější vůči otřesům. Vlády hrají důležitou roli při podpoře toho, aby se dodavatelské řetězce staly udržitelnějšími, odolnějšími a bezpečnějšími.
- 5.7. V nedávném společném neoficiálním dokumentu vyzvaly Francie a Nizozemsko k přijetí tvrdších obchodních podmínek EU a vypracování plánu **odpovědného chování podniků** v EU. Ten by měl zajistit soudržnou a harmonizovanou politiku a zároveň zabezpečit rovné podmínky pro vnitřní trh EU. Akční plán odpovědného chování podniků v EU by měl být zastřešující strategií stanovící přístup EU k podpoře spravedlivého obchodu a odpovědné výroby a ke správě dodavatelských řetězců.
- 5.8. Španělsko a Nizozemsko nedávno vydaly společný neoficiální dokument o směřování ke strategické autonomii a zároveň zachování otevřené ekonomiky. Jedním ze závěrů tohoto dokumentu bylo, že „otevřená strategická autonomie“ by měla být jedním z témat, o kterých se bude diskutovat na **Konferenci o budoucnosti Evropy**.
- 5.9. V této souvislosti má podstatný význam i debata EU o náležité péči⁽²⁹⁾ a kodex chování v rámci strategie „Od zemědělce ke spotřebiteli“⁽³⁰⁾. Podniky a organizace v zemědělsko-potravinářském odvětví mají nyní v tomto ohledu možnost podepsat kodex chování pro odpovědné podnikatelské a marketingové praktiky, který Evropská komise zavedla jako součást strategie „Od zemědělce ke spotřebiteli“⁽³¹⁾.

V Bruselu dne 20. října 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

⁽²⁸⁾ Ve všech budoucích obchodních dohodách EU by strategie „od zemědělce ke spotřebiteli“ a strategie v oblasti biologické rozmanitosti, které jsou součástí Zelené dohody, měly být uvedeny jako celosvětová norma udržitelnosti (Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 66).

⁽²⁹⁾ *Towards a mandatory EU system of due diligence for supply chains* (Směrem k povinnému systému náležité péče v EU pro dodavatelské řetězce), Euractiv.

⁽³⁰⁾ *Code of Conduct for Responsible Business and Marketing Practices* (Kodex chování pro odpovědné podnikatelské a marketingové praktiky), Evropská komise.

⁽³¹⁾ Stanovisko EHSV *Sladění strategií a operací potravinářských podniků s cíli udržitelného rozvoje v zájmu udržitelného oživení v období po pandemii COVID-19* (dosud nezveřejněno v Úř. věst.).

III

(Přípravné akty)

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

564. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ EVROPSKÉHO HOSPODÁŘSKÉHO A SOCIÁLNÍHO VÝBORU –
INTERACTIO, 20. 10. 2021–21. 10. 2021

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Aktualizace nové průmyslové strategie 2020: budování silnějšího jednotného trhu pro oživení Evropy

[COM(2021) 350 final]

(2022/C 105/10)

Zpravodajka: **Sandra PARTHIE**Spoluzpravodaj: **Dirk BERGRATH**

Žádost o vypracování stanoviska	Evropská komise, 1. 7. 2021
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Jednotný trh, výroba a spotřeba
Přijato v sekci	30. 9. 2021
Přijato na plenárním zasedání	21. 10. 2021
Plenární zasedání č.	564
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	194/0/0

1. Závěry a doporučení

1.1. Ucelená průmyslová strategie by se měla zaměřit na dva aspekty: oživení po pandemii a obnovu a odolnost. Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) vítá požadavek týkající se společného stanovení způsobů, jak uskutečnit přechod k zelené a digitální budoucnosti, a zdůrazňuje, že k tomu musí dojít v partnerství s průmyslem, veřejnými orgány, sociálními partnery a dalšími zúčastněnými stranami. Podle názoru EHSV je prvním krokem k úspěšnému a soudržnému provádění průmyslové strategie vytvoření vhodného rámce se zaměřením na konkurenceschopnost a inovace, který by měl být řešen ve všech ekosystémech, a to s jasnými účely a cíli.

1.2. V této souvislosti EHSV požaduje, aby byly zavedeny specifické klíčové ukazatele výkonnosti, které by měřily nejen konkurenceschopnost ekosystému, ale také horizontální aspekty, a zdůrazňuje, že je třeba zvolené ukazatele pravidelně posuzovat a v průběhu času je upravovat či měnit.

1.3. EHSV vítá závazek Evropské komise zachovat a rozšířit evropskou průmyslovou a výrobní základnu a zdůrazňuje, že sociální partneři a organizace občanské společnosti hrají klíčovou úlohu a musí být zapojeni do rozvrhování budoucnosti evropského průmyslu. V zájmu sociálního blahobytu a udržitelného růstu EHSV rovněž vyzývá ke sladění opatření plánovaných k dosažení klimatické neutrality a digitální transformace.

1.4. Výbor souhlasí s tím, že otázka odolnosti hodnotových řetězců nyní nabyla na významu, a podporuje úsilí Komise o zabezpečení dodavatelských řetězců a posílení odolnosti podniků, neboť obojí je pro hospodářství EU důležité vzhledem k tomu, že pandemie COVID-19 odhalila v tomto ohledu nečekané nedostatky, a to i na jednotném trhu.

1.5. V některých oblastech pandemie bohužel přispěla k prohloubení rozdílů mezi prosperujícími a méně prosperujícími členskými státy EU. To ještě více ohrožuje sociální a hospodářskou soudržnost. Nástroj Evropské unie na podporu oživení je bezprecedentní v tom smyslu, že je schopen tento dopad zmírnit, a musí být využit k nastolení lepší konvergence mezi členskými státy a regiony EU, a to i s ohledem na souběžný přechod k udržitelné a digitální Evropě.

1.6. Průmyslová partnerství se osvědčila jako úspěšný způsob rozvoje rozsáhlých přeshraničních průmyslových projektů ve strategických oblastech. Tato průmyslová partnerství mají spolu s významnými projekty společného evropského zájmu zásadní význam pro oživení a prosazování evropských norem a klíčových technologií, zejména v oblastech, kde trh nepřináší potřebné výsledky nebo dochází k jeho narušování.

1.7. Úspěšné provádění těchto projektů musí podle našeho názoru probíhat v úzkém dialogu se zástupci zaměstnanců a odbory a také se zástupci podniků a sdruženími zaměstnavatelů s cílem využít jejich know-how a omezit nejistoty související s transformací na co nejmenší míru. K projektům je třeba vypracovat posouzení dopadů, které se zaměří na otázku, jaké bude mít dekarbonizace účinky na vytváření hodnot, na zaměstnanost a dovednosti potřebné pro dekarbonizovanou průmyslovou výrobu a pro oběhové hospodářství.

1.8. Je mimořádně důležité stanovit jasná a vhodná opatření na podporu mikropodniků a malých a středních podniků ⁽¹⁾ v Evropě a EHSV souhlasí se záměrem poskytovat podnikům všech velikostí dostupnou podporu, aby mohly inovovat a plně se digitalizovat. Rovněž je nezbytná revize politik zaměřených na řešení problémů s náborem pracovníků, jimž podniky čelí, a přilákání kvalifikované pracovní síly, stejně jako vytvoření prostředí příznivého pro podnikání a investice do sociální infrastruktury, dovedností a odborné přípravy pracovníků i důstojné pracovní podmínky.

1.9. Slabiny strategických hodnotových řetězců a nedostatek kvalifikovaných pracovníků oslabují schopnost evropského průmyslu rychle se zotavit z pandemie. Zásadní je to, aby členské státy a EU rozhodným způsobem řešily problém strategických závislostí ⁽²⁾, mimo jiné prostřednictvím reindustrializace, oběhového hospodářství, obchodní politiky a opatření souvisejících s dovednostmi. Obecně jsou to samy podniky, které mohou nejlépe přezkoumat a revidovat své dodavatelské řetězce, a v tomto úsilí by měly být podporovány.

1.10. EU musí zůstat otevřená, spravedlivá a založená na hodnotách, aby přilákala investory a podpořila hospodářskou činnost. EHSV nicméně podporuje otevřený a spravedlivý jednotný trh, v jehož rámci mohou evropské podniky soutěžit na zahraničních trzích, a vyzývá proto Komisi a členské státy, aby zajistily investice do digitálních řešení, která přinášejí evropským ekonomikám přidanou hodnotu. Digitalizace ekonomiky by měla být podporována inkluzivním způsobem, který by zabránil veškerým druhům digitální diskriminace.

1.11. EHSV se domnívá, že Komisí ohlášený soubor opatření proti nekalé hospodářské soutěži způsobované zahraničními dotacemi by měl být rovněž využíván jako nástroj k reindustrializaci Evropy a k podpoře jejích průmyslových hodnotových řetězců. EHSV rovněž podporuje zmapování evropských výrobních řetězců, přičemž přední místo v rámci této obnovy zaujímá průmysl, a vyzývá k lepšímu prosazování evropských norem na celosvětové úrovni.

2. Sdělení Komise

2.1. Toto sdělení je aktualizací nové průmyslové strategie pro Evropu, která byla uveřejněna dne 10. března 2020. Cílem této aktualizace je podchytit dopady krize způsobené pandemií na evropské hospodářství a průmysl, poučit se z této krize a stanovit politické priority v rámci tří hlavních oblastí:

— zvýšení odolnosti jednotného trhu,

— odstranění strategických závislostí Evropy,

⁽¹⁾ MMSP.

⁽²⁾ EHSV si přeje upozornit na to, že by se logicky mělo jednat o strategické „nezávislosti“, nikoli o „závislosti“, ale v zájmu soudržnosti se bude i nadále řídit terminologií zavedenou Komisí.

— urychlení ekologické a digitální transformace průmyslu EU.

2.2. Aktualizace obsahuje rovněž posouzení odolnosti a fungování jednotného trhu a hodnocení potřeb jednotlivých průmyslových ekosystémů, identifikuje strategické závislosti v klíčových zranitelných ekosystémech a navrhuje klíčové ukazatele výkonnosti pro sledování provádění strategie. Zohledňuje potřeby malých a středních podniků v podobě individuálně uzpůsobené finanční podpory a opatření, jež mají malým a středním podnikům a začínajícím podnikům umožnit zapojit se do této souběžné transformace.

3. Obecné připomínky

3.1. EHSV vítá aktualizaci průmyslové strategie. Musí být revidována v důsledku zátěže, kterou představuje krize COVID 19 právě tak pro evropské hospodářství, průmyslové hodnotové řetězce, mikropodniky a malé a střední podniky, jako pro evropské občany, zejména mladé lidi a lidi, kteří přišli o zaměstnání, pro lidi s nízkými příjmy a zranitelné skupiny, jako jsou osoby se zdravotním postižením a ženy. Ukázalo se, že v dodavatelských řetězcích existuje řada dalších nedostatků, závislostí a mezer, a k jejich úspěšnému řešení je třeba fakticky podložené posouzení. EHSV vítá závazek Komise zachovat a rozšířit její průmyslovou a výrobní základnu a zdůrazňuje, že sociální partneři a organizace občanské společnosti hrají klíčovou úlohu a musí být zapojeni do koncipování budoucnosti evropského průmyslu. EHSV zejména zdůrazňuje klíčový význam sociálního dialogu, sociálních partnerů, kolektivního vyjednávání a zapojení pracovníků i zapojení občanské společnosti pro vytvoření konkurenceschopné průmyslové politiky.

3.2. Nicméně vzhledem k tomu, že problémy, které existovaly už před pandemií COVID-19, nezmizely, je třeba usilovat o to, aby byl zachován soulad s opatřeními navrženými v průmyslové strategii pro Evropu 2020. Oživení bude vyžadovat určitý čas a nezbytnou součástí tohoto procesu je trvalá podpora evropského průmyslu, podniků i pracovníků. Výzva, kterou představuje souběžná transformace, týkající se na jedné straně změny klimatu a na straně druhé postupující digitalizace, vyžaduje úsilí ze strany podniků a veřejných orgánů a musí v moderní průmyslové strategii pro Evropu plnit ústřední úlohu. EHSV zdůrazňuje, že opatření plánovaná v rámci úsilí o klimatickou neutralitu a digitální transformaci musí být v souladu s cílem sociálního blahobytu a udržitelného růstu, protože jedině tak bude možné docílit toho, aby tato transformace byla spravedlivá a nikdo při ní nebyl opomenut. Samotné zaměření na oživení po krizi COVID-19 nestačí: na ekologickou a digitální transformaci je třeba pohlížet i z dlouhodobějšího hlediska a stejně tak i na produktivitu a konkurenceschopnost obecně.

3.3. Výbor souhlasí s tím, že otázka odolnosti hodnotových řetězců nyní nabyla na významu, a podporuje úsilí Komise o zabezpečení dodavatelských řetězců a posílení odolnosti podniků, neboť obojí je pro hospodářství EU důležité a pandemie COVID-19 odhalila v tomto ohledu nečekané nedostatky, a to i na jednotném trhu. Silná horizontální průmyslová politika by měla podporovat evropskou průmyslovou základnu takovým způsobem, aby se obešla bez diskrečního zasahování do výsledků trhu. EHSV poukazuje na význam inovací. Na pořadu politických, ale především podnikových jednání by mělo být hledání způsobů, jak zajistit náležitou úroveň bezpečnosti dodávek, a posílení kapacit pro řešení situací, kdy dojde k jejich narušení.

3.4. Dovednosti mají pro podporu souběžné transformace i pro oživení zásadní význam. EU může být geopolitickou mocností pouze tehdy, bude-li mít značně konkurenceschopnou průmyslovou základnu, silné podniky a vysoce kvalifikované pracovníky, výrobní zařízení na vlastní půdě a jasná a spravedlivá pravidla vnitřního trhu. EHSV podporuje iniciativu Pakt pro dovednosti, jejímž cílem je podpořit opatření zaměřená na prohlubování dovedností a změnu kvalifikace dospělých pracovníků. Opatření navržená v rámci tohoto paktu, jako je rozvoj partnerství v oblasti dovedností v jednotlivých ekosystémech, včetně partnerství veřejného a soukromého sektoru, se nejlépe uskutečňují na odvětvové úrovni při zapojení odvětvových sociálních partnerů a příslušných organizací občanské společnosti. Důležité je i to, aby vnitrostátní iniciativy v oblasti dovedností motivovaly zaměstnavatele k nabízení možností odborné přípravy. V tomto ohledu má zásadní význam územní rozměr; trhy práce by měly být náležitě posouzeny s ohledem na potřebu vytvářet nová pracovní místa ve všech regionech. EHSV bude tyto aspekty sledovat a vyzývá Komisi a členské státy, aby zapojily sociální partnery a občanskou společnost do sledování a provádění plánů v rámci Nástroje pro oživení a odolnost, které musí být v souladu se Zelenou dohodou pro Evropu a průmyslovou strategií. Evropa potřebuje vysoce kvalifikovanou pracovní sílu přizpůsobenou probíhajícím změnám hospodářství. Dosáhnout úspěchu v oblasti prohlubování dovedností a změny kvalifikace představuje velkou výzvu. ⁽³⁾

⁽³⁾ Úř. věst. C 374, 16.9.2021, s. 16.

3.5. EHSV vítá důkladnou analýzu dopadu pandemie COVID-19 provedenou v rámci strategie. Navrhované stále monitorovací a pozorovací činnosti a nástroje, jako je výroční zpráva o jednotném trhu nebo monitorování kritických surovin, mohou vést k vytvoření velmi užitečných souborů údajů, jež umožní posuzovat stav síly evropského průmyslu a získávat podkladové informace pro horizontální průmyslovou politiku, která Evropě opět zajistí přední místo v celosvětovém měřítku.

3.6. Soubory strategií nebo plánů, jako je např. Zelená dohoda nebo program Next Generation EU, však samy o sobě nestačí – musí být také provedeny. EHSV vyzývá Komisi a členské státy, aby zajistily, že různé plány na podporu oživení Evropy budou v souladu s nezbytným regulačním rámcem a pobídkami, aby se tak průmyslovému odvětví a příslušným podnikům i jejich pracovníkům podařilo přejít k udržitelné a digitální budoucnosti.

3.7. V souladu s evropským pilířem sociálních práv by využívání veřejných prostředků v tak velkém rozsahu mělo zohledňovat zásadu sociální udržitelnosti a solidarity. To by mělo být při provádění aktualizované strategie hlavním vodítkem. Vzhledem k rozsahu výzev však zdroje, které jsou v současné době k dispozici prostřednictvím Fondu pro spravedlivou transformaci, nestačí k tomu, aby postižené regiony a zaměstnanci měli v procesu strukturálních změn zajištěny uspokojivé vyhlídky. Spravedlivá transformace průmyslového odvětví může uspět pouze tehdy, bude-li prováděna koordinovaným způsobem. EHSV zastává názor, že veřejné investice by měly být prováděny především prostřednictvím širokých a otevřených výzkumných programů, jako je Horizont Evropa, aby se zabránilo dotování tržněji orientovaných činností.

3.8. Průmyslová a obchodní politika jsou oboustranně propojeny, musí se vzájemně posilovat a řešit narušování trhu. Předpokladem pro dosažení odolnosti je zajištění toho, aby EU zůstala otevřena obchodu a investicím. Obchod může napomoci diverzifikovat dodavatelské řetězce a umožnit EU získat nikým neomezený přístup ke vstupům, které mají zásadní význam pro naši schopnost inovovat a rozšiřovat výrobu (*) Obchodní politika EU může přispět ke zlepšení naší globální konkurenceschopnosti, mimo jiné prostřednictvím vyšších ambic obchodních partnerů v oblasti klimatu, např. liberalizací obchodu s environmentálním zbožím a službami. EHSV zdůrazňuje, že všechny politiky EU by měly podporovat udržitelný rozvoj na evropské i mezinárodní úrovni a zajišťovat, aby šel hospodářský rozvoj ruku v ruce se sociální spravedlností, dodržováním lidských práv a přísnými pracovními i environmentálními normami. EU musí zůstat otevřená, spravedlivá a založená na hodnotách, aby přilákala investory a podpořila vlastní hospodářské činnosti.

3.9. Jednotný trh představuje pro Evropu tu nejcennější výhodu a jeho úspěch bude klíčovým předpokladem transformace. Komise by se měla i nadále zaměřovat na provádění a prosazování pravidel a na odstraňování překážek na jednotném trhu, které existovaly ještě před krizí.

3.10. V některých oblastech pandemie prohloubila rozdíly mezi prosperujícími a méně prosperujícími členskými státy EU. To ještě více ohrožuje sociální a hospodářskou soudržnost. Next Generation EU představuje bezprecedentní nástroj ke zmírnění tohoto dopadu, avšak EHSV lituje, že v aktualizaci průmyslové strategie chybí regionální hledisko i okrajovost či zeměpisná poloha. Ekosystémový přístup sám o sobě situaci nenapraví ani nezmenší rozdíly v prosperitě, které mezi členskými státy a regiony existují. Zmenšování těchto rozdílů a spolu s tím i snaha o vzestupnou konvergenci by měly být jedním z hlavních cílů strategie.

4. Monitorování průmyslových trendů, hodnotových řetězců a konkurenceschopnosti

4.1. Výroba je hnací silou inovací, ústředním bodem hodnotových řetězců včetně služeb a zdrojem vysoké produktivity a dobře placených pracovních míst. Základním kamenem odolné a moderní evropské hospodářské a průmyslové politiky, která zachovává a vytváří pracovní místa, by mělo být zajištění budoucnosti výroby, posílení průmyslové výroby a vytvoření příznivého podnikatelského a regulačního prostředí.

4.2. Slabiny strategických hodnotových řetězců a nedostatek kvalifikovaných pracovníků oslabují schopnost evropského průmyslu rychle se zotavit z pandemie. Členské státy a EU musí řešit strategické závislosti, mimo jiné tím, že přilákají strategickou výrobu na území EU, a prostřednictvím oběhového hospodářství a opatření obchodní politiky. Obecně jsou to samy podniky, které mohou nejlépe přezkoumat a revidovat své dodavatelské řetězce. EHSV se domnívá, že Komisi ohlášený soubor opatření proti nekalé hospodářské soutěži způsobované zahraničními dotacemi by měl být rovněž využíván jako nástroj k reindustrializaci Evropy a k podpoře jejích průmyslových hodnotových řetězců. Zvýšení strategických kapacit Evropy prostřednictvím nových průmyslových partnerství, která by jinak nevznikla, může na základě opětovného rozvoje určitých strategických výrobních zařízení vytvářet pracovní místa a růst.

(*) Viz Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 197 a Úř. věst. C 364, 28.10.2020, s. 53.

4.3. Evropské výrobní odvětví čelí rostoucí konkurenci ze strany Spojených států a Číny. Evropa soupeří o investice, které lze uskutečňovat v mnoha částech světa. Příznivé investiční podmínky představují zásadní předpoklad budoucí prosperity Evropy. Domácí, evropská a mezinárodní investoři musí nalézt atraktivní podmínky pro udržení a zvýšení základního kapitálu, který usnadní budoucí růst. Stávající podniky musí splňovat podmínky pro rozvoj a zakladatelé nových podniků musejí být přesvědčeni, že jejich podnikatelské projekty mohou v Evropě úspěšně růst. EHSV doporučuje, aby byl v rámci průmyslové strategie posílen horizontální přístup, který by měl být doplněn o vertikální přístup.

4.4. Klíčovou úlohu při vytváření nezbytných pobídek může hrát zdanění, nikoli však v době, kdy si členské státy stále navzájem nespravedlivým a škodlivým způsobem konkurují, a umožňují tak, aby se některé velké korporace vyhýbaly odvádění spravedlivého podílu na daních. EHSV podporuje přípravu legislativního návrhu rámce BEFIT („Podnikání v Evropě: rámec pro zdanění příjmů“) a oceňuje nedávné dohody s OECD v oblasti zdanění společností.

4.5. Ve výroční zprávě o jednotném trhu je vymezen soubor klíčových ukazatelů výkonnosti, s jejichž pomocí lze analyzovat hospodářský vývoj a sledovat pokrok dosažený v různých oblastech považovaných za priority evropského průmyslu. EHSV podporuje klíčové ukazatele výkonnosti jako nástroj monitorování a vítá, že mají sloužit k získání přehledu o výkonnosti hospodářství EU ve srovnání s mezinárodními partnery a umožňovat analýzu specifík průmyslových ekosystémů. Vyzýváme Komisi, aby vydala výroční hodnocení, v němž podrobně popíše, jak se prostřednictvím těchto klíčových ukazatelů výkonnosti podařilo dosáhnout vytyčených cílů, a aby v případě potřeby zavedla nápravná opatření. EHSV se rovněž domnívá, že jsou-li klíčové ukazatele výkonnosti zásadním nástrojem pro provádění průmyslové strategie, jsou zapotřebí kvantifikovatelné cíle, jasný harmonogram a řízení.

4.6. Podle našeho názoru však potřebujeme ukazatele, které poslouží nejen jako zdroj pro získání nového souboru údajů, ale které také názorně ukážou, co je pro konkurenceschopnost EU důležité. Navrhované klíčové ukazatele výkonnosti přehlízejí důležité parametry, jako je věk, pohlaví nebo kvalifikační profil pracovní síly v různých ekosystémech. Tyto aspekty mají zásadní význam pro předvídaní budoucích změn a předcházení tomu, aby při transformaci evropského průmyslu vznikaly nedostatky a překážky. Jsou však také klíčem k oživení ekonomiky, která bude podporovat začlenění, v situaci, kdy mezi skupiny nejvíce postižené krizí patří mladí lidé, ženy a pracovníci s nejistým zaměstnáním. EHSV doporučuje, aby byly navrhované klíčové ukazatele výkonnosti doplněny o ukazatele, které by měřily sociální výkonnost průmyslové strategie a jejich čtrnácti ekosystémů s cílem zajistit dobré pracovní a výrobní podmínky a kvalitní pracovní místa. Požaduje, aby byly zavedeny specifické ukazatele, které by měřily nejen ekosystémy, ale také horizontální aspekty, a které by bylo možné v případě potřeby v průběhu času upravovat, měnit či rozvíjet. Klíčové ukazatele výkonnosti by například měly zohledňovat preference spotřebitelů, a zejména přechod na udržitelné výrobky.

5. Zvýšení odolnosti jednotného trhu

5.1. EHSV vítá, že ústředním tématem aktualizace je jednotný trh. Silný domácí trh je předpokladem pro zakládání, rozvoj a zachování prosperity evropských společností. EHSV připomíná, že cílem je zajistit vysoké pracovní, sociální a environmentální normy, hladké fungování dodavatelských řetězců a sítí, které vytvářejí hodnoty v Evropě. Mezi klíčové podmínky pro přilákání investic a vytváření prosperity patří sociální soudržnost, cenově dostupné systémy zdravotní péče, účinné veřejné služby, dobrá infrastruktura, úspěšné vzdělávací systémy a dobře fungující pracovněprávní vztahy.

5.2. EHSV podporuje návrh Komise na vytvoření nástroje pro mimořádné situace na jednotném trhu, který umožní zajistit větší transparentnost a koordinaci. Vítá rovněž podrobnou analýzu průmyslových ekosystémů, ke které bude třeba vypracovat doprovodné odvětvové analýzy a plány, a zdůraznit přitom nejen vzájemnou závislost a provázanost těchto ekosystémů, ale také nedostatky, které v mnoha odvětvích v EU existují, včetně posouzení vývoje na trhu práce a odpovídajících potřeb v oblasti dovedností. Mělo by se také počítat s možností revize definice ekosystémů^(?) a způsobu jejich využívání, ale také toho, která odvětví mají být zkoumána, aby tento nástroj nebyl příliš selektivní.

5.3. EHSV vítá uznání úlohy evropských mikropodniků a malých a středních podniků a podporuje záměr pomoci těmto podnikům s jejich rozšiřováním a získáváním kvalifikované pracovní síly. To vyžaduje příznivé podnikatelské prostředí a investice do dovedností a odborné přípravy pracovníků, ale i důstojné pracovní podmínky a dobrou sociální

(?) Použití pojmu „ekosystémy“ nesprávně předpokládá udržitelnou rovnováhu. Ve sděleních EK není pojem „ekosystémy“ používán jednotně. Ve sdělení o Zelené dohodě pro Evropu z prosince 2019 se „ekosystém“ používá pro přírodní systémy, a nikoli pro systémy vytvořené člověkem. Ve sdělení o aktualizované průmyslové strategii se tento pojem používá pouze pro průmyslové systémy.

infrastrukturu. EHSV oceňuje zvláštní pozornost, kterou Komise věnuje problému opožděných plateb. Řešení tohoto problému je obzvláště důležité pro malé a střední podniky. Významným krokem tímto směrem mohou být systémy alternativního řešení sporů, které umožňují řešit spory důvěrně.

5.4. Průmyslová partnerství se osvědčila jako úspěšný způsob rozvoje rozsáhlých přeshraničních průmyslových projektů ve strategických oblastech. Tato průmyslová partnerství mají spolu s významnými projekty společného evropského zájmu zásadní význam pro oživení a prosazování evropských norem a klíčových technologií, zejména v oblastech, kde trh nepřináší potřebné výsledky nebo dochází k jeho narušování.

5.5. EHSV vyzývá k reformě pravidel státní podpory. Stávající nastavení již není pro daný účel vhodné. Potřebujeme systém, který sníží administrativní zátěž, urychlí rozhodování a usnadní plnění požadavků klauzule o vyrovnávací podpoře. Pravidla státní podpory mohou rovněž napomáhat nebo naopak narušovat významné projekty společného evropského zájmu, které mají z hlediska podpory veřejných a soukromých investic klíčový význam.

5.6. EHSV vyjadřuje politování nad tím, že ve sdělení chybí uznání zásadní úlohy, kterou během pandemie sehrály podniky sociální ekonomiky, a jejich významu pro budování odolné Evropy, která bude postupovat vpřed. V této souvislosti EHSV poukazuje na připravovaný akční plán na podporu sociální ekonomiky.

5.7. Pro budoucnost evropského průmyslu jsou velmi důležité výzkum, vývoj a inovace. EHSV lituje, že se dosud ani zdaleka nepodařilo dosáhnout cílové hodnoty investic do výzkumu a vývoje ve výši 3 % HDP. Některé členské státy této úrovně sice dosahují, ale jiné nejsou ani na úrovni 1 %. Tyto rozdíly omezují globální kapacitu EU jako celku, která kvůli tomu zaostává za USA, Japonskem a Čínou.

5.8. Posílení odolnosti jednotného trhu vyžaduje podporu integrace trhu. Za tímto účelem je třeba na evropské i mezinárodní úrovni zohlednit fiskální rozměr a integraci a opatření zamezující nekalé daňové soutěži. Je rovněž třeba přizpůsobit pravidla hospodářské soutěže novým skutečnostem, kterým nyní čelíme, a to nezávisle na průmyslové politice.

6. Odstranění závislosti: otevřená strategická autonomie v praxi

6.1. EU musí zůstat otevřená, spravedlivá a založená na hodnotách, aby přilákala investory a podpořila svou hospodářskou činnost. Její geopolitická síla je úzce spjata s konkurenceschopnou průmyslovou základnou, se silnými podniky a vysoce kvalifikovanými pracovníky, výrobními zařízeními, která se nacházejí v EU, a s jasnými a spravedlivými pravidly pro vnitřní trh, která mohou sloužit jako příklad na mezinárodní úrovni⁽⁶⁾. Je však důležité, aby v zájmu zachování spravedlivé hospodářské soutěže v EU zvažila využití nástrojů na ochranu obchodu.

6.2. EHSV je přesvědčen, že politika zaměřená na autonomii nemůže plnit svůj účel. Obchodní politika EU musí naopak uznat, že klíčovým předpokladem pro dosažení odolnosti je otevřenost. Je důležité najít správnou rovnováhu mezi otevřeností a plánovaným právním nástrojem na řešení případných rušivých dopadů zahraničních subvencí na jednotném trhu, ať už se týkají společnosti, nebo pracovníků. EHSV podporuje otevřený a spravedlivý jednotný trh a rovné podmínky, které evropským podnikům umožňují být na zahraničních trzích konkurenceschopné.

6.3. Na druhé straně není žádoucí zavádět nové pojmy, jako je „konkurenceschopná udržitelnost“, aniž by byly blíže vysvětleny. Podniky čeká ve fázi oživení obtížný zápas, a mají-li v něm obstát, budou potřebovat snadno přijatelný legislativní rámec.

6.4. Přístup založený na vytváření a podpoře průmyslových partnerství se ukázal jako úspěšný, jak o tom svědčí současné příklady baterií a vodíku. EHSV se domnívá, že jde o velmi dobrý nástroj, a podporuje zakládání dalších takových aliancí ve vybraných odvětvích, jako jsou např. procesory a polovodičové technologie, průmyslová data, edge a cloud, nosné rakety a letecká doprava s nulovými emisemi. Naléhavě však vyzýváme k tomu, aby byla tato partnerství zakládána transparentním a inkluzivním způsobem, přičemž zvláštní pozornost by měla být věnována mikropodnikům a malým a středním podnikům.

⁽⁶⁾ Viz Úř. věst. C 364, 28.10.2020, s. 108.

7. Urychlení souběžné transformace

7.1. Jak se uvádí v Zelené dohodě pro Evropu, digitalizace hraje klíčovou úlohu ve všech ekosystémech. V celé EU by se proto měly zvýšit investice, aby se posílila schopnost nových odvětví IKT přispívat k hospodářskému růstu, ať už se jedná o ekonomiku založenou na datech, internet věcí, cloud computing, robotiku nebo o umělou inteligenci, vyspělou výrobu i uplatňování průmyslových norem vyvinutých na evropské úrovni. EHSV vyzývá Komisi a členské státy, aby zajistily investice do digitálních řešení, která přinášejí evropským ekonomikám přidanou hodnotu.

7.2. Nejvyšší prioritou je zajištění konkurenceschopnosti Evropy v digitální oblasti. Strategie správně poukazuje na to, že je třeba, aby spolunormotvůrci urychleně přijali akt o digitálních službách a akt o digitálních trzích, a na zásadní význam harmonizovaných norem pro posílení jednotného trhu se zbožím a zajištění celosvětového vedoucího postavení Evropy v oblasti technologií, a to i využíváním digitalizace k dosažení vyšší energetické účinnosti. Dobře fungující evropský systém normalizace je velice důležitý pro uskutečňování cílů souběžné transformace a posilování konkurenceschopnosti a odolnosti průmyslu EU. EHSV vyzývá Komisi, aby zvýšila své úsilí zaměřené na zajištění vedoucího postavení EU prostřednictvím stanovování norem a v rámci něj, a to tím, že bude společně s podniky podporovat prosazování a další rozvíjení stávajících evropských průmyslových norem. I vzhledem k významu odvětví služeb pro dobře fungující jednotný trh a zvládnutí souběžné transformace proto EHSV vítá holistický přístup, který Komise zaujímá.

7.3. Pro novou fázi industrializace má klíčový význam vybavenost evropských pracovníků digitálními dovednostmi. V digitální éře je možné obstát pouze tehdy, budeme-li mít kvalifikované a dobře připravené pracovníky. Dovednosti jsou důležitým katalyzátorem inovací a vytváření přidané hodnoty. Předpokladem zvyšování zaměstnatelnosti jsou komplexní strategie trhu práce, do nichž jsou zapojeny všechny příslušné zúčastněné strany (sociální partneři, instituce trhu práce, organizace občanské společnosti, poskytovatelé odborné přípravy). Digitální dovednosti a kompetence se musí stát součástí osnov na všech úrovních vzdělávání, odborné přípravy a musí si je osvojit i odvětvoví sociální partneři. Do řízení systémů vzdělávání a odborné přípravy by se měly zapojit místní podniky, neboť mají široké znalosti o podnikových systémech a potřebách místního trhu. Digitalizace hospodářství by měla být podporována způsobem, který bude napomáhat začleňování, aby se tak zabránilo jakékoli formě digitální diskriminace, zejména vůči starším lidem, osobám se zdravotním postižením a osobám žijícím ve venkovských a odlehlých regionech.

7.4. EHSV zdůrazňuje, že hospodářskou prosperitu a ochranu klimatu lze nejlépe zajistit prostřednictvím silného evropského výrobního odvětví založeného na technologiích s nízkými nebo nulovými emisemi a na energetické účinnosti. Zásadním selháním by naopak bylo omezování výrobních kapacit, spojené s rizikem úniku uhlíku a investic do zemí s méně přísnými emisními normami. Nejdůležitějším nástrojem pro celosvětové snižování emisí je rozvoj cenově dostupných nízkoemisních nebo bezemisních a zároveň energeticky účinných technologií a jejich uvádění na světové trhy. Je úkolem Evropy, aby prokázala, že ambiciózní snižování emisí je možné i bez ohrožení hospodářské prosperity.

7.5. Zásadní význam má oběhové hospodářství⁽⁷⁾ a vytváření trhů s druhotnými surovinami. Pro zahájení investic v rámci recyklačních řetězců mají zásadní význam politiky v oblasti nakládání s odpady a stanovení povinných recyklovaných složek v obalech a jiných výrobcích.

7.6. V zájmu dosažení míry investic potřebných k financování Zelené dohody je třeba také zvážit přezkum pravidel státní podpory pro investice do nízkouhlíkových výrobků a procesů. Nově vytvořené inovační a modernizační fondy, příjmy z dražeb v rámci ETS a navržené rozdílové smlouvy o uhlíku by kromě toho měly zajistit další zdroje na podporu projektů týkajících se klimatu a energetiky a na zvládnutí sociálního dopadu transformace, která si klade za cíl, že nikdo nesmí být opomenut. Průmyslová strategie by měla být rovněž navázána na Zelenou dohodu pro Evropu a akční plán EU „Vstříc nulovému znečištění ovzduší, vod a půdy“.

7.7. EHSV podporuje postoj uvedený v aktualizaci průmyslové strategie, pokud jde o mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích. Chceme zdůraznit, že tento mechanismus, zavedený pro vybraná odvětví, musí být plně v souladu s pravidly WTO, aby se zabránilo odvetným opatřením ze strany obchodních partnerů. V zájmu dosažení uhlíkové neutrality by se prioritním cílem budoucích mnohostranných jednání mělo stát stanovení podobných cen uhlíku na mezinárodní úrovni.

(7) Viz Úř. věst. C 364, 28.10.2020, s. 94 a Úř. věst. C 14, 15.1.2020, s. 29.

7.8. V krátkodobém a střednědobém horizontu bude hrát klíčovou úlohu analýza dat. V EU jsou potřebné pokročilé programy analýzy dat, díky nimž bude možné posoudit míru konkurenceschopnosti Evropy ve srovnání s našimi globálními konkurenty. EHSV proto vítá snahy o vytvoření průmyslových partnerství v oblasti průmyslových dat, edge a cloudu.

V Bruselu dne 21. října 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Pozn.: Příloha k tomuto dokumentu (doplňující stanovisko Poradní komise pro průmyslové změny – CCMI/185 – Aktualizace nové průmyslové strategie – Dopady na průmyslový ekosystém ve zdravotnictví – EES-C-2021-02562-00-00-AS-TRA) se nachází na následujících stránkách.

PŘÍLOHA

Stanovisko Poradní komise pro průmyslové změny (CCMI)**Aktualizace nové průmyslové strategie – Dopady na průmyslový ekosystém ve zdravotnictví
(doplňující stanovisko k INT/935)**Zpravodaj: **Anastasis YIAPANIS**Spoluzpravodaj: **Antonello PEZZINI**

Rozhodnutí plenárního shromáždění	26. 4. 2021
Právní základ	čl. 37 odst. 2 jednacího řádu Doplňující stanovisko
Odpovědná sekce	Poradní komise pro průmyslové změny (CCMI)
Přijato v CCMI	29. 9. 2021

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV je pevně přesvědčen, že zdraví je středobodem nového mezinárodního geopolitického kontextu a že je zásadní podporovat silný a koordinovaný evropský ekosystém zdravotní péče s cílem přispívat ke strategické autonomii tohoto odvětví a technologické suverenitě EU a ke kvalitnějšímu životu občanů EU na základě uceleného přístupu s jasně stanovenými plány a měřitelnými, transparentními ukazateli výkonnosti.

1.2. Spolu s členskými státy a zúčastněnými stranami v tomto odvětví by mělo být provedeno mapování a analýza zdola nahoru s cílem posoudit přesnou povahu zjištěných závislostí, včetně rizik, která představují pro odolnost a fungování průmyslového ekosystému, a řešit slabá místa a nedostatek strategických materiálů.

1.3. EHSV se domnívá, že je třeba podniknout kroky, které povedou k silnějšímu, spravedlivějšímu, efektivnějšímu a přístupnějšímu ekosystému zdravotní péče, který se bude vyznačovat účinnou správou, vhodnou diverzifikací zdrojů dodávek a interoperabilní a propojenou digitální strukturou zdravotní péče. EU musí najít vhodné pobídky pro relokaci strategických výrobních kapacit.

1.4. Evropa je závislá na jiných zemích, pokud jde o dodávku některých surovin. Zdravotnictví potřebuje silnější a rozmanitější mezinárodní dodavatelské řetězce, aby bylo připraveno čelit budoucím krizím. EHSV vítá ohlášený návrh týkající se zřízení Úřadu EU pro připravenost a reakci na mimořádné situace v oblasti zdraví.

1.5. EHSV zdůrazňuje, že je načase zrychlit a využít přitom i synergií mezi veřejným a soukromým sektorem. Je naléhavě nutný strategický výhled na úrovni Unie podporující spravedlivou dostupnost vybavení a přístup k ekosystému zdravotní péče, větší solidaritu, spravedlnost a mnohostrannou spolupráci. EHSV vyzývá, aby byl prostřednictvím snadného přístupu k vysoce kvalitním a účinným léčivým přípravkům pro všechny obyvatele EU zajištěn sociální blahobyt.

1.6. Možné synergie mezi velkými společnostmi a malými a středními podniky nejsou plně využívány, což závažným způsobem brání v posilování postavení malých a středních podniků a zamezuje tomu, aby se zdravotnictví stalo inkubátorem průlomových objevů. Nástroje na podporu investic musí být účinně koordinovány a musí obsahovat specializované výzvy pro průmyslové malé a střední podniky.

1.7. EHSV vyzývá k větší jasnosti, pokud jde o sdílení údajů o zdravotním stavu a o využívání umělé inteligence (UI), k odstranění regulačních překážek a k podpoře společného přístupu EU k využívání služeb telemedicíny. Plně podporuje vytvoření evropského prostoru pro data z oblasti veřejného zdraví, jenž bude plně respektovat práva jednotlivců a ochranu osobních údajů.

1.8. Zdravotnictví může výrazně přispívat ke klimatické neutralitě EU prostřednictvím řádně nastavených politik nakládání s odpady, nových obchodních modelů oběhového hospodářství a zvýšené kapacity dopravní infrastruktury.

1.9. Investování do výzkumu a vývoje je zásadní pro konkurenceschopnost a udržitelnost zdravotnického průmyslu. Evropské politiky musí stimulovat veřejné a soukromé investice tak, aby zahrnovaly sociální a zdravotní aspekty.

1.10. EHSV vyzývá k větší angažovanosti v regulačních postupech týkajících se vývoje harmonizovaných norem kvality a bezpečnosti ochranných prostředků a zdravotnických prostředků. EHSV požaduje, aby normalizační organizace měly v technicko-regulačním procesu jasný mandát.

1.11. Aby bylo možné vypořádat se s novými výzvami Zelené dohody pro Evropu, je zapotřebí vypracovat specializované programy pro odbornou přípravu, změnu kvalifikace, prohlubování dovedností a celoživotní učení určené pro evropskou pracovní sílu ve zdravotnictví. Je třeba zaměřit se nejen na zdravotnické pracovníky, ale rovněž na výzkumné pracovníky, učitele, pracovníky ve sdělovacích prostředcích i samotné pacienty. EHSV proto vyzývá k intenzivnější komunikaci na úrovni EU ohledně práv spotřebitelů/pacientů, do níž by měli být plně zahrnuti sociální partneři a příslušné organizace občanské společnosti.

1.12. EHSV vyzývá Komisi, aby pokračovala ve spolupráci a dialogu se zúčastněnými stranami o odolnosti farmaceutického odvětví, a to na základě stávajících struktur stanovených v rámci Farmaceutické strategie pro Evropu, a aby pokračovala v rozvoji silné, udržitelné a digitální transformace ekosystému v oblasti zdravotnictví, jak je uvedeno v průmyslové strategii pro Evropu.

2. Souvislosti a úvod

2.1. Pandemie COVID-19 způsobila ve všech členských státech EU nebyvalou krizi, která na rozdíl od jiných krizí postihla jak nabídku, tak i poptávku a také společnost jako celek. Ve srovnání s jinými částmi světa byla EU zasažena tvrdě a zaznamenala více úmrtí na milion obyvatel, než jaký je celosvětový trend ⁽¹⁾. Unie reagovala vhodným způsobem a do určité míry koordinovaně. Kdyby byla EU jako jeden celek na takový šok lépe připravena, dalo se udělat více.

2.2. Jednotný trh představuje jeden z nejvýznamnějších úspěchů projektu Evropské unie. Stále zde existují překážky, které vyplývají z neharmonizovaného uplatňování právních předpisů EU v rámci členských států. Pandemie COVID-19 tyto překážky umocnila, zejména pak upozornila na křehkost hodnotových řetězců a narůstající problémy s distribucí. Ukázalo se, že z hlediska zdravotnického vybavení je EU závislá na třetích zemích.

2.3. Odvětví zdravotní péče zajišťovalo v roce 2018 více než 7 milionů pracovních míst ⁽²⁾. Toto odvětví je důležitým přínosem pro jednotný trh, jelikož zajišťuje více než 800 000 přímých pracovních míst a obchodní přebytek ve výši 109,4 miliardy EUR ⁽³⁾. Největší podíl na investicích do výzkumu a vývoje měli v roce 2019 výrobci léčivých přípravků, přičemž evropský trh se zdravotnickými elektrickými přístroji nyní dosahuje hodnoty 120 miliard EUR. EU ovšem investuje ve srovnání s našimi obchodními partnery méně: na inovace ve zdravotnictví je v EU určeno 19,2 % průmyslových investic do výzkumu a vývoje ve srovnání například s 26,4 % v USA. Evropa je významným centrem celosvětového odvětví zdravotnických prostředků. Trh se zdravotnickými prostředky v EU činí jednu třetinu celosvětového trhu s přibližně 32 000 podniků a 730 000 zaměstnanců.

3. Obecné připomínky

3.1. Zdraví je jedním z megatrendů budoucnosti, zejména v Evropě, a v novém geopolitickém kontextu je zásadní podporovat ekosystém zdravotní péče, který přispívá ke strategické autonomii a technologické suverenitě EU.

3.2. EHSV se domnívá, že Evropská komise ve svém sdělení staví průmysl, a zejména zdravotní péči, do centra evropských politik a uznává jeho schopnost být hnací silou zásadních změn, interpretovat nové potřeby a výzvy společnosti a nabízet inovativní a konkurenceschopná řešení. EHSV však vyzývá k zaujetí ucelenějšího přístupu, než je přístup Komise, který se zaměřuje hlavně na průmysl. Tvůrci politik nesou vysokou míru odpovědnosti, neboť zdraví je jedním ze základních předpokladů existence každého jednotlivce a nepochybně je jeho nejcennějším aktivem. EHSV proto

⁽¹⁾ Studie EP – Dopady pandemie COVID-19 na průmyslová odvětví EU.

⁽²⁾ Eurostat – Statistiky týkající se zdravotnického personálu.

⁽³⁾ Mezinárodní obchod se zbožím podle druhu zboží.

vyzývá, aby na úrovni EU docházelo k intenzivnější komunikaci ohledně práv spotřebitelů/pacientů, včetně základních práv, která jsou zakotvena v Listině základních práv Evropské unie. EU potřebuje silný koordinovaný systém zdravotní péče.

3.3. Průmyslová struktura zdravotnického ekosystému je rozsáhlou konstrukcí s několika velkými hráči a významným počtem malých a středních podniků. Možné synergie mezi těmito dvěma skupinami však nejsou plně využívány, což závažným způsobem brání v posilování postavení malých a středních podniků. Zdravotnický ekosystém proto nefunguje naplno a čelí překážkám, které mu brání stát se inkubátorem nových inovativních objevů.

3.4. Zdravotnický ekosystém vyžaduje silný vnitřní trh se silnými výrobními a distribučními zařízeními. EHSV již dříve zdůraznil význam „fungujícího, spravedlivého a účinného vnitřního trhu, který na jedné straně podporuje a odměňuje skutečné lékařské inovace, jež přinášejí skutečnou přidanou hodnotu pro zdravotní péči, a na straně druhé posiluje hospodářskou soutěž umožňující zajistit spravedlivý přístup k léčivým přípravkům a jejich cenovou dostupnost“⁽⁴⁾.

3.5. Zdá se, že je třeba výrazně zlepšit integraci jednotného trhu zajištěním účinnějšího řízení, zejména v odvětví zdravotní péče⁽⁵⁾. Dobře fungující jednotný trh a politika hospodářské soutěže totiž umožňují silnou podnikatelskou dynamiku, která může hrát zásadní roli v diverzifikaci zdrojů dodávek v rámci EU a zabránit roztržitěné struktuře zdravotní péče.

3.6. Jak ukázala pandemie COVID-19, spolupráce a solidarita mezi jednotlivými zeměmi zlepšují schopnost EU reagovat na krize a zvyšují odolnost Unie jako celku. Je naléhavě nutný strategický výhled na úrovni Unie, zejména proto, že pandemie má větší dopad na odvětví a hodnotové řetězce, které jsou přeshraničně propojené.

3.7. Strategické závislosti mají vliv na základní zájmy EU. Týkají se zejména oblastí bezpečnosti a zabezpečení, zdraví Evropanů a schopnosti mít přístup ke zboží, službám a technologiím, které jsou zásadní pro ekologickou a digitální transformaci, jež jsou ústředními prvky priorit EU.

3.8. EHSV doporučil, aby byla „představena jasná krátkodobá, střednědobá a dlouhodobá konkrétní a komplexní strategie pro evropský průmysl“, a naléhavě vyzval Komisi, aby „vydala konkrétní akční plán s jasnými ročními cíli a monitorovacími postupy, který by zahrnoval úzkou spolupráci se všemi zúčastněnými stranami“⁽⁶⁾, a zároveň zdůraznil, že „pro průmyslovou transformaci má klíčový význam zapojení zaměstnavatelů, podnikatelů a soukromého sektoru do urychlení strukturální změny“⁽⁷⁾.

3.9. Motorem inovativního lékařsko-farmaceutického průmyslu je pokrok v oblasti lékařství. Důležitou otázkou, kterou je třeba bezodkladně vyřešit, je cenová nedostupnost léčivých přípravků či jejich nedostupnost obecně. Sociální blahobyt musí být zajištěn prostřednictvím snadného přístupu k vysoce kvalitním a účinným léčivým přípravkům pro všechny občany žijící v EU. Vystoupení Spojeného království z Evropské unie má zásadní důsledky pro výrobce zdravotnických prostředků.

3.10. Během pandemie COVID-19 se projevila závislost Evropy na některých surovinách, které jí dodává pouze pár výrobců a zemí. Rovněž ekologické a digitální technologie, které jsou často spojené se systémem zdravotnického odvětví, jsou závislé na řadě vzácných surovin dovážených do Evropy, přičemž velmi velký podíl potřebných prvků vzácných zemin pochází od jediného dodavatele, kterým je Čína⁽⁸⁾. Posilování a diverzifikace mezinárodních dodavatelských řetězců je rovněž zásadní pro rozvoj zdravotnického průmyslu a zajištění toho, aby byla EU připravena čelit budoucím krizím, jako je pandemie COVID-19. Konečným cílem by mělo být odstranění zranitelných míst a vytvoření stabilního a předvídatelného obchodního prostředí účinně využívajícího zdroje. Ohlášený návrh týkající se zřízení Úřadu EU pro připravenost a reakci na mimořádné situace v oblasti zdraví je vítaný.

3.11. Evropa je úspěšná ve své strategii rozvoje partnerství veřejného a soukromého sektoru pro stimulaci výzkumu a vývoje ve farmaceutickém průmyslu, ale částky, které na tyto účely vynakládá, tvoří desetinu toho, co vynakládá americký Úřad pro pokročilý výzkum a vývoj v oblasti biomedicíny (BARDA).

⁽⁴⁾ Stanovisko EHSV Farmaceutická strategie pro Evropu (Úř. věst. C 286, 16.7.2021, s. 53).

⁽⁵⁾ Otázky a odpovědi: program EU pro zdraví na období 2021–2027.

⁽⁶⁾ Stanovisko EHSV *Nová průmyslová strategie pro Evropu* (Úř. věst. C 364, 28.10.2020, s. 108)

⁽⁷⁾ Stanovisko EHSV *Průmyslová transformace pro přechod na ekologické a digitální evropské hospodářství* (Úř. věst. C 56, 16.2.2021, s. 10).

⁽⁸⁾ Např. platina pro výrobu čistého vodíku, metalurgický křemík pro solární panely a lithium pro elektromobily.

3.12. V nadcházejících letech budou největší příležitosti pramenit z digitálních technologií ve zdravotnictví. Ať se jedná o léčivé přípravky, zdravotnické prostředky a lékařské postupy, nebo o opatření zaměřená na předcházení, diagnostikování či léčbu nemocí, to vše je zásadně důležité pro všechny občany EU. Připravované nařízení o umělé inteligenci⁽⁹⁾, legislativní návrh o evropském prostoru pro data z oblasti veřejného zdraví⁽¹⁰⁾ a normalizace zajistí větší jasnost, pokud jde o sdílení údajů o zdravotním stavu a využívání UI, odstraní regulační překážky a podpoří společný přístup EU k využívání služeb telemedicíny, zatímco akt o správě dat⁽¹¹⁾ by měl být s to zaručit, aby při sdílení údajů o zdravotním stavu byla zajištěna ochrana osobních údajů a dalších lidských práv.

4. Konkrétní připomínky

4.1. Digitální transformace zdravotnictví je obrovskou příležitostí. Zvládnutí souběžné ekologické a digitální transformace může Unii zajistit další konkurenční výhody ve složitém a napjatém mezinárodním prostředí. Zvláště investováním do vysoce výkonné výpočetní techniky a technologií umělé inteligence může EU rozvíjet špičkové technologie, zejména pak prediktivní technologie. Pandemie ukázala okamžitou potřebu inteligentních služeb v oblasti zdraví, jako je zdravotní péče na dálku.

4.2. Zdravotnictví může navíc významně přispívat ke klimatické neutralitě EU snížením emisí skleníkových plynů v rámci celých hodnotových řetězců. Politiky nakládání s odpady musí být posíleny, neboť dané odvětví produkuje významné množství odpadu v podobě nespotřebovaných léčivých přípravků a použitých technologických a osobních prostředků. Je třeba rozvíjet nové obchodní modely oběhového hospodářství a zvýšenou kapacitu dopravní infrastruktury a přitom zapojit všechny členské státy a zúčastněné strany do dekarbonizace hodnotových řetězců.

4.3. Lidské zdraví závisí v konečném důsledku na ekosystémových produktech a službách (jako je dostupnost zdrojů sladké vody, potravin a paliva), které jsou nezbytné pro dobré lidské zdraví a produktivní život. Úbytek biologické rozmanitosti může mít značný přímý dopad na lidské zdraví, pokud ekosystémové služby již neodpovídají sociálním potřebám.

4.4. Tradiční medicína hraje i nadále zásadní úlohu v rámci zdravotní péče, a zejména primární zdravotní péče. Používání léčivých rostlin je po celém světě nejběžnějším nástrojem medicace v rámci tradiční i alternativní medicíny. Rada komunit je závislá kromě potravin i na přírodních produktech získávaných z ekosystémů pro léčebné a kulturní účely.

4.5. Strategické vytváření zásob a relokalizace společností EU jsou dalšími významnými cíli, jež je třeba uvážit, a tvoří součást sdílených pravomocí EU. Vzhledem k tomu, že dochází ke zdokonalování technologií a zároveň tedy i výrobní kapacity, musí EU najít vhodné pobídky pro relokalizaci strategických výrobních kapacit na své území. Zásadní roli mohou v tomto ohledu hrát daňové pobídky.

4.6. Mapování založené na přístupu zdola nahoru a analýza prováděná společně s členskými státy a průmyslem jsou nezbytné, aby bylo možné podrobněji posoudit přesnou povahu zjištěných závislostí, včetně rizik, která představují pro odolnost a fungování průmyslových ekosystémů v EU, a také možnosti, jak v budoucnu omezit tyto závislosti, jakož i obchodní spory a kybernetické útoky.

4.7. Investování do výzkumu a vývoje je zásadní pro konkurenceschopnost a udržitelnost zdravotnického průmyslu. Vedle příspěvků z prostředků EU musí evropské politiky v co největší možné míře stimulovat veřejné a soukromé investice. Navazování partnerství veřejného a soukromého sektoru, jako je iniciativa pro inovativní léčiva 2 (IIL 2), bude povzbuzovat výrobce, aby investovali do činností v oblasti výzkumu, vývoje a inovací, které jsou klíčové pro budoucí lékařské objevy, a aby se takovým činnostem věnovali. Takové iniciativy mají schopnost udržet Evropu v čele lékařských inovací.

4.8. Stejně tak je nanejvýše důležité podporovat úsilí členských států o sdílení veřejných zdrojů prostřednictvím významných projektů společného evropského zájmu v odvětvích, kde trh sám o sobě nemůže přinést průlomové inovace, jako tomu je v případě farmaceutického odvětví.

4.9. Konkurenceschopnost tohoto průmyslu je třeba podporovat za pomoci silného rámce práv duševního vlastnictví, který umožňuje a chrání inovace. Přístup k údajům je zásadní i pro výrobce, zejména pro malé a střední podniky, které byly tvrdě zasaženy pandemií a musí být povzbuzovány k rozšiřování a růstu. EU potřebuje speciálně navržené politiky pro analýzu dat velkého objemu a interoperabilní infrastrukturu pro přístup k údajům.

⁽⁹⁾ Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví harmonizovaná pravidla pro umělou inteligenci a mění určité legislativní akty Unie (COM(2021) 206 final).

⁽¹⁰⁾ Sdělení „Evropská strategie pro data“ (COM(2020) 66 final).

⁽¹¹⁾ Návrh nařízení o evropské správě dat (akt o správě dat) (COM(2020) 767 final).

4.10. Malé a střední podniky rovněž potřebují snadný přístup k financování, aby mohly prosperovat a růst. To znamená i alternativní zdroje vedle běžných bankovních úvěrů, např. možnosti financování prostřednictvím soukromého nebo rizikového kapitálu. Nástroje na podporu investic musí být účinně koordinovány a musí obsahovat položky specificky věnované průmyslovým malým a středním podnikům. V této oblasti je důležité, aby iniciativy, které vycházejí z rámce EU pro udržitelné financování, včetně uplatňování taxonomie, byly navrženy tak, aby evropskému hospodářství nabízely příležitost a přitom zohledňovaly jak potřeby finančních trhů, tak i výzvy, jimž čelí průmysl.

4.11. Vytvoření evropského formátu pro výměnu elektronických zdravotních záznamů, jehož cílem je odblokovat přeshraniční tok údajů o zdravotním stavu, poskytuje rámec pro budoucí vypracování společných technických specifikací pro bezpečné sdílení údajů o zdravotním stavu mezi členskými státy EU. Evropský výbor pro normalizaci v současné době vytváří technické specifikace týkající se této oblasti. EHSV vyzývá k větší angažovanosti a zahrnutí příslušných zúčastněných stran do regulačních postupů týkajících se vývoje harmonizovaných norem kvality a bezpečnosti osobních ochranných prostředků a zdravotnických prostředků.

4.12. Nástroj pro oživení a odolnost lze využít pro řešení mnohých potřeb zdravotnického ekosystému prostřednictvím investic do vnitrostátních zdravotnických systémů a jejich reforem, posilování odolnosti a připravenosti na krize, primární péče, posílení spravedlivého a transparentního přístupu ke službám, řešení zranitelných míst dodavatelského řetězce a digitálních dovedností zdravotnických pracovníků, telemedicínských řešení a výzkumu, vývoje a inovací.

4.13. EHSV vyzývá k vypracování speciálně navržených programů pro odbornou přípravu, změnu kvalifikace, prohlubování dovedností a celoživotní učení určených pro evropskou pracovní sílu ve zdravotnictví, a to v souladu s její zásadní profesní a sociální úlohou, technologickým pokrokem a novými požadavky na větší udržitelnost. Aby bylo možné mít kvalifikované pracovníky, kteří budou schopni vypořádat se s novými výzvami Zelené dohody pro Evropu, jsou zapotřebí jasné vzdělávací politiky vedené zúčastněnými stranami z daného odvětví.

4.14. EHSV již dříve poznamenal, že „nové politiky týkající se dovedností by měly být vypracovány se zapojením organizací občanské společnosti a sociálních partnerů, a to s cílem zrychlit přizpůsobování systémů vzdělávání a odborné přípravy tak, aby odpovídaly poptávce po nových profesích“⁽¹²⁾. Ve zdravotnictví je třeba zaměřit se nejen na zdravotnické pracovníky, ale rovněž na výzkumné pracovníky, učitele, jednotlivé subjekty s rozhodovací pravomocí, pracovníky ve sdělovacích prostředcích, samotné pacienty a organizace, které je zastupují.

4.15. Ústřední roli při propojování průmyslu EU, výzkumných středisek a unijních a vnitrostátních regulačních orgánů, zejména ve zdravotnictví, hraje strategické zadávání veřejných zakázek, které umožňuje spolupráci veřejného a soukromého sektoru, jež má řešit potřeby soukromého a veřejného zdravotnického systému a umožnit pořizování inovativních a cenově dostupných zdravotnických technologií, včetně zelených a digitálních řešení a sociálních doložek⁽¹³⁾.

4.16. EHSV již vyzval evropské orgány a instituce a členské státy, aby projevily politickou vůli a uzavřely Pakt o zdraví pro budoucnost Evropy⁽¹⁴⁾, který bude v souladu se základními hodnotami Evropské unie.

4.17. Iniciativa pro strukturovaný dialog⁽¹⁵⁾, která byla oznámena ve farmaceutické strategii, je pro Evropu zásadní, aby bylo možné identifikovat příčiny a faktory vzniku možných slabých míst a závislosti dodavatelských řetězců léčivých přípravků.

4.18. EHSV plně podporuje vytvoření evropského prostoru pro data z oblasti veřejného zdraví⁽¹⁶⁾, aby bylo možné zajišťovat nezbytnou infrastrukturu pro sdílení údajů v oblasti diagnostických nástrojů a léčby, pokud jde o spolupráci a podílení se na úsilí o společné investice do příští generace zdravotnických ekosystémů napříč všemi hodnotovými řetězci.

⁽¹²⁾ Stanovisko EHSV *Nová průmyslová strategie pro Evropu* (Úř. věst. C 364, 28.10.2020, s. 108).

⁽¹³⁾ Sociální nakupování – Průvodce zohledňováním sociálních hledisek při zadávání veřejných zakázek (2. vydání) (Úř. věst. C 237, 18.6.2021, s. 1).

⁽¹⁴⁾ Stanovisko EHSV k *zavedení programu činnosti Unie v oblasti zdraví na období 2021–2027* (Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 251).

⁽¹⁵⁾ Strukturovaný dialog o zabezpečení dodávek léčivých přípravků.

⁽¹⁶⁾ Komise zahajuje otevřenou veřejnou konzultaci o evropském prostoru pro data z oblasti veřejného zdraví.

4.19. EHSV se domnívá, že harmonizované normy by měly být využívány jako nástroj pro zajištění základních požadavků na bezpečnost výrobků, jenž bude podpořen nástroji napomáhajícími uvedení výrobků na trh. Evropská unie se musí vyvarovat nadměrné regulace týkající se produktů. Prioritou musí být zmírnění administrativní zátěže způsobené nadbytečnou legislativou a zároveň zajištění jednoduchého přístupu k dokumentaci, spolehlivých informací, bezproblémové výměny osvědčených postupů a účinné spolupráce.

4.20. EHSV závěrem vyzývá Komisi, aby pokračovala ve spolupráci a dialogu se zúčastněnými stranami v zájmu posílení odolnosti farmaceutického systému EU vůči budoucím krizím, a to na základě stávajících mechanismů stanovených ve Farmaceutické strategii pro Evropu ⁽¹⁷⁾ a průmyslové strategii pro Evropu ⁽¹⁸⁾. EHSV rovněž vyzývá Komisi, aby vytvářela další synergie mezi členskými státy, předkládala nové iniciativy k posílení koordinace jednotlivých vnitrostátních systémů (v souladu se SFEU ⁽¹⁹⁾) a pokračovala v rozvoji silné, udržitelné a digitální transformace ekosystému v oblasti zdravotnictví.

V Bruselu dne 29. září 2021.

předseda
Poradní komise pro průmyslové změny
Pietro Francesco DE LOTTO

⁽¹⁷⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52020DC0761>.

⁽¹⁸⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1593086905382&uri=CELEX:52020DC0102>.

⁽¹⁹⁾ Smlouva o fungování Evropské unie.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Globální přístup k výzkumu a inovacím – Evropská strategie mezinárodní spolupráce v měnícím se světě

[COM(2021) 252 final]

(2022/C 105/11)

Zpravodajka: **Neža REPANŠEK**

Žádost o vypracování stanoviska	Evropská komise, 1. 7. 2021
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Jednotný trh, výroba a spotřeba
Přijato v sekci	30. 9. 2021
Přijato na plenárním zasedání	20. 10. 2021
Plenární zasedání č.	564
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	231/0/4

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV vítá, že se EU zavázala jít příkladem v zachování otevřenosti v mezinárodní spolupráci v oblasti výzkumu a inovací a že současně prosazuje rovné podmínky a reciprocitu založenou na základních hodnotách,

1.2. EHSV vítá závěry „Bonnské deklarace o svobodě vědeckého výzkumu“, která byla přijata na ministerské konferenci věnované Evropskému výzkumnému prostoru (EVP) konané v tomto městě dne 20. října 2020, neboť jsou předpokladem dynamického výzkumného a inovačního prostředí, které usiluje o rozvoj znalostí a přínos společnosti. EHSV podporuje budoucí přijetí těchto zásad na mezinárodní úrovni.

1.3. EHSV považuje za nezbytné lépe zapojovat organizace občanské společnosti do podpory orgánů EU a členských států při vytváření mimořádných politik a zvláštních programů (zaměřených na profesní mobilitu, přilákání/udržení výzkumných pracovníků a výsledky aplikovaného výzkumu a inovací pro podnikatelskou kulturu malých a středních podniků v EU), které budou schopny soustředit přidanou hodnotu EU, jež může následně přispět k ambicióznímu evropskému výzkumnému prostoru⁽¹⁾ pro příští dekádu. Součástí tohoto procesu by mohlo být zejména zohlednění zkušeností získaných během pandemie a z dopadu změny klimatu na společnost a hospodářství i zohlednění potřeby zajistit prostřednictvím digitální transformace výzkumu plný přenos znalostí a technologií. Z důvodu pandemie se dostala do popředí spolupráce v oblasti zdravotnictví, v jejímž rámci je třeba se zaměřit na dostupnost zdravotní péče, na včasné zlepšení a posílení zdraví i na spolupráci mezi zdravotnickými pracovníky, která umožňuje nalézt řešení i těch nejsložitějších zdravotních problémů.

1.4. EHSV si přeje zdůraznit, že je důležité posílit vedoucí úlohu EU při podpoře mnohostranných partnerství v oblasti výzkumu a inovací s cílem zajistit nová řešení ekologických, digitálních, zdravotních, sociálních a inovačních výzev, a to s ohledem na současný dopad pandemie COVID-19 na evropské systémy zdravotní péče, společnost, podnikatelské komunity a širší globální ekonomiku.

1.5. EHSV žádá za účelem konkrétního přispění k posílení pozice EU ve světě, aby byly organizace občanské společnosti odpovídajícím způsobem zapojeny do monitorování činností prováděné Evropskou komisí na úrovni EU i na vnitrostátní úrovni, jak je uvedeno v jejím sdělení. S ohledem na plánované Fórum EVP pro transformaci navrhuje EHSV podpořit společnou akci s orgány EU a s orgány členských států prostřednictvím předběžné zprávy sítě znalostí občanské společnosti, která by byla předložena a projednána na mezinárodní konferenci v roce 2022.

⁽¹⁾ Poznámka předsednictví určená Radě – Obnovení Evropského výzkumného prostoru – jak připravit realizaci ambiciózního Evropského výzkumného prostoru, vhodného pro příští desetiletí? a tisková zpráva Nový evropský výzkumný prostor: Rada přijala závěry (1. prosince 2020).

2. Obecné připomínky

2.1. Globální přístup k výzkumu a inovacím představuje vizi Komise, pokud jde o evropskou strategii mezinárodní spolupráce v oblasti výzkumu a inovací. Cílem strategie je rovněž posílit partnerství zaměřená na nalezení nových řešení ekologických, digitálních, zdravotních, sociálních a inovačních výzev.

2.2. Nová strategie se opírá o dva hlavní cíle. Zaprvé usiluje o vytvoření výzkumného a inovačního prostředí, které by bylo založeno na pravidlech a hodnotách a bylo by také otevřené, a pomohlo tak výzkumným pracovníkům a inovátorům na celém světě spolupracovat v rámci mnohostranných partnerství a nalézt řešení globálních výzev. Zadruhé má za cíl zajistit recipocitu a rovné podmínky v rámci mezinárodní spolupráce v oblasti výzkumu a inovací.

2.3. Tento nový globální přístup by se měl provádět prostřednictvím:

- přizpůsobení dvoustranné spolupráce EU v oblasti výzkumu a inovací tak, aby byla slučitelná s evropskými zájmy a hodnotami a aby upevnila otevřenou strategickou autonomii EU,
- mobilizace vědy, techniky a inovací k urychlení udržitelného a inkluzivního rozvoje a přechodu na odolné, znalostní společnosti a ekonomiky v zemích s nízkými a středními příjmy,
- zahájení iniciativ založených na přístupu „tým Evropa“, který kombinuje opatření EU, jejích finančních institucí a členských států v zájmu co nejvyšší účinnosti a dopadu naší činnosti.

2.4. Toto sdělení rovněž slouží jako vodítko pro naplňování mezinárodního rozměru nového programu EU pro civilní výzkum a inovace Horizont Evropa a zajišťování jeho synergií s jinými programy EU, zejména s Nástrojem pro sousedství a rozvojem a mezinárodní spoluprací – Globální Evropa.

3. Závazek EU týkající se mezinárodní otevřenosti a základních hodnot v oblasti výzkumu a inovací

3.1. Aby si program EU v oblasti výzkumu a inovací udržel vedoucí postavení, musí být i nadále otevřený světu. To znamená, že by mělo být možné, aby se do programu Erasmus+ a Horizont Evropa zapojili účastníci z celého světa bez ohledu na místo usazení nebo bydliště. Dále by se v rámci všech mezinárodních partnerství mělo více podporovat a uplatňovat dodržování a společné chápání hodnot ve výzkumu.

3.2. EHSV v návaznosti na *Evropský kodex chování pro integritu výzkumu* ⁽²⁾ zdůrazňuje ve svém stanovisku *Nový EVP pro výzkum a inovace* ⁽³⁾ nutnost začlenit zásadu vědecké a etické integrity do etiky a integrity výzkumu, aby se zabránilo škodám v oblasti lidského zdraví, ztrátám peněz a vědeckému neúspěchu. Ve sdělení se zdůrazňuje, že při řešení etických výzev a zajišťování technologických inovací zaměřených na člověka je úlohou EU chránit společné základní hodnoty.

3.3. Běžnými součástmi mezinárodní spolupráce v oblasti výzkumu by se měly stát akademická svoboda, nezávislost institucí, aspekty týkající se etiky a integrity výzkumu, empirické základy, rovnost žen a mužů, rozmanitost a inkluzivnost. EHSV vyjadřuje rozhodný souhlas s tím, že je v celosvětovém výzkumu a inovacích důležitá genderová vyváženost a rovnost žen a mužů, posílení postavení mladých lidí a jejich účast, začleňování a rozmanitost. Na všech úrovních by mělo být prosazováno vytvoření inkluzivního a podpůrného prostředí pro výzkum bez politického vměšování, a vytvoření příležitostí pro výzkum. EHSV vítá iniciativu EK, která si přeje vypracovat a propagovat pokyny pro řešení zahraničního vměšování, jež cílí na výzkumné organizace a vysokoškolské instituce v EU.

3.4. Všeobecným záměrem EU je zajistit, aby byly v rámci koncepce otevřených dat a otevřené vědy datové soubory dohledatelné, přístupné, interoperabilní a opakovaně použitelné.

3.5. Je důležité poskytovat základní financování na vnitrostátní úrovni a zajistit vhodnou výši investic do výzkumu a vývoje, která umožní splnit cíle, jež byly v této oblasti stanoveny.

⁽²⁾ *The European Code of Conduct for Research Integrity*, <https://www.allera.org> <https://www.allera.org> [vyhledáno dne 6. června 2021].

⁽³⁾ Stanovisko EHSV Nový EVP pro výzkum a inovace (Úř. věst. C 220, 9.6.2021, s. 79).

3.6. Vědecká diplomacie by EU mohla pomoci uplatnit měkkou sílu a účinněji sledovat její ekonomické zájmy a hodnoty, vyhovět potřebám a zájmům partnerských zemí a využít silné stránky EU jakožto mocnosti v oblasti výzkumu a inovací. EHSV je přesvědčen, že by k úspěšné vědecké diplomacii v našich komunitách přispěl konstruktivní sociální a občanský dialog na všech úrovních.

4. Nová rovnováha – směřování k rovným podmínkám a reciprocitě v oblasti výzkumu a vývoje

4.1. Evropská unie je díky svým politikám a programům v oblasti internacionalizace výzkumu a inovací významnou hnací silou. Je rovněž schopna zapojit výrobní systémy a mobilizovat vědu, mladé výzkumné pracovníky, mezioborové sítě, technologie a inovace s cílem urychlit na jedné straně udržitelný rozvoj podporující začlenění a na straně druhé přechod k odolným znalostním společnostem a ekonomikám v zemích s nízkými a středními příjmy. EHSV zdůrazňuje význam soukromých a zejména veřejných investic do vědy, pokud jde o to, aby bylo v oblasti výzkumu a inovací možné udržet krok s jinými světovými mocnostmi a současně chránit lidská práva a základní hodnoty.

4.2. Další významné mocnosti v oblasti vědy nyní vynakládají na vědu v procentech hrubého domácího produktu více než EU. Zvyšuje se geopolitické napětí a jsou zpochybňována lidská práva a základní hodnoty, jako je akademická svoboda. Akademická svoboda je páteří vysokoškolských institucí v EU a měla by být chráněna vůči třetím zemím. S ohledem na nedávné události EHSV vítá a podporuje výzvu evropských akademických pracovníků (*) k tomu, aby byly podniknuty okamžité kroky k vytvoření urychlených doplňkových legálních postupů pro ohrožené výzkumné a akademické pracovníky, včetně akademických pracovníků, studentů a členů občanské společnosti z Afghánistánu, zejména žen a etnických a náboženských menšin.

5. Společné řešení globálních výzev

5.1. EHSV plně podporuje jasné zaměření na spravedlivou souběžnou transformaci, tj. na digitální transformaci a na Zelenou dohodu pro Evropu, a na politiku v oblasti zdraví a dlouhodobého oživení po pandemii COVID-19. Evropa se musí daleko více než dříve věnovat přeshraniční spolupráci, naučit se společně s dalšími partnery rozvíjet inovativní řešení pro spravedlivou ekologickou a digitální transformaci, která bude v souladu s cíli udržitelného rozvoje, a podporovat odolnost, prosperitu a konkurenceschopnost Evropy, zejména ve prospěch mikropodniků a malých a středních podniků, a posilovat hospodářský a sociální blahobyt. Při podpoře přechodu k udržitelnému a odolnějšímu evropskému hospodářství je oživení podporující začlenění, při němž nebude žádný evropský občan opomenut, pro tento proces – při současném vytváření nových příležitostí pro pracovníky – zcela zásadní. Důležitou úlohu v těchto procesech mohou plnit také sociální inovace.

5.2. K získávání a rozvoji základních znalostí jsou nezbytné vzájemná otevřenost, volná výměna idejí a společná tvorba řešení. Představují klíčové součásti dynamického inovačního ekosystému, protože otevřenost spolupráce, kterou se vyznačuje činnost EU, se uskutečňuje ve změněném globálním prostředí.

5.3. Pro blahobyt občanů a budoucích generací bude mít zásadní význam mobilizace výzkumných pracovníků a inovátorů z celého světa. Jak se ukázalo při nedávné globální pandemii, posílení mezinárodní spolupráce v otázkách, jako je celosvětové zdraví, nám pomáhá dosáhnout průlomových inovací. EU by měla sledovat své cíle týkající se otevřené strategické autonomie a současně v určitých oblastech přizpůsobit svou bilaterální spolupráci se třetími zeměmi. (‡)

5.4. EU by měla jít v reakci na současné globální trendy příkladem a měla by prosazovat multilateralismus založený na pravidlech. Je třeba posílit multilaterální řád, aby sloužil svému účelu, a mohl tak čelit globálním výzvám a reagovat na rostoucí požadavky občanů v oblasti transparentnosti, kvality a inkluzivnosti. EU by měla rovněž podporovat ambiciózní modernizaci hlavních multilaterálních mezinárodních institucí a usilovat o společný plán vzájemné otevřenosti v rámci spolupráce v oblasti výzkumu a inovací s cílem umožnit globálně reagovat na globální výzvy a vyměňovat si osvědčené postupy.

(*) <https://www.scholarsatrisk.org/2021/08/urgent-appeal-to-european-governments-and-eu-institutions-take-action-for-afghanistans-scholars-researchers-and-civil-society-actors/>.

(‡) Integrace spolupráce se zeměmi ESVO, západním Balkánem, Tureckem, zeměmi evropské politiky sousedství a Spojeným královstvím, prohloubení partnerství EU s Afrikou, Latinskou Amerikou a dalšími regiony atd.

5.5. EU by měla plnit vedoucí úlohu subjektu stanovujícího globální udržitelné normy, k čemuž by také přispělo posílení její role v mezinárodní spolupráci v oblasti prenormativního a standardizačního výzkumu vstřícného k malým a středním podnikům. EHSV rovněž zdůrazňuje význam opatření na podporu malých a středních podniků ve všech oblastech ochrany práv duševního vlastnictví.

5.6. EHSV plně podporuje akční plán v oblasti duševního vlastnictví⁽⁶⁾ jako správný a holistický přístup k modernizaci systému duševního vlastnictví v EU. Hlavní prioritou musí být zavedení jednotného patentového systému, jenž značně zlepšší konkurenceschopnost podniků v EU.

5.7. Některé země v rostoucí míře usilují o dosažení vedoucího postavení v oblasti technologií prostřednictvím diskriminačních opatření a často využívají výzkum a inovace jako nástroj k získání globálního vlivu a společenské kontroly. Je třeba posílit prosperitu a hospodářskou konkurenceschopnost EU, avšak také její schopnost nezávisle pořizovat důležité technologie a služby, které jsou bezpečné a zabezpečené, a poskytovat je svým občanům. EU by měla stát v čele vývoje nových celosvětových norem, mezinárodních standardů a rámců spolupráce v oblastech, jako je digitální odvětví i umělá inteligence a další nové technologie. Výhodou EU jsou její silné stránky v oblasti demokracie a regulace, které pomohou vybudovat lepší svět, přičemž její důvěryhodnost jakožto mírotvorce a její bezpečnostní a obranné struktury mohou přispět k multilaterálnímu úsilí o udržení, zachování a budování míru.

5.8. EHSV se výrazně zapojuje do diskuse o umělé inteligenci již od svého prvního stanoviska na toto téma, které přijal v roce 2017⁽⁷⁾, a v několika posledních letech vydal k tomuto tématu řadu stanovisek⁽⁸⁾. V oblasti umělé inteligence prosazuje přístup, kdy je člověk ve velení a v jehož rámci lidé stále ovládají umělou inteligenci v technickém smyslu a mohou rozhodovat o tom, zda, kdy a jak ji použít v naší společnosti jako celku. Je rovněž třeba upozornit mimo jiné na dopad umělé inteligence na pracovní místa, na význam nalezení správné rovnováhy mezi regulací, samoregulací a etickými pokyny a na dopad umělé inteligence na spotřebitele. EHSV v současné době připravuje oficiální stanovisko k návrhu Evropské komise týkajícímu se aktu o umělé inteligenci.⁽⁹⁾

5.9. Schopnost EU stát se globálním aktérem je rovněž zajišťována soudržností mezi vnější činností EU a vnitřními politikami jednotlivých členských států. Pro stabilizaci našich partnerství a aliancí se třetími zeměmi, pro podporu multilaterálních a regionálních organizací a pro vyjednání přístupu ke globálním veřejným statkům, který bude více založen na zájmech, je nezbytné, aby EU zaujala jednotný a soudržný postoj.

V Bruselu dne 20. října 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

⁽⁶⁾ Stanovisko EHSV Akční plán v oblasti duševního vlastnictví (Úř. věst. C 286, 16.7.2021, s. 59).

⁽⁷⁾ Úř. věst. C 288, 31.8.2017, s. 1.

⁽⁸⁾ Úř. věst. C 440, 6.12.2018, s. 1; Úř. věst. C 440, 6.12.2018, s. 51; Úř. věst. C 240, 16.7.2019, s. 51; Úř. věst. C 47, 11.2.2020, s. 64; Úř. věst. C 364, 28.10.2020, s. 87.

⁽⁹⁾ INT/940 – Nařízení o umělé inteligenci (Úř. věst. C 517, 22.12.2021, s. 61).

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (EU) č. 910/2014, pokud jde o zřízení rámce pro evropskou digitální identitu

[COM(2021) 281 final – 2021/0136 (COD)]

(2022/C 105/12)

Zpravodaj: **Tymoteusz Adam ZYCH**

Žádost o vypracování stanoviska	Evropský parlament, 8. 7. 2021 Rada, 15. 7. 2021
Právní základ	Článek 114 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Jednotný trh, výroba a spotřeba
Přijato v sekci	30. 9. 2021
Přijato na plenárním zasedání	20. 10. 2021
Plenární zasedání č.	564
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	229/2/5

1. Závěry a doporučení

1.1. Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) vítá návrh Evropské komise týkající se nástroje, kterým se mění nařízení eIDAS, pokud jde o zřízení rámce pro evropskou digitální identitu. Jeho zavedení by umožnilo přizpůsobit tento právní akt současným potřebám trhu. Z vyhodnocení stávajícího nařízení vyplynulo, že je nutné zavést lepší řešení v oblasti digitálních služeb, díky nimž by tyto služby mohl v rozsáhlejší míře využívat soukromý i veřejný sektor a měla by k nim přístup velká většina evropských občanů a obyvatel.

1.2. EHSV nicméně poukazuje na to, že v souvislosti s navrhovanou digitalizací služeb může dojít k vyloučení některých částí evropské společnosti, zejména starších lidí, osob s nízkou digitální gramotností a osob se zdravotním postižením. Vybízí tudíž Evropskou komisi a členské státy, aby vytvořily nezbytný rámec pro digitální vzdělávání a informační kampaň, který by měl rovněž pomoci zvýšit povědomí o otázkách týkajících se ochrany osobních údajů.

1.3. EHSV je potěšen tím, že používání evropské peněženky digitální identity má být dobrovolné a bezplatné. Zavádění nových digitálních řešení je ale časově i finančně velmi náročné. EHSV proto Evropskou komisi žádá, aby v zájmu zamezení nepříznivým dopadům na trh důkladněji posoudila, kolik času si vyžádá vlastní provedení nového nařízení, a aby v nařízení podrobněji a jasněji rozvedla, jaké náklady se v této souvislosti očekávají.

1.4. EHSV poukazuje na to, že navrhovaný oddíl 9 nařízení stanoví povinné přeshraniční uznávání kvalifikovaných elektronických potvrzení atributů vydaných jednotlivými členskými státy. S ohledem na to, že se ustanovení vnitrostátních právních předpisů mnohdy značně liší, se však EHSV domnívá, že je nutné jasně v nařízení uvést, že se toto uznávání omezuje pouze na potvrzení faktických okolností. Obdobné pravidlo je stanoveno v čl. 2 odst. 4 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1191⁽¹⁾ o podpoře volného pohybu občanů zjednodušením požadavků na předkládání některých veřejných listin v Evropské unii: „Toto nařízení se nevztahuje na uznávání právních účinků týkajících se obsahu veřejných listin vydaných orgány jednoho členského státu v jiném členském státě.“

⁽¹⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1191 ze dne 6. července 2016 o podpoře volného pohybu občanů zjednodušením požadavků na předkládání některých veřejných listin v Evropské unii a o změně nařízení (EU) č. 1024/2012 (Úř. věst. L 200, 26.7.2016, s. 1).

1.5. EHSV je toho názoru, že je nutné zabývat se účinnou ochranou údajů zejména v kontextu ochrany základních práv, především práva na ochranu soukromí a práva na ochranu osobních údajů. Z tohoto důvodu jednoznačně podporuje požadavek, aby evropský rámec digitální identity uživatelům poskytl prostředky ke kontrole toho, kdo má přístup k jejich digitálnímu dvojčeti a k jakým přesně údajům. EHSV vyzývá Evropskou komisi a členské státy, aby po prodiskutování technických aspektů evropského rámce digitální identity vzaly v potaz otázku vytvoření rejstříku, pomocí něhož by uživatelé mohli sledovat veškerý přístup k jejich údajům.

1.6. EHSV by chtěl upozornit na to, že s digitalizací jsou spojeny obavy z hlediska bezpečnosti, zejména pokud jde o vytváření rozsáhlých systémů, v nichž jsou uchovávány a zpracovávány údaje, které se mohou stát předmětem podvodu nebo se mohou ztratit. EHSV si rovněž uvědomuje, že v současnosti neexistuje bezpečnostní systém, který by byl s to zajistit plnou ochranu údajů. Proto se domnívá, že by mělo být uživatelům evropských peněženek digitální identity zaručeno poskytnutí kompenzace, nastane-li v souvislosti s jejich údaji nějaká nežádoucí situace (například dojde-li k jejich odcizení nebo zpřístupnění). Tato odpovědnost by měla platit bez ohledu na to, zda tuto situaci zavinil poskytovatel služby.

2. Úvod

2.1. Toto stanovisko se zabývá návrhem nařízení, jež předložila Evropská komise a kterým se mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 910/2014⁽²⁾ (dále jen „nařízení eIDAS“), pokud jde o zřízení rámce pro evropskou digitální identitu.

2.2. Podle důvodové zprávy by nařízení eIDAS zajistilo ochranu a mělo přínos v těchto ohledech: 1) poskytlo by přístup k vysoce zabezpečeným a důvěryhodným řešením v oblasti elektronické identity, 2) zajistilo by, aby se veřejné a soukromé služby mohly spoléhat na důvěryhodná a zabezpečená řešení v oblasti digitální identity, 3) zajistilo by, aby fyzické a právní osoby byly motivovány k používání řešení v oblasti digitální identity, 4) zaručilo by, aby tato řešení byla spojena s řadou atributů a umožňovala cílené sdílení údajů o totožnosti omezených na potřeby konkrétní požadované služby, a 5) zajistilo by přijetí kvalifikovaných služeb vytvářejících důvěru v EU a rovné podmínky pro jejich poskytování. Navržené změny vycházejí ze zvýšené poptávky po důvěryhodných přeshraničních digitálních řešeních, u nichž je nezbytné identifikovat a autentizovat uživatele s vysokou úrovní záruky.

3. Obecné připomínky

3.1. EHSV je si vědom toho, že na vnitřním trhu vyvstávají nové požadavky týkající se vyvíjení elektronických identifikačních služeb a služeb vytvářejících důvěru za účelem provádění elektronických přeshraničních transakcí. Stávající řešení zavedená nařízením eIDAS, které začalo mít právní účinky v několika fázích počínaje červencem 2016, těmto požadavkům neodpovídají. Potvrzuje to skutečnost, že v současné době má důvěryhodná a bezpečná řešení elektronické identifikace k dispozici pouze 59 % obyvatel EU. Mimoto lze tyto služby jen v omezené míře využívat v přeshraničním měřítku, poněvadž systémy jednotlivých členských států nejsou dostatečně interoperabilní.

3.2. EHSV tedy vítá nový návrh Evropské komise týkající se nástroje, kterým se mění nařízení eIDAS, pokud jde o zřízení rámce pro evropskou digitální identitu. Jeho zavedení by umožnilo přizpůsobit tento právní akt současným potřebám trhu. Odhaduje se, že řešení navržená v dokumentu Komise by mohla přispět ke zvýšení počtu občanů a obyvatel EU využívajících digitální identifikaci až na 80 % nebo dokonce 100 %.

3.3. EHSV obzvláště vítá řešení, jejichž účelem je lépe zabezpečit osobní údaje díky tomu, že je uživatelé budou zpřístupňovat na základě vlastního uvážení a budou moci kontrolovat povahu a množství údajů poskytovaných spoléhajícím se stranám. Vzhledem k tomu, že v souladu s návrhem by nad poskytovateli digitálních služeb i nadále měly kontrolu členské státy, by tato řešení zaručila, aby soubory citlivých údajů (například údajů týkajících se zdraví, náboženského vyznání či přesvědčení, politických názorů nebo rasového či etnického původu) byly předávány pouze na vyžádání ze strany poskytovatelů služeb a na základě vědomého rozhodnutí nositele totožnosti v souladu s vnitrostátními právními předpisy.

3.4. EHSV upozorňuje na to, že harmonogram pro uplatnění některých ustanovení nového nařízení je poněkud optimistický, a vyzývá Evropskou komisi, aby při stanovování konečných lhůt v tomto směru zohlednila také dobu, kterou budou poskytovatelé služeb potřebovat k modernizaci svých IT systémů v zájmu splnění nových požadavků. EHSV proto Evropskou komisi žádá, aby důkladněji posoudila, kolik času si vyžádá vlastní provedení nového nařízení. Na základě toho

⁽²⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 910/2014 ze dne 23. července 2014 o elektronické identifikaci a službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce na vnitřním trhu a o zrušení směrnice 1999/93/ES (Úř. věst. L 257, 28.8.2014, s. 73).

je pak třeba dané lhůty prodloužit, aby se zamezilo dopadům na příslušný trh. Se vstupem nařízení v platnost se například stávající kvalifikovaní poskytovatelé služeb vytvářejících důvěru, kteří nabízejí možnost podepisování na dálku pomocí prostředků pro vytváření kvalifikovaných podpisů, budou muset stát kvalifikovanými poskytovateli konkrétně této služby, přičemž bude nějakou dobu trvat, než se vypořádají s technickými aspekty a zavedou postup udělování povolení.

3.5. EHSV poukazuje na to, že v souvislosti s navrhovanou digitalizací služeb může – pomineme-li její přínosy – dojít také k vyloučení některých částí evropské společnosti, zejména starších lidí, osob s nízkou digitální gramotností a osob se zdravotním postižením. EHSV je si vědom toho, že hlavním prostředkem proti tomuto vyloučení je vzdělávání evropských občanů, které by mělo rovněž pomoci zvýšit povědomí o otázkách týkajících se ochrany osobních údajů.

4. Dostupnost a dobrovolné využívání rámce pro evropskou digitální identitu

4.1. EHSV vítá záměr zavést lepší řešení v oblasti digitálních služeb, díky nimž by tyto služby mohl v rozsáhlejší míře využívat nejen veřejný, ale i soukromý sektor. Kromě toho EHSV schvaluje, že se Evropská komise snaží zajistit, aby byl rámec pro evropskou digitální identitu přístupný velké většině evropských občanů. Mnozí obyvatelé EU služby elektronické identifikace vůbec nevyužívají, protože jim v tom brání existující překážky ztěžující přeshraniční přístup k těmto službám (například nedostatečná interoperabilita systémů elektronické identifikace, které byly zavedeny v jednotlivých členských státech). Nová řešení založená na evropských peněženkách digitální identity by mohla přispět k tomu, aby mělo důvěryhodné on-line služby k dispozici alespoň 80 % Evropanů.

4.2. EHSV tudíž podporuje návrh uložit členským státům povinnost, aby vydávaly evropské peněženky digitální identity. Jde o nástroj, který by uživatelům umožňoval: 1) bezpečně požadovat a získávat, ukládat, vybírat, kombinovat a sdílet způsobem, který je pro uživatele transparentní a sledovatelný, nezbytné zákonné osobní identifikační údaje a elektronické potvrzení atributů za účelem on-line a offline autentizace s cílem využívat veřejné a soukromé služby on-line, a 2) podepisovat dokumenty kvalifikovanými elektronickými podpisy uznávanými v celé EU.

4.3. Kromě toho EHSV vítá návrh zajistit, aby k evropským peněženkám digitální identity měly rovný přístup i osoby se zdravotním postižením v souladu s ustanoveními přílohy I směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/882⁽³⁾, což odpovídá zásadě EU týkající se zákazu diskriminace, která je zakotvena v článku 21 Listiny základních práv Evropské unie. EHSV doporučuje, aby byla veškerá řešení zaměřená na tuto otázku vypracována při uplatnění mnohostranného přístupu ve spolupráci s příslušnými institucemi a nevládními organizacemi zastupujícími osoby se zdravotním postižením, a bylo tak možné zamezit jejich digitálnímu vyloučení.

4.4. EHSV vnímá kladně také to, že se občané a obyvatelé budou moci svobodně rozhodnout, zda budou elektronickou peněženkou digitální identity používat. EHSV je toho názoru, že by používání této peněženky k získání přístupu k soukromým či veřejným službám nemělo být po uživatelích povinně vyžadováno, nýbrž by jim mělo být pouze umožněno.

4.5. Co se týče cenové dostupnosti, je EHSV potěšen tím, že bude používání elektronických peněženek digitální identity pro uživatele bezplatné. Vyzývá však Evropskou komisi k tomu, aby v nařízení podrobněji a jasněji rozvedla tyto otázky: i) kolik bude stát vydání peněženky fyzické osobě, ii) jaké náklady vzniknou právníkům osobám (v souvislosti s vydáním a používáním peněženky) a iii) kolik bude stát případné doplnění dalšího atributu digitální identity do této peněženky, neboť podle EHSV by každé takovéto doplnění představovalo službu vytvářející důvěru, a držitelé peněženky by tudíž přinesli náklady.

5. Aspekty týkající se použitelnosti rámce pro evropskou digitální identitu

5.1. EHSV vítá iniciativu Evropské komise, jejímž cílem je zlepšit použitelnost prostředků pro elektronickou identifikaci tím, že bude vytvořen společný rámec pro evropskou digitální identitu založený na přeshraničním využívání evropských peněženek digitální identity.

5.2. V souladu s návrhem lze použitelnost zlepšit pomocí prostředků stanovených v novém článku 12b nařízení eIDAS, který obsahuje soubor požadavků týkajících se uznávání evropských peněženek digitální identity. Tyto požadavky jsou určeny nejen členským státům, ale i soukromým spoléhajícím se stranám, jež poskytují služby, a „velmi velkým online platformám“, které jsou definovány v čl. 25 odst. 1 navrženého aktu o digitálních službách⁽⁴⁾. Podle těchto nových ustanovení by některá soukromá odvětví (například odvětví dopravy, energetiky, bankovníctví a finančních služeb,

⁽³⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/882 ze dne 17. dubna 2019 o požadavcích na přístupnost u výrobků a služeb (Úř. věst. L 151, 7.6.2019, s. 70).

⁽⁴⁾ COM(2020) 825 final.

sociálního zabezpečení, zdravotnictví, pitné vody, poštovních služeb, digitální infrastruktury, vzdělávání a telekomunikací) měla akceptovat používání evropských peněženek digitální identity k poskytování služeb, u nichž vnitrostátní právní předpisy nebo právní předpisy EU či smluvní závazky vyžadují silnou autentizaci uživatele k on-line identifikaci. Na základě návrhu Komise by se stejný požadavek vztahoval i na velmi rozsáhlé on-line platformy (například sociální sítě), které by měly akceptovat používání těchto peněženek, pokud jde o minimální atributy nezbytné pro konkrétní on-line službu, pro kterou se autentizace požaduje, například doklad o věku.

5.3. EHSV poukazuje na to, že má-li být zaručena široká dostupnost a použitelnost prostředků pro elektronickou identifikaci včetně evropských peněženek digitální identity, pak je třeba zapojit soukromé poskytovatele služeb (kteří nepatří do kategorie „velmi rozsáhlých platform“) do vypracování samoregulačních „kodexů chování“, které podpoří všeobecnou akceptaci prostředků pro elektronickou identifikaci. Evropská komise by měla mít za úkol posuzovat účinnost a použitelnost těchto ustanovení z pohledu uživatelů evropských peněženek digitální identity.

6. Otázky týkající se právních účinků evropských peněženek digitální identity

6.1. EHSV podporuje návrh týkající se zajištění lepšího přístupu k digitálním veřejným službám, a to i v přeshraničních situacích.

6.2. Navrhovaný nový oddíl 9 nařízení eIDAS stanoví, že kvalifikované elektronické potvrzení atributů vydané v jednom členském státě se uznává jako kvalifikované elektronické potvrzení atributů v jakémkoli jiném členském státě.

6.3. Nicméně pokud jde o vnitrostátní právní předpisy, které se mohou v některých případech značně lišit, upozorňuje EHSV na to, že potvrzení atributů na základě autentických zdrojů v jednom členském státě by se mělo omezovat pouze na potvrzení faktických okolností a nemělo by mít žádné právní účinky v jiných členských státech, ledaže jsou potvrzené atributy v souladu s jejich vnitrostátním právem. V zásadě jde o to, že analogicky s ustanoveními nařízení (EU) 2016/1191 by navrhovaná právní řešení neměla mít vliv na uznávání právních účinků v jednom členském státě v souvislosti s obsahem atributů potvrzených na základě autentických zdrojů v jiném členském státě. Jako příklad lze uvést některé osobní údaje (týkající se náboženského vyznání či přesvědčení). V některých zemích EU mají údaje tohoto typu právní účinky (například v Německu zahrnují matriční záznamy informace o náboženském vyznání, na jejichž základě se určuje povinnost platit církevní daň, aby daná osoba mohla uzavřít církevní sňatek), zatímco v jiných tomu tak není (například v Polsku).

6.4. EHSV proto Evropskou komisi vyzývá, aby zvážila, zda by nebylo zapotřebí vyjasnit znění oddílu 9 v tom smyslu, že uznávání kvalifikovaných elektronických potvrzení atributů v kterémkoli jiném členském státě se omezuje na potvrzení faktických okolností souvisejících s daným atributem a nemá v jiných členských státech žádné právní účinky, ledaže jsou potvrzené atributy v souladu s jejich vnitrostátním právem.

7. Aspekty týkající se bezpečnosti

A. Ochrana údajů v kontextu základních práv

7.1. EHSV poukazuje na to, že kvůli absenci společného rámce pro evropskou digitální identitu se občané a jiní obyvatelé EU ve většině případů setkávají s překážkami, pokud jde o digitální přeshraniční výměnu informací týkajících se jejich totožnosti, a zejména o zajištění bezpečného průběhu této výměny a vysoké úrovně ochrany údajů.

7.2. EHSV tudíž vítá snahu vytvořit interoperabilní a bezpečný systém založený na evropských peněženkách digitální identity, který může zintenzivnit výměnu informací mezi členskými státy, mj. co se týče situace v oblasti zaměstnanosti nebo sociálních práv. V tomto ohledu EHSV očekává, že nový rámec pro evropskou digitální identitu například umožní rychle zvýšit počet přeshraničních pracovních příležitostí a rozšířit automatické přiznávání sociálních práv, aniž by bylo nutné podávat nějaké další žádosti nebo podnikat jiné administrativní kroky.

7.3. EHSV je nicméně toho názoru, že stěžejní roli hraje otázka účinné ochrany údajů, kterou je nutné se zabývat v kontextu ochrany základních práv, především práva na ochranu soukromí a práva na ochranu osobních údajů.

7.4. Z tohoto důvodu jednoznačně podporuje požadavek, aby rámec pro evropskou digitální identitu poskytl všem osobám prostředky ke kontrole toho, kdo má přístup k jejich digitálnímu dvojčeti a k jakým přesně údajům (i co se týče přístupu ze strany veřejného sektoru). V návrhu se zdůrazňuje, že to bude rovněž vyžadovat vysokou úroveň bezpečnosti, pokud jde o všechny aspekty poskytování digitální identity, včetně vydávání evropské peněženky digitální identity, a infrastruktury pro shromažďování, uchovávání a sdělování údajů o digitální identitě.

7.5. V této souvislosti EHSV vítá návrh, aby uživatelé měli právo zpřístupňovat své atributy selektivně a omezit se při tom pouze na ty, jež jsou v dané situaci nezbytné. V souladu s návrhem bude moci uživatel při používání evropské peněženky digitální identity kontrolovat množství údajů předávaných třetím stranám a bude informován o attributech požadovaných k poskytování konkrétní služby.

7.6. EHSV podporuje návrh, aby byly osobní údaje týkající se poskytování evropské peněženky digitální identity uchovávány fyzicky a logicky odděleně od jakýchkoli jiných údajů, které vydavatel peněženky uchovává. Schvaluje rovněž požadavek, aby poskytovatelé kvalifikovaných služeb elektronického potvrzování atributů tyto služby poskytovali v rámci samostatného právního subjektu.

7.7. Vedle účinné ochrany údajů, kterou je nutné zaručit, má zásadní význam to, aby měli uživatelé kontrolu nad svými údaji. V tomto ohledu EHSV oceňuje také to, že má být vytvořen rámec pro evropskou digitální identitu založený na právních identitách vydaných členskými státy a na poskytování kvalifikovaných a nekvalifikovaných atributů digitální identity.

7.8. EHSV upozorňuje na to, že v zájmu zaručení vysoké úrovně právní ochrany údajů je třeba dát uživatelům větší kontrolu nad evropskými peněženkami digitální identity, i co se týče sledovatelnosti přístupů k údajům jednotlivých uživatelů. Za tímto účelem by mezi technické aspekty, které budou určeny během diskusí po přijetí návrhu, mělo být zařazeno vytvoření rejstříku, pomocí něhož by uživatelé mohli na vyžádání ověřovat veškerý přístup k jejich údajům.

B. Další aspekty týkající se bezpečnosti a odpovědnosti

7.9. V souladu s návrhem bude nový rámec pro evropskou digitální identitu zahrnovat mechanismy pro předcházení podvodům a pro zajištění autentizace osobních identifikačních údajů. Vzhledem k tomu, že návrh obsahuje ustanovení o zavedení prostředků umožňujících ověřovat atributy podle autentických zdrojů, to může přispět například k lepší ochraně dětí na internetu, neboť jim to zabrání v přístupu k obsahu, který je pro jejich věkovou kategorii nevhodný. EHSV poukazuje na to, že v současnosti není tato účinná ochrana na vnitrostátní úrovni buď vůbec k dispozici, nebo ve značné míře neplní svou funkci.

7.10. EHSV je potěšen návrhem, aby internetové prohlížeče zajišťovaly podporu a interoperabilitu s kvalifikovanými certifikáty pro autentizaci internetových stránek podle nařízení eIDAS. Tyto prohlížeče by měly uznávat a zobrazovat kvalifikované certifikáty pro autentizaci internetových stránek, aby poskytovaly vysokou úroveň záruky a umožnily vlastníkům internetových stránek potvrdit svou totožnost coby vlastníků internetových stránek a uživatelům umožnily identifikovat vlastníky internetových stránek s vysokou mírou jistoty. Zároveň je podle EHSV nezbytné zavést jednoduché, rychlé a účinné odvolací mechanismy, aby bylo možné odblokovat určité internetové stránky, pokud byly za nebezpečné označeny nesprávně. Pro všechny takové případy by rovněž měla být stanovena pravidla týkající se odpovědnosti.

7.11. EHSV by chtěl upozornit na to, že s digitalizací údajů jsou pokaždé spojeny obavy z hlediska bezpečnosti, zejména v případě rozsáhlých systémů, v nichž jsou uchovávány a zpracovávány údaje představující zdroj informací, které se mohou stát předmětem podvodu nebo se mohou ztratit. Je si rovněž vědom toho, že momentálně neexistuje žádný zcela účinný bezpečnostní systém (tj. nevykazující žádné nedostatky a chyby), který by toto riziko úplně vyloučil.

7.12. EHSV tedy upozorňuje na to, že v zájmu co největšího omezení výskytu nežádoucích situací v souvislosti s údaji uživatelů by měla být technická architektura rámce pro evropskou digitální identitu, kterou členské státy vytvoří v koordinaci s Komisí, zaměřena na opatření, jež umožní posílit bezpečnost údajů a zřídit mechanismy sloužící ke kontrole údajů. Tyto mechanismy jsou důležité například v souvislosti s využíváním údajů shromážděných od uživatelů k jiným účelům, než bylo původně zamýšleno. Zároveň se EHSV domnívá, že je třeba respektovat při vytváření technické architektury základní práva a zásadu svrchovanosti členských států.

7.13. EHSV poukazuje na to, že v čl. 13 odst. 1 nařízení eIDAS se stanoví, že poskytovatelé služeb vytvářejících důvěru nesou odpovědnost za škody, které úmyslně nebo z nedbalosti způsobí fyzické nebo právnické osobě nesplněním povinností podle tohoto nařízení (a – jak se uvádí v návrhu Komise – také povinností v oblasti řízení kybernetických bezpečnostních rizik podle článku 18 navržené směrnice o bezpečnosti sítí a informací 2). Tato ustanovení by měla být uplatňována v souladu s vnitrostátními pravidly upravujícími odpovědnost (čl. 13 odst. 3).

7.14. Pokud jde o odpovědnost, chtěl by EHSV upozornit na to, že otázky týkající se vymezení škody, jejího rozsahu a náležité kompenzace upravují právní předpisy členských států. Podle těchto pravidel je možné omezit odpovědnost poskytovatelů služeb vytvářejících důvěru na základě příslušných ustanovení vnitrostátního práva a podmínek poskytování služeb stanovených poskytovateli.

7.15. EHSV se domnívá, že by mělo být uživatelům evropských peněženek digitální identity zaručeno poskytnutí kompenzace, nastane-li v souvislosti s jejich údaji nějaká nežádoucí situace, například dojde-li k jejich odcizení, ztrátě, zpřístupnění či využití k jiným účelům, než bylo původně zamýšleno. Tato odpovědnost by se měla vztahovat na všechny výše uvedené situace, bez ohledu na to, zda je poskytovatel služby způsobil úmyslně nebo z nedbalosti (zda danou situaci zavínil).

7.16. Jakákoli ztráta, nedovolené zpřístupnění nebo ztráta údajů (zejména údajů osobních) může jejich vlastníka dlouhodobě poškodit. V případě zveřejnění může k digitálním informacím v dlouhodobém horizontu získat přístup řada subjektů, aniž by k tomu jejich vlastník dal svolení. EHSV vybízí Komisi a členské státy, aby našly a vytvořily účinné mechanismy, které by vlastníkům v takovýchto případech zjednaly nápravu.

7.17. V souvislosti s navrhovanými řešeními v rámci nového systému budou muset poskytovatelé služeb výrazně modernizovat své systémy elektronické bezpečnosti, aby dosáhly mnohem vyšší úrovně, přičemž bude nutné věnovat zvláštní pozornost otázce kybernetické bezpečnosti. EHSV předpokládá, že to bude spojeno se značnými náklady a s potřebou modernizovat stávající IT infrastrukturu a pro některé poskytovatele služeb to může představovat příliš velkou zátěž. Mohlo by se tak dokonce stát, že poskytovatelé služeb, kteří si tyto investice nemohou v krátkodobém horizontu dovolit, ukončí na některých trzích svou činnost. EHSV má tudíž za to, že by Komise a členské státy měly usilovat o nalezení takových řešení, která by poskytovatele služeb před touto diskriminací ochránila a umožnila jim snadno se přizpůsobit, mj. tím, že jim bude umožněno, aby nové požadavky plnili postupně v několika fázích a v rozumné lhůtě.

V Bruselu dne 20. října 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o zahraničních subvencích narušujících vnitřní trh

[COM(2021) 223 final – 2021/0114 (COD)]

(2022/C 105/13)

Zpravodaj: **Maurizio MENSI**

Žádost o vypracování stanoviska	Evropský parlament, 7. 6. 2021 Rada, 3. 6. 2021
Právní základ	články 114 a 207 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Jednotný trh, výroba a spotřeba
Přijato v sekci	30. 9. 2021
Přijato na plenárním zasedání	20. 10. 2021
Plenární zasedání č.	564
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	220/3/9

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV oceňuje úsilí, které vyvíjí Komise. Souhlasí s tím, že je nezbytné posílit nástroje na ochranu trhu EU a jejich podniků a odstranit nedostatek v regulačním rámci v oblasti hospodářské soutěže, obchodu a zadávání veřejných zakázek s cílem zaručit spravedlivou hospodářskou soutěž, kterou nebudou narušovat zahraniční subvence.

1.2. EHSV se tudíž domnívá, že návrh Komise, jenž se týká situací, kdy státy poskytují podnikům působícím na trhu EU finanční prostředky, které pocházejí ze zahraničních zdrojů a mohou tento trh narušit, je užitečným a důležitým operačním nástrojem. Má nicméně za to, že je nutné důkladněji propracovat některé aspekty tohoto regulačního opatření, které má ze své podstaty komplexní a mnohvrstevnatý charakter.

1.3. Zahraniční subvence jsou v návrhu pojímány široce a mohou zahrnovat mnoho různých forem subvencí ze strany cizích států, mj. i v daňové oblasti. Komise by proto měla v zájmu transparentnosti a zjednodušení uvést, která šetření budou mít pro ni prioritu, a popřípadě stanovit kritéria pro určení postupu u jednotlivých praktik.

1.4. Návrh svěřuje Komisi úkol prověřovat investice, které v EU činí subjekty subvencované ze zahraničí. V tomto ohledu se EHSV domnívá, že by Komise měla přesně vymezit, případně i stanovením příslušných pokynů, oblast působnosti nařízení. Zajistilo by se tím jeho jednotné uplatňování v rámci EU a v co největší míře by se omezilo riziko, že ho budou členské státy, které mají na starosti prověřování zahraničních investic, interpretovat odlišně. Za tímto účelem rovněž navrhuje zřízení informačního místa pro podniky o právních předpisech týkajících se zahraničních dotací, postupů a oznamovací povinnosti z nich vyplývající.

1.5. Před zahájením řízení bude Komise zahraniční subvence posuzovat a bude při tom porovnávat jejich negativní a pozitivní účinky na rozvoj dané hospodářské činnosti. Podle EHSV je důležité, aby Komise poskytla podrobnější informace o tom, jak bude toto posouzení v praxi probíhat, jaké mohou být pozitivní účinky a za jakých okolností nastane přijatelný vyvážený poměr.

1.6. EHSV je toho názoru, že by Komise měla vyjasnit, jaký bude vztah mezi zamýšleným novým systémem a stávajícím systémem kontroly spojování podniků, aby se tak předešlo nekonzistentním harmonogramům a výsledkům, což by podnikům způsobilo značnou zátěž.

1.7. Aby mohla Komise zahájit řízení, musí celková výše zahraničních subvencí za tři po sobě následující daňové roky překročit částku 5 milionů EUR. EHSV se domnívá, že tato prahová hodnota je v absolutním vyjádření poměrně nízká, a navrhuje Komisi, aby ji zvýšila. Nebylo by tak nutné zabývat se méně rozsáhlými a významnými případy a bylo by to rovněž ku prospěchu malých a středních podniků.

1.8. Pokud jde o zadávání veřejných zakázek, mohlo by případné provádění šetření *ex officio* a rozsáhlého přezkumu zadaných veřejných zakázek přinést rizika a zátěž podnikům, které působí a investují v EU. Z tohoto důvodu musí Komise co nejdříve zjednodušit a vyjasnit příslušný systém, aby se usnadnilo uplatňování nových pravidel, zejména v případech, kdy kolidují s platnými právními předpisy, a zmírnila se administrativní zátěž, již jsou vystavovány podniky v EU.

2. Obecné připomínky

2.1. EHSV pokládá za nezbytné, aby EU a její trhy zůstaly otevřené a konkurenceschopné. Je toho názoru, že tento aspekt má určující význam pro náležitě a vyvážené fungování jejího sociálního a hospodářského systému a pro odolnost podniků a kvalitu života občanů, jež tvoří základ jejího modelu strategické autonomie⁽¹⁾. Vzhledem k tomu se domnívá, že záměr ochránit jednotný trh před subvencemi vedoucími k nekalé hospodářské soutěži musí být podpořen vytvořením účinného nástroje, který by byl jednotně uplatňován v celé EU a způsobil by podnikům co nejmenší zátěž.

2.2. Dne 17. června 2020 přijala Komise bílou knihu o zahraničních subvencích s cílem prozkoumat tuto otázku, zahájit veřejnou diskusi a navrhnout možná řešení. V této bílé knize byl identifikována legislativní mezera v pravidlech EU týkajících se státní podpory v oblasti hospodářské soutěže, obchodu a zadávání veřejných zakázek, který Evropské unii fakticky brání v tom, aby mohla zasáhnout, když zahraniční subvence způsobují narušení vnitřního trhu, poněvadž napomáhají ke spojení určitých podniků nebo zvýhodňují některé účastníky zadávacích řízení. Bílá kniha dále upozornila na různé problémy související s přístupem příjemců zahraničních subvencí k financování ze strany EU, což by mohlo narušit hospodářskou soutěž, pokud jde o evropské fondy. Žádný z členských států zatím nedisponuje právním předpisem, který by upravoval možné rušivé účinky zahraničních subvencí.

2.3. Otázka zahraničních subvencí není nová a byla na úrovni EU již několikrát zdůrazněna. Rada ve svých závěrech ze dne 11. září 2020 odkázala na bílou knihu Komise a Evropská rada ve svých závěrech z 1. a 2. října 2020 vyzvala k vytvoření dalších nástrojů „pro řešení deformačních účinků zahraničních subvencí na jednotný trh“. Evropský parlament ve své zprávě z února 2020 o politice v oblasti hospodářské soutěže požádal Komisi, aby prozkoumala možnost zavést vhodné „vyšetřovací nástroje pro případ, že je určitá společnost podezřelá z chování, kterým narušuje hospodářskou soutěž díky státním subvencím nebo v důsledku toho, že má nadměrné zisky plynoucí z dominantního postavení na trhu ve své domovské zemi“. Skupina 41 poslanců Evropského parlamentu se ve společném dopise adresovaném výkonné místopředsedkyni Komise Margrethe Vestager, výkonnému místopředsedovi Komise Valdisovi Dombrovskisovi a komisaři Thierryemu Bretonovi důrazně vyslovila pro vytvoření nástroje k řešení problematiky „společností ze třetích zemí, které získaly významnou státní podporu“.

2.4. Jak bylo ohlášeno v pracovním programu Komise na období 2020–2021, stanoví tento návrh nařízení podrobná pravidla nového operačního nástroje (systému pro oznamování největších a potenciálně nejvíce narušujících případů předem, spolu s postupem, který má být zahájen z moci úřední), přičemž účelem je odstranit nedostatek v evropských právních předpisech a zaručit rovné podmínky na vnitřním trhu díky tomu, že se zamezí nerovným podmínkám hospodářské soutěže. Návrh nařízení je rovněž v zásadě zmíněn ve sdělení o přezkumu obchodní politiky (oddíl 3.2.6), pokud jde o dodržování rovných podmínek.

2.5. Stručně řečeno má navrhovaný právní předpis zajistit, aby byly prošetřeny případy spojení podniků či zadání veřejné zakázky a různé kroky podniků subvencovaných ze zahraničí na trhu, které mohou narušit vnitřní trh EU, a popřípadě se jim prostřednictvím negativních pobídek zamezilo. Stanoví se v něm povinnost oznamovat spojení podniků, pokud obrat dotčeného podniku překročí hodnotu 500 milionů EUR a zúčastněné podniky obdržely v průběhu tří předcházejících let zahraniční finanční příspěvky ve výši přesahující 50 milionů EUR. Dále bude podle návrhu povinné oznamovat případy, kdy se subjekty subvencované ze zahraničí účastní veřejných nabídkových řízení s hodnotou zakázky vyšší než 250 milionů EUR. V návrhu se taktéž stanoví, že Komise bude moci prošetřovat různé kroky, včetně fúzí a akvizic nedosahujících uvedených prahových hodnot, které na trhu podnikne jakýkoli subjekt, který v průběhu tří po sobě následujících let obdržel zahraniční finanční podporu ve výši přesahující 5 milionů EUR.

2.6. Z návrhu vyplývá, že problematické nejsou zahraniční investice, nýbrž subvence, které usnadnily získání podniků v EU, ovlivnily investiční rozhodnutí, narušily obchod se zbožím a službami, ovlivnily chování příjemců a narušily hospodářskou soutěž. Na rozdíl od subvencí, u nichž si výhradní právo zasáhnout ponechává Komise, spadají zahraniční investice do kompetence členských států, které mají vždy možnost prověřovat tyto investice v zájmu zajištění bezpečnosti a veřejného pořádku.

⁽¹⁾ Sdělení Komise Chvilé pro Evropu: náprava škod a příprava na příští generaci (COM(2020) 456 final). Viz též sdělení Komise Evropský hospodářský a finanční systém: podpora otevřenosti, síly a odolnosti (COM(2021) 32 final).

2.7. Prověřování zahraničních investic se řídí nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/452⁽²⁾, které je v platnosti ode dne 11. října 2020. Tímto nařízením byl zaveden systém výměny informací mezi Komisí a členskými státy, byly vylepšeny již existující prověřovací mechanismy a Komisi bylo umožněno, aby formulovala připomínky nebo vydávala stanoviska k transakcím schváleným členskými státy. Nařízení se týká především investic do kritické infrastruktury, kritických technologií, citlivých údajů a sdělovacích prostředků, nestanoví ovšem minimální prahové hodnoty. Členské státy tudíž smejí prošetřovat téměř všechny investice pocházející ze zemí mimo EU.

3. Konkrétní připomínky

3.1. „Zahraniční subvence“ jsou v návrhu nařízení pojímány velmi široce. Definice (uvedená v článku 2) zahrnuje veškeré případy, kdy některá ze třetích zemí poskytne finanční příspěvek, který přinese výhodu podniku vykonávajícímu hospodářskou činnost na vnitřním trhu EU, ať už je určen pouze jednomu podniku, nebo několika podnikům či sdružení podniků. Tento finanční příspěvek může mít různou podobu – může jít například o převod finančních prostředků nebo závazků, kapitálové injekce, granty, úvěry, úvěrové záruky, daňové pobídky, započtení provozních ztrát, kompenzaci finančního zatížení uloženého orgány veřejné moci, prominutí dluhu, kapitalizaci pohledávek nebo restrukturalizaci dluhu, o zřeknutí se příjmů, které jsou jinak splatné, nebo o dodávku či nákup zboží a služeb.

3.2. Široká definice zahraničních subvencí, která v zásadě odpovídá unijní definici státní podpory, by tedy podle návrhu mohla zahrnovat mnoho různých forem subvencí a pobídek ze strany cizích států. V souvislosti s tím vyvstává otázka, zda bude Komise skutečně schopna zvládnout toto obrovské množství práce, které se bude *de facto* týkat veškerých druhů subvencí od všech států z celého světa. Mohlo by to vést ke vzniku právní nejistoty a k případným soudním sporům, které zahájí konkurenti s úmyslem zpochybnit danou fúzi či akvizici. Proto je třeba jasně uvést, na která šetření se chce Komise přednostně zaměřit a zda v tomto ohledu hodlá stanovit kritéria, jež bude třeba oznámit předem.

3.3. Návrh v zásadě svěřuje Komisi úkol prověřovat investice, které v EU činí subjekty subvencované ze zahraničí. Některé státy by však mohly mít za to, že takováto rozhodnutí spadají do jejich kompetence v rámci vnitrostátních systémů prověřování zahraničních investic členskými státy. V tomto ohledu se EHSV domnívá, že by Evropská komise měla přesně vymezit oblast působnosti nařízení, popřípadě i stanovením příslušných pokynů. Zajistilo by se tím jeho jednotné uplatňování v rámci EU a v co největší míře by se omezilo riziko, že ho budou členské státy interpretovat odlišně. Za tímto účelem rovněž navrhuje zřízení informačního místa pro podniky o právních předpisech týkajících se zahraničních dotací, postupů a oznamovací povinnosti z nich vyplývajících.

3.4. Návrh nařízení tedy zavádí nový systém prověřování, který je zároveň *ex ante* (pro spojování velkých podniků a postupy zadávání veřejných zakázek) a *ex post* a který bude existovat vedle systému, jenž je v současnosti stanoven pro spojování podniků v EU a z něž bude vycházet, ale bude se od něj lišit (kapitola 3). I v tomto případě bude nutné oznamovat takové transakce, jako jsou fúze, nabytí kontroly a plnohodnotné společné podniky, budou však platit jiné finanční prahové hodnoty, než jaké jsou stanoveny v nařízení o kontrole spojování podniků.

3.5. Komise posoudí, zda došlo k „narušení vnitřního trhu“, (článek 5). Toto posouzení se omezí pouze na kontext daného spojení, byť se nezdá, že by Komise při tom musela určit přímou příčinnou souvislost mezi danou transakcí a narušením trhu. Narušení vnitřního trhu nastává, pokud zahraniční subvence může zlepšit konkurenční postavení dotčeného podniku na vnitřním trhu a v důsledku toho skutečně nebo potenciálně negativně ovlivnit hospodářskou soutěž na vnitřním trhu.

3.6. Návrh nařízení proto Komisi ponechává velký prostor pro uvážení a mezi ukazatele, které by v tomto ohledu mohly být relevantní, řadí výši a povahu subvence, situaci podniku a dotčených trhů, úroveň hospodářské činnosti dotčeného podniku na vnitřním trhu a účel a podmínky spojené se zahraniční subvencí a její využití na vnitřním trhu.

3.7. Komise by v tomto ohledu byla oprávněna porovnávat negativní účinky zahraniční subvence z hlediska narušení vnitřního trhu a její pozitivní účinky „na rozvoj příslušné hospodářské činnosti“ (článek 5). Pokud by převážily pozitivní účinky, pak by nebylo přijato žádné opatření. Bylo by proto vhodné, aby Komise poskytla podrobnější informace o tom, jak bude toto posouzení v praxi probíhat a zejména jaké mohou být pozitivní účinky nebo za jakých okolností nastane přijatelný vyvážený poměr. V této souvislosti je třeba poukázat na to, že Komise vypracovala rozsáhlé a podrobné pokyny ohledně subvencí v rámci EU, které jsou slučitelné s vnitřním trhem.

⁽²⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/452 ze dne 19. března 2019, kterým se stanoví rámec pro prověřování přímých zahraničních investic směřujících do Unie (Úř. věst. L 79 I, 21.3.2019, s. 1).

3.8. Jestliže Komise dospěje k názoru, že určitá zahraniční subvence narušuje vnitřní trh, může uložit opatření k nápravě vzniklé situace (článek 6). Dotčený podnik může rovněž nabídnout závazky mající za cíl napravit údajné narušení a Komise je může pro podnik učinit závaznými. Závazky nebo nápravná opatření mohou být následující: nabídnutí přístupu k infrastruktuře za spravedlivých a nediskriminačních podmínek, udělení licencí na aktiva nabytá nebo vyvinutá za pomoci zahraničních subvencí, snížení kapacity nebo omezení účasti na trhu, upuštění od určitých investic, zveřejnění výsledků výzkumu a vývoje, odprodeje aktiv, vrácení zahraniční subvence třetí zemi včetně úroků nebo zrušení spojení podniků.

3.9. V tomto ohledu by bylo vhodné vyjasnit, jaký bude vztah mezi zamýšleným novým systémem a stávajícím systémem kontroly spojování podniků v EU. Prahové hodnoty pro oznamovací povinnost a meritorní posouzení se sice liší, ale u mnohých transakcí by mohlo docházet k tomu, že budou Komisi oznamovány souběžně v rámci obou systémů, což by mohlo vést k nekonzistentním harmonogramům a výsledkům a způsobit podnikům značnou zátěž.

3.10. V návrhu nařízení se navrhuje zvláštní systém povinného oznamování veřejných nabídkových řízení v EU s hodnotou zakázky vyšší než 250 milionů EUR (kapitola 4). Stanoví se v něm, že podniky účastníci se těchto řízení musí zadavateli oznámit veškeré zahraniční finanční příspěvky, které obdržely v průběhu tří let předcházejících tomuto oznámení, nebo musí předložit prohlášení, v němž potvrdí, že v tomto období žádné zahraniční finanční příspěvky neobdržely (článek 28).

3.11. Veřejní zadavatelé musí tato oznámení neprodleně předat Komisi, která nejpozději do 60 dnů provede předběžný přezkum a během dalších 140 dnů uskuteční hloubkové šetření, přičemž ve výjimečných případech lze tuto lhůtu prodloužit. Podáním těchto oznámení se nepozastavuje zadávací řízení, veřejní zadavatelé však nemohou toto řízení uzavřít a udělit zakázku podniku, jež Komise prošetřuje. Pokud podniky toto oznámení neučiní, může jim Komise udělit pokutu ve výši odpovídající až 10 % jejich celkového obrátu. Jedná se o poměrně těžkopádný postup, který může zpomalit dokončení komplexních procesů, například zadávacích řízení, jež mají zásadní význam pro provádění plánů v rámci nástroje NextGenerationEU členskými státy.

3.12. Návrh nařízení Komisi umožňuje, aby z vlastní iniciativy prošetřila jakékoli potenciální narušení vnitřního trhu EU zahraniční subvencí (kapitola 2). Jedinou podmínkou pro zahájení tohoto šetření je to, že celková výše zahraničních subvencí za tři po sobě následující daňové roky musí překročit částku 5 milionů EUR. Tato prahová hodnota je v absolutním vyjádření poměrně nízká, EHSV proto Komisi navrhuje, aby ji zvýšila. Nebylo by tak nutné zabývat se méně rozsáhlými a významnými případy a bylo by to rovněž ku prospěchu malých a středních podniků. Komise má rovněž pravomoc prošetřovat zahraniční finanční příspěvky za období sahající až do 10 let před zahájením jejího šetření a přezkoumávat zahraniční subvence, které byly poskytnuty v průběhu 10 let před vstupem nového nařízení v platnost, pokud rušivé účinky nastanou až po vstupu nařízení v platnost.

3.13. Návrh nařízení bude mít podstatný hospodářský dopad, jelikož se potenciálně týká všech podniků, které dostávají podporu od třetích zemí a provozují hospodářskou činnost v EU (zejména v případě fúzí a akvizic nebo nabídek ve veřejných nabídkových řízeních nad stanovenými prahovými hodnotami). Kromě toho bude mít pozitivní dopad zejména na všechny podniky, které nedostávají zahraniční subvence.

3.14. Návrh Komisi v praxi umožní, aby subvence poskytované vládami zemí mimo EU podrobovala podobnému prověření, jaké lze provádět v souladu s pravidly EU týkajícími se státní podpory. To by mohlo ještě zvýšit složitost regulačního rámce, který je již nyní velice komplexní, a způsobit podnikům v EU značnou zátěž. Mohlo by například dojít k tomu, že určitá transakce bude v budoucnu muset projít trojí kontrolou – z hlediska kontroly spojování podniků, prověřování zahraničních investic a prověřování zahraničních subvencí podle tohoto návrhu –, z nichž každá se řídí zvláštními pravidly a harmonogramy.

3.15. V oblasti fúzí a akvizic by ověřování zahraničních subvencí přineslo další oznamovací povinnost, vedle povinného oznamování (na úrovni EU nebo členského státu) za účelem kontroly spojování podniků a vedle oznamování zahraničních investic na vnitrostátní úrovni, přičemž hrozí, že dojde k soudním sporům s dotčenými podniky.

3.16. Pokud jde o zadávání veřejných zakázek, mohlo by případné provádění šetření *ex officio* a rozsáhlého přezkumu zadávaných zakázek přinést rizika a zátěž podnikům, které působí a investují v EU. Týkalo by se to zahraničních subjektů investujících v EU a podniků se sídlem v EU, jež dostávají zahraniční finanční příspěvky (prostřednictvím zahraničních investorů nebo zahraniční podpory na konkrétní projekty). Podniky by v takovém případě měly důkladně prozkoumat všechny obdržené zahraniční subvence, aby posoudily, zda se na ně nevztahují nová pravidla.

3.17. Je tedy nezbytné, aby Komise co nejvíce zjednodušila a vyjasnila příslušný systém, aby se usnadnilo uplatňování nových pravidel, zejména v případech, kdy kolidují s platnými právními předpisy, a zmírnila se administrativní zátěž, jíž jsou vystavovány podniky v EU.

V Bruselu dne 20. října 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o spotřebitelských úvěrech**[COM(2021) 347 final – 2021/0171 (COD)]**

(2022/C 105/14)

Zpravodaj: **Bogdan PREDA**

Žádost o vypracování stanoviska	Evropský parlament, 8. 7. 2021 Rada, 14. 7. 2021
Právní základ	čl. 114 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Jednotný trh, výroba a spotřeba
Přijato v sekci	30. 9. 2021
Přijato na plenárním zasedání	21. 10. 2021
Plenární zasedání č.	564
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	159/5/16

1. Závěry a doporučení

1.1. Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) vítá tuto aktualizaci právní úpravy spotřebitelských úvěrů, zdůrazňuje však, že stále existují oblasti, v nichž by směrnice měla být ambicióznější nebo kde nezajišťuje potřebnou rovnováhu mezi svými cíli a řešeními, která navrhuje. EHSV se též domnívá, že řešení předložená ve směrnici by se měla více zaměřit na dopad digitalizace, širší využívání digitálních zařízení a na poskytování zelených spotřebitelských úvěrů, které by zákazníkům umožnily udržitelnější nákupy.

1.2. EHSV oceňuje snahu Evropské komise podpořit kampaně v oblasti finančního vzdělávání a digitální gramotnosti, neboť každý takový projekt může být jen ku prospěchu jak spotřebitelů, tak věřitelů.

1.3. EHSV konstatuje, že data týkající se příčin předlužení ukazují, že stanovení horní hranice nákladů úvěrů, které by zabránilo extrémnímu navýšení sazeb, umožňuje konkrétní přínosy pro zranitelné spotřebitele, pokud jsou tyto horní hranice nastaveny po pečlivé analýze trhu a potenciálního dalšího dopadu. EHSV proto konstatuje, že směrnice o spotřebitelských úvěrech by měla poskytnout jasnou a harmonizovanou metodiku, jejíž uplatnění by členské státy měly uvážit s tím, že tyto horní hranice pomohou předcházet extrémním praktikám, jež by mohly vést k předlužení, a odrazovat od nich. To by rovněž zajistilo rovné podmínky pro věřitele z různých zemí.

1.4. EHSV považuje za prospěšné podrobněji popsat povinnost všech věřitelů důkladně posuzovat úvěruschopnost spotřebitelů. V této souvislosti EHSV souhlasí s přístupem Komise, pokud se jedná o druh údajů sledovaných v rámci posuzování úvěruschopnosti, včetně výjimky týkající se citlivých osobních údajů, jako jsou údaje zdravotní, neboť je velmi důležité nastavit celý proces vyváženě. Zcela zásadní je zdůraznit ve směrnici, že ani důkladné posouzení úvěruschopnosti nemůže zaručit splacení půjčky.

1.5. EHSV se domnívá, že text směrnice o spotřebitelských úvěrech by měl být revidován tak, aby zajišťoval rovné zacházení pro všechny věřitele – od procesu schválení nebo udělování povolení po provozní pravidla či povinnosti –, a tím i rovné podmínky pro všechny účastníky hospodářské soutěže.

1.6. EHSV se domnívá, že Komise by měla provést podrobnější analýzu povinností týkajících se předsmulvních informací, aby byla zajištěna rovnováha mezi potřebou a relevancí těchto informací pro spotřebitele a co nejefektivnějším a nejpružnějším způsobem jejich poskytování, to vše rovněž se zřetelem k digitalizaci celého procesu.

1.7. EHSV doporučuje Komisi, aby jasněji formulovala znění směrnice v části o předčasném splacení.

2. Úvod

2.1 Toto stanovisko se týká návrhu směrnice o spotřebitelských úvěrech, který předkládá Evropská komise a kterým se ruší směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES⁽¹⁾ o smlouvách o spotřebitelském úvěru.

2.2 Jak se uvádí v důvodové zprávě, potřeba nové směrnice vyplývá ze skutečnosti, že od roku 2008 se zintenzivňuje proces digitalizace, který zásadním způsobem změnil jak zvyky v oblasti poskytování úvěrů (např. nové způsoby digitálního zveřejňování informací nebo posuzování úvěruschopnosti spotřebitelů pomocí automatizovaných rozhodovacích systémů a netradičních údajů), tak profil věřitelů. Na pozadí krize COVID-19 rovněž vyvstala nutnost nabídnout legislativní nástroje ke zmírnění finanční zátěže finančně zranitelnějších občanů a domácností.

3. Obecné připomínky

3.1 EHSV vítá iniciativu Komise, jejímž cílem je aktualizovat právní rámec pro spotřebitelské úvěry, neboť trh od roku 2008 pochopitelně prodělal vývoj a stávající úprava již nepokrývá všechny typy aktérů a produktů. Jinými slovy lze říci, že mezitím vznikly oblasti, v nichž spotřebitelé nejsou řádně chráněni nebo kde lze příslušná pravidla vylepšit.

3.2 EHSV se domnívá, že oba hlavní cíle přezkumu směrnice, tj. i) omezit poškozování spotřebitelů, kteří čerpají půjčky na měnícím se trhu, a ii) usnadnit přeshraniční poskytování spotřebitelských úvěrů a konkurenceschopnost vnitřního trhu, jsou úzce propojeny a mají zásadní význam pro zajištění náležitého pokrytí a jednotného uplatňování nové směrnice. Například návrh na zavedení povinné horní hranice nákladů na spotřebitelské úvěry musí být ve směrnici o spotřebitelských úvěrech podrobnější a lépe harmonizován pomocí jasné metodiky. To je nezbytné k zajištění jednotné úrovně ochrany spotřebitelů, aby bylo možné účinně předcházet nezodpovědným úvěrovým praktikám v celé EU a vzniku spotřebitelských úvěrových produktů s lichvářskými sazbami či příliš vysokými náklady, které jsou často zacíleny na nejzranitelnější spotřebitele a nezdědka mohou vést k případům předlužení. Tato harmonizovaná metodika je rovněž nutným předpokladem zajištění rovných podmínek pro věřitele z různých zemí.

3.3 Rozšíření oblasti působnosti směrnice a vyjasnění definic několika pojmů může pouze přinést výhody jak pro spotřebitele, tak pro věřitele. Jasněji by též bylo ohledně souvisejících práv a povinností. EHSV se dále domnívá, že návrh na zavedení povinnosti členských států zajistit nezávislé služby dluhového poradenství pro nadměrně zadlužené a jiné zranitelné spotřebitele by měl rovněž pomoci spotřebitelům v obtížné situaci. EHSV si dále dovoluje navrhnout, aby směrnice poskytovatele úvěrů motivovala k nastavení podmínek, které usnadní včasné odhalování finančních potíží, a to včetně ustanovení o opatřeních týkajících se úlevy. Obě tato opatření by bránila výskytu nadměrného zadlužení a motivovala by věřitele k nalezení řešení pro dlužníky v tísní.

3.4 EHSV oceňuje snahu Komise podporovat iniciativy v oblasti finančního vzdělávání a digitální gramotnosti, kdy cílem je zajistit, aby spotřebitelé dostatečně chápali úvěrové produkty a rizika, která na sebe berou sjednáním půjčky, neboť se jedná o neúčinnější metodu zachování jejich finančního zdraví. V této souvislosti se EHSV domnívá, že znění směrnice by v části věnované komunikaci mezi věřiteli a spotřebiteli ve všech fázích jejich vzájemného vztahu mělo být upraveno se zřetelem k digitální transformaci a zvýšené míře využívání digitálních zařízení.

3.5 EHSV rovněž oceňuje snahu Komise stanovit jasná pravidla pro finanční poradenství k úvěrovým smlouvám, uvítal by však jasnější právní pohled na možnosti, jak lze tyto služby nabízet.

3.6 EHSV vítá, že Komise přistoupila k podrobnějšímu vymezení povinnosti všech věřitelů provést důkladné posouzení úvěruschopnosti spotřebitelů, jejímž smyslem je jednak ověřit, zda si mohou příslušnou půjčku dovolit a zda jsou chráněny jejich finanční potřeby, a za druhé předcházet nezodpovědným úvěrovým praktikám a nadměrnému zadlužení. Komise by nicméně neměla opomíjet, že nová pravidla nemohou a neměla by přenášet odpovědnost za splacení ze spotřebitelů na věřitele, neboť spotřebitelé musí vynaložit maximální úsilí o splnění svých závazků ke splnění dluhu a dbát opatrnosti při

⁽¹⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS (Úř. věst. L 133, 22.5.2008, s. 66).

správě svých osobních výdajů. EHSV vyzývá Komisi, aby provedla podrobnější analýzu znění směrnice s cílem jasně dát najevo, že důkladné posouzení úvěruschopnosti nezakládá záruku splacení půjčky. Z důvodu zajištění náležité ochrany spotřebitelů EHSV dále vyzývá Komisi, aby podrobněji vymezila situace, kdy za specifických a důvodných okolností budou mít věřitelé právo, nikoli však povinnost, poskytnout půjčku i spotřebitelům, kteří nesplní podmínky posouzení úvěruschopnosti.

4. Konkrétní připomínky

4.1 EHSV vyzývá Komisi, aby provedla podrobnější analýzu některých nových definic a zpřesnila znění návrhu. Úpravu zasluhuje například definice věřitele, aby do působnosti směrnice spadaly všechny typy poskytovatelů úvěrů a aby podléhaly týmž požadavkům na dohled či licenci, jestliže provozují tentýž druh činnosti. Z důvodu zajištění rovných podmínek a účinného poskytnutí totožné úrovně ochrany všem spotřebitelům by všichni věřitelé bez ohledu na právní formu měli podléhat týmž pravidlům a povinnostem, včetně oznamovacích, s výjimkou bezplatných úvěrů, pokud byla splněna všechna ustanovení, jejichž cílem je zajistit ochranu spotřebitelů.

4.2 Pokud jde o povinnosti plynoucí z poskytování spotřebitelských úvěrů, měla by být směrnice ambicióznější a zakotvit pravidlo, že tento druh činnosti podléhá povolení nebo licenci odpovědného orgánu. Tím by byla zajištěna náležitá ochrana spotřebitele, účinné sledování a rovné podmínky pro poskytování spotřebitelských úvěrů. Aktuální znění návrhu podle všeho zavádí něco mezi povolením a registrací, není to však zcela zřejmé.

4.3 Pokud jde o specifické ustanovení o přepočtu půjček vyjádřených v eurech na národní měnu, vyzývá EHSV Komisi, aby článek 4 směrnice upravila tak, aby byla jasnější jeho oblast působnosti. Navržené řešení kromě toho, že není v souladu s článkem 23 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/17/EU⁽²⁾ o smlouvách o spotřebitelském úvěru na nemovitosti určené k bydlení, nemá jasný cíl a oblast působnosti a zřejmě není ani konkrétní metodika pro přepočet.

4.4 Pokud jde o zásadu nediskriminace (článek 6 směrnice), obává se EHSV, že její provedení může být velice obtížné z několika příčin, zejména v souvislosti s různými požadavky na vnitrostátní úrovni a náročností získání všech osvědčení, která jsou součástí procesu posuzování úvěruschopnosti. Co se týče přístupu k databázím, má EHSV obavu, že za určitých okolností může být pro věřitele nepraktické nebo nevhodné disponovat přímým přístupem k databázím jiných členských států, a to z různých příčin (nedostatečná poptávka po přeshraničních úvěrech, různé požadavky na vnitrostátní úrovni či náročnost získání všech osvědčení v rámci procesu posuzování úvěruschopnosti). EHSV proto vyzývá Komisi, aby provedla podrobnější analýzu této zásady včetně možnosti nepřímého přístupu k těmto databázím, např. formou žádosti věřitele o dokumentaci potřebnou k posouzení úvěruschopnosti prostřednictvím své místní databáze nebo místních daňových orgánů.

4.5 Pokud jde o vnitrostátní databáze pro podávání zpráv, podotýká EHSV, že zpracování údajů o úvěrech během pandemie COVID-19 nebo jiné podobně výjimečné situace by mohlo ohrozit integritu systémů ověřování solventnosti a potažmo i poskytování spotřebitelských úvěrů. EHSV tudíž vyzývá Komisi, aby ve směrnici zdůraznila význam trvalého sdílení informací o úvěrech v plném rozsahu, včetně údajů o neuhrazených platbách a moratoriích, v době krize stejně jako za běžných okolností. V souladu s pokyny Evropského orgánu pro bankovníctví (EBA) k poskytování úvěrů EHSV též doporučuje Komisi, aby konkrétně zakotvila zásadu, že databáze s informacemi o úvěrech musí obsahovat přinejmenším údaje o platební morálce spotřebitelů u již uzavřených úvěrových smluv, včetně případných prodlení.

4.6 EHSV oceňuje snahu Komise zajistit, aby měli spotřebitelé snadnější přístup k předmluvním informacím. Vhodným řešením však podle názoru EHSV nemá být vznik dalšího dokumentu – standardního přehledu o spotřebitelském úvěru – neboť ten může vytvářet další zátěž pro spotřebitele i pro věřitele a může též být pro spotřebitele zavádějící v tom smyslu, že by se mohli při rozhodování omezit pouze na informace uvedené v tomto přehledu, aniž by řádně uvážili všechny další informace zařazené ve formuláři „standardní evropské informace o spotřebitelském úvěru“. Lepším řešením by s ohledem na potřebu reagovat na nové digitální metody bylo promyslet možnost zjednodušení procesu navazování (a realizace)

⁽²⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/17/EU ze dne 4. února 2014 o smlouvách o spotřebitelském úvěru na nemovitosti určené k bydlení a o změně směrnic 2008/48/ES a 2013/36/EU a nařízení (EU) č. 1093/2010 (Úř. věst. L 60, 28.2.2014, s. 34).

vztahu se spotřebitelem, včetně konkrétních digitálních postupů pro řádné splnění povinnosti poskytnout formulář „standardní evropské informace o spotřebitelském úvěru“.

4.7 Pokud jde o výjimku z pravidel pro vázaný a spojený prodej ve spojení s běžnými či spořicími účty, je nanejvýš sporné, zda je ve skutečnosti v zájmu spotřebitele omezit tuto výjimku pouze na účty, jejichž jediný účel se omezuje na plnění požadavků spojených s půjčkami. Dle znění návrhu by věřitelé měli spotřebitelům zakázat použití uvedených účtů pro osobní účely mimo požadavky spojené s půjčkou. EHSV souhlasí, že spotřebitel by neměl být nucen otevírat si účet, který není potřebný k čerpání nebo splácení půjčky. Jestliže si však takový účet otevře, měl by mít spotřebitel právo jej užívat dle vlastního uvážení.

4.8 Ohledně práv spotřebitelů, kde posouzení úvěruschopnosti zahrnuje využití profilování nebo jiného automatizované zpracování osobních údajů, se EHSV domnívá, že navržené řešení s sebou nese riziko ohrožení možnosti finančních institucí stanovit podmínky posuzování dle vlastní ochoty podstupovat riziko, a tedy i nižší flexibilitu celého procesu. Podle našeho názoru by měl být celý čl. 18 odst. 6 přeformulován s ohledem na požadavky GDPR tak, aby spotřebitel měl práva zakotvená v GDPR, jestliže se posouzení úvěruschopnosti provádí výlučně automaticky a má účinky vůči fyzické osobě.

4.9 EHSV se domnívá, že předčasné splacení úvěrů je ústředním ustanovením směrnice, neboť jeho cílem je podpora konkurenceschopnosti na trhu a řešení problému nadměrného zadlužení, a obecně záměry návrhu oceňuje. EHSV však zdůrazňuje, že je nutno znění směrnice revidovat tak, aby i) skutečně usnadnila uplatňování tohoto práva a aby ii) předcházela výskytu soudních sporů, k nimž došlo nad definicí „veškerých nákladů“.

4.10 EHSV konstatuje, že data týkající se příčin předlužení ukazují, že stanovení horní hranice nákladů úvěrů, které by zabránilo extrémnímu navýšení sazeb, umožňuje konkrétní přínosy pro zranitelné spotřebitele, pokud jsou tyto horní hranice nastaveny po pečlivé analýze trhu a potenciálního dopadu. Tento přístup by měl zajistit, že budou opatření skutečně přínosná pro spotřebitele a že nebudou mít opačný efekt.

4.11 V souladu s nejnovější směrnicí o ochraně spotřebitele ukládá článek 44 směrnice o spotřebitelských úvěrech členským státům, aby ve vnitrostátním právu stanovily účinné, přiměřené a odrazující sankce pro případ porušení prováděcích pravidel ke směrnici. EHSV taková ustanovení vítá, žádá však Komisi, aby ve směrnici též uvedla, že správné sankce se nedotýkají případných práv spotřebitelů na náhradu nebo vrácení.

V Bruselu dne 21. října 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

PŘÍLOHA

Následující pasáže stanoviska sekce byly zamítnuty ve prospěch pozměňovacích návrhů přijatých shromážděním, získaly však alespoň čtvrtinu odevzdaných hlasů pro:

POZMĚŇOVACÍ NÁVRH 2**Předkládá:**

TEDER Reet

INT/956 – Smlouvy o spotřebitelském úvěru**Odstavec 4.1**

Změnit:

Stanovisko sekce	Pozměňovací návrh
<p>EHSV vyzývá Komisi, aby provedla podrobnější analýzu některých nových definic a zpřesnila znění návrhu. Úpravu zasluhuje například definice věřitele, aby do působnosti směrnice spadaly všechny typy poskytovatelů úvěrů a aby podléhaly týmž požadavkům na dohled či licenci, jestliže provozují tentýž druh činnosti. Z důvodu zajištění rovných podmínek a účinného poskytnutí totožné úrovně ochrany všem spotřebitelům by všichni věřitelé bez ohledu na právní formu měli podléhat týmž pravidlům a povinnostem, včetně oznamovacích.</p>	<p>EHSV vyzývá Komisi, aby provedla podrobnější analýzu některých nových definic a zpřesnila znění návrhu. Úpravu zasluhuje například definice věřitele, aby do působnosti směrnice spadaly všechny typy poskytovatelů úvěrů a aby podléhaly týmž požadavkům na dohled či licenci, jestliže provozují tentýž druh činnosti. Z důvodu zajištění rovných podmínek a účinného poskytnutí totožné úrovně ochrany všem spotřebitelům by všichni věřitelé bez ohledu na právní formu měli podléhat týmž pravidlům a povinnostem, včetně oznamovacích, s výjimkou bezplatných úvěrů, pokud byla splněna všechna ustanovení, jejichž cílem je zajistit ochranu spotřebitelů.</p>

Výsledek hlasování:

pro: 88

proti: 79

zdrželo se hlasování: 21

KOMPROMISNÍ ZNĚNÍ POZMĚŇOVACÍHO NÁVRHU 3**Předkládá:**

PREDA Bogdan

INT/956 – Smlouvy o spotřebitelském úvěru

Odstavec 4.10

Stanovisko sekce	Kompromisní znění
EHSV konstatuje, že data týkající se příčin předlužení ukazují, že horní hranice nákladů úvěrů přináší konkrétní přínosy pro spotřebitele, a zejména pro ty zranitelné.	EHSV konstatuje, že data týkající se příčin předlužení ukazují, že stanovení horní hranice nákladů úvěrů, které by zabránilo extrémnímu navýšení sazeb, umožňuje konkrétní přínosy pro zranitelné spotřebitele, pokud jsou tyto horní hranice nastaveny po pečlivé analýze trhu a potenciálního dopadu. Tento přístup by měl zajistit, že budou opatření skutečně přínosná pro spotřebitele a že nebudou mít opačný efekt.

Výsledek hlasování:

pro: 82

proti: 79

zdrželo se hlasování: 17

KOMPROMISNÍ ZNĚNÍ POZMĚŇOVACÍHO NÁVRHU 4

Předkládá:

PREDA Bogdan

INT/956 – Smlouvy o spotřebitelském úvěru

Odstavec 1.3

Stanovisko sekce	Kompromisní znění
EHSV konstatuje, že data týkající se příčin předlužení ukazují, že horní hranice nákladů úvěrů přináší konkrétní přínosy pro spotřebitele, a zejména pro ty zranitelné. Návrh zavést horní hranice nákladů na spotřebitelské úvěry však musí být ve směrnici o spotřebitelských úvěrech podrobnější a lépe harmonizován pomocí jasné metodiky tak, aby byly zajištěny rovné podmínky pro věřitele z různých zemí.	EHSV konstatuje, že data týkající se příčin předlužení ukazují, že stanovení horní hranice nákladů úvěrů, které by zabránilo extrémnímu navýšení sazeb, umožňuje konkrétní přínosy pro zranitelné spotřebitele, pokud jsou tyto horní hranice nastaveny po pečlivé analýze trhu a potenciálního dalšího dopadu. EHSV proto konstatuje, že směrnice o spotřebitelských úvěrech by měla poskytnout jasnou a harmonizovanou metodiku, jejíž uplatnění by členské státy měly uvážit s tím, že tyto horní hranice pomohou předcházet extrémním praktikám, jež by mohly vést k předlužení, a odrazovat od nich. To by rovněž zajistilo rovné podmínky pro věřitele z různých zemí.

Výsledek hlasování:

pro: 88

proti: 77

zdrželo se hlasování: 15

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o obecné bezpečnosti výrobků, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1025/2012 a o zrušení směrnice Rady 87/357/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/95/ES

[COM(2021) 346 final – 2021/0170 (COD)]

(2022/C 105/15)

Zpravodaj: **Mordechaj Martin SALAMON**

Žádost o vypracování stanoviska	Evropský parlament, 13. 9. 2021 Rada, 23. 8. 2021
Právní základ	čl. 114 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Jednotný trh, výroba a spotřeba
Přijato v sekci	30. 9. 2021
Přijato na plenárním zasedání	20. 10. 2021
Plenární zasedání č.	564
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	231/0/6

1. Závěry a doporučení

1.1. Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) vítá návrh nařízení o obecné bezpečnosti výrobků, neboť aktualizuje stávající směrnici Evropského parlamentu a Rady 2001/95/ES⁽¹⁾ o obecné bezpečnosti výrobků a má potenciál ji vylepšit, zejména s ohledem na výzvy a nový vývoj na trzích a v oblasti technologií.

1.2. EHSV konstatuje, že navrhovaný rámec zohledňuje řadu zkušeností získaných během 20 let provádění směrnice o obecné bezpečnosti výrobků, což snad povede k lepší ochraně spotřebitelů, a to zejména pokud se ukáže, že výrobky nejsou bezpečné. Jasnější a harmonizovaná pravidla budou s největší pravděpodobností zároveň ku prospěchu hospodářským subjektům a on-line tržištím.

1.3. EHSV podporuje návrh nařízení o obecné bezpečnosti výrobků, neboť tento návrh uznává, že je zapotřebí obnovit rovné podmínky mezi různými hospodářskými subjekty, a to zejména v oblasti on-line prodeje mezi evropskými výrobci a malými a středními podniky na straně jedné a zahraničními společnostmi na straně druhé.

1.4. EHSV konstatuje, že definice pojmů „bezpečnost“ a „výrobek“ byly aktualizovány tak, aby zohledňovaly vyvíjející se povahu trhů a technologií a bylo nyní možné omezit bezpečnostní rizika spojená s propojenými produkty, jež mohou být napadeny hackery, nedostatkem aktualizací softwaru a škodlivými chemickými látkami. V zájmu zvýšení právní jistoty navrhuje EHSV výstižněji definovat pojem „bezpečné výrobky“ a některá kritéria používaná pro posouzení bezpečnosti.

1.5. EHSV souhlasí s novými povinnostmi, jež jsou uloženy on-line tržištím, velmi však pochybuje o tom, zda budou spotřebitelé dostatečně chráněni, pokud budou za vymáhání i nadále primárně odpovídat vnitrostátní donucovací orgány, a nikoli platformy.

1.6. EHSV zdůrazňuje, že je nutné zajistit, aby uplatňování probíhalo v souladu s ostatními hlavními právními předpisy, které se týkají stejných nebo souvisejících otázek, jako je akt o digitálních službách a akt o digitálních trzích, ale i připravovaná revize směrnice o odpovědnosti za výrobky, a to především pokud jde o otázku odpovědnosti různých druhů on-line tržišť.

⁽¹⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/95/ES ze dne 3. prosince 2001 o obecné bezpečnosti výrobků (Úř. věst. L 11, 15.1.2002, s. 4).

1.7. EHSV vyjadřuje politování nad tím, že nařízení o obecné bezpečnosti výrobků neupřesňuje, že on-line tržiště jsou dovozci nebo distributory výrobků, v závislosti na jejich činnosti a úloze v (digitálním) dodavatelském řetězci, a nestanoví pro ně podobné povinnosti a odpovědnost jako pro kamenné obchody. EHSV by uvítal jasnější vymezení odpovědnosti.

1.8. EHSV se domnívá, že úsilí v oblasti dozoru nad trhem je zapotřebí rozšířit tak, aby zahrnovalo veškeré spotřební zboží, a mělo by jít o sdílené, koordinované, náležitě financované a efektivní úsilí v celé Evropě.

1.9. EHSV lituje, že členské státy nemají povinnost shromažďovat a poskytovat lepší údaje o nehodách a úrazech. Bez databáze úrazů na úrovni EU bude obtížné zajistit nákladově efektivní provádění a následně nařízení o obecné bezpečnosti výrobků správně vyhodnotit. Nařízení o obecné bezpečnosti výrobků by proto mělo členským státům uložit povinnost, aby na základě společné metodiky shromažďovaly a sdílely údaje o úrazech, k nimž došlo v souvislosti se spotřebními výrobky.

1.10. EHSV by uvítal, kdyby byla přijata opatření, která by malým a středním podnikům, a zejména mikropodnikům, pomohla plnit jejich povinnosti. Mohlo by jít například o finanční podporu na určité období, kterou by provázelo poskytování jasných a užitečných pokynů, poradenství a odpovídající odborné přípravy s cílem zajistit, aby malé a střední podniky snažící se dodržovat právní předpisy nebyly znevýhodněny ve srovnání s většími subjekty, jež mají k dispozici lepší zdroje.

2. Návrh Komise

2.1. Nařízení o obecné bezpečnosti výrobků ⁽²⁾ je v souladu s Novým programem pro spotřebitele z roku 2020 ⁽³⁾ a jeho cílem je:

- aktualizovat a modernizovat obecný rámec pro bezpečnost nepotravinářských spotřebních výrobků;
- zachovat svou úlohu bezpečnostní sítě pro spotřebitele;
- přizpůsobit ustanovení výzvám, které přinášejí nové technologie a on-line prodej, a
- zajistit rovné podmínky pro podniky.

2.2. Návrh nahrazuje ⁽⁴⁾ směrnici o obecné bezpečnosti výrobků a bude nadále použitelný na vyráběné nepotravinářské spotřební výrobky. Navrhované nařízení rovněž zajistí kontinuitu se směrnicí o obecné bezpečnosti výrobků tím, že:

- bude vyžadovat, aby byly spotřební výrobky „bezpečné“;
- stanoví určité povinnosti hospodářských subjektů a
- bude obsahovat ustanovení týkající se vývoje norem na podporu požadavku na obecnou bezpečnost.

2.3. Cílem navrhovaného nařízení je aktualizovat pravidla nyní stanovená ve směrnici 2001/95/ES za účelem zajištění bezpečnostní sítě pro všechny výrobky a současně zajistit, aby režim nabízel větší jednotnost. Nařízení totiž sladuje pravidla pro dozor nad trhem u výrobků mimo oblast působnosti harmonizačních právních předpisů EU („neharmonizované výrobky“) s pravidly pro výrobky, které do oblasti působnosti harmonizačních právních předpisů EU spadají („harmonizované výrobky“), jak stanoví nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1020 ⁽⁵⁾.

⁽²⁾ Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o obecné bezpečnosti výrobků, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1025/2012 a o zrušení směrnice Rady 87/357/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/95/ES (2021/0170 (COD)).

⁽³⁾ Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě, Nový program pro spotřebitele – Posílení odolnosti spotřebitele pro udržitelné oživení (COM(2020) 696 final).

⁽⁴⁾ 2. bod odůvodnění nařízení o obecné bezpečnosti výrobků.

⁽⁵⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1020 ze dne 20. června 2019 o dozoru nad trhem a souladu výrobků s předpisy a o změně směrnice 2004/42/ES a nařízení (ES) č. 765/2008 a (EU) č. 305/2011 (Úř. věst. L 169, 25.6.2019, s. 1).

3. Obecné připomínky

3.1. EHSV vítá iniciativu Komise, jejímž smyslem je revidovat a modernizovat směrnici o obecné bezpečnosti výrobků v rámci Nového programu pro spotřebitele na období 2020–2025. Tato směrnice představovala zásadní právní předpis na ochranu spotřebitele na jednotném trhu, neboť stanovila, že na trh mohou být uváděny pouze bezpečné výrobky, a sloužila jako záchranná síť pro spotřebitele, na něž se nevztahovaly konkrétnější odvětvové právní předpisy. Tuto zásadní úlohu plní i navrhované nařízení o obecné bezpečnosti výrobků.

3.2. Vzhledem ke zkušenostem nabytým při provádění směrnice a k zásadním změnám, k nimž došlo, pokud jde o výrobky a trhy, od jejího přijetí v roce 2001, měla být revize provedena již dávno. EHSV tento přezkum podporuje, neboť zmíněná směrnice sice sloužila jako důležitý nástroj k dosažení rovných podmínek mezi evropskými výrobci a malými a středními podniky na straně jedné a zahraničními společnostmi na straně druhé, je však nezbytné pokračovat v úsilí o zajištění rovných podmínek, zejména pokud jde o on-line prodej (což je uznáno i v nařízení o obecné bezpečnosti výrobků).

3.3. Povahy výrobků prodávaných spotřebitelům prošla určitým vývojem, což znamená, že staré definice „bezpečnosti“ a „výrobku“ již neplatí. Definice bezpečnosti, která se vztahuje pouze na „zdraví“ a „tělesnou integritu“, již neodpovídá skutečným rizikům, jimž mohou být spotřebitelé vystaveni. EHSV vítá, že článek 7 obsahuje řadu hledisek pro posuzování bezpečnosti výrobků. Lituje však, že v čl. 3 odst. 2 není jasně uvedena jeho souvislost s článkem 7, což by zvýšilo právní jistotu.

3.4. EHSV vítá důraz na pojem „bezpečnost“ a zahrnutí „kybernetické bezpečnosti“ do požadavků na to, aby mohl být výrobek považován za „bezpečný“. V zájmu zvýšení právní jistoty však EHSV navrhuje stanovit, že kybernetická bezpečnost má být posuzována za všech okolností a po celou dobu životnosti daného výrobku. Navíc v případě, že běžné výrobky obsahují škodlivé chemické látky, může stávající směrnice o obecné bezpečnosti výrobků jen stěží zajistit ochranu spotřebitelů. EHSV považuje za zřejmé a nevyhnutelné, že jakýkoli budoucí regulační rámec musí chránit spotřebitele před ohrožením jejich bezpečnosti způsobeným propojenými produkty, jež mohou být napadeny hackery, nedostatkem aktualizací softwaru a škodlivými chemickými látkami, a vítá změny v tomto ohledu.

3.5. Navzdory samoregulačním iniciativám, jež jsou zaměřeny na zlepšení ochrany před nebezpečnými výrobky prodávanými on-line, došla nedávná (2020) studie⁽⁶⁾ k závěru, že dvě třetiny z 250 zakoupených výrobků, jež byly podrobeny testu, nesplňují právní předpisy EU v oblasti bezpečnosti a technické normy, a mohou tak ohrozit spotřebitele. Z toho vyplývá, že spíše než samoregulace je zde zapotřebí účinná regulace. EHSV podporuje přijetí nařízení v této oblasti a vítá nové povinnosti, jež jsou uloženy on-line tržišťům. Upozorňuje však, že tyto povinnosti nemusí zcela stačit k zajištění ochrany spotřebitelů, neboť za odhalování a vymáhání nesou i nadále z velké části odpovědnost donucovací orgány, a nikoli platformy. EHSV vyjadřuje politování rovněž nad tím, že nařízení o obecné bezpečnosti výrobků neupřesňuje, že on-line tržišťe jsou dovozci (popř. distributory) výrobků, v závislosti na jejich činnosti a úloze v (digitálním) dodavatelském řetězci, a nestanoví pro ně podobné povinnosti a odpovědnost jako pro kamenné obchody. EHSV požaduje, aby byla vyjasněna odpovědnost platformem v případech, kdy žádný jiný subjekt v dodavatelském řetězci nepodnikne žádné kroky proti nebezpečnému výrobku.

3.6. Spotřebitelé obchodují ve větší míře on-line, stále častěji přes hranice a prostřednictvím delších a složitějších dodavatelských řetězců. Současný režim kontroly trhu má pouze slabé mezinárodní a přeshraniční pravomoci a jde o špatně financovaný nesourodý systém, který se vztahuje pouze na určité druhy zboží, z čehož zcela jasně vyplývá, že je nutné jednat. EHSV se domnívá, že úsilí v oblasti dozoru nad trhem je zapotřebí rozšířit tak, aby zahrnovalo veškeré spotřební zboží, a mělo by jít o sdílené, koordinované, náležitě financované a efektivní úsilí v celé Evropě. EHSV vítá vytvoření rozhodčího mechanismu – a úlohu Komise v rámci něj –, který má řešit přetrvávající rozdíly ve výkladu nebo uplatňování mezi jednotlivými zeměmi. EHSV rovněž podporuje navázání úzké spolupráce po celém světě a vybízí k účasti na mezinárodních iniciativách.

3.7. Nařízení o obecné bezpečnosti výrobků splní svůj účel, tj. zajistí ochranu spotřebitelů, pouze tehdy, bude-li uplatňována v souladu s ostatními hlavními právními předpisy, které se týkají stejných nebo souvisejících otázek. Zejména pokud jde o otázku odpovědnosti různých druhů on-line tržišť, jakákoli úspěšná verze nařízení o obecné bezpečnosti výrobků bude muset být koordinována s aktem o digitálních službách a se směrnicí o odpovědnosti za výrobky, které budou muset být podle tohoto nařízení náležitě upraveny. Rovněž by měl být zajištěn soulad s legislativním návrhem o umělé inteligenci, strategií v oblasti chemických látek a akčním plánem pro oběhové hospodářství. Ačkoli je tato návaznost v nařízení o obecné bezpečnosti výrobků jasně uznána, EHSV by uvítal konkrétnější informace o sladění těchto

⁽⁶⁾ https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2021-004_is_it_safe_to_shop_on_online_marketplaces.pdf, s. 15.

různých právních předpisů s cílem zajistit účinnou ochranu v praxi. Bylo by nepřijatelné, kdyby v návrhu zůstaly mezery. EHSV rovněž požaduje, aby byla věnována pozornost mezinárodním iniciativám, jako jsou iniciativy OECD, UNCTAD a WTO v oblasti mezinárodní spolupráce, a vybízí EU, aby v tomto ohledu zaujala vedoucí postavení.

3.8. Směrnice o obecné bezpečnosti výrobků byla založena na zásadě předběžné opatrnosti a EHSV vítá skutečnost, že je tomu tak i v případě struktury nařízení o obecné bezpečnosti výrobků. Tato zásada umožňuje stanovit tu nejvyšší úroveň ochrany spotřebitele. Zakotvení zásady předběžné opatrnosti má podle EHSV naprosto zásadní význam pro zajištění ochrany spotřebitele a zároveň nabízí flexibilní koncepci, díky níž je možné přizpůsobit nařízení o obecné bezpečnosti výrobků novým výzvám. V případě, že nebezpečí pro životní prostředí nebo lidské zdraví nebylo sice vědecky jasně prokázáno, ale případné následky by mohly být velmi vážné, by proto měla být vždy přijata zajišťovací opatření. To rovněž zvyšuje účinnost směrnice o obecné bezpečnosti výrobků jakožto bezpečnostní sítě, která nabízí řešení v případě, že jsou spotřebitelé vystaveni riziku a v odvětvových právních předpisech jsou mezery. Díky uplatňování zásady předběžné opatrnosti je dozor nad trhem rovněž komplexnější.

4. Konkrétní připomínky

EHSV:

4.1. podporuje, aby se ze směrnice o obecné bezpečnosti výrobků stalo nařízení, protože toto rozhodnutí umožní rychlejší a jednotnější provádění v celé EU. V případě použití směrnice by sice bylo možné přizpůsobit pravidla místním právním předpisům, zvýšilo by to však náklady na dodržování předpisů a vedlo také k větší nejistotě pro podniky, které se zabývají přeshraničním obchodem nebo jejichž výrobky putují na více trhů. Z dosavadních zkušeností vyplývá, že dva z pěti podniků vykazují dodatečné náklady související s nejednotným prováděním směrnice o obecné bezpečnosti výrobků; (7)

4.2. vítá jasnější a širší oblast působnosti tohoto právního předpisu, zejména vyjasnění a zavedení sekundárních trhů (16. bod odůvodnění), vyjasnění, že riziko pro životní prostředí má být součástí hodnocení bezpečnosti výrobku (11. bod odůvodnění), a zahrnutí poskytovatelů služeb kompletního vyřízení objednávek do oblasti působnosti nařízení, což umožní zajistit účinnější dozor nad trhem;

4.3. vítá zvláštní povinnosti pro on-line tržiště stanovené v nařízení o obecné bezpečnosti výrobků. Upozorňuje však na to, že je zapotřebí odstranit mezery. Zmíněné povinnosti je nutno dále vymezit, a zejména je třeba zvážit, zda by se na tržiště měl vztahovat článek 5 a jestli by měla mít stejnou odpovědnost, jako mají dovozci (popř. distributoři), aby tak platformy nemohly obcházet nařízením o obecné bezpečnosti výrobků a aktuální návrh aktu o digitálních službách. Výbor má za to, že on-line tržiště by měla mít rovněž povinnost sledovat výrobky prodávané prostřednictvím jejich zprostředkovatelů (zásada trvalého odstranění protiprávního obsahu na základě upozornění), jak se zavádí v aktu o digitálních službách, aby zátěž spojená s odstraněním protiprávního obsahu na základě upozornění neležela na vnitrostátních donucovacích orgánech. Rovněž by bylo vhodné objasnit, jak budou souběžně s nařízením o obecné bezpečnosti výrobků uplatňovány povinnosti vyplývající z aktu o digitálních službách nebo jak budou toto nařízení doplňovat;

4.4. podporuje přísnější požadavky na sledovatelnost a zdůrazňuje, že členské státy musí mít k dispozici vhodné nástroje k zajištění účinné sledovatelnosti. Nové pravomoci Komise, jež spočívají v možnosti přijmout prováděcí opatření a stanovit zvláštní požadavky na sledovatelnost, mohou v této souvislosti rovněž potenciálně posílit ochranu spotřebitele;

4.5. podporuje zefektivnění postupů při stahování výrobků z oběhu, domnívá se však, že oznámení o stažení výrobku z oběhu by měla být vždy povinně zveřejňována. V případech, kdy spotřebitel zakoupil určitý předmět a následně jej někomu daroval nebo tento předmět zakoupil na trhu s použitými výrobky, by systém oznámení o stažení výrobku určených přímo kupujícím, který jinak funguje dobře, mohl selhat, neboť se toto oznámení nedostane ke skutečnému uživateli výrobku;

4.6. vyjadřuje politování nad tím, že členské státy nemají povinnost shromažďovat a poskytovat lepší údaje o nehodách a úrazech, neboť databáze úrazů na úrovni EU by usnadnila nákladově efektivní provádění nařízení o obecné bezpečnosti výrobků a následně i jeho správné hodnocení. Využívání údajů ze systému RAPEX ke zjištění počtu úrazů, které spotřebitelé utrpěli, je problematické, neboť skupiny výrobků vykazující nejvyšší počty úrazů příliš nekorelují s oznámeními v systému RAPEX. Tato otázka je dále zdůrazněna v podkladové studii pro posouzení dopadů, v níže se uvádí, že na základě údajů

(7) Nařízení o obecné bezpečnosti výrobků, s. 13.

obsažených v systému RAPEX nelze jednoduše odvodit trendy v oblasti bezpečnosti spotřebních výrobků. ⁽⁸⁾ Nařízení o obecné bezpečnosti výrobků by proto mělo uložit členským státům povinnost, aby na základě společné metodiky shromažďovaly a sdílely údaje o úrazech, k nimž došlo v souvislosti se spotřebními výrobky, a bylo tak možné vytvořit reprezentativní databázi pokrývající celý jednotný trh. Program pro jednotný trh by mohl představovat solidní finanční základ pro celoevropské sledování úrazů souvisejících s výrobky. Přenesení této zátěže na hospodářské subjekty, jako je tomu v návrhu, bez jasné celoevropské strategie pro vymáhání, pravděpodobně nepovede k uspokojivým výsledkům;

4.7. domnívá se, že na základě nařízení o obecné bezpečnosti výrobků by mělo být možné stanovit kritéria chemické bezpečnosti pro výrobky, na něž se toto nařízení vztahuje. Stávající směrnice o obecné bezpečnosti výrobků však nestanoví, co lze z hlediska chemických látek považovat za „bezpečný“ výrobek. Není jasné, zda nařízení tuto otázku dále osvětlí. EU například zakazuje rakovinotvorné chemické látky v hračkách, nikoli však ve výrobcích určených k péči o děti, přestože riziko expozice je často podobné. Při provádění nařízení o obecné bezpečnosti výrobků ⁽⁹⁾ by měl být splněn cíl Komise spočívající v přechodu na životní prostředí bez toxických látek, jenž je uveden ve strategii pro udržitelnost v oblasti chemických látek a který EHSV podpořil ⁽¹⁰⁾;

4.8. vítá skutečnost, že koncepce bezpečnosti bude nyní zahrnovat i rizika z hlediska kybernetické bezpečnosti, která mají dopad na bezpečnost spotřebitelů. To zahrnuje také včasné zavedení pojmu „shoda v provozu“ – aktualizace softwaru totiž výrobek mění, je třeba jej tedy průběžně sledovat. To je v současné době stále důležitější, neboť stále více spotřebních výrobků je připojeno k počítačovým sítím, a zvyšuje se tak riziko hackingu a zneužívání, což může vést k ohrožení bezpečnosti. Definice bezpečného výrobku by však měly na tyto požadavky a kritéria jasně odkazovat;

4.9. domnívá se, že dozor nad trhem by měl být ve všech odvětvích pokud možno na stejné úrovni. Změny v této oblasti je třeba pečlivě sledovat, a zajistit tak, aby donucovací orgány (ve všech dotčených odvětvích) měly k dispozici odpovídající soubor nástrojů a aby byla zajištěna úzká návaznost na celní unii. Důraz na dozor nad trhem založený na posouzení míry rizika je sice vítán, zásadní význam však bude mít, aby orgány prováděly rovněž odpovídající namátkové kontroly s cílem optimalizovat ochranu spotřebitelů a zabránit jejich újmě. V opačném případě budou nebezpečné výrobky, o nichž není známo, že jsou nebezpečné, odhaleny až poté, co spotřebitelé utrpí újmu;

4.10. je toho názoru, že je nutné sladit definice, pojmy a systémy užívané v různých nástrojích zaměřených na bezpečnost výrobků a zároveň umožnit nezbytné odchylky dle jednotlivých kategorií výrobků (hračky, kosmetika, elektronika atd.);

4.11. vítá skutečnost, že bezpečnostní normy jsou během celého procesu normalizace přesněji definovány, aby se zajistilo, že budou vypracovávány včas, přičemž ty normy, které nezaručují bezpečnost spotřebitelů, a neplní tak svůj účel, budou moci členské státy odmítnout. Je mimořádně důležité i nadále podporovat účinné zastoupení spotřebitelů a odvětví malých a středních podniků v rámci evropského procesu normalizace ⁽¹¹⁾, a zajistit tak, aby normalizace odpovídala potřebám spotřebitelů a nebyla využívána k vytlačování malých subjektů z trhu;

4.12. vítá skutečnost, že povinnosti stanovené v nařízení o obecné bezpečnosti výrobků se budou vztahovat na všechny podniky bez ohledu na jejich velikost, přičemž bude zakotvena zásada, že bezpečnost nemůže podléhat „mírnějším“ režimům a že každý spotřební výrobek musí být bezpečný. Vyjadřuje však politování nad tím, že názory malých a středních podniků nebyly ve fázi konzultace dostatečně zastoupeny, což ještě zhoršilo stávající narušení trhu. Dále konstatuje, že údaje v kapitole 3 „Finanční dopad“ uvedené v části věnované posouzení dopadů jsou jen přibližné. Aby se předešlo jakýmkoli dalším narušením, doporučuje EHSV, aby klíčové ukazatele výkonnosti pro každoroční podávání zpráv členských států (podle čl. 22 odst. 1) vyčíslily dopady na malé a střední podniky a mikropodniky;

⁽⁸⁾ https://ec.europa.eu/info/files/study-support-preparation-evaluation-gpsd-well-impact-assessment-its-revision-part-1-evaluation_cs, s. 40.

⁽⁹⁾ <https://webapi2016.eesc.europa.eu/v1/documents/eesc-2020-05343-00-00-ac-tra-cs.docx/content>.

⁽¹⁰⁾ Úř. věst. C 286, 16.7.2021, s. 181.

⁽¹¹⁾ Úř. věst. L 316, 14.11.2012, s. 12, příloha III.

4.13. Uznává, že tato opatření mohou nepřiměřeně ovlivnit malé a střední podniky, a zejména mikropodniky, a to kvůli jejich nižšímu obratu a omezeným lidským zdrojům, které by jim umožnily dostát těmto povinnostem⁽¹²⁾. Vítá skutečnost, že stávající legislativní rámec některé z jejich specifických potřeb řeší, a sice zejména prostřednictvím: režimu sankcí, který při ukládání sankcí zohledňuje velikost daného podniku (čl. 40 odst. 2 písm. h)) a podporuje přiměřené sankce; a systému dozoru nad trhem založeném na posouzení míry rizika, který neznevýhodňuje menší společnosti⁽¹³⁾. EHSV by však uvítal, kdyby byla přijata opatření, která by malým a středním podnikům, a zejména mikropodnikům, pomohla plnit jejich povinnosti. Mohlo by jít například o finanční podporu na určité období, kterou by provázelo poskytování jasných a užitečných pokynů, poradenství a odpovídající odborné přípravy s cílem zajistit, aby malé a střední podniky snažící se dodržovat právní předpisy nebyly znevýhodněny ve srovnání s většími subjekty, jež mají k dispozici lepší zdroje;

4.14. vítá skutečnost, že všichni spotřebitelé budou mít přístup k informacím o identifikaci výrobku, povaze rizika a přijatých opatřeních⁽¹⁴⁾, zejména na portálu Safety Gate⁽¹⁵⁾. Upozorňuje však, že by to nemělo vést k tomu, aby v zájmu omezení rizika byli spotřebitelé nuceni se s těmito informacemi seznámit již před nákupem (v souvislosti s tím, jak si lze vyložit „rozumná očekávání spotřebitelů týkající se bezpečnosti“ (čl. 7 odst. 3 písm. i)). Databáze a oznámení by navíc měly být snadno přístupné zranitelným spotřebitelům i spotřebitelům se zdravotním postižením;

4.15. konstatuje, že čl. 8 odst. 11 vyžaduje, aby výrobci používali bránu Safety Business Gateway k tomu, aby neprodleně upozornili spotřebitele na riziko pro jejich zdraví a bezpečnost a neprodleně uvědomili orgány dozoru nad trhem. Opakuje, že nařízení by mělo konkrétně zajistit, aby v důsledku toho, že jsou tyto informace přístupné, nebyli spotřebitelé přímo ani nepřímo povinni nahlížet do databáze, což by mohlo mít vliv na to, zda je výrobek považován za bezpečný, či nikoli. Oznámení by navíc měla být snadno přístupná zranitelným spotřebitelům a spotřebitelům se zdravotním postižením;

4.16. uvítal by jasnější vymezení a více podrobností, pokud jde o rozdíl mezi systémem Safety Gate (v němž mají členské státy oznamovat přijatá opatření, článek 24) a bránou Safety Business Gateway (kde mají hospodářské subjekty poskytovat donucovacím orgánům a spotřebitelům informace o bezpečnosti svých výrobků, článek 25) a jak mohou tyto portály vzájemně komunikovat;

4.17. vítá skutečnost, že spotřebitelé mají možnost podávat stížnosti vnitrostátním orgánům⁽¹⁶⁾ a informovat také prostřednictvím portálu Safety Gate o rizicích⁽¹⁷⁾, která je zapotřebí řešit. Vyzývá k zajištění odpovídajících finančních prostředků, aby mohly být všechny tyto stížnosti řádně prošetřeny s cílem přispět k účinné ochraně spotřebitelů. Vítá spojení tohoto mechanismu pro podávání stížností s požadavkem, aby výrobci prošetřili obdržené stížnosti (čl. 8 odst. 2) a aby přijali nápravná opatření, pokud se domnívají nebo mají důvod se domnívat, že výrobek, který uvedli na trh, může být nebezpečný (čl. 8 odst. 10).

V Bruselu dne 20. října 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

⁽¹²⁾ Studie na podporu přípravy hodnocení směrnice o obecné bezpečnosti výrobků a posouzení dopadů její případné revize, s. 11 a 320. Viz také návrh nařízení (COM(2021) 346 final), s. 13.

⁽¹³⁾ Úř. věst. L 316, 14.11.2012, s. 12, příloha III.

⁽¹⁴⁾ Článek 31.

⁽¹⁵⁾ Čl. 32 odst. 1.

⁽¹⁶⁾ Čl. 31 odst. 4.

⁽¹⁷⁾ Čl. 32 odst. 2.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Návrh nařízení Rady o dočasném pozastavení všeobecných cel společného celního sazebníku pro dovoz určitých průmyslových výrobků na Kanárské ostrovy

[COM(2021) 392 final – 2021/0209 (CNS)]

(2022/C 105/16)

Zpravodaj: **Tymoteusz Adam ZYCH**

Žádost o vypracování stanoviska	Rada, 15. 9. 2021
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Jednotný trh, výroba a spotřeba
Přijato v sekci	21. 9. 2021
Přijato na plenárním zasedání	20. 10. 2021
Plenární zasedání č.	564
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	101/0/2

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV podporuje návrh Evropské komise vzhledem k jeho vysokému socioekonomickému významu pro daný region a k tomu, že EU je oprávněna tento návrh přijmout, poněvadž má pravomoci v oblasti regulace cel.

1.2. Kromě kategorií výrobků, na něž se již vztahuje nařízení Rady (EU) č. 1386/2011⁽¹⁾, byl návrh rozšířen o sedm nových kategorií výrobků kódů KN 3903 19, 5603 94, 5604 10, 7326 90, 7607 20, 8441 40 a 8479 90 (stroje pro průmyslové účely a suroviny).

1.3. Zachování pozastavení cel pro dovoz průmyslových výrobků a rovněž rozšíření kategorií výrobků, na něž se vztahuje, je pro hospodářství Kanárských ostrovů, které bylo v souvislosti s pandemií COVID-19 v porovnání s jinými regiony Unie zvláště zasaženo – zejména z hlediska výše HDP –, považováno za prospěšné řešení.

1.4. Uložení kontrol konečného užití v souladu s ustanoveními celního kodexu Unie a jeho prováděcími předpisy je v této souvislosti ustáleným postupem a nevytváří pro regionální a místní orgány a hospodářské subjekty významnou dodatečnou administrativní zátěž.

1.5. EHSV zdůrazňuje, že jak zavedení nových, tak další využívání již existujících právních řešení na podporu nejvzdálenějších regionů má zásadní význam pro jejich hospodářský růst, zajišťování rovnováhy na vnitřním trhu a vytváření pracovních míst v místním odvětví.

1.6. EHSV se domnívá, že v zájmu toho, aby se hospodářským subjektům umožnilo rozhodovat o dlouhodobých investicích, je třeba navrhované pozastavení zavést na dobu více let.

2. Úvod

2.1. Kanárské ostrovy, jež jsou autonomní oblastí Španělska, mají celkovou rozlohu 7 446,95 km² a jsou souostrovím v Atlantském oceánu tvořeným 13 ostrovy a vzdáleným přibližně 1 000 km od pobřeží Iberského poloostrova. Jsou jedním z okrajových regionů Evropské unie, který patří mezi ty nejvzdálenější a spolu se souostrovími Ostrovy Selvagens (Divoké ostrovy), Kapverdskými ostrovy, Madeirou a Azorskými ostrovy tvoří geografickou oblast Makaronésie.

⁽¹⁾ Nařízení Rady (EU) č. 1386/2011 ze dne 19. prosince 2011 o dočasném pozastavení všeobecných cel společného celního sazebníku pro dovoz určitých průmyslových výrobků na Kanárské ostrovy (Úř. věst. L 345, 29.12.2011, s. 1).

2.2. V současné době zde žije 2 175 952 obyvatel. Dvěma nejlidnatějšími ostrovy jsou Tenerife (904 713) a Gran Canaria (846 717), na nichž žije více než 80 % celkové populace. Tak vysoká koncentrace obyvatel pouze na dvou ze třinácti ostrovů je příčinou části socioekonomických problémů tohoto regionu, včetně vysoké míry emigrace.

3. Cíl návrhu Komise

3.1. EHSV upozorňuje, že na základě článku 349 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU) jsou v nařízení (EU) č. 1386/2011 stanovena zvláštní celní opatření pro Kanárské ostrovy jakožto jeden z nejvzdálenějších regionů Evropské unie, tedy dočasné pozastavení všeobecných cel společného celního sazebníku pro dovoz určitých průmyslových výrobků.

3.2. Platnost opatření stanovených v nařízení (EU) č. 1386/2011, jejichž cílem bylo posílit konkurenceschopnost místních hospodářských subjektů, a zajistit tak na těchto ostrovech stabilnější pracovní místa, končí dne 31. prosince 2021. V dubnu 2021 požádala španělská vláda o prodloužení platnosti pozastavení všeobecných cel společného celního sazebníku pro řadu výrobků. V souladu s touto žádostí souvisejí omezení, s kterými se region potýká a jež jsou strukturální a neměnná, nadále s izolací, malou velikostí trhu a jeho roztržitostí. Tyto ostrovy rovněž nejsou schopny těžit z evropské integrace ve stejném rozsahu jako regiony na pevnině. Cílem režimu pozastavení, jehož se návrh týká, je snížit tato omezení na trhu Kanárských ostrovů. Španělská vláda kromě toho v souvislosti s hospodářskou krizí vyvolanou pandemií COVID-19 požádala o pozastavení cel společného celního sazebníku pro sedm nových kategorií výrobků.

3.3. Cílem návrhu Komise je podpořit nejvzdálenější region Španělska v tom, aby využíval své bohatství a na základě toho mohl dosáhnout hospodářského růstu a vytvářet pracovní místa v místním odvětví. Návrh doplňuje Program speciálně zaměřený na odlehlost a ostrovní charakter (POSEI), který se týká podpory primárního sektoru a produkce surovin, a rovněž doplňuje Evropský námořní a rybářský fond (ENRF) a financování zvláštního dodatečného přídeľu z Evropského fondu pro regionální rozvoj (EFRR).

3.4. Návrh Komise je v souladu s politikami Unie, zejména pokud jde o celkovou politiku pro nejvzdálenější regiony a politiku v oblasti mezinárodního obchodu, hospodářské soutěže, životního prostředí, podniků, rozvoje a vnějších vztahů.

3.5. Předmětný návrh umožní hospodářským subjektům v období od 1. ledna 2022 do 31. prosince 2031 bezcelně dovážet konkrétní suroviny, díly, součásti a investiční majetek díky dočasnému pozastavení celních sazeb.

4. Obecné připomínky

4.1. EHSV vítá navrhovanou změnu platného nařízení Rady a konstatuje, že konkrétní opatření, která jsou v něm stanovena, mohou být přijata, aniž by byla ohrožena integrita a soudržnost právního řádu Unie, včetně vnitřního trhu a společných politik. EHSV se domnívá, že tato změna přispěje ke zlepšení rovnováhy na vnitřním trhu.

4.2. EHSV již několikrát poukázal na to, že situace ostrovních regionů je mnohem obtížnější než ve zbývajících oblastech EU, zejména na pevnině. Jsou závažně a trvale znevýhodněny geografickými, demografickými a přírodními podmínkami, jako jsou například odlehlost od pevniny, omezená rozloha půdy, závislost na námořní a letecké dopravě a s tím spojené vyšší náklady, pokles počtu obyvatel a obtížná situace na trhu práce, koncentrace výroby v malých podnicích a mikropodnicích, jež jsou méně odolné vůči dynamice hospodářských změn než větší podniky, omezené možnosti využívání výhod jednotného evropského trhu a konkurenčních hospodářských vztahů.

4.3. Omezené možnosti přepravy a zvýšené náklady na distribuci zboží jsou příčinou toho, že hospodářské subjekty mají vyšší náklady na zhotovení daného výrobku, než jaké by měly, pokud by svoji hospodářskou činnost prováděly v pevninské části EU, což přímo vede ke snížení konkurenceschopnosti. Místní hospodářské subjekty kvůli tomu obtížně hledají zákazníky za hranicemi a průmysl musí soustředovat výrobu na místní trh. EHSV se domnívá, že celní politika Unie by měla tuto obtížnou hospodářskou situaci ostrovních regionů zohlednit a přijmout vhodná opatření k vyrovnání jejich šancí a konkurenceschopnosti oproti evropským oblastem nacházejícím se v pevninské části.

4.4. EHSV poukazuje na to, že klíčovým faktorem hospodářské stabilizace mnoha ostrovních regionů je cestovní ruch, který je hlavním zdrojem hospodářství i v případě Kanárských ostrovů. V roce 2018 činil podíl příchozího cestovního ruchu na HDP Kanárských ostrovů 28 % a vykazoval vzestupný trend. V roce 2017 se počet turistů přijíždějících na Kanárské ostrovy velmi blížil k hranici 16 milionů a byl přibližně o jeden milion vyšší než v roce 2016. V roce 2019 pak na Kanárské ostrovy přicestovalo 15,11 milionu osob.

4.5. Ačkoli rozvoj cestovního ruchu přispěl k hospodářskému růstu, je třeba mít na paměti i negativní dopady situace, kdy je hospodářství založeno na tomto odvětví, které se projeví v souvislosti s vypuknutím pandemie COVID-19. Podle údajů, které zveřejnil španělský statistický úřad, se počet zahraničních turistů na Kanárských ostrovech v roce 2020, kdy na souostroví přijelo pouze 3,78 milionu osob, snížil o více než 70 %. Stejně vysoký procentní pokles vykazují i příjmy tohoto regionu, jenž v loňském roce z cestovního ruchu utržil asi 4 miliardy EUR. Největší pokles byl zaznamenán na ostrově Lanzarote (73,7 %), nejmenší na Tenerife (66,4 %). Omezení turistické aktivity na Kanárských ostrovech v roce 2020 vedlo k odhadovanému poklesu HDP přibližně o 20 %. Ve srovnání s rokem 2019 došlo rovněž k poklesu stavební a průmyslové činnosti odhadem o 13 %. Je nutné zdůraznit, že dopad celosvětové zdravotní krize má dlouhodobé následky – očekává se, že cestovní ruch v Evropě zůstane pod úrovní z roku 2019 až do roku 2023 ^(?).

4.6. V důsledku krize způsobené pandemií COVID-19 se na Kanárských ostrovech značně zvýšila i míra nezaměstnanosti. V prvním čtvrtletí roku 2020 činila 18,89 %, v průběhu roku se pak zvýšila až na 25,42 %, což je výrazně nad průměrem Španělska ve výši 15,5 % a průměrem Unie ve výši 7,1 % (Eurostat, 2021).

4.7. EHSV se domnívá, že tento návrh je v souladu s politikou Unie, k jejímž hlavním cílům patří územní, hospodářská a sociální soudržnost a jež pomocí vhodně prováděné hospodářské politiky usiluje o posílení EU tak, aby nejvzdálenější regiony měly rovné příležitosti pro rozvoj a přístup k lepším životním podmínkám. Ostrovní regiony totiž byly v souladu s článkem 174 SFEU uznány za znevýhodněné regiony, které vyžadují zvláštní pozornost.

4.8. EHSV rovněž poukazuje na to, že nárůst cen energií za poslední dva roky a jeho vliv na celosvětové náklady na dopravu nepochybně přispěly k většímu poklesu konkurenceschopnosti průmyslu na ostrovech. Výhody pozastavení všeobecných cel, které bylo zavedeno v roce 1991, jsou navíc méně účinné. V důsledku toho došlo ke snížení konkurenceschopnosti místního průmyslu oproti jeho konkurentům ve Španělsku a ve zbývajících částech EU ležících na pevnině. EHSV se s ohledem na specifické geografické a hospodářské rysy Kanárských ostrovů domnívá, že by měla být podpořena opatření zaměřená na zmírnění negativních dopadů jejich podmínek.

4.9. EHSV konstatuje, že navrhované řešení může významně přispět k zachování hospodářské stability této části Evropské unie a že jeho zrušení by na trhu vyvolalo inflační účinek, což by v dlouhodobém horizontu ohrozilo již tak slabou průmyslovou základnu na ostrovech a prohloubilo by to rozdíly v porovnání s ostatními regiony EU.

4.10. EHSV má za to, že je třeba podpořit i opakovaně uplatňované řešení, tj. aby využití celních opatření bylo podmíněno konečným užitím výrobků a aby z nich tudíž profitovaly pouze hospodářské subjekty nacházející se na Kanárských ostrovech.

4.11. EHSV však upozorňuje na možné potíže s hospodářským obratem Kanárských ostrovů (nebo dokonce obecněji v celé EU) v souvislosti s tím, že nebyl náležitě definován výraz „odklon obchodu“ použitý v čl. 4 odst. 1 projednávaného právního předpisu. Vyskytne-li se tzv. „odklon obchodu“, je Komise oprávněna dočasně zrušit pozastavení všeobecných cel, což bude mít řadu hospodářských důsledků pro tento region a místní hospodářské subjekty. EHSV by rád upozornil, že je nutné tento výraz přesně definovat z hlediska kvality i kvantity.

V Bruselu dne 20. října 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

^(?) <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/126/tourism>.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě „Strategie pro zajištění plně funkčního a odolného schengenského prostoru“

[COM(2021) 277 final]

a návrhu nařízení Rady o vytvoření a fungování hodnotícího a monitorovacího mechanismu k ověření uplatňování schengenského *acquis* a o zrušení nařízení (EU) č. 1053/2013

[COM(2021) 278 final – 2021/0140 (CNS)]

(2022/C 105/17)

Zpravodaj: **Ionuț SIBIAN**

Žádost o vypracování stanoviska	Evropská komise, 10/08/2021
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Zaměstnanost, sociální věci, občanství
Přijato v sekci	6. 10. 2021
Přijato na plenárním zasedání	20. 10. 2021
Plenární zasedání č.	564
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	232/1/5

1. Závěry a doporučení

1.1. Evropský hospodářský a sociální výbor vítá strategii Komise pro zajištění plně funkčního a odolného schengenského prostoru.

1.2. Stejně jako ve svém usnesení ze dne 17. února 2016, Výbor opět potvrzuje plnou podporu zásadám, na nichž je založena schengenská spolupráce: neomezený výkon základních svobod zakotvených ve Smlouvě ve společném prostoru svobody, bezpečnosti a práva a nutnost posílit společnou odpovědnost a solidaritu při správě vnějších hranic.

1.3. Výbor připomíná, že při stanovování rámce politiky EU v oblasti správy hranic, interoperability, řízení migrace a azylu a policejní spolupráce a justiční spolupráce v trestních věcech i při jejím provádění jsou EU i její členské státy za všech okolností vázány Listinou základních práv, jejíž ustanovení jsou povinny nejen dodržovat, ale také prosazovat.

1.4. Výbor je vážně znepokojen zprávami o porušování základních práv na vnějších hranicích EU a vyzývá Komisi a Evropskou agenturu pro pohraniční a pobřežní stráž (Frontex), aby ve věci porušování základních práv neprodleně zjednaly nápravu, dále sledovaly vývoj situace a přijaly potřebná následná opatření. Dále vyzývá k účinnému využívání mechanismů určených k zajištění odpovědnosti, jež jsou zakotveny v nařízení o Evropské pohraniční a pobřežní stráž. Výbor vyzývá k posílení poradního fóra pro základní práva a zapojení organizované občanské společnosti do jeho činnosti prostřednictvím EHSV.

1.5. Výbor znepokojuje neurčitě až trvale působící obnovení hraničních kontrol na některých úsecích vnitřních hranic členských států a s nimi i související negativní hospodářský a sociální dopad na občany a podniky EU, zejména pak přeshraniční pracovníky, příhraniční komunity a euroregiony. Vyzývá Komisi, aby v pravidelných intervalech pečlivě sledovala a posoudila potřebnost a přiměřenost těchto obnovených kontrol a dle potřeby případně zasáhla. Vítá ohlášený záměr Komise rozhodněji uplatňovat své donucovací pravomoci v případech, kdy to bude důvodné na základě schengenského hodnotícího mechanismu.

1.6. Výbor znepokojuje pokračující vyloučení členských států Kypru, Rumunska, Bulharska a Chorvatska z plného uplatňování schengenského *acquis*. Společně s Komisí vyzývá Radu k urychlené a rozhodné nápravě tohoto stavu.

1.7. Výbor konstatuje, že mnohé ze stěžejních prvků strategie jsou zatím jen legislativními návrhy. Připomíná proto, že k některým z těchto návrhů vydal konkrétní stanoviska, a to zejména k novému paktu o migraci a azylu a k návrhu týkajícímu se interoperability. Výbor žádá Komisi, aby tato stanoviska náležitě zohlednila.

1.8. Výbor konstatuje, že řada prvků paktu závisí na včasném provedení nedávno přijaté legislativy, především nařízení o interoperabilitě a nařízení o Evropské pohraniční a pobřežní stráž 2.0. Výbor znepokojuje nedostatečný pokrok, jehož bylo v tomto směru dosaženo, a vyzývá Komisi, aby bedlivě sledovala veškerá prodlení a překročení rozpočtu a účinně je řešila.

1.9. Výbor kladně hodnotí návrhy na zlepšení fungování schengenského hodnotícího mechanismu, zejména rychlejší přijímání následných opatření, větší součinnost s mechanismem hodnocení zranitelnosti a intenzivnější a plošnější soustředění na lidská práva včetně plánované úlohy Agentury pro základní práva. Je však třeba se vyvarovat toho, aby schengenský hodnotící mechanismus politizoval otázky spíše technické povahy.

1.10. Výbor má za to, že Schengenské fórum může nabídnout politický impuls k ochraně a rozvoji schengenského prostoru, rád by však upozornil, že by se nemělo jednat o návrat k dřívější mezivládnímu pojetí Schengenu, jehož fungování mezivládní přístup spolu s nedostatečnou transparentností komplikoval. Ostatní orgány a instituce EU včetně Výboru by měly být průběžně informovány a přizvány k účasti.

1.11. Výbor chápe, že související oblasti policejní spolupráce a justiční spolupráce v trestních věcech včetně lepší spolupráce na předcházení terorismu jsou naprosto zásadním předpokladem důvěry občanů i členských států EU v schengenský prostor. Při spolupráci tohoto typu je třeba za všech okolností ve všech členských státech plně dodržovat základní práva včetně ochrany nezávislosti justice. Jedině tak budou moci řádně fungovat nástroje založené na vzájemné důvěře, jako je evropský zatýkácí rozkaz.

1.12. Výbor je přesvědčen, že spolupráce se třetími zeměmi by se neměla zaměřovat výlučně na kontroly migrace a azylu. Naopak by měla představovat skutečné partnerství usilující též o zlepšení postavení migrantů a uprchlíků ve třetích zemích, zejména pak obětí obchodování s lidmi. V rámci této spolupráce je zapotřebí usilovat o řešení hlavních příčin migrace a podporovat bezpečnou a řízenou migraci.

1.13. Jak ve svém projevu o stavu Unie v roce 2021 oznámila předsedkyně Komise Ursula von der Leyen, musíme se rozhodně domluvit na společném evropském systému správy vnějších hranic, migrace a azylu, aby třetí země nemohly zneužít naši nedostatečnou jednotu.

2. Souvislosti

2.1. V roce 1985 přijala skupina členských států mezinárodní Schengenskou dohodu, kterou se rozhodly zrušit všechny hraniční kontroly na svých vnitřních hranicích. Prováděcí Schengenská úmluva z roku 1990 pak stanovila potřebná „podpůrná opatření“ ke kompenzaci externalit plynoucích ze zrušení kontrol.

2.2. Amsterodamskou smlouvou bylo schengenské *acquis* začleněno do právního řádu EU a upraveno bylo též zvláštní postavení Spojeného království, Irska a Dánska.

2.3. Účast Norska, Islandu, Švýcarska a Lichtenštejnska na schengenské spolupráci umožnilo uzavření dvoustranných dohod s těmito zeměmi.

2.4. Schengenského *acquis* se částečně účastní rovněž Bulharsko, Rumunsko a Chorvatsko, zrušení kontrol na jejich vnitřních však vyžaduje jednomyslné rozhodnutí Rady v tomto smyslu. Ta však odmítla toto rozhodnutí přijmout, přestože Komise vyhodnotila tyto země jako technicky připravené.

2.5. Schengenské *acquis* prošlo od zařazení do právního řádu EU dalším vývojem, především v podobě přijetí Schengenského hraničního kodexu, vízového kodexu a nařízení o Evropské pohraniční a pobřežní stráž. Spolupráce v oblasti hranic, víz, migrace a azylu se opírá o skupinu rozsáhlých, vzájemně propojených databází pro výměnu informací (SIS, VIS, Eurodac, EES, ETIAS, TCN-ECRIS).

2.6. Přestože se jedná o sdílenou odpovědnost, jednotlivé členské státy nadále odpovídají za své úseky vnějších hranic. To znamená, že nedostatky ve správě vnějších hranic v jednom členském státě hrozí vážnými důsledky pro celý prostor svobody, bezpečnosti a práva.

2.7. Schengenský prostor byl v posledních pěti letech pod značným tlakem v důsledku opakovaného a neustávajícího obnovování kontrol na vnitřních hranicích ze strany některých členských států. Vedla je k tomu vlna uprchlíků a migrantů, k níž došlo v roce 2015, a teroristická hrozba v Evropě.

2.8. K dalšímu uzavírání hranic a omezení volného pohybu osob vedla pandemie COVID-19.

2.9. Agentura Frontex, tedy Evropská agentura pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států Evropské unie, byla v reakci na uprchlickou a migrační krizi z roku 2015 v roce následujícím reformována na Evropskou agenturu pro pohraniční a pobřežní stráž. V roce 2019 byly pak její pravomoci dále posíleny.

2.10. Evropská komise v novém paktu o migraci a azylu potvrdila, že „integrováná správa hranic je nepostradatelným politickým nástrojem“ k zajištění integrity a fungování schengenského prostoru a jedná se rovněž o „zásadní prvek komplexní migrační politiky“. Ohlásila přitom samostatnou strategii pro budoucnost schengenského prostoru, která byla zveřejněna 2. června 2021.

2.11. Cílem strategie je posílit schengenský prostor a zvýšit jeho odolnost. Hodnotí výzvy, jimž schengenský prostor v posledních letech čelí, včetně krize způsobené pandemií, a navrhuje způsob, jak zachovat výhody schengenského prostoru.

2.12. Cílem strategie proto je:

- 1) **zajištění účinné správy vnějších hranic EU,**
- 2) **vnitřní posílení schengenského prostoru,**
- 3) **lepší připravenost a správa a řízení,**
- 4) **dokončení schengenského prostoru.**

2.13. Novou strategii doplňuje návrh nařízení Rady o vytvoření a fungování hodnotícího a monitorovacího mechanismu k ověření uplatňování schengenského *acquis* a o zrušení nařízení (EU) č. 1053/2013 ⁽¹⁾.

2.14. Komise navrhuje přepracování schengenského hodnotícího a monitorovacího mechanismu. Změny zahrnují zrychlení procesu hodnocení a stanovení zrychleného řízení v případě závažných nedostatků, které by mohly ohrozit celý Schengen.

3. Obecné připomínky

3.1. *Moderní a účinná správa vnějších hranic*

3.1.1. Výbor podporuje rychlé přijetí víceleté strategické politiky pro evropskou integrovanou správu hranic jako součásti integrovaného systému řízení vnějších hranic podle čl. 77 odst. 2 písm. d) SFEU. Žádá, aby byl k této strategii konzultován před jejím přijetím ⁽²⁾.

3.1.2. Výbor i nadále podporuje efektivní Evropskou agenturu pro pohraniční a pobřežní stráž i vytvoření její operační složky. Znepokojuje jej však nedostatečný pokrok, jehož se v tomto směru podařilo dosáhnout. Konkrétně poukazuje na nedávná zjištění Účetního dvora EU, podle nichž agentura neprovádí svůj mandát z roku 2016 v plném rozsahu a panují určitá rizika a nedostatky ohledně provádění jejího mandátu z roku 2019 ⁽³⁾.

⁽¹⁾ COM(2021) 278 final.

⁽²⁾ Viz odstavec 4.8: Úř. věst. C 110, 22.3.2019, s. 62.

⁽³⁾ Zvláštní zpráva Evropského účetního dvora Podpora pro správu vnějších hranic poskytovaná agenturou Frontex: zatím není dostatečně účinná, 2021.

3.1.3. Za zvlášť alarmující považuje Výbor zprávy o případech porušování základních práv během operačních činností koordinovaných agenturou Frontex a skutečnost, že o nich agentura věděla, jak vyplývá z informací různých médií a nevládních organizací a ze zprávy pracovní skupiny pro kontrolu agentury Frontex v rámci výboru Výboru pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci. Vítá nedávné jmenování nového úředníka pro otázky základních práv i pokračující nábor osob pověřených sledováním základních práv, zdůrazňuje však, že úřad pro otázky základních práv musí být vybaven odpovídajícími prostředky, aby mohl svěřené úkoly vykonávat zcela nezávisle. Vyzývá agenturu, aby v plném rozsahu provedla mechanismy a struktury k zajištění odpovědnosti, zakotvené v jejím zřizovacím nařízení.

3.1.4. Výbor se znepokojením konstatuje, že strategie klade důraz na systém předvstupního prověřování, jež ve svém stanovisku k paktu označil za nový prvek, který stojí za to zvážit. Vyjádřil však pochybnost nad možnostmi jeho realizace v praxi a posoudil jej jako nedostatečný z hlediska základních práv⁽⁴⁾. Poukazuje na potřebu mechanismu nezávislého monitorování členskými státy dle ustanovení nařízení o prověřování.

3.1.5. Za nezbytný krok směrem k vybudování soudržné a účinné politiky pro celou EU Výbor vždy považoval dosažení plné interoperability systémů IT. V souladu s tímto přesvědčením též podporuje další digitalizaci postupů pro udělování víz a cestovních dokladů.

3.1.6. Výbor je znepokojen výrokem Komise, že zpoždění v jednotlivých členských státech mohou zdržet zprovoznění interoperability v celoevropském měřítku. Vzhledem k dosavadním zkušenostem se zaváděním systému SIS II a k aktuálnímu stupni realizace Systému vstupu/výstupu a Evropského systému pro cestovní informace a povolení⁽⁵⁾ Výbor zajímá, jaké konkrétní kroky Komise činí k zajištění včasného zavedení interoperability v rámci plánovaného rozpočtu.

3.1.7. Výbor zdůrazňuje, že v rámci dalšího technologického rozvoje a úsilí o dosažení plné interoperability je nutné brát náležitý ohled na ochranu osobních údajů a základní práva. Co se týče návrhu přezkumu systému Eurodac a použití rozsáhlých databází obecně, připomíná Výbor, že plné interoperability je třeba dosáhnout s náležitým zohledněním ochrany základních práv. Opatření musejí být nezbytně nutná a přiměřená, neboť se pracuje s citlivými údaji, zvláště pak pokud jde o žadatele o mezinárodní ochranu a důvěrnost řízení. Nutno podotknout, že osobní údaje zpracovávané v souvislosti se správou hranic a navracením spadají do působnosti obecného nařízení o ochraně osobních údajů a nepovažují se za operativní osobní údaje ve smyslu nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1725⁽⁶⁾.

3.1.8. EHSV zdůrazňuje, že při spolupráci se třetími zeměmi, zejména při výkonu činnosti agentury Frontex na území třetích zemí, je třeba zajistit plné dodržování základních práv včetně práva na ochranu osobních údajů a funkční mechanismy k zajištění odpovědnosti.

3.2. Opatření k vnitřnímu posílení schengenského prostoru

3.2.1. Výbor těší, že se věnuje pozornost též opatřením, která sice přísně vzata nemají za cíl rozvoj schengenského prostoru, přesto nějak souvisejí s jeho fungováním.

3.2.2. Obavy členských států o bezpečnost se lépe než kontrolami na vnitřních hranicích řeší rozšířením a posílením spolupráce donucovacích orgánů.

3.2.3. Výbor zdůrazňuje, že u všech forem policejní spolupráce a justiční spolupráce v trestních věcech je třeba plně dodržovat základní práva včetně práva na obhajobu⁽⁷⁾ a práv obětí⁽⁸⁾. Znamená to též, že při porušení základních práv nesmí dělba pravomocí mezi jednotlivými aktéry (na úrovni EU a členských států) způsobit deficit odpovědnosti.

⁽⁴⁾ Stanoviska EHSV k migraci, Úř. věst. C 123, 9.4.2021, s. 15, Úř. věst. C 155, 30.4.2021, s. 58 a Úř. věst. C 155, 30.4.2021, s. 64.

⁽⁵⁾ Zpráva Evropské komise Implementation of interoperability: state of play on the implementation of the Entry/Exit System and the European Travel Information and Authorisation System (Provádění interoperability: průběžný stav provádění Systému vstupu/výstupu a Evropského systému pro cestovní informace a povolení), červen 2021.

⁽⁶⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1725 ze dne 23. října 2018 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů orgány, institucemi a jinými subjekty Unie a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení nařízení (ES) č. 45/2001 a rozhodnutí č. 1247/2002/ES (Úř. věst. L 295, 21.11.2018, s. 39).

⁽⁷⁾ V souladu s Hlavou VI Listiny základních práv a příslušných sekundárních právních předpisů.

⁽⁸⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/29/EU ze dne 25. října 2012, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu a kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV, Úř. věst. L 315, 14.11.2012, s. 57, a dále právní předpisy pro konkrétní kategorie obětí obchodování s lidmi, pohlavního vykořisťování a dětské pornografie a terorismu.

3.2.4. Za všech okolností musí být zajištěna ochrana osobních údajů dle příslušných právních rámců, zejména pak pokud jde o vysoce citlivé osobní údaje, jako je tomu u průmských rozhodnutí.

3.2.5. K otázce využití umělé inteligence při přeshraničních policejních opatřeních Výbor odkazuje na své stanovisko k nařízení o umělé inteligenci⁽⁹⁾.

3.2.6. Výbor by rád zdůraznil, že v příloze návrhu aktu o umělé inteligenci⁽¹⁰⁾ je stanovena možnost využít umělou inteligenci v oblasti migrace, azylu a řízení ochrany hranic. Znepokojivá je zejména zmínka o využití systémů, jako jsou „detektory lži a obdobné nástroje nebo [nástroje] ke zjišťování emočního stavu fyzické osoby“, neboť neexistují vědecké důkazy o spolehlivosti takových metod.

3.2.7. Pokud jde o specifická opatření navržená v novém paktu o migraci a azylu, odkazuje Výbor na své stanovisko ze dne 17. prosince 2020⁽¹¹⁾.

3.2.8. Výbor vyjadřuje pochybnost nad přidanou hodnotou častého využívání předběžných informací o cestujících ve spojení se jmennou evidencí cestujících a Komise dle jeho názoru dostatečně neodůvodnila potřebu systematické a masové výměny dat v rámci Schengenu, jež by měla automaticky dopad též na občany EU při výkonu práva na volný pohyb.

3.2.9. K využívání evropského zatýkacího rozkazu a dalších nástrojů, které usnadňují spolupráci v oblasti prosazování práva, jako je evropský vyšetřovací příkaz, Výbor podotýká, že nezbytným předpokladem hladkého fungování těchto nástrojů vzájemného uznávání je vzájemná důvěra. To vyžaduje ještě účinnější monitorování právního státu ze strany orgánů EU a předpokládá odpovědnost členských států za dodržování zásad právního státu, zvláště pak práva na účinnou právní ochranu podle článku 47 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“) a čl. 19 odst. 1 SEU.

3.3. Lepší správa a řízení

3.3.1. Výbor oceňuje, že schengenské fórum může členským státům poskytnout příležitost k diskusi zásadních politických otázek schengenské spolupráce. Ostatní orgány a instituce EU včetně Výboru by nicméně měly být průběžně informovány a měly by mít právo účasti. Fórum a jeho činnost by měly být co nejtransparentnější a jeho dokumenty by měly být přístupné. Obnovení zprávy o stavu Schengenu je vítáno, v tomto ohledu však nepostačí.

3.3.2. Výbor podporuje myšlenku novelizace Schengenského hraničního kodexu s cílem začlenit do něj poznatky získané v souvislosti s pandemií COVID-19. Upozorňuje nicméně, že tyto poznatky přesahují problematiku vnitřních hranic a dotýkají se fungování vnitřního trhu jako takového. Každá taková novelizace by tudíž měla být součástí širší kontroly účelnosti evropského regulačního rámce pro volný pohyb ve světě, jehož bude COVID-19 pravděpodobně i nadále běžnou součástí. Výbor podporuje myšlenku, že takový přístup by měl zahrnovat pravidla cestování do EU, která v Schengenském hraničním kodexu aktuálně obsažena nejsou. Výbor by též uvítal informaci, zda Komise plánuje provést nějaké změny nařízení o malém pohraničním styku.

3.3.3. Výbor se domnívá, že Komise by měla zaujmout ráznější postoj na podporu cestování bez hranic v Evropě. Smlouva o EU hovoří jasně v tom smyslu, že EU nabízí svým občanům prostor bez hranic. Právo členských států znovu zavést hraniční kontroly je výjimkou z tohoto práva, kterou je třeba vykládat úzce. Nelze je považovat za svrchovanou výsadu; naopak podléhá ustanovením Schengenského hraničního kodexu. Každá revize kodexu musí plně zohlednit výjimečnou povahu obnovení hraničních kontrol.

3.3.4. Výbor kladně hodnotí návrhy na zlepšení fungování schengenského hodnotícího mechanismu, zejména ty, které mají zajistit rychlejší přijímání následných opatření a větší součinnost s mechanismem hodnocení zranitelnosti, a ty, v rámci nichž se věnuje větší pozornost lidským právům s využitím interdisciplinárního přístupu. Je však třeba se vyvarovat toho, aby schengenský hodnotící mechanismus politizoval otázky spíše technické povahy.

⁽⁹⁾ INT/940 (Úř. věst. C 517, 22.12.2021, s. 61).

⁽¹⁰⁾ COM(2021) 206 final, s. 4 a 5.

⁽¹¹⁾ Úř. věst. C 123, 9.4.2021, s. 15.

3.3.5. Výbor vyzývá Komisi, aby aktivně využila své donucovací pravomoci podle Smluv v situacích, kdy není zjednána náprava nedostatků zjištěných pomocí schengenského hodnotícího mechanismu. Přednostně je třeba řešit systematické praktiky porušující základní práva. Co je rovněž důležité, Komise by neměla spoléhat pouze na zjištění schengenského hodnotícího mechanismu a dodržování základních práv by měla sama aktivně sledovat.

3.4. *Dokončení schengenského prostoru*

3.4.1. Výbor vítá postoj Komise k dokončení schengenského prostoru. Zdůrazňuje spojitost mezi volným pohybem, občanstvím EU a neexistencí hraničních kontrol. Občanům Bulharska, Chorvatska a Rumunska aktuálně nejsou plně přiznána práva občanů EU zakotvená ve Smlouvách.

3.4.2. Výbor zdůrazňuje, že tyto členské státy již kontrolují své vnější hranice podle Schengenského hraničního kodexu. Jejich plné přistoupení by posílilo fungování a bezpečnost Evropské unie tím, že by byly plnohodnotnými účastníky všech rozsáhlých databází využívaných v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí.

3.4.3. Výbor vyzývá Komisi, aby předložila podrobnější plán jejich plného přistoupení, a dále vyzývá Radu, aby učinila rychlé kroky v této věci.

V Bruselu dne 20. října 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Strategický rámec EU pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci na období 2021–2027 – Bezpečnost a ochrana zdraví při práci v měnícím se světě práce

[COM(2021) 323 final]

(2022/C 105/18)

Zpravodaj: **Carlos Manuel TRINDADE**

Žádost o vypracování stanoviska	Komise, 10. 8. 2021
Právní základ	čl. 153 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Zaměstnanost, sociální věci, občanství
Přijato v sekci	6. 10. 2021
Přijato na plenárním zasedání	20. 10. 2021
Plenární zasedání č.	564
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	153/25/41

1. Závěry a doporučení

1.1 Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) zastává názor, že ochrana zaměstnanců před riziky ohrožujícími bezpečnost a ochranu zdraví při práci (BOZP) má klíčový význam pro dlouhodobé zajištění důstojných pracovních podmínek; tato ochrana, která je zakotvena ve Smlouvách a v Listině základních práv, je právem uvedeným v zásadě 10 evropského pilíře sociálních práv a je jedním ze zásadních předpokladů dosažení cílů udržitelného rozvoje Organizace spojených národů ⁽¹⁾.

1.2 EHSV plně souhlasí s tvrzením Komise, že „zdravé a bezpečné pracovní podmínky jsou nezbytným předpokladem pro zdravou a produktivní pracovní sílu. Nikdo by se neměl potýkat s nemocemi z povolání nebo pracovními úrazy. Jedná se rovněž o důležitý aspekt pro udržitelnost a konkurenceschopnost hospodářství EU“ ⁽²⁾. EHSV též kvituje názor, že „dobrá BOZP rovněž snižuje náklady na zdravotní péči a další společenskou zátěž, naproti tomu náklady na špatnou BOZP jsou vysoké pro jednotlivce, podniky i společnost“ ⁽³⁾.

1.3 EHSV obecně schvaluje strategickou vizi a opatření plánovaná ve strategickém rámci, aniž by tím byly dotčeny připomínky, návrhy a doporučení uvedené v tomto stanovisku, konkrétně:

1.3.1 EHSV bere na vědomí zejména záměr Komise prosadit „na konci roku 2021 [...] iniciativu na zlepšení pracovních podmínek osob, které pracují prostřednictvím digitálních platforem [...] [a tím] zajistit vhodné pracovní podmínky, včetně oblasti zdraví a bezpečnosti“, pokud sociální partneři nebudou ochotni jednat mezi sebou ⁽⁴⁾.

1.3.2 EHSV obecně podporuje zejména: i) přístup „vize nula“ k úmrtím souvisejícím s prací; ii) plánovaná opatření pro boj proti rakovině; iii) ratifikaci Úmluvy MOP o násilí a obtěžování z roku 2019 (č. 190); iv) předložení legislativního návrhu týkajícího se prevence a potírání genderově podmíněného násilí na ženách a domácího násilí do konce roku 2021; v) záměr Komise zahrnout psychosociální a ergonomická rizika do kampaně Zdravé pracoviště.

⁽¹⁾ Sdělení Komise (COM (2021) 323 final).

⁽²⁾ Tamtéž.

⁽³⁾ Tamtéž.

⁽⁴⁾ Tamtéž.

1.3.3 EHSV obecně souhlasí zejména s tím, že i) je „nezbytné vycházet z poznatků získaných během pandemie COVID-19 a posílit připravenost pro případné budoucí zdravotní krize [...] a dále posilovat synergie mezi BOZP a veřejným zdravím“; ii) onemocnění 19 by mělo být zahrnuto do doporučení o evropském seznamu nemocí z povolání ⁽⁵⁾.

1.3.4 EHSV obecně souhlasí zejména s tím, že je třeba: i) řešit „klesající trend počtu inspekci práce v některých členských státech“; ii) uspořádat v roce 2023 vrcholnou schůzku v oblasti BOZP, na níž bude zejména zhodnocen pokrok dosažený v oblasti přístupu „víze nula“, pokud jde o úmrtí související s prací; iii) zavést nový ukazatel smrtelných pracovních úrazů, který byl již navržen v akčním plánu evropského pilíře sociálních práv; iv) zlepšit činnost inspektorů práce prostřednictvím pokynů a školení na evropské a vnitrostátní úrovni; v) podporovat spolupráci na úrovni EU a členských států s cílem zajistit jednotné provádění právních předpisů; vi) pomáhat zaměstnavatelům, zejména mikropodnikům a malým podnikům, plnit právní předpisy v oblasti BOZP ⁽⁶⁾.

1.3.5 EHSV obecně vítá zejména: i) spolupráci mezi EU, MOP a WHO v oblasti údajů a znalostí; ii) skutečnost, že EU bude společně s členskými státy podporovat vytvoření nového ukazatele úmrtnosti následkem onemocnění přisuzovaných rizikovým faktorům spojeným s výkonem povolání (jako součást cílů udržitelného rozvoje OSN); iii) skutečnost, že EU bude podporovat začlenění práva na zdravé a bezpečné pracovní podmínky do rámce MOP o základních principech a právech v práci; iv) záměr EU posílovat BOZP v celosvětových dodavatelských řetězcích; v) záměr EU zajistit, aby směrnice v oblasti BOZP byly řádně zohledněny jako součást závazků s ohledem na pracovní a sociální normy, a podpořit problematiku důstojné práce v budoucích obchodních dohodách; vi) podporu kandidátských zemí při začleňování acquis EU v oblasti BOZP do jejich právních předpisů ⁽⁷⁾.

1.4 EHSV navrhuje Komisi, aby do strategického rámce EU na období 2021–2027 zařadila zejména následující kroky, opatření nebo iniciativy:

1.4.1 Oddíl 2.1: i) pokud jde o osoby samostatně výdělečně činné, na které by se podle strategického rámce pravidla BOZP neměla vztahovat, Výbor doporučuje, aby byla včas provedena studie za účasti Komise, odborníků a sociálních partnerů s cílem nalézt nejlepší řešení v souladu se zásadou, že i všechny osoby samostatně výdělečně činné musí pracovat v bezpečném a zdravém prostředí, a aby závěry této studie byly předloženy na summitu o BOZP v roce 2023; ii) pokud jde o nelegislativní iniciativu týkající se duševního zdraví při práci, kterou Komise plánuje zahájit na úrovni EU, Výbor navrhuje, aby byla právě vzhledem k závažnosti důvodů uvedených ve strategickém rámci zvolena iniciativa legislativní.

1.4.2 Oddíl 2.2: i) vyzývá Komisi, aby rakovinu jako nemoc z povolání zahrnula do budoucího evropského plánu boje proti rakovině a aby rozšířila oblast působnosti směrnice o karcinogenech a mutagenech o reprotoxické látky a nebezpečné léčivé přípravky a zajistila dlouhodobé sledování zdravotního stavu pracovníků vystavených působení karcinogenů, a to i těch, kteří již prací v těchto podmínkách nevykonávají; ii) doporučuje, aby záměr Komise posoudit „jak posílit účinnost směrnice o sankcích pro zaměstnavatele (2009/52/ES)“ vedl k přezkumu, který stanoví přísnější sankce pro zaměstnavatele porušující příslušná ustanovení; iii) domnívá se, že – jak ukázaly nedávné zkušenosti získané z pandemie COVID-19 –, je naléhavě nutné vypracovat legislativní iniciativu týkající se prevence psychosociálních rizik; iv) domnívá se, že získané zkušenosti a výzkum v oblasti muskuloskeletálních poruch odůvodňují potřebu legislativní iniciativy v této oblasti.

1.4.3 Oddíl 2.3: i) Výbor doporučuje, aby bylo doporučení o evropském seznamu nemocí z povolání převedeno na směrnici; ii) navrhuje, aby byla směrnice o biologických činitelích vylepšena s ohledem na nedávné zkušenosti; iii) pokud jde o vnitrostátní inspektoráty práce, navrhuje stanovit cíl, aby členské státy do konce období strategického rámce dosáhly poměru stanoveného v normách MOP, tedy jeden inspektor práce na každých 10 000 pracovníků. Pokud tento cíl nebude v období strategického rámce splněn, měla by Komise za tímto účelem předložit legislativní iniciativu.

1.4.4 Kapitola 3: Výbor doporučuje, aby byla kontrolní činnost Evropského orgánu pro pracovní záležitosti řádně začleněna do strategického rámce a byla náležitě podporována, vzhledem k důležité úloze tohoto úřadu při koordinaci přeshraničních kontrol.

⁽⁵⁾ Tamtéž.

⁽⁶⁾ Tamtéž.

⁽⁷⁾ Tamtéž.

1.5 EHSV konstatuje, že navzdory určitým zlepšením v posledních letech stále se významně nedostává údajů a znalostí o realitě EU a členských států v oblasti BOZP. EHSV je přesvědčen, že tyto znalosti jsou nezbytné k tomu, aby bylo možné lépe identifikovat problémy a předcházet rizikům, rozvíjet vhodné politiky a sledovat provádění a pokrok dosažený na úrovni EU a v různých členských státech, zejména pokud jde o cíle a opatření vyplývající ze strategického rámce pro BOZP na období 2021–2027.

1.6 EHSV zdůrazňuje, že v rámci přezkumu stávajících právních předpisů EU a vnitrostátních právních předpisů v oblasti BOZP je třeba vzít v potaz ekologické, digitální, demografické a sociální proměny evropského hospodářství, zejména ve světě práce, aby tak byli ochráněni pracovníci či osoby samostatně výdělečně činné, v tomto případě v souladu s odstavcem 1.4.1 písm. i).

1.7 Členské státy jsou zejména odpovědné za dodržování právních předpisů v oblasti BOZP a za zajištění bezpečných a zdravých pracovních podmínek pro všechny evropské pracovníky, zejména pro sezónní pracovníky a nejzranitelnější skupiny, jako jsou mladí lidé, senioři, ženy, osoby se zdravotním postižením, migranti a osoby s nejistým zaměstnáním. Posílení technických a lidských zdrojů inspektorátů práce, které se v posledních letech v mnoha členských státech snížily, a zlepšení koordinace, spolupráce a odborné přípravy na evropské úrovni jsou klíčovými faktory pro výrazné zlepšení uplatňování právních předpisů v oblasti BOZP. Prioritou jednotlivých členských států by mělo být také poradenství a podpora v souvislosti s dodržováním právních předpisů v oblasti BOZP pro malé a střední podniky, a zejména mikropodniky. Evropská komise je jakožto strážkyně Smluv odpovědná za zajištění toho, aby členské státy náležitě dodržovaly právní předpisy v oblasti BOZP.

1.8 EHSV doporučuje Komisi a členským státům, aby se v rámci aktualizace vnitrostátních strategií BOZP snažily podpořit stálý sociální dialog mezi sociálními partnery o podmínkách bezpečnosti a ochrany zdraví v různých odvětvích, podnicích a na pracovištích. Zapojení odborů a zástupců zaměstnanců a vedení průběžných konzultací s těmito subjekty ohledně posuzování rizik a preventivních opatření je nezbytné v zájmu podpory bezpečného a zdravého pracovního prostředí, které má přímý dopad na zdraví zaměstnanců, produktivitu podniků a veřejnou zdravotní péči.

1.9 EHSV s ohledem na výzvy globalizace a evropské úsilí o „celosvětové zvýšení úrovně norem v oblasti BOZP“ doporučuje, aby Komise a členské státy úzce spolupracovaly s Mezinárodní organizací práce (MOP) a Světovou zdravotnickou organizací (WHO) s cílem podpořit začlenění práva na zdravé pracovní podmínky do rámce MOP o základních principech a právech v práci, jakož i dodržování těchto zásad v celosvětových dodavatelských řetězcích.

2. Obecné souvislosti

2.1 EHSV bere na vědomí, že „téměř dvacet let hrály strategické rámce EU v oblasti BOZP klíčovou roli ve způsobu, jakým vnitrostátní orgány a sociální partneři rozhodovali o cílech BOZP“⁽⁸⁾. EHSV však zdůrazňuje, že ačkoli je význam těchto strategických rámců v rámci národních plánů nepopiratelný, nejsou dostatečně zviditelnovány a v několika členských státech nejsou do jejich přípravy a monitorování dostatečně zapojovány odbory a organizace zaměstnavatelů.

2.2 EHSV bere na vědomí hodnocení strategického rámce EU pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci na období 2014–2020, zejména zdůraznění důležitých aspektů, jako jsou: i) omezení zdrojů v členských státech; ii) potřeba posílit zaměření na nemoci z povolání, demografickou změnu, psychosociální rizika a muskuloskeletální (poruchy a iii) potřeba pomoci inspektorátům práce a společností zlepšit jejich normy v oblasti BOZP⁽⁹⁾.

2.3 EHSV konstatuje, že evropské právní předpisy tato rizika úspěšně snížily a přispěly ke zlepšení norem BOZP ve všech odvětvích hospodářské činnosti ve všech členských státech. Problémy však přetrvávají a pandemie COVID-19 zvýšila rizika, kterým je třeba věnovat pozornost.

2.4 EHSV uznává značný pokrok, kterého EU v posledních letech dosáhla v oblasti BOZP: smrtelné úrazy při práci se mezi roky 1994 a 2018 snížily o 70 %. Ačkoli k tomuto snížení přispěla deindustrializace a lepší zdravotní péče, je také pravda, že významnou roli sehrál rovněž systém EU v oblasti BOZP⁽¹⁰⁾.

⁽⁸⁾ Tamtéž.

⁽⁹⁾ Tamtéž.

⁽¹⁰⁾ Sdělení Komise (COM (2021) 323 final).

2.5 EHSV konstatuje, že navzdory tomuto pokroku došlo v roce 2018 v EU-27 k více než 3 300 smrtelných úrazů, 3,1 milionu úrazů bez smrtelných následků a přes 200 000 pracovníků každý rok zemře na nemoci z povolání. Tato situace, která způsobuje nesmírné lidské utrpení, vyžaduje zachování a zlepšování norem na ochranu pracovníků, což je stálou výzvou a nezbytností⁽¹¹⁾.

2.6 EHSV připomíná, že pracovní úrazy a nemoci z povolání ročně stojí hospodářství EU přes 3,3 % HDP (cca 460 miliard EUR v roce 2019) a že podle odhadů každé euro investované do BOZP přináší zaměstnavateli přibližně dvojnásobnou návratnost⁽¹²⁾.

2.7 Pandemie COVID-19 ukázala, jak zásadní je BOZP pro ochranu zdraví pracovníků, fungování naší společnosti a kontinuitu kritických hospodářských činností. EHSV souhlasí s tím, že pandemie rovněž zdůraznila potřebu strategie založené na BOZP a politikách v oblasti veřejného zdraví, která by vytvořila synergie mezi těmito dvěma rozměry, jež mají přímý dopad na „fungování naší společnosti a [...] kontinuitu kritických hospodářských a sociálních činností“⁽¹³⁾.

3. Strategický rámec EU pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci na období 2021–2027

3.1 Na tomto obecném pozadí Komise představuje nový strategický rámec EU pro BOZP na období 2021–2027⁽¹⁴⁾ (dále jen „strategický rámec“), který byl oznámen v evropském pilíři sociálních práv a který se zaměřuje na tyto tři průlomové cíle:

- předvídaní a řízení **změn** v novém světě práce, který přináší zelená, digitální a demografická transformace,
- lepší **prevence** úrazů na pracovišti a nemocí z povolání,
- posílení **přípravenosti** na případné budoucí zdravotní krize.

3.2 EHSV souhlasí s Evropskou komisí, že provádění těchto tří cílů bude vycházet z těchto předpokladů:

- (i) sociální dialog;
- (ii) zvýšení kapacit v oblasti výzkumu a shromažďování údajů na unijní i vnitrostátní úrovni;
- (iii) lepší provádění právních předpisů;
- (iv) zvyšování informovanosti;
- (v) zvýšená mobilizace finančních prostředků.

3.3 EHSV konstatuje, že strategický rámec předpokládá v daném období realizaci 36 opatření, z nichž 17 je v přímé odpovědnosti Komise, 16 v odpovědnosti členských států a 3 v odpovědnosti sociálních partnerů.

4. Připomínky ke strategickému rámci

4.1 Oddíl 2.1: Předvídaní a řízení změn

4.1.1 V souvislosti se souběžnou ekologickou a digitální transformací se mění pracovní náplň, způsoby práce a typy pracovišť, což staví členské státy a podniky před důležité výzvy z hlediska zajištění zdraví a pohody pracovníků.

4.1.2 Stárnutí pracovní síly vyžaduje přizpůsobení pracovního prostředí a úkolů specifickým potřebám starších pracovníků, aby se minimalizovala rizika, a BOZP tedy hraje zásadní roli při zajišťování adekvátní reakce na demografický vývoj.

⁽¹¹⁾ Tamtéž.

⁽¹²⁾ Tamtéž.

⁽¹³⁾ Sdělení Komise (COM (2021) 323 final).

⁽¹⁴⁾ Tamtéž.

4.1.3 Digitální technologie mohou rovněž nabídnout pracovníkům, včetně zdravotně postižených a starších pracovníků, nové příležitosti ke zlepšení rovnováhy mezi pracovním a soukromým životem, a to jak ženám, tak i mužům, a mohou podpořit provádění BOZP pomocí dostupných nástrojů, zvyšováním informovanosti a účinnější kontrolou.

4.1.4 EHSV se domnívá, že robotizace a využívání umělé inteligence mohou snížit rizika spojená s nebezpečnými úkoly, například v případě úkolů prováděných ve vysoce kontaminovaném prostředí, jako jsou kanalizační systémy, skládky nebo oblasti, v níž jsou prováděny zemědělské postřiky. Mohou rovněž nabídnout nové příležitosti pracovníkům a firmám. Je však pravda, že nové technologie představují také velké výzvy z důvodu nepravidelnosti v tom, kdy a kde je práce vykonávána, možnosti dohlížení na pracovníky a rizik souvisejících s novými nástroji a strojními zařízeními, což by mohlo zvýšit duševní stres vedoucí k rostoucímu počtu psychosomatických onemocnění, pro něž je třeba nalézt vhodná opatření.

4.1.5 I když právní předpisy EU v oblasti BOZP již pokrývají řadu rizik vyplývajících ze změn, ke kterým došlo v průmyslových odvětvích, u zařízení a na pracovištích, EHSV souhlasí s Evropskou komisí v tom, že technologický vývoj, stárnutí pracovní síly a vývoj v souvislosti s formami práce vyžadují nové legislativní návrhy.

4.1.6 EHSV v této souvislosti doporučuje, aby Komise revidovala rámcovou směrnici o BOZP a přizpůsobila ji pracovní realitě a novým rizikům a výzvám souvisejícím se změnou klimatu (například v případě práce ve vysokých teplotách ve venkovním prostředí), demografickými změnami a digitalizací.

4.1.7 EHSV se domnívá, že psychosociální rizika, která byla velmi vysoká již před pandemií, se výrazně zvýšila v důsledku COVID-19 a masivního neplánovaného zavedení práce prováděné nedobrovolně na dálku a s tím spojených dopadů, jako je stírání hranic mezi pracovním a soukromým životem, neustálé připojení, nedostatek sociálních interakcí a zvýšené využívání informačních a komunikačních technologií.

4.2 Oddíl 2.2: Zlepšení prevence pracovních úrazů a nemocí z povolání

4.2.1 EHSV souhlasí s přístupem Komise, zejména s její „vizí nula“ k úmrtím souvisejícím s prací“ a s myšlenkou posílení kultury prevence, a souhlasí s tím, že „prevence úmrtí souvisejících s prací bude možná pouze díky: i) pečlivému vyšetřování úrazů a úmrtí na pracovišti; ii) určení a řešení příčin těchto úrazů a úmrtí; iii) zvyšování informovanosti o rizicích úrazů, zranění a nemocí z povolání a iv) lepšímu prosazování stávajících pravidel a pokynů“.

4.2.2 EHSV považuje přibližně 100 000 úmrtí v důsledku rakoviny jako nemoci z povolání za nepřijatelné a vyzývá členské státy, aby urychleně provedly strategii plánu o karcinogenech a prosadily uplatňování limitních hodnot a dalších ustanovení přijatých na úrovni EU, čímž by se omezila expozice přibližně 40 milionů pracovníků 26 nebezpečným látkám a zlepšily se tak jejich pracovní podmínky. EHSV se domnívá, že seznam nebezpečných látek by měl být přezkoumán a doplněn, zejména o nanomateriály a jejich karcinogenní účinky, a doporučuje, aby byl seznam karcinogenů podléhajících limitním hodnotám expozice rozšířen na 50 položek.

4.2.3 EHSV vyzývá Komisi a členské státy, aby podporovaly zdraví při práci a aby přednostně usilovaly o zlepšení výzkumu a sběru dat, a to jak na úrovni EU, tak na vnitrostátní úrovni. Jejich opatření by se měla zaměřit zejména na kardiovaskulární onemocnění z povolání, na muskuloskeletální poruchy a psychosociální rizika.

4.2.4 EHSV podporuje návrh průběžně aktualizovat metodiku pro nakládání s nebezpečnými látkami a určit další účinky stanovení limitních hodnot v rámci BOZP. EHSV vyzdvihuje a podporuje postup nakládání s nebezpečnými látkami založený na vědeckém posouzení, v souladu se zásadou „jedna látka, jedno hodnocení“. Konzultace tripartitního Poradního výboru pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci a úzké zapojení všech zúčastněných stran byly úspěšné.

4.2.5 V souvislosti s postoji Evropského parlamentu a zúčastněných stran k potřebě chránit pracovníky ve zdravotnictví vystavené nebezpečným léčivým přípravkům a jiným rizikům se EHSV domnívá, že je třeba se tomuto tématu dále věnovat, a to nejen prostřednictvím školení, vzdělávání a poradenství, ale také přijetím závazných právních předpisů.

4.2.6 EHSV se domnívá, že uznání rozmanitosti, včetně rozdílů a nerovností mezi muži a ženami, a boj proti diskriminaci v zaměstnání jsou nezbytné k zajištění bezpečnosti a zdraví pracovníků i pracovníc, zejména při posuzování pracovních rizik, a že by měla být stanovena opatření pro předcházení genderovým stereotypům. V každém případě je třeba mít na paměti, že schopnost pracovat může být ovlivněna tělesným stavem (kojení, těhotenství).

4.2.7 Je také třeba zlepšit vyhlídky osob se zdravotním postižením na trhu práce, včetně praktického uplatňování programů bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a programů profesní rehabilitace pro osoby trpící chronickými nemocemi nebo osoby, které se staly oběťmi úrazů.

4.2.8 Je třeba zlepšit ochranu zvláště zranitelných skupin pracovníků. V této souvislosti by všechny členské státy měly věnovat zvláštní pozornost orgánům inspekce práce a ratifikaci Úmluvy o násilí a obtěžování z roku 2019. EHSV naléhavě vyzývá všechny členské státy, aby tuto úmluvu ratifikovaly v průběhu realizace této strategie.

4.3 Oddíl 2.3: Posílení připravenosti – rychlá reakce na hrozby

4.3.1 Krize COVID-19 ukázala, že bezpečnost a ochrana zdraví při práci hraje zásadní úlohu při napomáhání pracovníkům, podnikům a členským státům chránit životy a řídit rizika tak, aby byly zajištěny dobré pracovní podmínky, kontinuita provozu a udržitelnost.

4.3.2 Jedním ze závěrů, který vyplývá pro budoucnost, je důležitost synergií mezi BOZP a veřejným zdravím, které umožnily účinnou reakci během krize. Tuto interakci je třeba posílit ve všech členských státech, aby byla EU připravena na budoucí zdravotní krize.

4.3.3 EHSV uznává význam práce Evropské agentury pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci (EU-OSHA), která ve spolupráci s členskými státy a sociálními partnery vytvořila metodické pokyny umožňující podnikům, zejména malým a středním, vhodně reagovat na jednotlivé fáze pandemie.

4.3.4 Klasifikace viru SARS-CoV-2 podle směrnice o biologických činitelích pomohla zajistit ochranu pracovníků v zařízeních, kde se s virem pracuje při výrobě, distribuci a aplikaci očkovacích látek.

4.3.5 Pandemie ukázala na skutečnost, že mobilní a přeshraniční pracovníci, včetně pracovníků sezónních, migrujících a pracovníků s nejistým zaměstnáním, jsou více vystaveni nezdravým nebo nebezpečným životním a pracovním podmínkám, jako je nedostatečné či přeplněné ubytování nebo chybějící informace o vlastních právech. EHSV vyzývá členské státy, aby plnily své povinnosti v oblasti BOZP a posílily informační a osvětové kampaně o nutnosti prosazovat spravedlivé a bezpečné pracovní a životní podmínky pro sezónní, mobilní a přeshraniční pracovníky.

4.3.6 EHSV konstatuje, že – jak zdůrazňuje Komise – je důležité podporovat pracovníky, kteří se nakazili onemocněním COVID-19, a rodiny, které přišly o rodinné příslušníky z důvodu expozice viru SARS-CoV-2 v práci, a také, že 25 členských států již přijalo v tomto směru opatření, včetně uznání onemocnění COVID-19 jako nemoci z povolání⁽¹⁵⁾.

4.4 Kapitola 3: Provádění aktualizovaného strategického rámce

4.4.1 EHSV souhlasí s výrokem Komise, že „sociální partneři mají obzvláště dobré předpoklady nalézt řešení přizpůsobená okolnostem určité činnosti nebo odvětví“⁽¹⁶⁾.

4.4.2 EHSV zdůrazňuje, že pandemie ukázala, že podniky a pracoviště hrají významnou roli v šíření infekce, a proto je o to důležitější přijmout opatření v oblasti BOZP, která budou přizpůsobena každé konkrétní hospodářské jednotce.

4.4.3 EHSV doporučuje Komisi, aby v tomto ohledu v rámci strategického rámce usilovala o podporu stálého sociálního dialogu mezi sociálními partnery o podmínkách bezpečnosti a ochrany zdraví v různých odvětvích a zejména v podnicích. Zapojení odborů a zástupců zaměstnanců a jejich průběžné konzultace o situaci v úzké koordinaci s kolektivním vyjednáváním a smlouvami, jakož i posuzování, prevence a řízení rizik, využívání příležitostí a vytváření bezpečného a zdravého pracovního prostředí mají přímý dopad na zdraví zaměstnanců, produktivitu a konkurenceschopnost podniků i samotné společnosti, zejména na veřejnou zdravotní péči.

4.4.4 EHSV souhlasí s Komisí, že pouze přesná a aktuální znalost skutečné situace v oblasti BOZP na úrovni EU i členských států umožňuje identifikovat problémy a předcházet rizikům, definovat vhodné politiky, sledovat jejich provádění a analyzovat jejich výsledky. Znalost vědeckých a technologických inovací a jejich neustálé začleňování do politických rozhodnutí rovněž umožňuje neustálý vývoj těchto rozhodnutí.

⁽¹⁵⁾ Tamtéž.

⁽¹⁶⁾ Tamtéž.

4.4.5 EHSV podporuje potřebu disponovat na úrovni EU a členských států aktuálními a vhodnými databázemi v oblasti BOZP, s novými sociálními ukazateli pro výzkum a sestavování zpráv, analýz a studií o BOZP ve všech jejích rozměrech ⁽¹⁷⁾.

4.4.6 EHSV poukazuje na to, že „úspěch tohoto strategického rámce závisí z velké části na jeho provádění na vnitrostátní a místní úrovni“ ⁽¹⁸⁾. Tento přístup dává členským státům větší odpovědnost za dodržování a provádění právních předpisů, za podporu sociálního dialogu mezi sociálními partnery a za odstraňování překážek tohoto dialogu, neboť jednou ze základních podmínek úspěchu strategického rámce je zapojení inspektorátů práce na úrovni členských států, činnost technických pracovníků v oblasti pracovního lékařství a pracovních lékařů a zapojení odborů a zástupců zaměstnanců do záležitostí BOZP.

4.4.7 EHSV v zájmu dosažení cílů strategického rámce připomíná, že podniky nesou celkovou odpovědnost za bezpečnost a ochranu zdraví při práci, a to jak na pracovišti, tak při práci na dálku. To však představuje problém, pokud pracovník vykonává práci z domova nebo z jiného místa, o jehož podobě zaměstnavatel nemůže rozhodovat nebo kam nemá přístup.

4.4.8 EHSV souhlasí s tím, že zvyšování informovanosti o rizicích pracovních úrazů, zranění a nemocí z povolání je zásadní pro dosažení cílů strategického rámce s důrazem na „vizi nula“ k úmrtím souvisejícím s prací. EHSV se domnívá, že zvyšování informovanosti je skutečně jedním z opatření, jež mají zásadní význam pro uplatňování právních předpisů, ale že klíčem k úspěchu je v první řadě existence těchto právních předpisů, a poté zapojení a kontrola. EHSV je přesvědčen, že aby bylo dosaženo cílů této strategie, je nezbytně nutné zaměřit se na prevenci a dodržování směrnic v oblasti BOZP.

4.4.9 Podle názoru EHSV závisí toto zvyšování informovanosti do značné míry na aktivním zapojení sociálních partnerů a všech zúčastněných stran. V této souvislosti oceňuje úlohu Poradního výboru pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci a doporučuje, aby ho Komise lépe propagovala.

4.4.10 EHSV se domnívá, že všechny zúčastněné strany – členské státy, podniky, inspektoráty práce a pracovníci – se sice shodují na potřebě dosáhnout těchto cílů, ale míra odpovědnosti se liší, a proto by právě pracovníci, kteří jsou nejzranitelnější a mají nejmenší pravomoci, měli požívat největší ochrany.

4.4.11 EHSV se proto domnívá, že zaměstnanec, který v rámci svého pracoviště zaznamená riziko úrazu či závažné nemoci, a zejména riziko ohrožující život, by měl mít možnost odmítnout práci a v konečném důsledku právo ukončit smlouvu s náhradou škody, pokud je jeho život ohrožen, jelikož podnik nedodrжуje předpisy BOZP.

4.4.12 EHSV připomíná, že existuje celkem 11 evropských fondů a finančních mechanismů, které lze použít pro financování opatření v různých oblastech BOZP ⁽¹⁹⁾. EHSV zdůrazňuje, že finanční podpora opatření v oblasti BOZP je jedním z klíčových faktorů úspěchu samotného strategického rámce. EHSV doporučuje, aby Komise poskytovala členským státům, a zejména sociálním partnerům, podrobnější informace, a usnadnila jim tak přístup k projektům v oblasti BOZP a zlepšila jejich provádění.

4.5 Kapitola 4: Celosvětová podpora účinnosti norem v oblasti BOZP

4.5.1 EHSV souhlasí s tvrzením, že „v globalizovaném světě se hrozby v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví nezastavují na hranicích“, a také se domnívá, že cílem strategického rámce je „celosvětové zvýšení úrovně norem v oblasti BOZP“ ⁽²⁰⁾.

4.5.2 EHSV stejně tak podporuje rozhodnutí Komise spolupracovat s MOP při provádění a monitorování Deklarace o budoucnosti práce z roku 2019 přijaté u příležitosti 100. výročí založení MOP a podporovat začlenění práva na bezpečné a zdravé pracovní podmínky do rámce MOP o základních principech a právech v práci.

V Bruselu dne 20. října 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

⁽¹⁷⁾ Tamtéž.

⁽¹⁸⁾ Tamtéž.

⁽¹⁹⁾ Tamtéž.

⁽²⁰⁾ Tamtéž.

PŘÍLOHA

Následující pozměňovací návrhy byly v průběhu jednání zamítnuty, získaly však alespoň jednu čtvrtinu odevzdaných hlasů (čl. 43. odst. 2 jednacího řádu):

POZMĚŇOVACÍ NÁVRH 1**Předkládají:**

LE BRETON Marie-Pierre

MINCHEVA Mariya

PILAWSKI Lech

VADÁSZ Borbála

VERNICOS George

SOC/698 Strategický rámec EU pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci na období 2021–2027**Odstavec 4.1.5**

Změnit:

Stanovisko sekce	Pozměňovací návrh
I když právní předpisy EU v oblasti BOZP již pokrývají řadu rizik vyplývajících ze změn, ke kterým došlo v průmyslových odvětvích, u zařízení a na pracovištích, EHSV souhlasí s Evropskou komisí v tom, že technologický vývoj, stárnutí pracovní síly a vývoj v souvislosti s formami práce vyžadují nové legislativní návrhy.	I když právní předpisy EU v oblasti BOZP již pokrývají řadu rizik vyplývajících ze změn, ke kterým došlo v průmyslových odvětvích, u zařízení a na pracovištích, EHSV souhlasí s Evropskou komisí v tom, že technologický vývoj, stárnutí pracovní síly a vývoj v souvislosti s formami práce mohou vyžadovat nové legislativní návrhy.

Výsledek hlasování

pro: 70

proti: 118

zdrželo se hlasování: 11

POZMĚŇOVACÍ NÁVRH 2**Předkládají:**

LE BRETON Marie-Pierre

MINCHEVA Mariya

PILAWSKI Lech

VADÁSZ Borbála

VERNICOS George

SOC/698 – Strategický rámec EU pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci na období 2021–2027

Odstavec 4.1.6

Změnit:

Stanovisko sekce	Pozměňovací návrh
EHSV v této souvislosti doporučuje, aby Komise revidovala rámcovou směrnici o BOZP a přizpůsobila ji pracovní realitě a novým rizikům a výzvám souvisejícím se změnou klimatu (například v případě práce ve vysokých teplotách ve venkovním prostředí), demografickými změnami a digitalizací.	EHSV v této souvislosti doporučuje, aby Komise pokračovala v pozorném sledování provádění rámcové směrnice o BOZP a případně ji revidovala s cílem zajistit, aby se tato směrnice vztahovala i na nová rizika a výzvy související se změnou klimatu (například v případě práce ve vysokých teplotách ve venkovním prostředí), demografickými změnami a digitalizací.

Výsledek hlasování

pro: 68

proti: 124

zdrželo se hlasování: 12

POZMĚŇOVACÍ NÁVRH 3

Předkládají:

LE BRETON Marie-Pierre

MINCHEVA Mariya

PILAWSKI Lech

VADÁSZ Borbála

VERNICOS George

SOC/698 – Strategický rámec EU pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci na období 2021–2027

Odstavec 4.2.2

Změnit:

Stanovisko sekce	Pozměňovací návrh
EHSV považuje přibližně 100 000 úmrtí v důsledku rakoviny jako nemoci z povolání za nepřijatelné a vyzývá členské státy, aby urychleně provedly strategii plánu o karcinogenech a prosadily uplatňování limitních hodnot a dalších ustanovení přijatých na úrovni EU, čímž by se omezila expozice přibližně 40 milionů pracovníků 26 nebezpečným látkám a zlepšily se tak jejich pracovní podmínky. EHSV se domnívá, že seznam nebezpečných látek by měl být přezkoumán a doplněn, zejména o nanomateriály a jejich karcinogenní účinky , a doporučuje, aby byl seznam karcinogenů podléhajících limitním hodnotám expozice rozšířen na 50 položek .	EHSV považuje přibližně 100 000 úmrtí v důsledku rakoviny jako nemoci z povolání za nepřijatelné a vyzývá členské státy, aby urychleně provedly strategii plánu o karcinogenech a prosadily uplatňování limitních hodnot a dalších ustanovení přijatých na úrovni EU, čímž by se omezila expozice přibližně 40 milionů pracovníků 26 nebezpečným látkám a zlepšily se tak jejich pracovní podmínky. EHSV se domnívá, že seznam nebezpečných látek by měl být přezkoumán a doplněn, zejména o určité nanomateriály s prokázanými karcinogenními účinky , a doporučuje vyvinout maximální úsilí s cílem rozšířit seznam karcinogenů podléhajících limitním hodnotám expozice.

Výsledek hlasování

pro: 68

proti: 135

zdrželo se hlasování: 6

POZMĚŇOVACÍ NÁVRH 4**Předkládají:**

LE BRETON Marie-Pierre

MINCHEVA Mariya

PILAWSKI Lech

VADÁSZ Borbála

VERNICOS George

SOC/698 – Strategický rámec EU pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci na období 2021–2027**Odstavec 4.2.5**

Změnit:

Stanovisko sekce	Pozměňovací návrh
V souvislosti s postoji Evropského parlamentu a zúčastněných stran k potřebě chránit pracovníky ve zdravotnictví vystavené nebezpečným léčivým přípravkům a jiným rizikům se EHSV domnívá, že je třeba se tomuto tématu dále věnovat, a to nejen prostřednictvím školení, vzdělávání a poradenství, ale také přijetím závazných právních předpisů.	V souvislosti s postoji Evropského parlamentu a zúčastněných stran k potřebě chránit pracovníky ve zdravotnictví vystavené nebezpečným léčivým přípravkům a jiným rizikům se EHSV domnívá, že je třeba se tomuto tématu dále věnovat, a to nejen prostřednictvím školení, vzdělávání a poradenství, ale také účinným prováděním stávajících právních předpisů.

Výsledek hlasování

pro: 71

proti: 133

zdrželo se hlasování: 9

POZMĚŇOVACÍ NÁVRH 5**Předkládají:**

LE BRETON Marie-Pierre

MINCHEVA Mariya

PILAWSKI Lech

VADÁSZ Borbála

VERNICOS George

SOC/698 – Strategický rámec EU pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci na období 2021–2027

Odstavec 4.3.5

Změnit:

Stanovisko sekce	Pozměňovací návrh
<p>Pandemie ukázala na skutečnost, že mobilní a přeshraniční pracovníci, včetně pracovníků sezónních, migrujících a pracovníků s nejistým zaměstnáním, jsou více vystaveni nezdravým nebo nebezpečným životním a pracovním podmínkám, jako je nedostatečné či přeplněné ubytování nebo chybějící informace o vlastních právech. EHSV vyzývá členské státy, aby plnily své povinnosti v oblasti BOZP a posílily informační a osvětové kampaně o nutnosti prosazovat spravedlivé a bezpečné pracovní a životní podmínky pro sezónní, mobilní a přeshraniční pracovníky.</p>	<p>Pandemie ukázala na skutečnost, že mobilní a přeshraniční pracovníci, včetně sezónních a migrujících pracovníků s nejistým zaměstnáním, by mohli být více vystaveni nezdravým nebo nebezpečným životním a pracovním podmínkám, jako je nedostatečné či přeplněné ubytování nebo chybějící informace o vlastních právech. EHSV vyzývá členské státy, aby plnily své povinnosti v oblasti BOZP a posílily informační a osvětové kampaně o nutnosti prosazovat spravedlivé a bezpečné pracovní a životní podmínky pro sezónní, mobilní a přeshraniční pracovníky.</p>

Výsledek hlasování

pro: 72

proti: 125

zdrželo se hlasování: 11

POZMĚŇOVACÍ NÁVRH 6

Předkládají:

LE BRETON Marie-Pierre

MINCHEVA Mariya

PILAWSKI Lech

VADÁSZ Borbála

VERNICOS George

SOC/698 – Strategický rámec EU pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci na období 2021–2027

Odstavec 4.4.11

Vyškrtnout odstavec:

Stanovisko sekce	Pozměňovací návrh
<p>EHSV se proto domnívá, že zaměstnanec, který v rámci svého pracoviště zaznamená riziko úrazu či závažné nemoci, a zejména riziko ohrožující život, by měl mít možnost odmítnout práci a v konečném důsledku právo ukončit smlouvu s náhradou škody, pokud je jeho život ohrožen, jelikož podnik nedodrжуje předpisy BOZP.</p>	

Výsledek hlasování

pro: 69

proti: 135

zdrželo se hlasování: 8

POZMĚŇOVACÍ NÁVRH 7**Předkládají:**

LE BRETON Marie-Pierre

MINCHEVA Mariya

PILAWSKI Lech

VADÁSZ Borbála

VERNICOS George

SOC/698 – Strategický rámec EU pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci na období 2021–2027**Odstavec 1.4.1**

Změnit:

Stanovisko sekce	Pozměňovací návrh
<p>Oddíl 2.1: i) pokud jde o osoby samostatně výdělečně činné, na které by se podle strategického rámce pravidla BOZP neměla vztahovat, Výbor doporučuje, aby byla včas provedena studie za účasti Komise, odborníků a sociálních partnerů s cílem nalézt nejlepší řešení v souladu se zásadou, že i všechny osoby samostatně výdělečně činné musí pracovat v bezpečném a zdravém prostředí, a aby závěry této studie byly předloženy na summitu o BOZP v roce 2023; ii) pokud jde o nelegislativní iniciativu týkající se duševního zdraví při práci, kterou Komise plánuje zahájit na úrovni EU, Výbor navrhuje, aby byla právě vzhledem k závažnosti důvodů uvedených ve strategickém rámci zvolena iniciativa legislativní.</p>	<p>Oddíl 2.1: i) pokud jde o osoby samostatně výdělečně činné, na které by se podle strategického rámce pravidla BOZP neměla vztahovat, Výbor doporučuje, aby byla včas provedena studie za účasti Komise, odborníků a sociálních partnerů s cílem nalézt nejlepší řešení v souladu se zásadou, že i všechny osoby samostatně výdělečně činné musí pracovat v bezpečném a zdravém prostředí, a aby závěry této studie byly předloženy na summitu o BOZP v roce 2023; ii) pokud jde o nelegislativní iniciativu týkající se duševního zdraví při práci, kterou Komise plánuje zahájit na úrovni EU, Výbor vítá přístup Komise.</p>

Výsledek hlasování

pro: 66

proti: 135

zdrželo se hlasování: 8

POZMĚŇOVACÍ NÁVRH 8**Předkládají:**

LE BRETON Marie-Pierre

MINCHEVA Mariya

PILAWSKI Lech

VADÁSZ Borbála

VERNICOS George

SOC/698 – Strategický rámec EU pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci na období 2021–2027**Odstavec 1.4.2**

Změnit:

Stanovisko sekce	Pozměňovací návrh
<p>Oddíl 2.2: i) vyzývá Komisi, aby rakovinu jako nemoc z povolání zahrnula do budoucího evropského plánu boje proti rakovině a aby rozšířila oblast působnosti směrnice o karcinogenech a mutagenech o reprotoxické látky a nebezpečné léčivé přípravky a zajistila dlouhodobé sledování zdravotního stavu pracovníků vystavených působení karcinogenů, a to i těch, kteří již práci v těchto podmínkách nevykonávají; ii) doporučuje, aby záměr Komise posoudit „jak posílit účinnost směrnice o sankcích pro zaměstnavatele (2009/52/ES)“ vedl k přezkumu, který stanoví přísnější sankce pro zaměstnavatele porušující příslušná ustanovení; iii) domnívá se, že – jak ukázaly nedávné zkušenosti získané z pandemie COVID-19 –, je naléhavě nutné vypracovat legislativní iniciativu týkající se prevence psychosociálních rizik; iv) domnívá se, že získané zkušenosti a výzkum v oblasti muskuloskeletálních poruch odůvodňují potřebu legislativní iniciativy v této oblasti.</p>	<p>Oddíl 2.2: i) podporuje návrh uvedený ve strategickém rámci pro BOZP týkající se sestavení prioritního seznamu reprotoxických látek, které mají být řešeny, a to na základě stanoviska, jež přijal Poradní výbor pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci ohledně stanovení seznamu prioritních látek, pro něž by měla být určena limitní hodnota expozice na pracovišti, a vyzývá Komisi, aby rakovinu jako nemoc z povolání zahrnula do budoucího evropského plánu boje proti rakovině; ii) doporučuje, aby záměr Komise posoudit „jak posílit účinnost směrnice o sankcích pro zaměstnavatele (2009/52/ES)“ vedl k účinnému provádění a prosazování; iii) souhlasí s přístupem Komise, která chce ve spolupráci s členskými státy a sociálními partnery připravit nelegislativní iniciativu na úrovni EU týkající se duševního zdraví při práci, která posoudí nová rizika související s duševním zdravím pracovníků; iv) podporuje cíl Komise zahrnout psychosociální a ergonomická rizika do kampaně za zdravé pracoviště.</p>

Výsledek hlasování

pro: 70

proti: 140

zdrželo se hlasování: 7

POZMĚŇOVACÍ NÁVRH 9**Předkládají:**

LE BRETON Marie-Pierre

MINCHEVA Mariya

PILAWSKI Lech

VADÁSZ Borbála

VERNICOS George

SOC/698 – Strategický rámec EU pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci na období 2021–2027

Odstavec 1.4.3

Změnit:

Stanovisko sekce	Pozměňovací návrh
<p>Oddíl 2.3: i) Výbor doporučuje, aby bylo doporučení o evropském seznamu nemocí z povolání převezeno na směrnici; ii) navrhuje, aby byla směrnice o biologických činitelích vylepšena s ohledem na nedávné zkušenosti; iii) pokud jde o vnitrostátní inspektoráty práce, navrhuje stanovit cíl, aby členské státy do konce období strategického rámce dosáhly poměru stanoveného v normách MOP, tedy jeden inspektor práce na každých 10 000 pracovníků. Pokud tento cíl nebude v období strategického rámce splněn, měla by Komise za tímto účelem předložit legislativní iniciativu.</p>	<p>Oddíl 2.3: i) Výbor konstatuje, že by členské státy měly podniknout náležité kroky v návaznosti na doporučení o evropském seznamu nemocí z povolání; ii) navrhuje, aby byla směrnice o biologických činitelích vylepšena s ohledem na nedávné zkušenosti.</p>

Výsledek hlasování

pro: 70

proti: 133

zdrželo se hlasování: 7

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu doporučení Rady o smíšeném učení v zájmu vysoce kvalitního a inkluzivního primárního a sekundárního vzdělávání

[COM(2021) 455 final]

(2022/C 105/19)

Hlavní zpravodajové: **Tatjana BABRAUSKIENĖ**

a **Michael McLoughlin**

Žádost o vypracování stanoviska	Rada, 30. 8. 2021
Právní základ	čl. 165 odst. 4 a čl. 166 odst. 4 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Zaměstnanost, sociální věci, občanství
Přijato na plenárním zasedání	20. 10. 2021
Plenární zasedání č.	654
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	152/0/0

1. Závěry a doporučení

1.1 Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) je potěšen, že návrh poukazuje na to, že „vzdělávání je základním lidským právem a právem dítěte“. EHSV také vítá skutečnost, že záměrem návrhu je provést evropský pilíř sociálních práv a další významné iniciativy EU ⁽¹⁾, které se snaží zlepšit spolupráci mezi členskými státy s cílem zavést kvalitní a inkluzivní vzdělávání v rámci ekologické a digitální transformace sociálního a hospodářského života a trhu práce.

1.2 EHSV opětovně vyzývá „Evropskou komisi a členské státy k provádění první zásady evropského pilíře sociálních práv, jejímž cílem je zajistit, aby kvalitní a inkluzivní vzdělávání, odborná příprava a celoživotní učení byly právem pro všechny v Evropě“ ⁽²⁾, a k jejímu uplatňování s cílem zlepšit zajišťování digitálních dovedností a kompetencí za podpory rovného přístupu ke smíšenému učení pro všechny a udržitelného veřejného financování dohodnutého se sociálními partnery a občanskou společností.

1.3 EHSV odkazuje na své stanovisko ⁽³⁾, ve kterém uvádí, že „při provádění akčního plánu digitálního vzdělávání 2021–27 je nutné zajistit účinný sociální dialog, konzultace se zainteresovanými subjekty a dodržování a vymáhání pracovních práv. Zároveň je zapotřebí pracovníky informovat, konzultovat a zapojit do rozvoje digitálních a podnikatelských dovedností, a to zejména v rámci odborného vzdělávání a přípravy, vzdělávání dospělých a odborné přípravy zaměstnanců, a omezit tak nedostatek dovedností, s nímž se podniky potýkají.“

1.4 EHSV naléhavě vyzývá členské státy, aby navázaly na zkušenosti získané ze vzdělávání během krize COVID-19 a aby zajistily, že bude smíšené učení pečlivě navrženo a uplatňováno ve vyvážených učebních plánech za podpory vhodných pedagogických nástrojů s cílem zajistit, aby bylo všem dětem poskytováno vhodné a inovativní prostředí a nástroje pro učení. Je třeba, aby členské státy zajistily zavedení smíšeného učení s cílem podpořit kvalitu a inkluzi ve vzdělávání, zejména v případě dětí v tísni. Ačkoli se koncepce smíšeného učení začíná prosazovat a získává větší pozornost, stále vyžaduje další výzkum a prostudování, zejména z hlediska znevýhodnění v oblasti vzdělávání, stejně jako v případě základních škol a prvních let středních škol.

⁽¹⁾ COM(2020) 625 final, COM(2020) 624 final, Úř. věst. C 66, 26.2.2021 s. 1, Úř. věst. C 221, 10.6.2021, s. 3.

⁽²⁾ Úř. věst. C 56, 16.2.2021, s. 1.

⁽³⁾ Úř. věst. C 286, 16.7.2021, s. 27.

1.5 EHSV konstatuje, že za účelem zajištění větší samostatnosti studentů během procesu učení je důležité, aby bylo smíšené učení k dispozici všem studentům, nejen studentům žijícím ve venkovských oblastech, kde neexistuje přístup ke škole, nebo v terciárním vzdělávání, kde je po studentech vyžadováno nezávislé učení.

1.6 EHSV konstatuje, že v případě mimoškolního učení založeného na projektech je třeba zajistit zdraví a bezpečnost studentů, zejména studentů zapojených do odborného vzdělávání a přípravy. Dlouhodobé distanční vzdělávání, které bylo zavedeno během krize COVID-19, má negativní dopad na duševní a fyzickou pohodu studentů a učitelů i na studijní výsledky žáků. EHSV vítá důraz, který je v návrhu kladen na to, že kvalifikovaní odborníci v oblasti duševního zdraví musí poskytovat účinnou podporu pohody studentů a učitelů.

1.7 EHSV vyzývá členské státy, aby zajistily, že bude smíšené učení zahrnuto do jejich strategií pro vzdělávání na základě účinného dialogu s příslušnými sociálními partnery a zúčastněnými stranami v oblasti vzdělávání, a to způsobem, který pozitivně přispěje ke kvalitnímu a inkluzivnímu učení studentů, zajistí přístup k dobrému výukovému a studijnímu prostředí a k nezbytným nástrojům a podpoře pro učitele a nenechá studenty bez podpory.

1.8 EHSV dále vyzývá členské státy, aby zajistily, že smíšené učení nepoškodí sociální hodnotu vzdělávání ani význam prezenční výuky ve vzdělávacích programech. Zkušenost s nouzovou on-line výukou a učením během pandemie COVID-19 ukázala nenahraditelnou hodnotu prezenční výuky a průběžné interakce a zpětné vazby mezi učiteli a studenty za účelem zajištění kvalitního a inkluzivního vzdělávání. Vztahy mezi studenty a učiteli jsou hlavním faktorem motivace a učení studentů, který by smíšené učení nemělo oslabit.

1.9 EHSV požaduje, aby členské státy zajistily, že tvorba individualizovaných učebních plánů zohlední požadavky studentů týkající se podpůrných technologií. Kromě toho EHSV zdůrazňuje, že to vyžaduje, aby učitelům poskytovali dostatečnou pomoc podpůrní zaměstnanci, kteří budou s těmito technologiemi obeznámeni a budou je umět účinně využívat s cílem uspokojit potřeby studentů se zdravotním postižením.

1.10 EHSV poukazuje na ústřední úlohu učitelů ve smíšeném učení. Výměny zaměstnanců, projekty spolupráce a individualizovaná výuka jsou možné, pokud je za tím účelem učitelům vyhrazena dostatečná pracovní doba a pokud je podporuje vedení školy. Je velmi důležité podporovat komunitu pro smíšené učení s cílem prosazovat hodnotu technologií v oblasti výuky a odborné přípravy.

1.11 Kromě toho EHSV poukazuje na to, že v zájmu zajištění inkluzivního a kvalitního vzdělávání by smíšené učení mělo přispívat k provádění „závěrů Rady o evropských učitelích a školitelích pro budoucnost“. V této souvislosti EHSV vyzývá členské státy, aby účinně podporovaly učitele při jejich přípravě na poskytování podpory studentům ohledně kvalitního smíšeného učení tím, že zlepší a zmodernizují počáteční a další profesní rozvoj a uzpůsobí ho potřebám učitelů a studentů.

1.12 EHSV vítá navrhovaná opatření na podporu gramotnosti učitelů v oblasti IT, jako jsou kurzy, programy a nástroje pro prohlubování digitálních dovedností učitelů a vytváření a šíření internetových i školních pedagogických modulů a zdrojů. Kromě toho by měl návrh podpořit právo učitelů na aktualizovaný a přístupný další profesní rozvoj. To je třeba uznat v sociálním dialogu a kolektivním vyjednávání na vnitrostátní, regionální a místní úrovni se smysluplným zapojením sociálních partnerů v oblasti vzdělávání.

1.13 EHSV zdůrazňuje, že hromadné otevřené on-line kurzy (MOOC) nejsou nutně interaktivní ani založené na správné pedagogice. Žádá proto Komisi, aby poskytla rozmanitější podporu pro odbornou přípravu učitelů, školitelů, vedoucích pracovníků škol a školitelů učitelů v oblasti smíšeného učení na platformě School Education Gateway, která by vedla k získání certifikace. Technické zdroje a materiály vypracované za podpory Komise, které mají být využity v rámci smíšeného učení, musí být spolehlivé, snadno použitelné a musí být přeloženy do všech úředních jazyků EU a jednomyslně schváleny všemi subjekty podílejícími se na procesu učení. EHSV doporučuje vyzvat projekty European Teacher Academy rovněž k tomu, aby vypracovaly společné akreditované vzdělávací programy pro učitele zaměřené na zlepšení pedagogiky v oblasti smíšeného učení. V souvislosti se smíšeným učením je třeba prozkoumat úlohu mikrocertifikátů.

1.14 EHSV vítá skutečnost, že návrh klade důraz na pohodu a atraktivitu učitelského povolání, a navrhuje, aby členské státy zaměstnaly více učitelů s cílem podpořit pohodu pedagogického sboru. EHSV konstatuje, že velký nedostatek učitelů a neatraktivní pracovní podmínky a mzdy⁽⁴⁾ mají škodlivý dopad na kvalitu učení. To může vytvořit překážku pro rozvoj vysoce kvalitních a inkluzivních systémů smíšeného učení.

1.15 EHSV poukazuje na to, že kombinace prezenční a distanční výuky vyžaduje, aby byli učitelé kreativní a inovativní⁽⁵⁾ a měli dobré pedagogické schopnosti. Je nezbytné navrhnout smíšené učení tak, aby respektovalo pracovní vytížení, pracovní dobu a důstojné pracovní podmínky učitelů a aby jim zajistilo podpůrné pracovní prostředí.

1.16 EHSV doporučuje, aby bylo zajištěno demokratické vedení škol, v jehož rámci mohou studenti a učitelé skutečně nezávisle řídit svůj vlastní proces učení a výuky. EHSV znovu poukazuje na to, že je důležité zajistit a posílit demokratické řízení systémů vzdělávání a odborné přípravy, jehož součástí by měly být smysluplné konzultace s organizovanou občanskou společností⁽⁶⁾.

1.17 EHSV konstatuje, že je třeba uznat smíšené učení mimo formální vzdělávací prostředí, např. informální a neformální učení, pomocí účinného provedení doporučení Rady ze dne 20. prosince 2012 o uznávání neformálního a informálního učení. Informální a neformální učení hraje skutečně důležitou roli v podpoře rozvoje základních mezilidských, komunikačních a kognitivních dovedností, např. kreativity, aktivního občanství a dovedností pro pracovní život. Účast na procesech uznávání musí být přístupná všem a musí být podpořena udržitelnými veřejnými investicemi.

1.18 EHSV poukazuje na to, že dobře vytvořené smíšené učení musí být podporováno udržitelnými veřejnými investicemi, jež budou poskytnuty jako součást evropského semestru a s pomocí dalších finančních prostředků EU, jako je Nástroj pro oživení a odolnost, Erasmus+ a ESF+. Podpora přístupu ke kvalitním on-line učebním programům je nezbytná pro všechny účastníky vzdělávání. Je zapotřebí více investic, zejména s cílem zajistit vysoce kvalitní distanční vzdělávání pro studenty zapojené do odborného vzdělávání a přípravy a umožnit jejich přístup k nástrojům a simulátorům, které jim pomohou s nezávislým praktickým učením v bezpečném prostředí, a dále zajistit místní střediska pro celoživotní učení⁽⁷⁾ a knihovny.

1.19 EHSV konstatuje, že rostoucí využívání digitálních nástrojů v rámci smíšeného učení stále více ohrožuje bezpečnost údajů studentů a učitelů a práva duševního vlastnictví učitelů. Komise a členské státy by tedy měly poskytovat udržitelné veřejné financování a po konzultaci se sociálními partnery a zúčastněnými stranami v oblasti vzdělávání zavést vhodný právní rámec, který zajistí ochranu údajů a práv duševního vlastnictví v této oblasti. EHSV je znepokojen tím, že se v doporučení uvádí, že k provedení plánů stanovených v návrhu nejsou zapotřebí žádné další zdroje. Financování může být způsobem, jak stimulovat spolupráci v oblastech, kde neexistuje silná pravomoc EU. Náklady by mohly zahrnovat hosting, údržbu a vybavení pro začlenění do platformy, hosting zdrojů pro výuku, zabezpečení údajů, vybavení učitelů a žáků atd. Pokud nebudou k dispozici vlastní zdroje, budou nejvíce postiženi znevýhodnění studentů.

1.20 EHSV vyzývá Komisi a členské státy, aby se zabývaly nárůstem počtu poskytovatelů vzdělávání a rozmachem odvětví vzdělávacích technologií, které bude stále více upřednostňováno, jelikož do vzdělávacích programů bude zařazováno smíšené učení. EHSV vyzývá členské státy, aby vytvořily vnitrostátní právní předpisy, včetně možnosti zřídit veřejnou platformu pro on-line výuku a učení s cílem chránit veřejnou hodnotu vzdělávání. Kromě toho by veřejné

⁽⁴⁾ EK: Teachers in Europe – Careers, Development and Well-being (Učitelé v Evropě – profesní dráha, rozvoj a dobré podmínky), 2021.

⁽⁵⁾ EK: Blended learning in school education – guidelines for the start of the academic year 2020/21 (Smíšené učení ve školním vzdělávání – pokyny pro zahájení školního roku 2021–2022).

⁽⁶⁾ Úř. věst. C 286, 16.7.2021, s. 27.

⁽⁷⁾ Downes, P. (2011). *Multi/Interdisciplinary Teams for Early School Leaving Prevention: Developing a European Strategy Informed by International Evidence and Research* (Víceoborové/mezioborové týmy pro prevenci předčasného ukončování školní docházky: rozvoj evropské strategie založené na mezinárodních poznatcích a výzkumu). Evropská komise, NESSET (Network of Experts on Social Aspects of Education and Training – Síť odborníků pro sociální aspekty vzdělávání a odborné přípravy), Generální ředitelství pro vzdělávání, mládež, sport a kulturu, Brusel.

platformy měly být zřizovány po smysluplné konzultaci se sociálními partnery a zúčastněnými stranami v oblasti vzdělávání, přičemž by měla být plně respektována profesní autonomie učitelů a pedagogických pracovníků a akademická svoboda a nezávislost vzdělávacích institucí a na učitele nebo pedagogické pracovníky by neměl být vyvíjen tlak, pokud jde o výukové materiály a pedagogické metody, které používají.

1.21 Vzhledem k významu přisuzovanému celé oblasti smíšeného učení EHSV navrhuje, aby bylo pro toto doporučení vytvořeno individuální hodnocení a diferencované shromažďování údajů podle věku, v jehož rámci by se uznávaly odlišné vývojové potřeby dětí a mladých lidí. To by rovněž mělo umožnit shromažďování informací o souvisejících parametrech týkajících se znevýhodnění, jako je šikana a předčasný odchod ze vzdělávání. Společně s příslušnými partnery mohou být vytvořeny přesné způsoby měření. Z toho rovněž vyplývá, že je nutné jasné podávání zpráv o plnění doporučení a jeho sledování.

2. Obecné připomínky

2.1 Toto stanovisko se zabývá návrhem doporučení Rady o smíšeném učení v zájmu vysoce kvalitního a inkluzivního primárního a sekundárního vzdělávání. Klade se v něm rovněž důraz na počáteční odborné vzdělávání na sekundární úrovni. Navrhované doporučení neobhájí prosazování nižší přítomnosti pedagogů ani nepodporuje trávení více hodin před obrazovkou. EHSV vítá zapojení mladých lidí, které by mělo být podporováno a mělo by probíhat během celého procesu.

2.2 Podle studie Evropské komise⁽⁸⁾ je smíšené učení chápáno jako hybridní přístup, který kombinuje vzdělávání ve škole s distančním vzděláváním včetně on-line výuky. Smíšené učení je flexibilním modelem, který může napomoci pokroku studijního projektu nebo kurzu, přičemž není nutné, aby byli učitelé a studenti přítomni vždy na stejném fyzickém místě.

2.3 I když vzdělávání ve škole zlepšuje sociální dovednosti, pohodu, pocit sounáležitosti a smysl pro komunitu účastníků vzdělávání a osobní interakci mezi učiteli a studenty a mezi studenty navzájem, dobře uspořádané smíšené učení může účastníkům vzdělávání pomoci dosáhnout nezávislejšího a individualizovaného samostudia⁽⁹⁾. Může být přínosné zejména pro učení související s uměním a zahrnující videomateriál.

2.4 Zatímco se v návrhu popisuje smíšené učení coby hybridní přístup a zdůrazňuje se v něm jeho flexibilita a potenciál podpořit nezávislé studium, je třeba dále upřesnit úlohu, kterou při provádění smíšeného učení hrají učitelé a školitelé. V tomto ohledu je důležité zajistit, aby bylo smíšené učení v učebních plánech prováděno pomocí celoškolského přístupu, který zohlední potřeby učitelů, studentů a jejich rodin. Je také nezbytné, aby bylo smíšené učení prováděno během doby vyučování a nevedlo k neudržitelné nadměrné zátěži pro učitele nebo k dodatečné zátěži pro rodiny žáků.

3. Konkrétní připomínky

3.1 Krize COVID-19 přiměla žáky a studenty základních a středních škol a odborného vzdělávání a přípravy k tomu, aby byli při studiu nezávislejší. Školy a učitelé byli – většinou bez řádné přípravy – nuceni přizpůsobit se nouzovému on-line a distančnímu vzdělávání, přičemž používali digitální zaslání zpráv, e-maily, on-line video chaty a další prostředky ke komunikaci s dětmi s cílem poskytnout během omezení volného pohybu osob přiměřenou výuku. Představovala také značnou výzvu pro děti se zdravotním postižením, které jsou při komunikaci prostřednictvím digitálních médií více znevýhodněny. Vlády, televizní vysílání, sociální partneři, poskytovatelé vzdělávání a odborné přípravy, nevládní organizace a jednotlivci začali neuvěřitelně rychle jednat, aby podpořili učitele při zřizování virtuálních tříd a platform spolupráce, je však stále třeba učinit mnohem více.

3.2 Vzhledem k obrovskému dopadu krize COVID-19 na mladé lidi a vzdělávací systémy musíme být také opatrní ohledně načasování změny. Návrat k prezenční výuce potřebuje určitý čas a mnoho mladých lidí si musí zvyknout na návrat do normální situace. Příliš mnoho změn v příliš krátkém čase totiž může být destabilizující. Tlak krize COVID-19 dopadá na děti a mladé lidi. Během pandemie obzvláště utrpělo jejich vzdělávání, socializace, ekonomické vyhlídky a duševní zdraví. Prioritou by měl být v nadcházejícím období návrat do normálního stavu a zvláštní zaměření na pohodu, duševní zdraví a formální učení.

⁽⁸⁾ EK: Blended learning in school education – guidelines for the start of the academic year 2020/21 (Smíšené učení ve školním vzdělávání – pokyny pro zahájení školního roku 2021–2022).

⁽⁹⁾ Tamtéž.

3.3 EHSV vyjadřuje své obavy ohledně toho, jak se mohou se smíšeným učením vypořádat základní školy nebo i první ročníky středních škol, protože jde o věkové skupiny, které často postrádají schopnosti nezbytné pro aktivní účastníky vzdělávání v prostředí smíšeného učení. Obvykle jim chybí samostatnost, dovednosti v oblasti spolupráce a v oblasti IKT, utváření znalostí, schopnost sebehodnocení a různé další tzv. dovednosti pro 21. století. Tyto dovednosti jsou nezbytné pro úspěšné učení ve smíšeném prostředí a jejich absence u účastníků vzdělávání skutečně ohrožuje zajišťování kvalitního smíšeného učení. Je třeba ustavit zásadu, že pokusné přechody na smíšené učení ve vzdělávání začínají u starších studentů, nikoli u mladších.

3.4 EHSV zdůrazňuje, že studenti zapojení do odborného vzdělávání a přípravy přišli během učňovské přípravy v období pandemie COVID-19 o většinu zkušeností založených na praxi. Chybějící přístup k širokopásmovému připojení a k nástrojům v oblasti IT, nedostatečná interakce mezi učiteli a studenty a chybějící vhodné studijní prostředí způsobily, že vzrostl počet osob předčasně ukončujících studium, zejména mezi dívkami a sociálně znevýhodněnými dětmi. Smíšené učení tedy musí být pečlivě navrženo a zavedeno tak, aby se zajistilo, že bude všem dětem poskytováno inkluzivní prostředí a nástroje pro učení. Zatímco doporučení se zaměřuje převážně na primární a sekundární vzdělávání a také na počáteční odborné vzdělávání na sekundární úrovni, bylo by užitečné prozkoumat potenciál smíšeného učení v oblasti učňovské přípravy.

3.5 Mezi opatření uvedená v návrhu patří i přímá reakce na krizi spočívající v „upřednostnění fyzické a duševní pohody účastníků vzdělávání a jejich rodin“ a „posílení rozvoje digitálních kompetencí účastníků vzdělávání a jejich rodin“. V tomto ohledu EHSV zdůrazňuje, jak je důležité rozšířit zajištění pohody a zlepšení digitálních kompetencí za účelem pokrytí celého systému vzdělávání, včetně zejména učitelů, školitelů a vedoucích pracovníků škol.

3.6 EHSV vítá skutečnost, že Komise navrhuje vytvořit ve spolupráci se členskými státy specifické návody, příručky a další konkrétní výstupy založené na faktech, činnostech v oblasti vzájemného učení a osvědčených postupech. To vyrovná nedostatky zjištěné v podpoře rozvoje metody smíšeného učení na úrovni jednotlivých škol a systémů. Do této spolupráce by měli být také zapojeni sociální partneři a další příslušné zúčastněné strany. Každý přechod, změna nebo úprava v rámci vzdělávacích systémů musí být provedeny co nejopatrněji. Musíme si být zcela jisti, že tyto změny nijak nezhorší vzdělávací znevýhodnění a předčasné odchody ze vzdělávání, což jsou zřejmě největší problémy, jimž náš vzdělávací systém čelí.

3.7 EHSV se domnívá, že smíšené učení má potenciál zcela změnit výuku i učení. I když však návrh vyzdvihuje „příležitosti, které smíšené učení vytváří, včetně zlepšení kvality a inkluzivnosti vzdělávání a odborné přípravy, rozvoje širokého spektra kompetencí a duševní pohody všech účastníků vzdělávání“, EHSV poukazuje na to, že při provádění smíšeného učení je třeba pečlivě zvážit veškerá omezení. To platí zejména ve venkovských a v chudých oblastech, ve kterých chybí infrastruktura (absence přístupu k širokopásmovému připojení a k nástrojům IT) a podpůrné prostředí (domácí prostředí, finanční situace atd.) pro kvalitní smíšené učení, které by bylo pro studenty přínosné. Zásadní význam má připojení k výkonným a spolehlivým sítím, zejména když se celá rodina potřebuje připojit v rámci svých aktivit. Kromě toho ne všichni studenti mají dostatečnou úroveň digitálních dovedností, sebekázeň nebo samostatnost, jež jsou nezbytné pro nezávislé sledování výuky a vypracovávání úkolů bez osobního kontaktu s učiteli. Úspěšné smíšené učení obecně do velké míry závisí na pomoci rodičů a sledování z jejich strany – zejména u mladších účastníků vzdělávání. To může způsobit nerovnosti ve studijních výsledcích žáků a přispět ke zvýšení míry osob předčasně odcházejících ze vzdělávání, protože ne všichni mají rodiče, kteří budou schopni účinně plnit tuto úlohu nebo budou za tím účelem k dispozici.

3.8 Přestože vzdělávací systémy zažívají v posledních letech rostoucí posun směrem k privatizaci, smíšené učení by mělo být ve vzdělávacích programech prováděno tak, aby chránilo odpovědnost a transparentnost v řízení veřejných systémů vzdělávání před vlivem soukromých a obchodních zájmů a aktérů. Vzdělání nesmí být jako veřejný statek smíšeným učením oslabeno.

3.9 Před epidemií COVID-19 čelili pedagogové problému s rostoucí propastí ve vzdělání mezi žáky kvůli různým socioekonomickým tlakům. K dalším faktorům patří rasismus, segregace a obecný pokles vzestupné sociální mobility a zhoršení celosvětové hospodářské situace. Obecně rovněž došlo například ke zvýšení závislosti na domácích úkolech, což slouží pouze k prohloubení rozdílů v dosažených výsledcích. Izolace stejně jako samoučení má škodlivé psychologické dopady. Pro mnoho studentů, zejména studentů ze socioekonomicky znevýhodněného prostředí, představuje osobní kontakt s učiteli a spolužáky zdroj úlevy a pomáhá snížit jejich propast ve vzdělání. Probíhající pandemie COVID-19 tuto

propast ve vzdělání, včetně propasti v digitálních dovednostech, zhoršila, přičemž stále více studentů je ohroženo ztrátou znalostí.

3.10 EHSV upozorňuje na skutečnost, že počáteční vzdělávání a další profesní rozvoj učitelů nejsou dostatečné, aby učitelům zajistily vhodné dovednosti, včetně digitálních dovedností, pedagogických metod nebo výukových materiálů, pro výuku prostřednictvím smíšeného učení. To platí zejména při práci se studenty se speciálními vzdělávacími potřebami, v multikulturním prostředí nebo se znevýhodněnými studenty, která je ještě problematičtější než obvykle, neboť penalizuje přesně ty skupiny účastníků vzdělávání, které v současné situaci potřebují mimořádnou podporu. Evropské fórum zdravotně postižených požaduje rovný přístup ke vzdělávacím službám pro zaměstnance a studenty se zdravotním postižením a poskytování opatření, jako je tlumočení do znakového jazyka, živý přepis a přizpůsobená práce.

3.11 Nástroje pro sebehodnocení uvedené v návrhu, jako je připravovaný nástroj pro učitele SELFIE, mají potenciál podpořit provádění smíšeného učení. EHSV však upozorňuje na riziko, že tyto nástroje mohou vytvořit referenční srovnávání mezi vzdělávacími institucemi s cílem ustavit žebříčky škol, ligy a soutěže. Je důležité, aby se při provádění smíšeného učení respektovaly zvláštní charakteristiky jednotlivých vzdělávacích institucí a priority, pokud jde o používání informačních a komunikačních technologií (IKT), které by měly být předmětem dohody mezi učiteli, školiteli a vedoucími pracovníky škol.

3.12 Práce s dětmi a mladými lidmi by měla být stále více založena na skutečném průběžném zapojení dotčených subjektů v souladu s článkem 12 Úmluvy OSN o právech dítěte. Kromě jedné konzultace doporučení příliš neklade důraz na názory dětí. Tento nedostatek je třeba řešit. Řada členských států vytváří modely osvědčených postupů a EU vypracovává svou vlastní strategii pro práva dítěte. Tento typ změny by se měl nakonec projevit v řízení a hodnocení škol.

V Bruselu dne 20. října 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o zajištění rovných podmínek pro udržitelnou leteckou dopravu

(COM(2021) 561 final – 2021/0205 (COD))

(2022/C 105/20)

Zpravodaj: **Thomas KROPP**

Žádost o vypracování stanoviska	Evropský parlament, 13.9.2021 Rada Evropské unie, 14.9.2021
Právní základ	čl. 100 odst. 2 a článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost
Přijato v sekci	7.10.2021
Přijato na plenárním zasedání	20.10.2021
Plenární zasedání č.	564
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	231/0/9

1. Závěry a doporučení

1.1. Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) připomíná, že trh EU v oblasti letecké dopravy je nezbytný pro obchod a cestovní ruch v Evropské unii a pro mezinárodní konkurenceschopnost evropského hospodářství⁽¹⁾.

Protože je však letecká doprava z hlediska emisí CO₂ jedním z nejrychleji rostoucích odvětví, podporuje EHSV regulační iniciativy, k nimž orgány EU přistoupily s cílem zmírnit dopad letecké dopravy na životní prostředí.⁽²⁾

1.2. Balíček „Fit for 55“, který předložila Komise, si klade za cíl přispět v EU k dosažení ambiciózního cíle snížit do roku 2030 emise skleníkových plynů o 55 % oproti úrovním z roku 1990 a současně sladit politiku EU s ambiciózními politickými mandáty stanovenými v Zelené dohodě pro Evropu a v právním rámci EU pro klima. EHSV podporuje tuto velmi ambiciózní politiku, která obsahuje několik legislativních návrhů s dopadem na leteckou dopravu a jejímž zásadním prvkem je prosazování udržitelných leteckých paliv. Ačkoli Komise posoudila doplňkovou povahu tohoto návrhu s ostatními příslušnými návrhy, je EHSV přesvědčen, že by měla být v úvahu rovněž celkové finanční účinky všech regulačních opatření.

1.3. V kontextu regulačních iniciativ navržených s cílem urychlit přechod na nulové čisté emise má návrh iniciativy *ReFuelEU Aviation* pro leteckou dopravu klíčový význam. Oproti ostatním odvětvím je letecká doprava závislá na fosilních palivech coby zdroji energie. Aby mohlo odvětví letecké dopravy růst a současně byly snižovány emise CO₂, snaží se návrh nařízení o iniciativě *ReFuelEU Aviation* urychlit výrobu, distribuci a používání udržitelných leteckých paliv tím, že stanoví povinnost pro dodavatele tryskových paliv pro leteckou dopravu dodávat na všech letištích v EU stále vyšší podíl leteckých paliv smíchaných s udržitelnými leteckými palivy a od leteckých společností vyžaduje, aby zvýšily používání udržitelných leteckých paliv v předem stanovených, pravidelně se zvyšujících krocích.

EHSV v souladu se svým přístupem k podpoře udržitelné letecké dopravy podporuje podstatu návrhu Komise, navrhuje však změny, aby se zajistilo, že může být proveden účinně a bez narušení hospodářské soutěže.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 99, Úř. věst. C 389, 21.10.2016, s. 86.

⁽²⁾ Sdělení Zelená dohoda pro Evropu (COM(2019) 640 final),

Strategie pro udržitelnou a inteligentní mobilitu, https://ec.europa.eu/transport/themes/mobilitystrategy_cs,
směrnice EU o obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů zahrnující leteckou dopravu (COM(2021) 552 final),
směrnice o obnovitelných zdrojích energie (COM(2021) 557 final),
směrnice o infrastruktuře pro alternativní paliva (COM(2021) 560 final).

1.4. EHSV vítá iniciativu Komise urychlit růst trhu pro udržitelná letecká paliva. Je skutečně pravdou, že udržitelná letecká paliva – pokud by byla vyráběna v dostatečném množství a byla by k dispozici pro všechny letecké společnosti – by významně snížila emise CO₂ vytvářené tímto odvětvím. Není však jasné, zda by přístup, který Komise sleduje, zabránil narušením hospodářské soutěže.

1.5. Letecká doprava je odvětvím mezinárodních služeb, které v podstatě pokrývá dva různé trhy s odlišnou tržní dynamikou: jednotný evropský trh v rámci EHP na jedné straně a mezinárodně regulovaný trh na straně druhé. EHSV se domnívá, že návrh by měl tento rozdíl jasně odrážet, a vyzývá Komisi, aby zachovala rovné podmínky v rámci EHP a aby aktivně podporovala *globálně* uplatnitelné normy pro udržitelnost.

1.6. Navrhované nařízení se bude vztahovat na všechny činnosti všech leteckých společností z EU, ať už působí v rámci EHP, nebo na mezinárodní úrovni. Na síť leteckých společností ze zemí mimo EU se však bude vztahovat jen do té míry, v jaké zahrnují služby poskytované z určitého letiště v EU. Na všechny ostatní globální služby leteckých společností ze zemí mimo EU by nemělo mít požadované minimální použití leteckých paliv smíchaných s udržitelnými leteckými palivy žádný dopad. Předpokládaný cenový rozdíl mezi leteckými palivy a udržitelnými leteckými palivy by tedy mohl poskytnout leteckým společnostem ze zemí mimo EU konkurenční výhodu. V době, kdy se celé globální odvětví letecké dopravy snaží zotavit z nejhorší krize ve své poválečné historii, by letecké společnosti z EU neměly jednostranně nést dodatečné náklady. Kromě toho pokud by se cenový rozdíl přenesl na cestující, staly by se pro cestující z EU atraktivnější lety provozované leteckými společnostmi ze zemí mimo EU, které jsou méně šetrné k životnímu prostředí.

1.7. EHSV doporučuje, aby vlastnímu provedení tohoto nařízení předcházela pilotní fáze, během níž by mohla být sladěna vnitřní pravidla EHP týkající se zmírňování dopadu letecké dopravy na životní prostředí, a aby Komise zaměřila své úsilí na úzkou koordinaci podpory udržitelných leteckých paliv ze strany EU s podobnými iniciativami prováděnými na mezinárodní úrovni. Jakmile by bylo vyráběno dostatečné množství udržitelných leteckých paliv a bylo by k dispozici přepravcům z EU i ze zemí mimo EU, uplatnilo by se toto nařízení v plném rozsahu, a vztahovalo by se tak i na povinnosti leteckých společností ze zemí mimo EU, které provozují lety z letišť v EU. Tento postupný přístup by minimalizoval rizika spojená s nevýhodami průkopnické činnosti, omezil by nebezpečí úniku uhlíku, umožnil nákladově účinný postup provádění a zajistil stabilitu v plánování pro všechny zúčastněné strany, včetně výrobců udržitelných leteckých paliv. Dále by usnadnil jednotný přístup k biopalivům.

1.8. Vzhledem k tomu, že výrazně vyšší podíl CO₂ se vypouští na mezinárodních dálkových letech spíše než na krátkých až středních trasách v rámci EHP⁽³⁾, se EHSV domnívá se, že by Komise měla klást větší důraz na to, jak dosáhnout koordinace mezinárodních regulačních opatření. Tato opatření třetích stran spolu s již dohodnutými kompenzačními mechanismy, jako je program CORSIA⁽⁴⁾, dají další impuls pro výrobu, distribuci a používání udržitelných leteckých paliv na mezinárodní úrovni, a urychlí tak zvyšování poptávky po těchto palivech a sníží riziko úniku uhlíku⁽⁵⁾.

EHSV souhlasí s analýzou Komise, že vytvoření trhu pro udržitelná letecká paliva určitý čas potrvá. EHSV vyzývá Komisi, aby vypracovala realistický a komplexní plán pro postupné zvyšování používání udržitelných leteckých paliv s cílem zajistit stabilitu v plánování pro všechny zúčastněné strany, včetně výrobců udržitelných leteckých paliv, a dát pokyny pro politické sledování.

2. Obecné připomínky

2.1. Je zapotřebí komplexní a účinný regulační přístup s cílem podpořit růst udržitelného letectví.

2.1.1. Návrh týkající se iniciativy *ReFuelEU Aviation* je součástí několika dalších regulačních návrhů v rámci balíčku „Fit for 55“, které jsou všechny zaměřeny na zmírnění dopadů letecké dopravy na životní prostředí⁽⁶⁾. Při posuzování dopadu a proveditelnosti návrhu iniciativy *RefuelEU Aviation* je tedy nutné náležitě zvážit vzájemnou závislost těchto návrhů a jejich celkový účinek na trh v oblasti letecké dopravy.

⁽³⁾ Celá polovina emisí CO₂ je způsobena pouhými 6 % letů, která představují lety na dlouhé vzdálenosti, Data Snapshot on CO₂ emissions and flight distance (Údaje o emisích CO₂ a letové vzdálenosti) | EUROCONTROL.

⁽⁴⁾ Program kompenzace a snižování emisí oxidu uhličitého v mezinárodním civilním letectví (CORSIA) je globální systém tržních opatření, která mají kompenzovat podíl emisí CO₂ z mezinárodních letů, které přesahují úroveň těchto emisí z roku 2020. Uplatňuje se dobrovolně od 1. ledna 2021, a to až do roku 2026. Dobrovolně se do něj zapojilo 81 států (včetně všech členských států EU) představujících 77 % mezinárodní letecké dopravy.

⁽⁵⁾ Několik zemí, například Spojené království a USA, rovněž plánuje opatření na podporu udržitelných leteckých paliv a snížení emisí CO₂, viz SWD(2021) 633 final.

⁽⁶⁾ SWD(2021) 633 final, odstavec 7.2.

2.1.2. Revidovaná směrnice o zdanění energie by zavedla minimální daňovou sazbu pro lety v rámci EU. Udržitelná letecká paliva by tedy měla výhodu nulové minimální daňové sazby, přestože minimální daňové sazby by se měly v průběhu deseti let postupně zvýšit až na úroveň 10,75 EUR/GJ. Deklarovaným cílem tohoto návrhu je stimulovat využívání udržitelnějších leteckých paliv a povzbudit letecké společnosti k využívání letadel, která jsou účinnější a méně znečišťují životní prostředí, a zabránit možnému snížení příjmů o 32 %. V případě, že by členské státy zmíněnou minimální sazbu individuálně překročily, zvýšilo by toto dodatečné vnitrostátní zdanění emisí CO₂ výrazně zátěž leteckých společností z hlediska nákladů, pokud by udržitelná letecká paliva nebyla vyráběna v dostatečném množství. Podle všeho je nezbytné vytvořit takovou vazbu na dostupnost udržitelných leteckých paliv, jinak by tato pravidla namísto toho, aby poskytla více pobídek pro výrobu a používání udržitelných leteckých paliv, mohla mít represivní účinek.

2.1.3. Ve skutečnosti je sporné, zda mohou být další daně podnětem k přechodu z fosilních paliv na udržitelná letecká paliva, pokud nejsou tato udržitelná letecká paliva k dispozici v dostatečném množství.

2.1.4. Vzhledem k tomu, že chybí smysluplná antidumpingová ustanovení, tržní podmínky v současnosti umožňují soutěžícím leteckým dopravcům nabízet letenky za ceny, které jsou pod úrovní jejich mezních provozních nákladů, ba dokonce pod úrovní celkových nákladů na uspořádání letového provozu a na letištní poplatky. Další daň by na tyto mezní úrovně cen neměla vliv, a nemotivovala by tedy k využívání udržitelných leteckých paliv coby opatření v oblasti hospodářské soutěže. Tato minimální daň v celé EU by jednoduše spotřebovala finanční prostředky leteckých společností potřebné pro investice do účinnějších letadel. Kromě toho nemohou být příjmy získané z těchto dodatečných daní ze své podstaty využity k předem určeným cílům (důležitým z hlediska životního prostředí), ale poplynou do pokladen členských států. Neumožnily by tedy růst nabídky s cílem uspokojit rostoucí poptávku po letecké dopravě.

2.1.5. EHSV se proto domnívá, že je třeba diferencovanější hodnocení dynamiky trhu, které se zaměří zejména na možnou nutnost řešit jakožto další regulační opatření potřebu cílených antidumpingových právních předpisů, které by účinně požadovaly, aby minimální úroveň cen pokryla vnější náklady (?).

Komise také navrhuje přezkoumat pravidla systému ETS pro leteckou dopravu coby další opatření v rámci balíčku „Fit for 55“. Systém ETS se dříve vztahoval zhruba na 40 % celkových emisí v EU. V revidované verzi se tento podíl zvýšil tím, že byla zahrnuta další odvětví, jako je námořní doprava. Povinnost snížit emise v případě odvětví, na něž se vztahuje systém ETS, se rovněž zvýšila ze 40 % na 61 % do roku 2030 na základě úrovní z roku 2005, zatímco bezplatné povolenky v odvětví letectví mají být postupně ukončovány mezi lety 2023 a 2025.

2.1.6. Obchodování s emisemi je skutečně tržní mechanismus pro snížení emisí a další doladění parametrů tohoto nástroje může tento mechanismus posílit. Při posuzování dopadů těchto opatření na dynamiku trhu, jak je navrženo výše, je třeba mít na paměti, že postupné omezování bezplatných povolenek znamená další zátěž z hlediska nákladů, které je zapotřebí přidat k již plánovaným dodatečným nákladům na minimální daň pro celou EU. Kromě toho směrnice o zdanění energie, směrnice o systému ETS a nařízení o iniciativě *ReFuelEU Aviation* vyžadují údaje o používání a spotřebě leteckých tryskových paliv a o používání udržitelných leteckých paliv. Dále je třeba se zabývat zefektivněním ustanovení o shromažďování údajů, vykazování a ověřování, aby se zabránilo zbytečné složitosti a zajistila se proveditelnost daných postupů.

Navrhované nařízení o infrastruktuře pro alternativní paliva má zajistit, aby byla na letištích zavedena vhodná infrastruktura, která umožní přístup k udržitelným leteckým palivům na všech letištích v EU. I když je zajištění účinné logistiky pro zavádění udržitelných leteckých paliv očividně nezbytné, samotné nařízení je zapotřebí dále upřesnit. Podle současného znění je možné by se totiž vozidla určená pro dodávky ekologických paliv pro leteckou dopravu mohla považovat za neekologická⁽⁸⁾. Bez tohoto upřesnění je obtížné posoudit, do jaké míry by mohly vzniknout další náklady na letištích, které by případně byly přeneseny na letecké společnosti.

2.2. Navrhované nařízení o iniciativě *ReFuelEU Aviation* je klíčovým návrhem pro zabezpečení udržitelné budoucnosti letecké dopravy, musí však zabránit narušení trhu v oblasti letecké dopravy.

(?) Veškeré regulační zásahy do tržních mechanismů odporují cílům liberalizace trhu v oblasti letecké dopravy. Liberalizace nicméně není dogmatem a má své limity, když brání dosažení cílů v oblasti klimatu, jež jsou stanoveny v Zelené dohodě pro Evropu. Proto je zapotřebí podrobná a diferencovaná analýza dopadů těchto zásahů na trh v liberalizovaném regulačním rámci. To je o to důležitější, pokud je několik doplňkových regulačních iniciativ vzájemně závislých a mohou mít na zúčastněné strany celkové finanční účinky.

(8) Stanovisko EHSV *Taxonomie EU v oblasti udržitelného financování – změna klimatu*, přijato 22.9.2021, ECO/549 (Úř. věst. C 517, 22.12.2021, s. 72).

2.2.1. Komise uznává, že výroba a zavádění udržitelných leteckých paliv na průmyslové úrovni bude vyžadovat značné investice a čas na smysluplné rozšíření výrobní kapacity. Vzhledem k tomu, že je pravomoc Komise právně omezena na oblast v rámci EU a v podstatě na leteckou dopravu v rámci EHP, navrhuje Komise minimalizovat narušení mezinárodní hospodářské soutěže pomocí dvou opatření: zajištěním používání tryskových paliv smíchaných s udržitelnými leteckými palivy u všech letů odlétajících z letišť v EU bez ohledu na jejich destinaci a zavedením povinnosti čerpat minimální podíl leteckých tryskových paliv na letištích EU. První uvedené opatření je zaměřeno na dodavatele a není diskriminační vůči leteckým společnostem. Je však sporné, zda je druhé opatření proveditelné a může účinně zabránit narušením trhu.

2.2.2. Článek 7 zavádí povinnost pro všechny letecké společnosti poskytovat údaje mimo jiné o čerpání leteckých tryskových paliv na daném letišti EU a povinnost podávat zprávy o celkovém množství leteckého paliva smíchaného s udržitelnými leteckými palivy koupeného od dodavatelů. Letecké společnosti v současnosti již podávají zprávy o čerpání a spotřebě tryskového paliva na let v souvislosti s povinností podávat zprávy v rámci systému EU ETS. Tento systém se uplatňuje pouze na lety v rámci EU⁽⁹⁾. Navrhované nařízení rozšiřuje povinnost podávat zprávy i na mezinárodní lety odlétající z letišť v EU. Ty jsou provozovány také dopravci ze zemí mimo EU, na něž se tak vztahují povinnosti týkající se oznamování údajů. Na mezinárodní úrovni bylo uznáno, že se mají tyto povinnosti vztahovat i na jiné než vnitrostátní letecké společnosti, aby mohly vnitrostátní orgány sledovat dodržování předpisů. Tato povinnost podávat zprávy by se tudíž neměla na mezinárodní úrovni setkat s odmítavým postojem.

2.2.3. Článek 5 nicméně ukládá (všem) leteckým společnostem povinnost zajistit, aby jejich roční čerpání tryskového paliva na daném letišti v EU činilo alespoň 90 % ročního potřebného množství leteckého tryskového paliva. Smyslem tohoto ustanovení je zabránit převážení paliva (tzv. „fuel tankering“). Komise definuje převážení paliva jako způsob, který letecké společnosti umožňuje načerpat více tryskového paliva, než je potřeba, aby se vyhnula doplnění paliva na cílovém letišti, kde může být tryskové palivo dražší⁽¹⁰⁾. Uzly některých sítí leteckých společností ze zemí mimo EU se však nacházejí v blízkosti EHP (například v Londýně, Dohá, Dubaji, Istanbulu) a vyžadují jen krátký let z daného letiště v EHP do tohoto uzlu. Do destinace vyžadující dálkový let je pak možné se dostat načerpáním paliva na letištním uzlu v zemi mimo EU bez převážení paliva. Výše dodatečných nákladů souvisejících s udržitelnými leteckými palivy a přenesených na cestující v ceně letenky by mohla cestující podnítit k tomu, aby pro cestu do své konečné dálkové destinace využili let přes (méně nákladný) spojovací letištní uzel v zemi mimo EU⁽¹¹⁾. Článek 5 se nicméně nezabývá *systémovými* narušeními vzniklými vytvořením konkurenčních znevýhodnění pro letištní uzly v EU, a tedy pro sítě leteckých společností z EU.

2.2.4. Vzhledem k tomu, že trasy do uzlů v sousedství EU obnášejí krátké lety, pokrývá čerpání paliva pro tyto lety z EU pouze malý zlomek celkového mezinárodního provozu leteckých společností ze zemí mimo EU. S tím, jak poroste podíl paliva smíchaného s udržitelnými leteckými palivy, poroste časem i cenový rozdíl mezi tímto palivem a tradičním leteckým palivem, čímž se zvýší konkurenční výhoda letů přes uzly v zemích mimo EU. Cestující budou ještě více motivováni k tomu, aby se vyhnuli trasám zahrnujícím čerpání udržitelných leteckých paliv. To by mělo negativní dopad na deklarovaný cíl tohoto regulačního návrhu prosazovat používání udržitelných leteckých paliv, a snížit tak emise CO₂, mimo jiné na trasách s odletem z EU.

2.2.5. S ohledem na výše uvedené skutečnosti doporučuje EHSV uplatňovat toto navrhované nařízení postupně. V pilotní fázi by se činnost měla zaměřit na sladování stávajících ustanovení o oznamování údajů a o poplatcích za emise CO₂ na úrovni EU a na vnitrostátní úrovni. V současnosti existuje několik takových právních předpisů souběžně, které tvoří základ pro výpočet úrovně emisních povolenek i kompenzací, a také vnitrostátních daní z emisí CO₂ z leteckých paliv, které je třeba platit. Momentálně však nejsou tyto právní předpisy vnímány ve stejném kontextu, což vede ke vzniku souběžných administrativních postupů pro zúčastněné strany a správní orgány. Navrhované nařízení by ve své současné podobě zavedlo další požadavek poskytovat ještě více údajů o čerpání paliva na všech letištích, včetně čerpání udržitelných leteckých paliv a čerpání paliv v rámci celé EU. Agentura Evropské unie pro bezpečnost letectví (EASA) a organizace Eurocontrol by rovněž

⁽⁹⁾ Od původního záměru rozšířit použitelnost systému EU ETS i na lety na letiště/z letišť v EU bylo upuštěno na základě nesouhlasu států z oblastí mimo EU, které trvaly na tom, že jejich letecké společnosti nemohou být právně zahrnuty do regulačního systému EU, který se podobá dani.

⁽¹⁰⁾ Důvodová zpráva (1. Odůvodnění a cíle návrhu), s. 1.

⁽¹¹⁾ Příklad: cena letenky pro let Stuttgart – Vídeň – Kuala Lumpur by byla ovlivněna dražším čerpáním paliva smíchaného s udržitelnými leteckými palivy pro krátký úsek Stuttgart – Vídeň, jakož i požadovaným čerpáním udržitelných leteckých paliv pro dálkový úsek Vídeň – Kuala Lumpur. Oproti tomu let na trase Stuttgart – Istanbul – Kuala Lumpur by vyžadoval čerpání leteckého paliva smíchaného s udržitelnými leteckými palivy pouze pro krátký úsek Stuttgart – Istanbul. Ve výše uvedeném příkladu by mohlo skutečně být finančně výhodné pro leteckou společnost provozující let Istanbul – Stuttgart načerpat dostatečné palivo v Istanbulu, aby nemusela čerpat další palivo pro zpáteční let Stuttgart – Istanbul, čímž by se zcela vyhnula čerpání paliva smíchaného s udržitelnými leteckými palivy. Těmto kalkulacím má zabránit článek 5.

měly povinnost oznamovat shromážděné údaje získané v souladu s ustanoveními tohoto nařízení, ne však nutně ostatní údaje.

2.2.6. Zdá se, že je nezbytné začít zavedením transparentnosti a snížením zbytečné složitosti pomocí zjednodušení mechanismů pro podávání zpráv, ověřování a monitorování ve stávajících právních předpisech pro letecké společnosti EU, čímž by se vytvořil soudržný, účinný a účelný soubor opatření, který by rovněž mohl zahrnovat různé vnitrostátní iniciativy, a vytvořit tak harmonizovaný rámec. V této pilotní fázi by údaje oznamované leteckými společnostmi z EU odrážely používání (pouze) udržitelných leteckých paliv leteckými společnostmi z EU pro lety v rámci EHP. To se zdá být realistické s ohledem na čas potřebný ke zvýšení výroby udržitelných leteckých paliv. Tyto lety v rámci evropského jednotného trhu v oblasti letectví by zpočátku neměly zahrnovat mezinárodní cestující.

2.2.7. Tato navrhovaná pilotní fáze by nemusela nutně zdržet úplné provedení nařízení, protože jejím účelem je zefektivnit postupy hlášení údajů a ověřování v rámci EU s cílem zajistit, aby opatření z balíčku „Fit for 55“ pro leteckou dopravu nevedla ke vzniku zbytečně složité byrokracie. Kromě toho by zajistila transparentnost ohledně celkového finančního účinku opatření na evropské odvětví letecké dopravy. Pilotní fáze by Komisi nezabránila, aby sladila postupy s postupy přijatými mimo EHP.

2.2.8. Uplatňování tohoto nařízení na mezinárodní lety z letišť v EU by mělo být závislé na dostupnosti udržitelných leteckých paliv, aby se pokryla zvýšená poptávka. Účinný systém používání udržitelných leteckých paliv v rámci celého EHP by pak mohl sloužit na mezinárodní úrovni jako možné měřítko, vzor a norma. Postupné rozšiřování rozsahu navrhovaného systému dále zabrání tomu, aby se opakovala polemika, s níž se Komise setkala ohledně začleňování odletů z EU do systému EU ETS. Hlavní je, aby Komise vytvořila proveditelné regulační nástroje na úrovni EHP a vyjednala harmonizovaný přístup na *globální* úrovni.

2.2.9. V souvislosti s koordinací kroků směřujících k přesnějším a cílenému *mezinárodnímu* rámci je možné se zabývat programem CORSIA a bude třeba tak učinit. Zachováním rozlišení mezi milníky pro opatření v rámci EHP a milníky stanovenými pro mezinárodní rámec může být program CORSIA na základě konsenzu přizpůsoben mezinárodnímu rámci, aniž by se zvýšila jeho složitost v rámci EHP.

2.3. V zájmu provedení všech vypracovaných návrhů je zapotřebí komplexní, jasný a přesvědčivý plán, jakož i milníky pro sledování plnění.

2.3.1. Cíle v oblasti klimatu, které byly na politické úrovni dohodnuty v rámci EHP pro všechna odvětví, zejména pro odvětví letecké dopravy, jsou mimořádně ambiciózní a, jak potvrzuje nedávno zveřejněná zpráva Mezivládního panelu pro změnu klimatu (IPCC), se na jejich plnění už dlouho čeká. Vzhledem ke specifikům letecké dopravy, jak je popisuje Komise a jak jsou stručně shrnuta výše, je nicméně nezbytné stimulovat poptávku a nabídku na trhu (s udržitelnými leteckými palivy), který je v současnosti zanedbatelný, aniž by byla oslabena mezinárodní konkurenceschopnost evropského odvětví letecké dopravy nebo ohrožena jistota evropské zaměstnanosti. Aby byly vyřešeny tyto odvětvové problémy, bude zásadní zavést účinná opatření pomocí jasně vymezených postupných kroků, jimž mohou zúčastněné strany realisticky přizpůsobit své vnitřní produkty a postupy.

2.3.2. Probíhající legislativní proces je ve své podstatě spojen s určitou mírou nejistoty, pokud jde o konečný výsledek legislativních balíčků. EHSV naléhavě vyzývá všechny orgány EU, aby usilovaly o zachování a další zlepšení celkové účinnosti navrhovaných opatření a aby dosáhly shody ohledně plánu jejich provádění.

2.3.3. Tento plán bude zahrnovat sladění již existujících vnitrostátních opatření. Některé členské státy již takové plány po konzultaci se zúčastněnými stranami vypracovaly ⁽¹²⁾.

3. Konkrétní připomínky

3.1. Pro úspěšné provedení návrhu je nezbytné zajistit, aby byly vyloučeny zásadní chyby při navrhování pověření k používání udržitelných leteckých paliv. Komise vypracovala osm návrhů politiky, které se liší, pokud jde o povinnou stranu nařízení (dodavatel nebo letecká společnost), zeměpisný rozsah (v rámci EHP nebo mimo EHP), dílčí pověření pro budoucí sofistikované produkty v oblasti udržitelných leteckých paliv (zejména paliva z obnovitelných zdrojů nebiologického původu), cíl (objem udržitelných leteckých paliv/úspory emisí skleníkových plynů) a logistické požadavky

⁽¹²⁾ Příklad: Power-To-Liquid Roadmap of Germany, 2021, https://www.bmvi.de/SharedDocs/DE/Anlage/LF/ptl-roadmap.pdf?__blob=publicationFile.

(tj. zahrnuje daná možnost tzv. systém „book and claim“, díky němuž by fyzické dodávky na jednotlivých letištích nebyly potřebné, aby se tak předešlo tomu, že každá šarže paliva by musela na každém letišti obsahovat udržitelná letecká paliva).

3.2. EHSV podporuje přístup Komise, pokud jde o udělení pověření pro používání pokročilých biopaliv a syntetického kerosinu. Návrh EU by nahradil daná vnitrostátní pověření, která částečně závisí na palivech na bázi plodin. Vzhledem k tomu, že má výroba biopaliv primární význam pro mnohá odvětví, a nikoli jen pro odvětví letecké dopravy, je zásadní zajistit, aby byla jejich výroba vždy udržitelná.

3.3. Návrh Komise počítá s 5 % podílem udržitelného leteckého paliva do roku 2023, přičemž 4,3 % budou připadat na biopaliva a 0,7 % na syntetický kerosin. Komise by měla přezkoumat rovnováhu mezi pokročilými biopalivy a syntetickým kerosinem. Vzhledem k tomu, že se pokročilá biopaliva vyrábějí z odpadu a zbytků, je jejich ambiciózní využívání omezeno dostupností zdrojů. Pokud by se však syntetický kerosin vyráběl z (ekologické) obnovitelné elektřiny a CO₂ zachyceného z atmosféry, poskytl by palivo se zanedbatelnými emisemi CO₂. EHSV se domnívá, že další sekundární právní předpisy by mohly urychlit zavádění pokročilých výrobních procesů a usnadnit dosahování ambicióznějších střednědobých a dlouhodobých cílů stanovených pro palivo smíchané s udržitelnými leteckými palivy.

3.4. S ohledem na potenciál syntetického kerosinu EHSV doporučuje usilovat o jeho širší využívání. Zdá se, že není nereálné zvýšit minimální cíl na 0,7 % v roce 2027 a na 5 % v roce 2030. EHSV má za to, že Komise podceňuje dynamiku trhu se syntetickým kerosinem. Rozvojové země v Jižní Americe a Africe mohou vybudovat elektrárny a skladovat a přepravovat e-paliva do zemí, které potřebují udržitelná letecká paliva a e-paliva. Výroba e-paliv bude pro tyto země stále dostupnější s tím, jak se budou rozšiřovat výrobní závody. Současné znění směrnice o obnovitelných zdrojích energie (RED III) nicméně nezajišťuje dostatečnou stabilitu v plánování pro investory, aby investovali do nových technologií. Tento zdroj energie je ale tak důležitý, že je zapotřebí jasný politický plán, jak je nastíněno výše.

V Bruselu dne 20. října 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění směrnice 2003/87/ES, pokud jde o oznámení kompenzace v souvislosti s celosvětovým tržním opatřením pro provozovatele letadel se sídlem v Unii

[COM(2021) 567 final – 2021/0204 (COD)]

(2022/C 105/21)

Zpravodaj: **Thomas KROPP**

Žádost o vypracování stanoviska	Rada Evropské unie, 14. 9. 2021 Evropský parlament, 13. 9. 2021
Právní základ	články 192 a 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost
Přijato v sekci	7. 10. 2021
Přijato na plenárním zasedání	20/10/2021
Plenární zasedání č.	564
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	238/0/5

1. Závěry a doporučení

1.1. Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) konstatuje, že v důsledku pandemie COVID-19 poklesly v roce 2020 emise CO₂ z letecké dopravy oproti roku 2019 o 64 % ⁽¹⁾. Podle prognózy organizace Eurocontrol (Evropské organizace pro bezpečnost letového provozu), o níž se opírá návrh Komise, se neočekává, že by objem leteckého provozu dosáhl úrovně roku 2019 dříve než v roce 2024 ⁽²⁾.

1.2. Rada ICAO (Mezinárodní organizace pro civilní letectví Organizace spojených národů) v červenci 2020 rozhodla, že emise z roku 2019 by měly být použity jako základní referenční úroveň pro výpočet kompenzace ⁽³⁾, kterou musí letecké společnosti provést v letech 2021–2022.

1.3. V souladu s navrhovanou změnou směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/87/ES ⁽⁴⁾ by členské státy měly mít povinnost vykázat – podle požadavků mezinárodního práva – v roce 2022 kompenzace za rok 2021, přestože podle očekávání by měl být nárůst emisí v roce 2021 ve srovnání s rokem 2019 zanedbatelný, ne-li nulový.

1.4. EHSV proto podporuje návrh Komise ⁽⁵⁾ na změnu směrnice 2003/87/ES, pokud jde o oznámení kompenzací v roce 2021. Tento návrh na změnu by měl být přijat neprodleně, aby byla zaručena právní jistota ⁽⁶⁾.

⁽¹⁾ https://ec.europa.eu/clima/news/emissions-trading-greenhouse-gas-emissions-reduced-2020_cs.

⁽²⁾ <https://www.eurocontrol.int/publication/eurocontrol-five-year-forecast-2020-2024>.

⁽³⁾ Kompenzace je činnost podniku nebo jednotlivce, jejímž cílem je vyvážit své emise financováním snížení emisí jinde. Na trzích, kde je kompenzace povinná, jsou za kompenzace vytvořené v rámci projektů zaměřených na snižování emisí vydávány kredity ověřeného snížení emisí. S těmito kredity mohou obchodovat podniky a vlády za účelem splnění mezinárodních dohod, které stanoví maximální množství CO₂, jež může být emitováno jedním subjektem nebo organizací.

⁽⁴⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/87/ES ze dne 13. října 2003 o vytvoření systému pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů ve Společenství a o změně směrnice Rady 96/61/ES (Úř. věst. L 275, 25.10.2003, s. 32).

⁽⁵⁾ Předmět tohoto stanoviska: COM(2021) 567 final – 2021/0204 (COD).

⁽⁶⁾ EHSV vychází z argumentace 9. bodu odůvodnění návrhu COM(2021) 567 final – 2021/0204 (COD).

1.5. EHSV doporučuje zvážit prodloužení změněné základní referenční úrovně až do doby, než průměrný počet cestujících dosáhne úrovně roku 2019, a to alespoň pro roky 2022 a 2023 – předpokládá se, že v těchto dvou letech proběhne oživení. Jinak budou provozovatelé letadel muset kompenzovat emise, ačkoli létají méně a produkují méně emisí než během referenčního roku.

1.6. CORSIA (program kompenzace a snižování emisí oxidu uhličitého v mezinárodním civilním letectví) je jedním z prvků balíčku opatření určených ke zmírnění dopadu letectví na životní prostředí. EHSV vyzývá Komisi, aby přezkoumala všechny regulační návrhy relevantní z hlediska letectví v rámci balíčku „Fit for 55“ souvisejícího se Zelenou dohodou a jejími politikami, a to s cílem stanovit vzájemnou provázanost návrhů, posoudit jejich kumulativní finanční dopad a sladit příslušné postupy.

1.7. V roce 2016 se členské státy ICAO – včetně členských států EU – dohodly na provádění systému CORSIA coby nástroje na ochranu klimatu v rámci mezinárodní letecké dopravy. EHSV vítá, že jsou pro globální průmyslová odvětví zaváděna globální opatření, a vyzývá proto Evropskou komisi, Evropský parlament a členské státy, aby i nadále plně podporovaly a prosazovaly systém CORSIA.

2. Obecné připomínky

2.1. V roce 2016 přijala Mezinárodní organizace pro civilní letectví (ICAO) program CORSIA, jenž usiluje o řešení problematiky emisí CO₂ v letectví. Normy a postupy pro provádění tohoto programu byly přijaty jako příloha Chicagské úmluvy, již musí od ledna roku 2019 uplatňovat všechny členské státy ICAO.

2.2. Kompenzační program nesnižuje emise tohoto odvětví – letecké společnosti budou kompenzovat růst emisí z letecké dopravy v rámci jiných odvětví, tak aby se čisté emise CO₂ ustálily. Základním požadavkem je, aby snižování emisí v jiných odvětvích bylo trvalé a nevedlo k neúmyslnému zvyšování emisí.

2.3. Význam systému CORSIA je obrovský, protože se jedná o mechanismus, jenž byl dojednán na úrovni OSN. Všechny signatářské členské státy ICAO musí zajistit, aby jejich dopravci každoročně vykazovali emise – mezinárodní lety začaly být monitorovány 1. ledna 2019. Letecké společnosti jsou tak povinny vytvořit databáze, v nichž je zaznamenáno palivo použité při každém letu, aby mohly s použitím jedné z několika schválených metod pro měření spotřeby paliva vypočítat emise CO₂. Členské státy ICAO se však dohodly, že zavádění programu CORSIA proběhne v několika fázích. V letech 2021–2026 se budou kompenzace týkat pouze letů mezi státy, které se do této první fáze zapojily dobrovolně (?). Od roku 2027 se tento systém bude vztahovat na všechny mezinárodní lety s minimální výjimkou v případě některých rozvojových zemí. Vnitrostátní lety spadají do působnosti jiné agentury OSN – UNFCCC⁽⁸⁾ – a vztahuje se na ně Pařížská dohoda.

2.4. Vzhledem k unikátní krizi, jež nastala v důsledku pandemie COVID-19, k prudkému poklesu v objemu letového provozu, a tedy i emisí CO₂ v roce 2020, a k dlouho probíhajícímu oživování v rámci odvětví, je velmi nepravděpodobné, že by požadavky na kompenzace následovaly i pro období 2021–2023; to by mohlo způsobit nejistotu ohledně smysluplnosti oznamovacích povinností. Stávající návrh stanoví členským státům EU právní povinnost oznámit leteckým společnostem se sídlem v EU do 30. listopadu 2022 údaje o kompenzaci týkající se emisí z roku 2021, a to i pokud budou nulové. Letecké společnosti i členské státy EU by tak získaly právní jistotu.

(?) Od roku 2021 se tento systém bude vztahovat nejméně na 88 států představujících 77 % mezinárodní letecké dopravy, včetně všech členských států EU.

(8) Rámcová úmluva Organizace spojených národů o změně klimatu. Prvním krokem k provádění opatření v rámci UNFCCC byl Kjótský protokol, který byl podepsán v roce 1997 a byl uplatňován od roku 2005 do roku 2020. Kjótský protokol nahradila Pařížská dohoda, která vstoupila v platnost v roce 2016. UNFCCC má 197 signatářských států a pokrok v provádění jejich rozhodnutí monitoruje konference smluvních stran, která zasedá jednou ročně.

2.5. Odhaduje se, že díky programu CORSIA bude v letech 2021 až 2035 vykompenzováno přibližně 2,5 miliardy tun CO₂, což odpovídá ročnímu průměru 165 milionů tun CO₂ ⁽⁹⁾. Jelikož však systém CORSIA emise z letecké dopravy nesnižuje, neovlivní skutečnou úroveň emisí CO₂ z letecké dopravy. Na program CORSIA je proto třeba pohlížet ve spojení s dalšími mechanismy, které dopad na úroveň emisí CO₂ z tohoto odvětví mají ⁽¹⁰⁾. Tento cíl sledují tři další opatření prováděná v kontextu balíčku „Fit for 55“ ⁽¹¹⁾: zavedení daně z leteckého petroleje pouze na úrovni EU, zavedení pověření k přímíchávání udržitelných leteckých paliv ⁽¹²⁾ a změny systému EU pro obchodování s emisemi (ETS).

2.6. Ačkoli se program CORSIA i systém EU ETS týkají emisí CO₂, fungují na odlišných principech. Systém EU ETS snižuje celkově povolené emise tím, že leteckým společnostem ukládá povinnost nakupovat povolenky na jejich *individuální* emise. Na rozdíl od toho program CORSIA ukládá leteckým společnostem povinnost nakupovat kompenzace, které by vyvážily růst kolektivních emisí v rámci jednotlivých *odvětví* – každá tuna CO₂ z letectví by tak měla být vyvážena tím, že nebude vypuštěna v jiném odvětví, nebo budou emise v jiném odvětví o stejné množství sníženy. Systém EU ETS se vztahuje na odvětví letecké dopravy uvnitř EU. To však zahrnuje cestující, kteří se pouze přemísťují z jednoho letiště EU do jiného, uzlového letiště EU, s cílem přestoupit na let do mezinárodní destinace; v takových případech by byl poplatek vymezen za emise CO₂ za všechny úseky cesty, v nichž se vyskytuje nějaké letiště EU. Týž cestující by mohl přestoupit na let do téže vzdálené destinace v nějakém jiném uzlovém letišti poblíž EU, třeba v Londýně, Istanbulu, Dubaji, Doze či Moskvě, a emise CO₂ za dálkový let z letiště mimo EU by v takovém případě pod systém EU ETS nespadały. Tyto případy úniku uhlíku je nutné řešit.

2.7. Návrh ReFuelEU Aviation by mohl vést také k narušení hospodářské soutěže, protože využívání leteckého paliva s příměsí udržitelných leteckých paliv by bylo povinné (pouze) na všech letištích EU, nikoli však na uzlových letištích mimo EU. Ačkoli udržitelná letecká paliva přinášejí méně emisí CO₂, jejich výrobní náklady jsou výrazně vyšší než náklady na výrobu leteckého paliva. Bez veřejného financování těchto udržitelných leteckých paliv by dodatečné náklady byly nakonec přeneseny na cestující, což by prodražilo mezinárodní lety z uzlových letišť v EU oproti letům do týchž destinací z uzlových letišť mimo EU. K takovému závažnému narušení mezinárodní hospodářské soutěže nesmí dojít – v konečném důsledku by to totiž ohrozilo snižování emisí CO₂, jež je z politického, obchodního, a zejména ekologického hlediska tolik žádoucí.

2.8. Zdanění leteckého petroleje by přineslo tržní účinek pouze tehdy, pokud by stimulovalo výrobu udržitelných leteckých paliv, což nemusí nutně nastat.

2.9. EHSV doporučuje, aby Komise vypracovala komplexní přehled všech tržních opatření a jejich zamýšlených účinků na trh v oblasti letecké dopravy.

V Bruselu dne 20. října 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

⁽⁹⁾ Informativní přehled IATA o programu CORSIA, 12. května 2019.

⁽¹⁰⁾ Jako například zahrnutí letectví do systému EU pro obchodování s emisemi 2003/87/ES; Iniciativa RefuelEU Aviation – COM(2021) 561 final – 2021/0205 (COD).

⁽¹¹⁾ Balíček „Fit for 55“, který vydala Komise, sestává z několika na sobě nezávislých regulačních návrhů, které by Evropské unii měly umožnit dosáhnout evropského cíle snížení emisí skleníkových plynů o **55 % čistých emisí, na němž se Rada EU dohodla v roce 2020** a který je zakotven v evropském právním rámci pro klima. Návrhy obsažené v tomto balíčku budou mít dopad rovněž na evropské ekosystémy v oblasti dopravy a cestovního ruchu. Bez účinných pobídek návrhy nepovedou k udržitelným politikám EU v oblasti cestovního ruchu a dopravy. Navrhovaná opatření by naopak mohla vést k výraznému navýšení nákladů pro podniky v EU, a to jak pro velké, tak i pro malé, a poškodit jejich konkurenceschopnost vůči podnikům z oblasti dopravy a cestovního ruchu ze zemí mimo EU, které se nacházejí v blízkosti hranic EU, a tak ohrozit pracovní místa v EU v těchto odvětvích. To by obzvláště zasáhlo ty regiony EU, které jsou vysoce závislé na cestovním ruchu. Udržitelný přístup zaměřený na budoucnost, jak jej navrhla Evropská komise, spočívá v doplňkových opatřeních; jejich kombinace však musí fungovat jako katalyzátor, jenž odvětví umožní dosáhnout klimatické neutrality. Je proto třeba zohlednit jejich dopad na evropské ekosystémy dopravy a cestovního ruchu z hlediska kumulativních nákladů, aby bylo možné zajistit stabilitu, pokud jde o plánování investic do nových pracovních míst.

⁽¹²⁾ Návrh stanoviska EHSV TEN/744 (viz strana 136 v tomto čísle Úředního věstníku).

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Cesta ke zdravé planetě pro všechny – Akční plán EU: „Vstříc nulovému znečištění ovzduší, vod a půdy“

(COM/2021/400 final)

(2022/C 105/22)

zpravodajka: **Maria NIKOLOPOULOU**

Žádost o vypracování stanoviska	Evropská komise, 31.5.2021
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí
Přijato v sekci	4.10.2021
Přijato na plenárním zasedání	20.10.2021
Plenární zasedání č.	564
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	105/0/1

1. Závěry a doporučení

1.1. Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) podporuje plán Komise, jehož cílem je uceleným způsobem řešit různé druhy znečištění a naplnit závazky Pařížské dohody a cíle udržitelného rozvoje. Aby byl plán skutečně ambiciózní, musí být cíle plně v souladu s doporučeními Světové zdravotnické organizace (WHO) a úroveň ambicí by měla být zvýšena od samého počátku, to znamená již nyní.

1.2. EHSV vyzývá Komisi, aby začala shromažďovat údaje s cílem předložit v brzké době legislativní návrhy v oblastech, kde nejsou k dispozici, například v oblasti světelného a vibračního znečištění.

1.3. EHSV vítá zřízení platformy zainteresovaných stran pro nulové znečištění za účelem urychlení snižování znečištění a přeje si spolupracovat prostřednictvím Evropské platformy zainteresovaných stran pro oběhové hospodářství⁽¹⁾ nebo jiným způsobem.

1.4. EHSV lituje, že náprava a náhrady škod souvisejících se znečištěním jsou v rámci hierarchie nulového znečištění méně zohledňovány. Je třeba stanovit opatření pro případy, kdy nelze identifikovat znečišťovatele nebo kdy znečišťovatelé škodu nemohou nahradit.

1.5. EHSV navrhuje, aby při hodnocení zdrojů pevných částic byly v rámci právních předpisů a monitorování v oblasti znečištění pevnými částicemi zahrnuty oxidační potenciál a ultrajemné částice.

1.6. V zájmu boje proti znečištění moří musí mít všechny přístavy pokročilý systém sběru odpadu a nakládání s ním. EU by měla navíc aktivity v oblasti odstraňování odpadků z moře nepřetržitě podporovat, a to jak s cílem napomáhat snižování znečištění, tak za účelem zajištění sekundární rybolovné činnosti.

1.7. Znečištění moří plasty má částečně původ ve vnitrozemských vodách. Vyčištění našich evropských řek vyžaduje koordinaci mezi dotčenými zeměmi.

1.8. EHSV se domnívá, že nakládání s odpady by mělo být harmonizováno a že odpady je třeba zpracovávat a zhodnocovat tam, kde jsou vyprodukovány nebo kde existují vhodná recyklační zařízení, aby se předešlo tomu, že negativní důsledky ponesou třetí země.

⁽¹⁾ Evropská platforma zainteresovaných stran pro oběhové hospodářství.

1.9. Ačkoli jsou cíle stanoveny na úrovni EU, EHSV doporučuje, aby byly pro jednotlivé země stanoveny minimální prahové hodnoty, s cílem zajistit, že všechny členské státy dosáhnou uspokojivého pokroku, přestože tempo bude odlišné.

1.10. EHSV vyzývá členské státy a Komisi, aby urychlily proces přechodu na obnovitelné zdroje energie, které jsou velmi důležité pro to, aby podniky dosáhly procesu dekarbonizace výroby.

1.11. EHSV Komisi chválí za strategii pro vědeckou činnost občanů, jejímž cílem je aktivovat zapojení lidí a zajistit jejich angažovanost díky zvyšování povědomí o znečištění, zdraví a dobrých životních podmínkách.

2. Návrh Komise

2.1. Akční plán EU „Vstřícnému nulovému znečištění ovzduší, vod a půdy“ je jedním z posledních úhelných kamenů Zelené dohody pro Evropu. Jako hlavní cíl pro rok 2050 stanoví snížení znečištění na úrovni, které nejsou škodlivé pro lidské zdraví a životní prostředí. Komise bude současně integrovat a propojovat probíhající opatření sledující několik různých cílů v oblasti znečištění.

2.2. Podle právních předpisů EU a ambicí Zelené dohody a v součinnosti s dalšími iniciativami by EU měla do roku 2030 snížit:

- o více než 55 % dopady znečištění ovzduší na zdraví (předčasná úmrtí),
- o 30 % podíl lidí, kteří jsou chronicky rušeni dopravním hlukem,
- o 25 % počet ekosystémů EU, v nichž znečištění ovzduší ohrožuje biologickou rozmanitost,
- o 50 % ztráty živin, používání a riziko chemických pesticidů, včetně těch nejnebezpečnějších, a prodej antimikrobiálních látek pro hospodářská zvířata a akvakulturu,
- o 50 % plastové odpadky v moři a o 30 % mikroplasty uvolněné do životního prostředí,
- významně celkovou produkci odpadu a o 50 % zbytkový komunální odpad.

2.3. Zprávy podávané v rámci plánu pro monitorování a prognózy nulového znečištění plánované na roky 2022 a 2024 se zaměří na hodnocení procesu plnění cílů pro rok 2030 a budou měřítkem pro rozhodování o tom, která opatření je třeba provádět nebo posílit, aby byl zaručen úspěch cílů pro rok 2030. Na tomto základě budou nastíněny další kroky k dosažení nulového znečištění do roku 2050.

2.4. Komise spolu s Evropským výborem regionů spustí platformu zúčastněných stran pro nulové znečištění.

2.5. Do roku 2023 bude proveden přezkum rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí s cílem snížit objem plastů a jiných odpadů, úroveň podmořského hluku a výskyt znečišťujících látek.

2.6. Přezkum směrnice o čištění městských odpadních vod a směrnice o kalech z čistíren odpadních vod zvýší ambice týkající se odstraňování živin z odpadních vod a přípravy vyčištěné vody a kalů k opětovnému využití.

Bude proveden přezkum nařízení o přepravě odpadů, aby bylo možné lépe sledovat vývoz odpadů, zajistit udržitelné nakládání s odpady a omezit vývoz odpadů, které mají škodlivé dopady na životní prostředí a zdraví ve třetích zemích.

3. Obecné připomínky

3.1. Jak je uvedeno v akčním plánu, boj proti znečištění je rovněž bojem za rovnost, neboť nejméně škodlivější zdravotní následky postihují nejzranitelnější skupiny, včetně dětí, starších osob a osob se zdravotními problémy, osob se zdravotním postižením a osob žijících v horších socioekonomických podmínkách⁽²⁾. Nejvíce v tomto směru trpí nízkopříjmové a středněpříjmové země, na které v celosvětovém měřítku připadá téměř 92 % úmrtí v důsledku onemocnění, k nimž dochází v souvislosti se znečištěním⁽³⁾.

⁽²⁾ Zpráva EEA č. 22/2018: *Unequal exposure and unequal impacts* (Nerovnoměrná expozice a nerovnoměrné dopady).

⁽³⁾ UNEP/EA.4/3 (2018): *Prováděcí plán Towards a Pollution-Free Planet* (Vstřícní k planetě bez znečištění).

3.2. EHSV podporuje plán Komise a související stěžejní iniciativy, jejichž cílem je uceleným způsobem řešit různé druhy znečištění a naplnit závazky Pařížské dohody a cíle udržitelného rozvoje. Aby byl plán skutečně ambiciózní, musí být cíle plně v souladu s doporučeními WHO.

3.3. EHSV souhlasí s přístupem spočívajícím v posílení právních předpisů platných v různých oblastech a jejich uzpůsobení tam, kde nedošlo k jejich úspěšnému provádění, například pokud jde o kvalitu ovzduší a vody. Opakujeme, že environmentální politika EU ukázala, že nedostatečné, roztržité a nerovnoměrné provádění evropských právních předpisů v oblasti životního prostředí je v mnoha členských státech závažným problémem⁽⁴⁾. Navíc problém není v tom, že by chyběly informace o tom, co by se mělo dělat, ale v tom, že nejsou dostatečně prováděna dobře známá opatření, z nichž mnohá byla odsouhlasena již dávno, a že chybí politická vůle⁽⁵⁾.

3.4. EHSV vyzývá Komisi, aby začala shromažďovat údaje s cílem předložit v brzké době legislativní návrhy v oblastech, kde nejsou k dispozici, například v oblasti světelného a vibračního znečištění.

3.5. Míra naplnění cílů bude zhodnocena na základě výsledků monitorování a výhledů na rok 2024. Tím bude zahájena diskuse za účelem posouzení úrovně ambicí a v případě potřeby důkladnější revize cílů a právních předpisů. EHSV se obává, že vzhledem k tomu, jak málo času zbývá pro dosažení cílů pro rok 2030, bude tento proces příliš dlouhý, a má za to, že úroveň ambicí by měla být zvýšena již od samého počátku, to znamená již nyní.

3.6. Cíle pro oblast znečištění ovzduší stanovené pro rok 2030 vycházejí z referenčních roků příliš vzdálených v čase. Referenční roky se u jednotlivých cílů liší, protože vycházejí z rozdílných údajů a právních předpisů. Je sice pravda, že dlouhá období kumulativních údajů usnadňují prognózy, EHSV se však domnívá, že výchozí časový údaj pro posouzení pokroku v rámci dosahování cílů by měl být u všech cílů sladěn, aby bylo možné získat realistický obraz o míře plnění.

3.7. Podpurný rámec by měl podnikům a malým a středním podnikům pomoci uplatňovat právní předpisy v oblasti omezování znečištění a zároveň by měl udržet administrativní zátěž na minimální úrovni. Také je třeba harmonizovat regulační rámec na mezinárodní úrovni, neboť znečištění v EU nekončí na hranicích.

3.8. EHSV má za to, že pro zajištění přechodu má zásadní význam proces spolupráce mezi odvětvími. Vítá proto zřízení platformy zainteresovaných stran pro nulové znečištění a přeje si spolupracovat prostřednictvím Evropské platformy zainteresovaných stran pro oběhové hospodářství nebo jiným způsobem. Doporučujeme také navázat úzkou spolupráci se třetími zeměmi a s fóry pro spolupráci mezi subjekty občanské společnosti z různých regionů, neboť znečištění nezná hranic.

4. Konkrétní připomínky

4.1. Podpora EU určená na inovace, investice a výzkum v oblasti nových zařízení a technologií je důležitá pro všechny podniky a pro vytváření nových kvalitních pracovních míst. Je však třeba investovat do: přírody a biologické rozmanitosti (obnova ekosystémů a regenerativní zemědělství), prosperity (udržitelná infrastruktura a přechody na udržitelnost/energetické transformace, budovy a zelená/veřejná mobilita) a lidí (vzdělávání a překonávání digitální propasti/propasti v oblasti výzkumu a vývoje, daňové reformy za účelem vytvoření spravedlivějších a rovnějších příležitostí v oblastech vzdělávání, zdravotnictví a životního prostředí).

4.2. EHSV lituje, že náprava a náhrady škod souvisejících se znečištěním jsou v rámci hierarchie nulového znečištění méně zohledňovány. Zásada „znečišťovatel platí“ nebyla příliš efektivní, jak ukazuje vysoký počet kontaminovaných lokalit, které v EU stále existují. Je třeba stanovit opatření pro případy, kdy nelze identifikovat znečišťovatele nebo kdy znečišťovatelé škodu nemohou nahradit.

4.3. Pokud jde o znečištění ovzduší, EHSV by chtěl obrátit pozornost Komise na pevné částice, související s miliony předčasných úmrtí na celém světě. V rámci hodnocení jejich toxikologických účinků na lidské zdraví by měly být stanoveny standardizované ukazatele zohledňující nejen hmotnostní koncentraci, ale také velikost a chemické složení. Hodnocení zdrojů pevných částic, jejich oxidačního potenciálu a ultrajemných částic je důležité, neboť na těchto hodnotách závisí stupeň nebezpečnosti. Měly by proto být zohledněny v rámci právních předpisů a monitorování kontaminace pevnými částicemi.

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 110, 22.3.2019, s. 33.

⁽⁵⁾ Úř. věst. C 123, 9.4.2021, s. 76.

4.4. Právní předpisy týkající se vod budou upraveny tak, aby se dosáhlo snížení obsahu chemických znečišťujících látek a mikroplastů. Plastový odpad je velmi problematický, neboť je složité jej odstranit, adsorbuje další znečišťující látky, a navíc není zohledňován vysoký chemický a toxikologický dopad jeho přísad a derivátů vznikajících při jeho fragmentaci, tj. nanoplastů⁽⁶⁾. Země OECD významně přispívají k produkci plastového odpadu v jiných zemích, a proto je třeba nalézt řešení pro přeshraniční znečišťování a stanovit nový specifický celosvětový limit pro plastový odpad. Zásadní význam má také prevence – je zapotřebí podporovat a stimulovat výrobu na základě ekodesignu. Průmysl a environmentální věda by měly vzájemně spolupracovat na hledání proveditelných řešení.

4.5. Je důležité, a zejména pak v zemědělství, investovat do inovací v oblasti technologií a provozních modelů usnadňujících opětovné používání vody a zlepšujících její kvalitu, jakož i do zavádění řešení ke snížení environmentální stopy (např. pokud jde o fertigaci, používání pesticidů a emise dusičnanů). Zvyšování dovedností provozovatelů a odborná příprava v oblasti nových technologií a digitálních řešení usnadní jejich zavádění a dodržování vodo hospodářských předpisů.

4.6. Přísně řízeno musí být nakládání s odpadem z rybolovných činností, a zejména s rybářskými sítěmi. Vzhledem k tomu, že plastový odpad se v moři pohybuje nahodilým způsobem, měla by být prosazována mezinárodní pravidla, či alespoň pravidla v závislosti na produkci a spotřebě plastů v jednotlivých zemích, tak aby platilo, že největší znečišťovatel nejvíc platí. Nevládní organizace a některé země prokázaly, že existují nástroje pro odstraňování odpadu z moří i osoby, jež je umějí obsluhovat, a že mohou být vytvořena přístavní zařízení nezbytná pro jeho skladování a recyklaci⁽⁷⁾. Toto opatření však není uplatňováno, protože rybáři nemají ze sběru a třídění odpadu žádný finanční prospěch a malé přístavy na tuto činnost zatím nejsou připraveny. Všechny přístavy, včetně těch nejmenších, musí být vybaveny moderním systémem sběru odpadu a transparentního nakládání s ním⁽⁸⁾. EU by měla tato opatření nepřetržitě podporovat, a to jak s cílem napomáhat snižování znečištění, tak s cílem zajistit sekundární rybolovnou činnost⁽⁹⁾.

4.7. 80 % odpadu v mořích protéká vnitrozemskými vodami (jezery a řekami)⁽¹⁰⁾. Účinnější je problém řídit a kontrolovat u jeho počátku. Vyčištění našich evropských řek vyžaduje koordinaci mezi zeměmi. Dotčené země však mají velmi odlišné právní systémy a různé úrovně povinností na straně veřejné správy, pokud jde o správu povodí.

4.8. EHSV se domnívá, že obrácení pozornosti ke směsím chemických látek je významným krokem vpřed při posuzování rizik chemických látek. Zásadní význam pro dosažení pokroku v získávání znalostí o chemických směsích a při jejich posuzování a nakládání s nimi má výzkum a vývoj⁽¹¹⁾.

4.9. Nasměrování EU k nulovému znečištění vyžaduje pobídková opatření, která usnadní změnu, budování kapacit v oblasti nových technologií a digitálních řešení, technickou pomoc, sociální vzdělávání a harmonizaci a provádění pokynů pro správnou praxi v oblasti výroby a spotřeby. Aby mohly podniky dekarbonizovat své výrobní procesy, potřebují dostatek energie z obnovitelných zdrojů za dostupné ceny a rovněž plynná paliva s nulovými nebo nízkými emisemi uhlíku. EHSV vyzývá členské státy a Komisi, aby urychlily proces přechodu na obnovitelné zdroje energie.

4.10. Přezkum směrnice o průmyslových emisích poskytuje vysokou úroveň ochrany životního prostředí jako celku. Přístup založený na využívání nejlepších dostupných technik, které nezpůsobí nadměrné náklady, by byl z hlediska malých a středních podniků nejvhodnější. Provádění směrnice o průmyslových emisích by se mělo vztahovat na celý hodnotový řetězec, včetně získávání surovin mimo EU. Míra dodržování předpisů by měla být v případě průmyslových emisí právně závazná. Je také třeba zavést standardizovanou a spolehlivou metodiku monitorování, která zajistí, že budou srovnávány platné údaje a že hodnocení bude prováděno harmonizovaným způsobem, jenž zaručí rovné podmínky pro celé průmyslové odvětví EU.

⁽⁶⁾ Viz Sendra a kol., 2020.

⁽⁷⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/883 ze dne 17. dubna 2019 o přístavních zařízeních pro příjem odpadu z lodí, kterou se mění směrnice 2010/65/EU a zrušuje směrnice 2000/59/ES (Úř. věst. L 151, 7.6.2019, s. 116).

⁽⁸⁾ Úř. věst. C 62, 15.2.2019, s. 207.

⁽⁹⁾ Can fishers help cleaning the sea from plastic waste? (Mohou rybáři pomoci při čištění moře od plastového odpadu?), ETF.

⁽¹⁰⁾ Program OSN pro životní prostředí, Marine plastic Wastes and microplastics (Marine Plastic Debris and Microplastics (Plastový odpad a mikroplasty v moři)), 2016.

⁽¹¹⁾ Úř. věst. C 286, 16.7.2021, s. 181.

4.11. EHSV považuje agendu dovedností za klíčový prvek rozvoje trhu práce, který udává směr pro vzdělávání odborníků, tak aby získali povědomí o klimatu, životním prostředí a zdraví. Vítá rovněž vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví a v oblasti sociální péče, která zlepší jejich schopnost řešit environmentální rizika. Tato strategie podnikatelům, společnostem, malým a středním podnikům, osobám samostatně výdělečně činným a všem pracovníkům usnadní přizpůsobení, díky čemuž budou minimalizovány ztráty pracovních míst.

4.12. Města a regiony stojí v popředí realizace programů zaměřených na boj proti znečištění. To, zda bude agenda naplněna, bude záviset na úsilí místních a regionálních orgánů. Zásadní bude sjednotit požadavky a opatření ve všech regionech a zajistit, aby realizace a cíle, jichž bude nakonec dosaženo, zůstaly v průběhu času neměnné, a to bez ohledu na politické změny. Ačkoli jsou cíle stanoveny na úrovni EU, EHSV doporučuje, aby byly pro jednotlivé země stanoveny minimální prahové hodnoty, s cílem zajistit, že všechny členské státy dosáhnou uspokojivého pokroku, přestože tempo bude odlišné.

4.13. Je důležité harmonizovat nakládání s odpady, neboť třídění a zpracování není na úrovni jednotlivých regionů EU a na místní úrovni v rámci jednotlivých zemí prováděno rovnoměrně, čímž se snižuje účinnost řízení a prevence znečištění. Vývoz jakéhokoli odpadu, který nespĺňuje normy EU, by měl být zakázán, a to bez ohledu na regulační opatření země, do níž má být vyvezen. Kromě toho by měl být odpad EU zpracováván a znovu využíván tam, kde je vyprodukován nebo kde existují vhodná recyklační zařízení, aby se zabránilo tomu, že důsledky ponесou třetí země, ledaže by byl tento odpad využíván jako surovina v rámci udržitelné výroby šetrné k životnímu prostředí.

4.14. Komise vypracuje integrovaný rámec pro monitorování a výhled v oblasti nulového znečištění s cílem posoudit související zdravotní, environmentální, hospodářské a sociální dopady. Zahrnuto by mělo být rovněž monitorování stavu řek. Shromažďované údaje by měly být získávány standardizovanými metodami, měly by být transparentní, spolehlivé, sledovatelné a k dispozici všem. Databáze by měla zahrnovat zdroje hlavních orgánů spolupracujících s Komisí a rovněž všech uznávaných institucí, které se chtějí podílet na monitorování znečištění a jeho účinků.

4.15. EHSV Komisi chválí za strategii pro vědeckou činnost občanů, jejímž cílem je aktivovat zapojení lidí a zajistit jejich angažovanost díky zvyšování povědomí o znečištění, zdraví a dobrých životních podmínkách. To lidem umožňuje monitorovat znečištění a poskytovat údaje shromažďované za účelem rozhodování. Aby bylo možné zaručit úspěch, musí být zajištěna koordinace mezi orgány, nevládními organizacemi, komunitami a vědeckou obcí.

V Bruselu dne 20. října 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o jednotných postupech kontroly při silniční přepravě nebezpečných věcí**[COM(2021) 483 final – 2021/0275 (COD)]**

(2022/C 105/23)

Žádost o vypracování stanoviska	Evropský parlament, 13. 9. 2021 Rada Evropské unie, 24. 9. 2021
Právní základ	články 91 a 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost
Přijato na plenárním zasedání	20. 10. 2021
Plenární zasedání č.	564
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	219/0/1

Jelikož se Výbor domnívá, že obsah návrhu je zcela uspokojivý, a nemá k němu žádné připomínky, rozhodl se na 564. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 20. a 21. října 2021 (jednání dne 20. října), 219 hlasy pro, přičemž 1 člen se zdržel hlasování, zaujmout k navrhovanému znění příznivé stanovisko.

V Bruselu dne 20. října 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (EU) č. 1286/2014, pokud jde o rozšíření přechodného opatření pro správcovské společnosti, investiční společnosti a osoby, které poskytují poradenství týkající se podílových jednotek subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP) a jiných subjektů než SKIPCP nebo tyto podílové jednotky prodávají

[COM(2021) 397 final – 2021/0215 (COD)]

(2022/C 105/24)

Žádost o vypracování stanoviska	Rada Evropské unie, 29. 7. 2021 Evropský parlament, 13. 9. 2021
Právní základ	článek 114 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost
Přijato na plenárním zasedání	20. 10. 2021
Plenární zasedání č.	564
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	216/0/7

Jelikož se Výbor domnívá, že obsah návrhu je uspokojivý, a nemá k němu žádné připomínky, rozhodl se na 564. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 20. a 21. října 2021 (jednání dne 20. října 2021), 216 hlasy pro, 7 členů se zdrželo hlasování, zaujmout k navrhovanému znění příznivé stanovisko.

V Bruselu dne 20. října 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2009/65/ES, pokud jde o používání sdělení klíčových informací správcovskými společnostmi subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP)

[COM(2021) 399 final – 2021/0219 (COD)]

(2022/C 105/25)

Žádost o vypracování stanoviska	Rada Evropské unie, 1. 9. 2021
Právní základ	čl. 53 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost
Přijato na plenárním zasedání	20. 10. 2021
Plenární zasedání č.	564
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	218/0/11

Jelikož se Výbor domnívá, že obsah návrhu je uspokojivý, a nemá k němu žádné připomínky, rozhodl se na 564. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 20. a 21. října 2021 (jednání dne 20. října 2021), 218 hlasy pro, 11 členů se zdrželo hlasování, zaujmout k navrhovanému znění příznivé stanovisko.

V Bruselu dne 20. října 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví opatření pro zachování a řízení zdrojů na ochranu tuňáka jižního

[COM(2021) 424 final – 2021/0242 (COD)]

(2022/C 105/26)

Žádost o vypracování stanoviska	Evropský parlament, 13. 9. 2021 Rada, 30. 8. 2021
Právní základ	čl. 43 odst. 2 a článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí
Přijato na plenárním zasedání	20. 10. 2021
Plenární zasedání č.	564
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	221/0/1

Jelikož se Výbor domnívá, že obsah návrhu je uspokojivý, a nemá k němu žádné připomínky, rozhodl se na 564. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 20. a 21. října 2021 (jednání dne 20. října), 221 hlasy pro, přičemž 1 člen se zdržel hlasování, zaujmout k navrhovanému znění příznivé stanovisko.

V Bruselu dne 20. října 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Evropské radě, Radě, Evropské centrální bance, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru, Výboru regionů a Evropské investiční bance: Roční strategie pro udržitelný růst 2021

(COM(2020) 575 final)

(dodatkové stanovisko)

(2022/C 105/27)

Zpravodaj: **Gonçalo LOBO XAVIER**

Rozhodnutí předsednictva EHSV	26.4.2021
Právní základ	čl. 32 odst. 1 jednacího řádu a čl. 29 písm. a) prováděcích předpisů k jednacímu řádu
Odpovědná sekce	Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost
Přijato v sekci	5.10.2021
Přijato na plenárním zasedání	20.10.2021
Plenární zasedání č.	564
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	168/0/1

1. Závěry a doporučení

1.1 Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) je nadále znepokojen skutečností, že ve většině členských států není dostatečně jasné, jak bude vypadat systém řízení národních plánů pro oživení a odolnost a jakým způsobem budou rozděleny pravomoci týkající se jejich provádění mezi ústřední, regionální a místní úroveň. Stejná nejasnost samozřejmě panuje ohledně vhodných mechanismů pro zapojení organizované občanské společnosti a sociálních partnerů ve fázi provádění, sledování a uzpůsobování těchto plánů. To bylo zmíněno v únorovém usnesení EHSV⁽¹⁾ a navzdory úsilí Komise zůstává situace stejná. EHSV důrazně vyzývá k větší kontrole těchto klíčových aspektů pro oživení Unie.

1.2 EHSV upozorňuje na potřebu měřit pokrok při provádění plánů pro oživení a odolnost. Jsou zapotřebí dobré monitorovací ukazatele, neboť ty budou vodítkem pro další rozvoj a oživení. Členské státy musí na tuto výzvu náležitě reagovat a mít odvalu k tomu, informovat občany o značných překážkách, které před námi stojí.

1.3 EHSV je pevně přesvědčen o důležitosti příštího cyklu semestru pro Unii jakožto klíčového nástroje pro provádění Nástroje pro oživení a odolnost. V národních plánech existují dva druhy nástrojů: členské státy mohou provádět a činit radikální strukturální změny jednak dvojí transformací a zadruhé investicemi a reformami pro občany (pro rodiny, pracovníky, podnikatele atd.), kteří jsou touto krizí více přímo zasaženi. EHSV se domnívá, že oba tyto způsoby musí být vzaty v úvahu. Vyžadují totiž různé nástroje, které se někdy neshodují. Oživení je zapotřebí k tomu, aby byl hospodářský systém odolný.

1.4 Krize COVID-19 poukázala na některé z nejnebezpečnějších slabín Evropy: chybějící koordinační politiku pro průmysl a závislost mnoha výrobců a služeb na jiných hospodářských oblastech. EHSV chápe, že je obtížné změnit návyky a politiky, a také to, že trvá několik let pocítit skutečné účinky nových politik. Čas je však drahocenný, pokud se Unie chce změnit a zotavit. Zvýšení cen surovin (a potíže s jejich distribucí), nedostatek polovodičů a vysoké ceny energií rovněž ukazují závislost Unie na kritických aktivech. EHSV chce, aby všechny členské státy skutečně přijaly opatření v oblasti investic do vzdělávání, infrastruktury a průmyslové politiky, která mohou zvýšit zaměstnanost a povzbudit občany k posílení evropského průmyslu.

⁽¹⁾ Zapojení organizované občanské společnosti do národních plánů pro oživení a odolnost – co se osvědčilo a co nikoliv? (Úř. věst. C 155, 30.4.2021, s. 1).

1.5 EHSV podporuje investice do vysoce kvalitního vzdělávání, celoživotního učení a výzkumu a vývoje, které jsou zásadní pro podporu a doplnění hospodářských a sociálních změn, jež prosazuje nástroj NextGenerationEU. Je zřejmé, že investice, které ve společnostech zasažených pandemií COVID-19 posilují systémy zdravotní péče a politiky v oblasti veřejného zdraví, jsou zásadní. Musí být kombinovány se skutečně silnou průmyslovou politikou, která může podpořit výrobu a vývoj výrobků a služeb v Evropě, aby se zabránilo úplné závislosti na jiných hospodářských oblastech.

1.6 EHSV se domnívá, že nastal čas na důkladnou a hlubokou reformu paktu. V tomto novém revidovaném semestru a novém paktu je zapotřebí důrazného doporučení, které zahrne některé závazné postupy a pravidla pro konzultace s organizovanou občanskou společností a místními orgány. To vyžaduje přijetí opatření. Je načase formulovat závazná pravidla pro zapojení ve všech fázích od přípravy až po provádění, aby se v budoucnu předešlo strukturálním problémům.

1.7 EHSV se domnívá, že ze stručné analýzy hlavních priorit plánů pro oživení a odolnost vyplývá jasné zaměření na cíle Zelené dohody. Pro EHSV je to pochopitelně důležité, ale existují obavy ohledně provádění a dopadu některých opatření, která se zdají být nedostatečně podložena. Občané, pracovníci a podniky musí být při tomto přechodu podporováni a cíle musí být jasně a přiměřeně definovány, aby se předešlo situaci, v níž bychom měli působivou politickou rétoriku, ale špatné praktické provádění s obrovskými vedlejšími efekty, jež by zůstaly skryty.

1.8 EHSV upozorňuje na skutečnost, že jeden z nejcennějších výstupů procesu evropského semestru byl v průběhu let opomíjen. Doporučení pro jednotlivé země totiž představují příležitost pro zlepšení a jsou založena na konzistentních údajích. Členské státy by měly přehodnotit svůj postoj k tomuto nástroji, zejména po krizi COVID-19 a s ohledem na příležitost, kterou Nástroj pro oživení a odolnost přináší k provedení strukturálních reforem (týkajících se vzdělávání, fiskální politiky, trhu práce, sociální ochrany v rámci pilíře sociálních práv a doporučení ze summitu v Portu), které jsou pro většinu členských států zásadní. EHSV důrazně doporučuje změnu postoje z pohledu členských států, přičemž organizace občanské společnosti by měly být velmi aktivní a na tento proces dohlížet.

1.9 EHSV rovněž poukazuje na schopnost některých členských států čerpat finanční prostředky s ohledem na jejich dosavadní výsledky. Polovina strukturálních fondů víceletého finančního rámce (VFR) na období 2014–2020 nebyla do konce roku 2020 využita a měla by být použita v následujících letech. Zkušenosti a údaje Komise by měly poskytnout varování pro členské státy a pomoci jim lépe přerozdělit prostředky z hlediska rozdělení a časového plánu. Je velmi důležité varovat členské státy, že jejich politická rozhodnutí nesmí narušit proces oživení a že je třeba přijmout některá opatření, aby se předešlo problémům v rámci systému. To zahrnuje nejen potřebu vyhnout se byrokracii, ale také potřebu poskytnout správnou politickou podporu za účelem účinnosti.

1.10 EHSV se domnívá, že nevyhnutelný proces digitalizace, zejména v souvislosti s veřejnými službami ve zdravotnických nebo sociálních systémech, způsobí zánik řady pracovních míst. Tento proces může také způsobit problémy starším občanům, kteří mají menší schopnost se s digitalizací vypořádat. EHSV upozorňuje, že je třeba navrhnout programy, které mohou občany skutečně podpořit a usnadnit jim tuto transformaci. Členské státy musí vyčlenit investiční prostředky na změnu kvalifikace lidí, jichž se tento vývoj týká, a k řešení této výzvy je zapotřebí politická odvaha stejně jako dobrá komunikace s občany za účelem vyjasnění politik a cílů.

1.11 EHSV oceňuje iniciativu „srovnávací přehled ukazatelů oživení a odolnosti“. EHSV se domnívá, že představuje velmi důležitý nástroj, který dokáže podpořit investiční proces a zavést mechanismy, které by mohly mít pro Unii zásadní význam. EHSV rovněž podporuje navrhovaný časový plán s očekávaným přijetím Komisí do konce září (?). EHSV však trvá na tom, aby se do tohoto procesu zapojily i organizace občanské společnosti. Není to otázka zviditelnění. Je to otázka bdělosti, přičemž EHSV rovněž upozorňuje na potřebu posílit postavení organizací občanské společnosti a připravit je na tuto výzvu. Je zbytečné požadovat po organizacích občanské společnosti, aby jednaly, pokud nejsou připraveny nebo nemají prostředky k tomu, aby mohly být aktivní. Pro organizace občanské společnosti to bude představovat obrovskou odpovědnost a příležitost.

(?) Srovnávací přehled ukazatelů oživení a odolnosti a společné ukazatele, návrh aktu v přenesené pravomoci: Srovnávací přehled ukazatelů oživení a odolnosti – společné ukazatele a zevrubné prvky.

2. Obecné připomínky

2.1 EHSV vítá zveřejnění sdělení Komise Koordinace hospodářských politik v roce 2021: Překonání pandemie COVID-19, podpora oživení a modernizace naší ekonomiky ⁽³⁾. Svět čelí závažné krizi, která podle všeho ohrožuje všechny plány a strategie oživení. Odolnost a síla Evropy však musí zvítězit, pokud chceme naši Unii udržet.

2.2 Je skutečností, že Evropská unie přijala bezprecedentní opatření k boji proti pandemii COVID-19, zmírnění dopadu krize a nasměrování našeho hospodářství na cestu silného a udržitelného růstu podporujícího začlenění. Stále však panuje značná nejistota ohledně účinnosti politik v oblasti zdraví, neboť krize měla obrovský dopad na důvěru občanů, která je nezbytná pro hospodářské a sociální oživení. Cíl proočkovat více než 70 % evropské populace bude mít obrovský dopad na důvěru lidí a EHSV oceňuje koordinaci mezi členskými státy za účelem jeho dosažení. EHSV rovněž upozorňuje na to, že je třeba občanům vysvětlit, že tyto úspěchy jsou sice důležité, ale je stále zapotřebí opatrnosti, neboť tato opatření nemusí stačit k úplnému zastavení zdravotní krize.

2.3 Příležitost, jež členské státy dostaly k předložení národních plánů pro oživení a odolnost, představuje důležitý faktor, který musí být prioritou. EHSV je pevně přesvědčen, že organizace občanské společnosti mohou hrát zásadní úlohu při provádění a monitorování těchto plánů. To musí být jasné všem členským státům. Řečeno slovy usnesení EHSV: „EHSV se domnívá, že se veškeré reformy prováděné během procesu restrukturalizace musí opírat o zásady, na nichž je EU založena, tj. o zásady ochrany lidských a sociálních práv, demokratických hodnot a právního státu. Investice realizované v rámci Nástroje pro oživení a odolnost musí usilovat o plné využití potenciálu jednotného trhu, posílení ekonomické odolnosti EU, naplnění cílů OSN v oblasti udržitelného rozvoje, vytvoření oběhového hospodářství, dosažení klimatické neutrality v EU do roku 2050, podněcování k inovacím a modernizaci v souvislosti s digitalizací hospodářství a společnosti a účinné provedení evropského pilíře sociálních práv, aby byla zajištěna sociální soudržnost, vymýtila se chudoba a snížily se nerovnosti“ ⁽⁴⁾.

2.4 Nástroj NextGenerationEU ve výši 750 miliard EUR (z nichž již bylo využito 500 miliard EUR) představuje klíčový nástroj EU na podporu investic a oživení, aby EU ze současné krize vyšla silnější a odolnější.

2.5 EHSV se domnívá, že akční plán pro evropský pilíř sociálních práv stanoví konkrétní opatření k posílení sociálního rozměru ve všech politikách Unie a pomůže zajistit inkluzivní oživení.

2.6 EHSV rovněž potvrzuje svůj názor, že environmentální udržitelnost, produktivita, rovné a spravedlivé přerozdělování a makroekonomická stabilita zůstávají hlavními zásadami hospodářské agendy EU. Navzdory všem výzvám zůstává Zelená dohoda dlouhodobou prioritou a Evropa musí v této otázce využít příležitosti k vedení.

2.7 EHSV je pevně přesvědčen, že zajištění účinné koordinace politik v rámci evropského semestru zůstává klíčové pro to, aby hospodářství EU po pandemii směřovalo cestou silnějšího a udržitelného růstu podporujícího začlenění. To EHSV uvedl v minulých měsících a zůstává to i nadále prioritou.

2.8 EHSV je toho názoru, že celkově je účast organizované občanské společnosti v členských státech stále nízká. Organizace byly informovány a v mnoha případech vyslyšeny, což však přineslo jen pár hmatatelných výsledků. Až na několik výjimek ve většině členských států neproběhly žádné účinné konzultace, díky nimž by byly původní vládní návrhy nějak zásadně upraveny.

3. Konkrétní připomínky

3.1 Díky opatřením přijatým na úrovni EU a členských států byl dopad pandemie na evropské trhy práce pod kontrolou. V rámci Unie však stále existují rozdílné názory a situace. EHSV se domnívá, že je třeba zvolit diferencované přístupy, aby se zajistilo oživení těch členských států, které jsou krizí zasaženy více než ostatní.

⁽³⁾ COM(2021) 500 final, 2.6.2021, Koordinace hospodářských politik v roce 2021: Překonání pandemie COVID-19, podpora oživení a modernizace naší ekonomiky.

⁽⁴⁾ Zapojení organizované občanské společnosti do národních plánů pro oživení a odolnost – co se osvědčilo a co nikoliv?, Úř. věst. C 155, 30.4.2021, s. 1.

3.2 EHSV souhlasí s názorem, že hospodářská politika musí zůstat v letech 2021 a 2022 i nadále podpůrná. Členské státy čelí obrovskému zápasu, který ještě zdaleka nekončí. Unie musí zvítězit a uvědomit si, že bude nějakou dobu trvat, než se projeví efekt plánů pro oživení, a že k dosažení výsledků je nutná odolnost. EHSV důrazně žádá, aby krátkodobé a střednědobé strategie náležitě řešily negativní dopady krize a v následujících letech dosáhly silného a udržitelného růstu.

3.3 U evropských občanů sledujeme zajímavý trend více šetřit. Tento trend by měl být také pozitivní příležitostí k posílení kombinace soukromých a veřejných investic, které mohou přispět k oživení ekonomiky a zlepšení sociálních podmínek. EHSV požaduje v této záležitosti konkrétní opatření a domnívá se, že by Komise měla vybědnout všechny členské státy k přijetí silné fiskální politiky. K přijetí strategií, které tyto úspory promění v inteligentní investice, je zapotřebí tvořivost, přičemž odpovědnost za to musí nést vlády, zúčastněné strany a finanční instituce.

3.4 EHSV, s využitím plné podpory skupiny ad hoc Evropský semestr a její činnosti, má v úmyslu v dalších měsících pracovat na svém příštím usnesení za přispění našich 27 tříčlenných delegací skupiny ad hoc Evropský semestr zřízených za tímto účelem a sledovat zapojení občanské společnosti do procesu provádění a analyzovat obsah politiky z pohledu občanské společnosti. V současné době bylo zaznamenáno pouze mírné zlepšení, zejména pokud jde o formální informační schůzky, s velmi omezenými možnostmi ovlivnit plány.

3.5 Organizace občanské společnosti hodnotí pozitivněji vyhlídky týkající se prostředků, které vlády použijí na podporu investic, než prostředků, které využijí na podporu reforem stimulačních růst. Mnoho členů má přitom pocit, že národní plány pro oživení a odolnost jejich zemí postrádají ambice nebo závazky týkající se reforem, zatímco jiní kritizují nedostatek dodatečných investic, s nimiž se nepočítalo již před krizí COVID-19.

3.6 Evropa čelila v souvislosti s krizí COVID-19 velkým potížím, které ukázaly nebezpečnou slabinu Unie: chybějící koordinační politiku pro průmysl a závislost mnoha výrobků a služeb na jiných hospodářských oblastech. Tuto skutečnost je třeba řešit koordinovaným způsobem, aby se usnadnilo oživení. Více než kdy jindy je potřebná vhodná průmyslová politika, přičemž čas jednat je právě teď. Zvýšení cen surovin také ukazuje závislost Unie na kritických aktivech. EHSV chce, aby všechny členské státy skutečně přijaly opatření v oblasti investic do vzdělávání, infrastruktury a průmyslové politiky, která mohou zvýšit zaměstnanost a povzbudit občany k posílení evropského průmyslu.

3.7 Valná většina organizací občanské společnosti (71 %) se domnívá, že jejich zapojení do koncepce národních plánů pro oživení a odolnost jejich zemí se pohybovalo od poněkud nedostatečného až po krajně omezené.

3.8 EHSV se domnívá, že proces digitalizace má zásadní význam pro podporu hospodářství a společnosti, ale je skutečně nutné, aby členské státy vypracovaly programy a vyčlenily prostředky na odstranění překážek tohoto procesu, zejména pro některé skupiny obyvatelstva jako starší a méně kvalifikované osoby. Prioritou je proto vyvíjet programy v oblasti informačních technologií s dopadem, které budou v souladu se softwarem, z něhož budou mít prospěch všichni občané. Digitalizace ano, ne však za každou cenu.

3.9 EHSV je velmi spokojen s iniciativou Komise ohledně „srovnávacího přehledu ukazatelů oživení a odolnosti“. Jedná se o důležitý krok k monitorování provádění plánů pro oživení a odolnost a EHSV se domnívá, že se jedná o příležitost, jak podpořit investiční proces a zavést mechanismy, které by mohly mít pro Unii zásadní význam. Organizace občanské společnosti mohou v tomto procesu opět sehrát zásadní roli a jsou připraveny spolupracovat.

4. Plány pro oživení a různé přístupy

4.1 EHSV se domnívá, že pokud jde o stávající rámec, musí být prioritou politika týkající se udržitelného růstu podporujícího začlenění a fiskálních bilancí členských států. Potřeba přizpůsobit se nové etapě, jakmile dojde k překonání nebezpečí pro zdraví způsobeného pandemií COVID-19, je zřejmá. Měla by existovat alternativa k nadměrné nerovnováze jako jediné perspektivě po enormním růstu dluhu a schodku v členských státech. EHSV se domnívá, že nastal čas pro radikální a hlubokou reformu rámce fiskální správy, a důrazně varuje před návratem ke „starým“ fiskálním pravidlům. Potřebujeme důrazné doporučení pro tento nový revidovaný semestr a nový pakt zahrnující některé závazné postupy a pravidla pro konzultace s organizacemi občanské společnosti a místními orgány, což vyžaduje přijetí opatření. Je načase formulovat závazná pravidla pro zapojení v rámci všech fází, od přípravy až po provádění, přičemž členské státy se musí zabývat novými cíli pro snižování schodku se zaměřením na růst a také na správu věcí veřejných.

4.2 Je naléhavě nutné modernizovat fiskální a hospodářský rámec, zavést politiku zaměřenou na prosperitu a uplatňovat zlaté pravidlo. Komise se nyní zabývá stranou výdajů, ale také – velmi správně – stranou příjmů. EHSV doporučuje přesunout zdanění práce směrem k ekologickým daním a zároveň dbát na regresivní přístup a nezatěžovat domácnosti s nízkými příjmy. EHSV rovněž volá po boji proti agresivnímu daňovému plánování a podvodům, protože by mohly ohrozit hospodářské a fiskální oživení členských států a EU jako celku. Je zde zapotřebí inteligentního přístupu a také většího sblížení v rámci Unie, aby se pokročilo kupředu. Jednou z možností musí být i měnová a fiskální politika, případně včetně progresivních ekologických daní, s postupným snižováním daní. Je zřejmé, že daňová soutěž se třetími zeměmi namísto v rámci EU může být přínosná.

4.3 EHSV zdůrazňuje skutečnost, že kromě pandemie existuje i tlak na cenu surovin. Při řešení tohoto problému je třeba postupovat velmi opatrně. EHSV věří ve spravedlivou hospodářskou soutěž a podporuje nutnost nastolit rovné podmínky, ale poukazuje na to, že situace se stává vážnou a celé Unii hrozí vážné škody. Ceny surovin se v posledních měsících zvýšily o 30 až 120 % a tento tlak pokračuje.

4.4 Národní plány pro oživení a odolnost odhalují rozdílné názory členských států na oživení jednotlivých ekonomik a řešení rozdílných sociálních situací. To také poukazuje na nerovnosti v členských státech. EHSV požaduje koordinovanější politiky, které posílí Unii. Je zapotřebí spolupráce mezi členskými státy a aby se předešlo chybným krokům, mohly by být sdíleny „osvědčené postupy“. Nejvíce utrpěly mimo jiné odvětví, jako je cestovní ruch a zpracovatelský průmysl, a jejich posílení by mělo být prioritou. To bude velmi důležité pro vytváření pracovních míst a přizpůsobování pracovní síly skutečným potřebám hospodářství a pro zapojení organizací občanské společnosti do procesu provádění.

4.5 EHSV je znepokojen skutečností, že doporučení Komise pro jednotlivé země byla dosud některými členskými státy z velké části opomíjena, což vede ke skepsi ohledně možné budoucí změny postoje. Kromě toho si lze klást otázku ohledně absorpční kapacity některých členských států a transformačních účinků investic v rámci Nástroje pro oživení a odolnost, a proto existují pochybnosti o jejich potenciální účinnosti a účelnosti. EHSV trvá na tom, že je proto nutné pečlivě sledování.

4.6 EHSV se domnívá, že provádění národních plánů na podporu oživení a odolnosti by nemělo být pouhým „odškrtnutím“ formálně splněné povinnosti, ale mělo by probíhat ve skutečném duchu tohoto nástroje, tj. měla by být uznána úloha organizací občanské společnosti a konzultace by měly probíhat na veřejných fórech, nikoli za zavřenými dveřmi.

4.7 Krize COVID-19 odhalila a prohloubila dlouhodobé rozdíly v našich společnostech a ti nejzranitelnější byli často zasaženi nejvíce. Výskyt nakažení onemocněním COVID-19 byl nejvyšší u nejchudších osob, přičemž některé části společnosti často nesou hlavní dopad opatření pro boj s krizí. V důsledku krize došlo k největšímu poklesu zaměstnanosti u lidí s nízkou kvalifikací a/nebo mladých lidí. Kromě toho bylo u mnohých vážně narušeno vzdělávání. Rizika nerovností, pokud jde o méně kvalifikované skupiny občanů, se zvyšují.

5. Jednotný trh jako silná stránka evropského způsobu života

5.1 Koronavirová krize se projevila ve všech členských státech, ale její dopad se lišil. Koordinovaný přístup k očkování umožnil Unii dosáhnout velmi dobrých výsledků. Cíl proočkovat 70 % populace Unie znamenal obrovský úkol a reakce EU byla velmi pozitivní. Navzdory některým problémům, které se u takového projektu daly očekávat, se jednalo o úspěch a dobrý příklad „mírového projektu“, který Unie reprezentuje od svého počátku.

5.2 Více než kdy jindy musí být jednotný trh a jeho integrace prioritou, přičemž je třeba se vyvarovat politických sporů. Politická rétorika v některých členských státech, která podkopává jednotný trh, je v rozporu se skutečností. Pouze díky silné Unii a koordinovanému přístupu bylo možné vyjednat a vypracovat plány pro oživení a odolnost v tak krátké lhůtě. Pro prosazování evropských hodnot je nezbytná komunikace a jednotný trh je součástí tohoto procesu. Všichni evropští občané by měli mít prospěch z vnitřního trhu, aby mohli být hrdí na schopnost Evropy reagovat na krizi, a to navzdory všem překážkám, které vznikly v souvislosti s výzvou spočívající v koordinované reakci na krizi.

5.3 EHSV chápe, že členské státy zaujaly rozdílné přístupy ke zdravotní situaci, ale zdůrazňuje také skutečnost, že po procesu očkování by měla být více prosazována koordinace a osvědčené postupy. Unie musí využít svých výhod, zejména svobodného pohybu občanů, zboží a kapitálu. EHSV chce tuto svobodu podpořit, aniž by došlo k narušení zdravotnických systémů členských států, a to je možné pouze při koordinaci jednotného trhu. Členské státy v minulosti již několikrát prokázaly, že to je možné. Čas na správnou reakci je právě teď.

5.4 EHSV se zasazuje o jednotný trh a jeho příležitosti ve spojení se silným sociálním trhem, který má zásadní význam a je „značkou“ Unie. Tento úspěch je třeba chránit.

6. Názory organizací občanské společnosti na plány pro oživení

6.1 EHSV trvá na tom, že zapojení organizací občanské společnosti má pro oživení zásadní význam zejména proto, že musíme připustit, že nouzová opatření pro oživení, a to jak na vnitrostátní, tak unijní úrovni, by mohla být trvalá.

6.2 Organizace občanské společnosti podporují vysoce kvalitní investice do vzdělávání, celoživotního učení a výzkumu a vývoje, které mají zásadní význam pro podnikání a podporu hospodářských a sociálních změn, o něž usiluje nástroj NextGenerationEU, a také investice určené k posílení systémů zdravotní péče a politik v oblasti veřejného zdraví ve společnostech, jichž se pandemie COVID-19 tvrdě dotkla. Více než kdy jindy mají organizace činné „v terénu“ schopnost a odpovědnost naznačovat a navrhnout způsoby, jakými čelit skutečným výzvám, a členské státy musí mít odvahu zapojit je do rozhodovacího procesu. EHSV žádá o takový přístup především vzhledem ke zkušenostem a znalostem, které získal tím, že po desítky let přispíval k realizaci různých cílů, a to s velmi dobrými výsledky.

6.3 V době krize je hlas organizací občanské společnosti důležitější než kdy jindy, a to nejen kvůli zkušenostem těchto organizací, ale především proto, že mají přímý kontakt s realitou, který je nezbytný pro monitorování a provádění politik, jež mají skutečný dopad.

V Bruselu dne 20. října 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k doporučení pro doporučení Rady týkající se hospodářské politiky eurozóny

(COM(2020) 746 final)

(dodatkové stanovisko)

(2022/C 105/28)

Zpravodajka: **Kristi SÖBER**

Rozhodnutí předsednictva	26.4.2021
Právní základ	čl. 32 odst. 1 jednacího řádu a čl. 29 písm. a) prováděcích předpisů k jednacímu řádu
Odpovědná sekce	Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost
Přijato v sekci	5.10.2021
Přijato na plenárním zasedání	20.10.2021
Plenární zasedání č.	564
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	166/2/1

1. Závěry a doporučení

1.1. Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) si je dobře vědom toho, že pandemie ještě neskončila a že její hospodářské dopady budou trvat několik let a bude zapotřebí přijmout konkrétní nový soubor mimořádných hospodářských politik. EHSV vítá nejnovější prognózu Evropské komise, která naznačuje, že počínaje rokem 2021 budou hospodářství EU a eurozóny opět rychle růst (což předběžné údaje potvrzují), především díky oživení investic, jež budou výrazně podpořeny využitím nástroje Next Generation EU (NGEU), zejména pak Nástroje pro oživení a odolnost.

1.2. EHSV zároveň uznává, že EU prochází nejvážnějším obdobím hospodářské historie evropské integrace, jež má dopad nejen na soukromou spotřebu a investice, ale i na výkonnost zahraničního obchodu. V tomto zlomovém období mohou ke zmírnění situace přispět pouze vládní výdaje.

1.3. V této specifické a jedinečné situaci bylo k řešení krize nezbytné vytvořit soubor nových mimořádných hospodářských politik. EHSV oceňuje rychlou reakci na úrovni EU i členských států a vítá skutečnost, že se proces souběžné transformace stal podstatnou součástí úsilí o oživení a související strategie.

1.4. Zejména v první polovině roku 2020 pomohly investiční iniciativy pro reakci na koronavirus zmírnit velmi obtížnou hospodářskou situaci, a to především díky stabilizaci trhů, pracovních míst a příjmů fyzických osob. Po tomto prvním kroku následoval silný a nejnovativnější fiskální příspěvek v podobě NGEU, který byl přímou reakcí na dopady pandemie. EHSV velmi vítá obě iniciativy coby rychlou a flexibilní reakci na pandemii.

1.5. EHSV si je dobře vědom rozdílných postojů a dopadů pandemie, které byly příčinou prohloubení rozdílů mezi členskými státy. Vyzývá k tomu, aby se přihlédlo k existenci rozdílů v rámci eurozóny a aby se uvážlivě reagovalo na výrazně horší fiskální výkonnost. Ve společném rámci Výbor vítá flexibilitu, která byla zvolena v přizpůsobených vnitrostátních hospodářských politikách a programech oživení, které respektují specifické potřeby členských států. Tato flexibilita se doporučuje i při provádění programů pro oživení a odolnost.

1.6. EHSV zdůrazňuje, že v nadcházejícím období je nutné dosáhnout nové rovnováhy mezi monetární a fiskální politikou a odstranit zjištěnou makroekonomickou nerovnováhu. EHSV si je vědom významného nárůstu poměru dluhu k HDP v minulém roce. Po dosažení ekonomického oživení musí být snížení poměru dluhu k HDP uskutečněno způsobem, který podpoří inkluzivní růst a zamezí sociální nespravedlnosti a negativním dopadům na podniky a trh práce.

1.7. EHSV respektuje a chápe, že oživení po pandemii COVID-19 bude do značné míry doprovázeno opatřeními strukturální politiky⁽¹⁾, jež budou převážně v souladu se Zelenou dohodou pro Evropu. V tomto ohledu podporuje vazby mezi procesem oživení, fiskální konsolidací a postupy ekologického sestavování rozpočtu.

1.8. EHSV je pevně přesvědčen, že ponaučení z pandemie by se měla odrazit v celkové snaze přispět k dlouhodobému ekonomicky účinnému, sociálně spravedlivému a environmentálně udržitelnému rozvoji EU a eurozóny.

1.9. Na rozdíl od předchozí krize v letech 2009–2011, kdy jednou z příčin následné recese byly bankovní a finanční sektor, tentokrát EHSV vítá dobrý a zdravý stav obou těchto sektorů, díky němuž bylo možné tuto obtížnou situaci snadněji překonat.

1.10. EHSV si dovoluje vyzvat k zachování celistvosti jednotného trhu a zamezení jakýmkoli náznakům o jeho tříštění, neboť to je podstatnou podmínkou budoucích pozitivních výsledků hospodářství EU a eurozóny. Tato celistvost by měla být dále podpořena vhodným pokrokem při rozvoji bankovní unie a unie kapitálových trhů.

1.11. EHSV uznává a respektuje, že jsme si z předchozí krize odnesli některá důležitá ponaučení a použili jsme je na podporu makroekonomické stability, a vyzývá odpovědné orgány EU, aby zlepšily správu hospodářské politiky EU a zajistily, že ponaučení z pandemie budou následně zohledněna v nepřetržitém reformním úsilí.

2. Výhodiska a souvislosti

Současná makroekonomická výkonnost a výhled

2.1. Pandemie COVID-19 způsobila náhlou a hlubokou hospodářskou krizi, nicméně v roce 2020 byl pokles HDP nakonec mírně nižší, než se původně očekávalo. Snížení bylo větší než během poslední hospodářské krize (v roce 2020 kleslo hospodářství eurozóny o 6,5 % oproti předchozímu roku, zatímco v roce 2009 dosáhl pokles 4,5 %; hospodářství EU kleslo o 6,0 % oproti předchozímu roku, zatímco v roce 2009 o 4,3 %; očekává se, že hospodářství EU i eurozóny v roce 2021 porostou o 4,8 %). Čelíme tak výjimečné hospodářské situaci a nejhorší hospodářské výkonnosti Evropy od druhé světové války.

2.2. V roce 2020 výrazně poklesly jak soukromá spotřeba, tak investice (v obou případech meziročně o 7,4 %) a vážně postižen byl i zahraniční obchod. V meziročním srovnání v roce 2020 mírně rostly pouze vládní výdaje (o 1,3 %). Doposud díky mimořádným opatřením nedošlo k hromadným ztrátám pracovních míst nebo velkým ztrátám příjmů v rozsahu krize z roku 2008. Vzhledem ke značnému poklesu hospodářské aktivity to však znamená, že se snížila i produktivita.

2.3. Rok 2021 je obecně považován za rok oživení (zejména díky růstu investičních aktivit, který by měl podle odhadů Evropské komise dosáhnout až 6,2 %), ale je stále plný nejistoty kvůli dopadu pandemie na hospodářské subjekty a změnám v jejich chování.

Soubor mimořádných hospodářských politik

2.4. Kvůli pandemii musel být vytvořen nový soubor mimořádných hospodářských politik v zájmu okamžité, ale také střednědobé reakce na otřes. Jeho hlavní prioritou je vyřešit, odstranit a zmírnit hospodářské a sociální následky pandemie a udržet Evropu na cestě konkurenceschopnosti a udržitelnosti.

(¹) Definice, kterou vypracovala ECB v dokumentu *ECB Structural Policies in the Euro-area* z řady Occasional Paper, červen 2018: strukturální hospodářská politika = opatření hospodářské politiky přijímaná na trzích práce, výrobních trzích a finančních trzích s cílem zkvalitnit instituční a regulační rámec, a posílit tak podmínky pro dlouhodobý růst a zajistit žádoucí distribuční účinky.

2.5. Další nedílnou součástí střednědobé a dlouhodobé reakce na pandemii a úsilí v oblasti oživení, obnovy a odolnosti je dvojitý proces transformace (ekologické a digitální) a jeho silné zaměření na sociální aspekty a dodržování právního státu a dalších základních hodnot EU. EHSV dále požaduje, aby se kladl větší důraz na boj proti nerovnostem a na řešení následků krize, zejména v případě nejzranitelnějších osob.

Měnová politika

2.6. Evropská centrální banka (ECB) pokračuje ve své značně expanzivní politice coby cílené reakci na pandemii. Nedávno však oznámila, že příznivé podmínky pro financování je možné udržovat pomocí mírně pomalejšího tempa čistých nákupů aktiv v rámci nouzového pandemického programu nákupu aktiv (PEPP), než jaké bylo v uplynulých dvou čtvrtletích.

Orientace fiskální politiky a fiskální konsolidace

2.7. Investiční iniciativy pro reakci na koronavirus (CRII a CRII+), které přeměrovaly a přerozdělily prostředky politiky soudržnosti, výrazně pomohly kompenzovat a vyvážit negativní dopady, stabilizovat trhy a ochránit pracovní místa a osobní příjmy.

2.8. Nejvíce inovativním nástrojem, který byl vytvořen, rozpracován a momentálně je prováděn v přímé reakci na pandemii COVID-19, je bezpochyby program NGEU, jehož hlavním cílem je zmírnit negativní dopady pandemie.

2.9. Expanzivní fiskální orientace NGEU byla výjimečně a dočasně podpořena prostřednictvím aktivace obecné únikové doložky Paktu o stabilitě a růstu.

2.10. Spolu s opatřeními přijatými na vnitrostátní úrovni však byl tento fiskální závazek nákladný a vedl ke zhoršení fiskálních ukazatelů.

2.11. Proveditelné snížení poměru dluhu k HDP musí být uskutečněno způsobem, který zamezí sociální nespravedlnosti a přílišným negativním dopadům na trhu práce. Pro zlepšení fiskálních ukazatelů je rozhodující strategie udržitelného růstu podporujícího začlenění.

Strukturální politika a regulační opatření

2.12. Pandemie COVID-19 odhalila určitá závažná strukturální selhání ve fungování evropských hospodářství a společností. Ponaučení z krize COVID-19 tedy musí zahrnovat nejen nastolení nového normálního stavu, ale také provádění opatření ke zvýšení odolnosti hospodářských a společenských systémů (což již předpokládá menší křehkost a zranitelnost). Spadají sem nejen milníky sociálně spravedlivé dvojí transformace a efektivnější a vzájemně propojené systémy zdravotní péče a distribuce zdravotnických služeb po celé Evropě, ale také podpora konkurenceschopnější eurozóny v Evropě i mimo ni, včetně strategických investic na podporu evropského průmyslu a posílení postavení EU v globálním kontextu.

2.13. V první fázi pandemie byl jednotný trh silně zasažen a tradiční obchodní toky byly přerušeny mezi členskými státy EU i v rámci nich kvůli přísným restriktivním opatřením. Situaci vyřešil zásah Evropské komise, která zřídila tzv. zelené pruhy.

Finanční zprostředkování

2.14. Bankovní a finanční odvětví EU a eurozóny prokázalo svoji sílu a odolnost díky novým právním předpisům a pravidlům přijatým po předchozí krizi. V současné době je odvětví silnější, pokud jde o kapitálové vybavení a kondici jeho portfolia. Mohou však vyvstat určitá rizika související s platební schopností jeho klientů, která by mohla vést k většímu počtu úvěrů se selháním.

Správa

2.15. Současná krize nám připomněla nedokončenou strukturu rámce EU pro správu ekonomických záležitostí. Charakter evropského semestru se díky Nástroji pro oživení a odolnost zásadně změnil. Jelikož je rozdělování finančních prostředků navázáno na provádění doporučení pro jednotlivé země, stala se tato doporučení politicky závaznějšími. Do procesu evropského semestru by měla být více zapojena občanská společnost. Zásada partnerství, jež má dlouhou tradici v politice soudržnosti, by měla fungovat jako model pro účinný nástroj sloužící k zapojení občanské společnosti.

3. Obecné připomínky

3.1. EHSV uznává, že scénáře oživení budou silně záviset na intenzitě pandemie a na úspěchu očkovacích kampaní, na strukturálních aspektech (například na výkonnosti odvětví, která byla nejvíce či plně zasažena, jako je cestovní ruch, pohostinství, doprava, kultura, volnočasové aktivity a jejich význam v hospodářství). Klíčové budou rovněž potenciální flexibilita daňových politik, pokud jde o umožnění přijetí kompenzačních opatření, a účinnost těchto opatření.

3.2. EHSV lituje, že hospodářský dopad pandemie vedl k prohloubení rozdílů napříč ekonomikami eurozóny, pokud jde o hospodářskou výkonnost, fiskální ukazatele, inflaci a bilanci zahraničního obchodu. Mohlo by to silně ovlivnit hospodářskou a sociální situaci a konkurenceschopnost postižených ekonomik a eurozóny jako celku, jakož i vnitřní a vnější nerovnováhu.

3.3. EHSV oceňuje velmi komplexní a poměrně flexibilní reakci hlavních aktérů hospodářské politiky EU na pandemii, a to konkrétně Evropské centrální banky (a jejich programů nákupu a základních úrokových sazeb), Evropského mechanismu stability (ESM, a jeho nástrojů na podporu makroekonomické stability) a Komise (a její velice inovativní iniciativy NGEU, kterou doplnila o další mimořádná opatření, jako je CRII(+), SURE, flexibilita ve fiskálních pravidlech a v pravidlech státní podpory a finančních nařízeních a další výjimečná opatření, jež dala členským státům potřebnou flexibilitu pro přijetí požadovaných opatření krizového řízení).

3.4. EHSV je přesvědčen, že výsledky tohoto souboru mimořádných hospodářských politik jsou klíčové. V zásadě musí být dosaženo společné a koordinované shody mezi opatřeními měnové a fiskální politiky. Musí být přijaty příslušné reformy na podporu udržitelného oživení (mimo jiné prostřednictvím opatření pro čistou energii, digitalizaci, inovace a oběhové hospodářství). Dopad nástroje NGEU a jeho vzájemné působení s ostatními hospodářskými politikami jsou důležité, a to zejména v zemích, které dostávají velké finanční prostředky.

3.5. EHSV oceňuje, že tento soubor mimořádných hospodářských politik rovněž obsahuje určité limity, aby se zabránilo budoucím negativním dopadům na cenovou stabilitu a ukazatele fiskální disciplíny ve střednědobém a dlouhodobém horizontu v důsledku stávajících expanzivních politik. Zejména budoucí vývoj veřejných financí podléhá velkým rizikům. EHSV v této souvislosti zdůrazňuje, že je třeba přijmout spravedlivou a udržitelnou daňovou politiku, která bude mimo jiné bojovat proti daňovým podvodům a agresivnímu daňovému plánování.

3.6. EHSV očekává, že nástroj NGEU nejen vrátí hospodářství eurozóny a EU zpět na úroveň před pandemií, ale také podpoří důležitá opatření strukturální politiky, hlavně směrem k ekologické a digitální transformaci, a že při tom náležitě zohlední otázky v oblasti zaměstnanosti a sociální oblasti. Pokud jde o NGEU, EHSV vítá, že se EU podařilo přijmout tak rozsáhlé opatření v tak krátkém čase, zároveň však považuje za nezbytné usilovat o řešení případných nedostatků, jako je nedostatečná konzultace občanské společnosti při přípravě národních plánů pro oživení a odolnost.

3.7. EHSV si je vědom, že dalším inovativním nástrojem navrženým a prováděným v přímé reakci na pandemii je SURE, jehož účelem je podpořit vlády v jejich úsilí o ochranu pracovních míst a příjmů jednotlivců.

3.8. EHSV doporučuje, aby další fiskální konsolidace respektovala postupy ekologického sestavování rozpočtu⁽²⁾ a podporu ekologických veřejných investic, čímž se přispěje k Zelené dohodě pro Evropu a zdravější fiskální situaci EU. EHSV si je dobře vědom značných negativních dopadů současné krize na veřejné finance.

(²) Diskusní dokument, Elva Bova (2021), Green Budgeting Practices in the EU: A First Review (Postupy ekologického sestavování rozpočtu v EU: první zhodnocení).

3.9. EHSV varuje před předčasnou deaktivací obecné únikové doložky ⁽³⁾, avšak jakmile pandemie jednoznačně skončí a bude probíhat oživení, bude zapotřebí se zaměřit na fiskální udržitelnost. Fiskální politiky a nástroje by se pak měly nově zaměřit na přijetí vhodných strategií v dlouhodobém a střednědobém měřítku. EHSV vítá rozhodnutí Komise znovu zahájit přezkum rámce EU pro správu ekonomických záležitostí na podzim 2021. Fiskální pravidla by měla být plně uplatňována až poté, co budou zrevidována. EHSV proto namísto „návratu“ doporučuje „obrat“ směrem k revidovanému rámci pro správu ekonomických záležitostí ⁽⁴⁾. EHSV se domnívá, že jakýkoli budoucí fiskální rámec musí být příznivý pro investice, a to díky uplatňování zlatého pravidla pro veřejné investice, aniž by byla ohrožena střednědobá fiskální a finanční stabilita, musí podporovat růst a umožňovat členským státům provádět v době hospodářského útlumu proticyklickou politiku.

3.10. EHSV je nakloněn reformám za účelem vytvoření účinnějších a spravedlivějších systémů veřejných příjmů, které odkloní daňové zatížení od práce a produktivních investic, více se zaměří na environmentální zdanění a určení cen externalit a na účinnější a lepší strukturu pobídek pro omezení vyhýbání se daňovým povinnostem.

3.11. EHSV oceňuje, že finanční a bankovní odvětví EU a eurozóny jsou v mnohem lepší kondici ve srovnání s předchozí krizí, konkrétně, že jsou méně zranitelné a odolnější. EHSV však zároveň doporučuje nepodcenit některá solventnostní rizika, která mohou vyvstat kvůli ztrátám příjmů zákazníků odvětví. To by mohlo mít za následek více úvěrů se selháním v rozvahách bank. EHSV je potěšen, že bankovní sektor eurozóny prokázal svoji stabilitu a doposud nebyl krizí výrazněji zasažen.

3.12. EHSV pevně věří, že hladké fungování jednotného trhu také znamená odolnější a účinnější eurozónu a hospodářství EU jako celek. Výbor rovněž považuje za zvláště důležité dokončit jednotný trh, aby se omezily ekonomické nepružnosti a nedokonalosti.

3.13. EHSV vítá konkrétní soubor hospodářských politik, který byl přijat v minulém roce, aby poskytl okamžitou reakci na pandemii, a byl průběžně upravován v reakci na vyvíjející se situaci. EHSV má za to, že opatření, která EU přijala jako reakci, mohla účinně zmírnit potenciální negativní dlouhodobé dopady krize na hospodářskou výkonnost eurozóny a EU a na pracovní trhy EU a mohla by zmenšit rozšiřující se hospodářské a sociální rozdíly. Zároveň je klíčové zabývat se významnými nerovnováhami v zájmu účinného pokrytí významných makroekonomických rizik, včetně rizika narůstajících nerovností.

3.14. EHSV je pevně přesvědčen, že dobře fungující zdravotní péče, sociální ochrana a záchranné systémy jsou klíčové pro pozitivní dlouhodobý udržitelný hospodářský rozvoj. Pandemie odhalila a posílila tuto souvislost, která by se následně měla odrazit i v provádění evropského pilíře sociálních práv.

3.15. EHSV silně doporučuje pokračovat v úsilí o dokončení struktury hospodářské a měnové unie, a to mimo jiné přizpůsobením evropského semestru programu NGEU, dokončením bankovní unie a unie kapitálových trhů a revizí rámce pro správu hospodářských záležitostí. Mělo by se také zohlednit, zda by návrh NGEU mohl být příkladem, jak v budoucnosti mobilizovat a využívat společné finanční zdroje EU.

3.16. EHSV poukazuje na to, že hlavní balíček opatření k řešení negativních dopadů pandemie byl vypracován v první polovině roku 2020, tedy těsně před tím, než většina členských států pocítila nejzávažnější dopady pandemie. Proto by se mohlo uvažovat o vyhodnocení významu a přiměřenosti přijatých opatření. Při předjímání hraje klíčovou roli plánování, které umožní i nadále reagovat na nové skutečnosti vyvolané pandemií, jež není zdaleka překonána. Neustálé plánování se tak stává nutností.

4. Konkrétní připomínky

4.1. EHSV oceňuje, že Komise zveřejnila sedm stěžejních iniciativ, které mají sloužit jako pokyny pro uvádění Nástroje pro oživení a odolnost do praxe v jednotlivých členských státech. Je velmi důležité, aby byly tyto iniciativy v souladu s výzvami a prioritami identifikovanými pro oživení z pandemie COVID-19 v doporučení Rady ohledně hospodářské politiky eurozóny.

⁽³⁾ Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 227.

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 227, a stanovisko EHSV z vlastní iniciativy Přehledování fiskálního rámce EU v zájmu udržitelného oživení a spravedlivé transformace (ECO/553), viz strana 10 v tomto čísle Úředního věstníku.

4.2. EHSV oceňuje podpůrnou úlohu, kterou při ochraně a posilování podnikatelského odvětví v eurozóně a EU jako celku intenzivně plnil celoevropský záruční fond Evropské investiční banky.

4.3. Pokud jde o oživení, EHSV navrhuje zaměřit se na hospodářský růst a sociální spravedlnost, což se promítne do vyššího příjmu a HDP. Udržitelná fiskální orientace v zájmu snížení zátěže pro budoucí generace a omezení rizika spojeného s vyššími úrokovými sazbami nebo nižší produkcí, vyžaduje podstatnější navýšení hospodářské aktivity, jež by mohlo být umožněno prostřednictvím a) posílení veřejných investic, b) reforem, které podpoří přechod na ekologickou a digitální ekonomiku.

4.4. EHSV uznává a respektuje, že jsme si z předchozí krize odnesli některá důležitá ponaučení a použili jsme je na podporu makroekonomické stability, a je pevně přesvědčen, že ponaučení z pandemie by se měla následně odrazit v neutuchajícím reformním úsilí zaměřeném na snižování administrativní zátěže podniků prostřednictvím digitalizace veřejné správy, malých a středních podniků a podnikatelského odvětví jako celku, elektronické identifikace a účinnějších soudních systémů.

V Bruselu dne 20. října 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

ISSN 1977-0863 (elektronické vydání)
ISSN 1725-5163 (papírové vydání)

Úřad pro publikace
Evropské unie
L-2985 Lucemburk
LUCSEMBURSKO

CS